T.C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

ZYGMUNT BAUMAN'IN HOLOKOST YORUMU BAĞLAMINDA MODERNİTENİN YIKICI POTANSİYELİNİN GÜNCEL TEZAHÜRÜ: İSRAİL'İN FİLİSTİN'DEKİ İŞGAL VE SOYKIRIMI

(DOKTORA TEZİ)

Mariam MENAWI

BURSA- 2025

T.C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

ZYGMUNT BAUMAN'IN HOLOKOST YORUMU BAĞLAMINDA MODERNİTENİN YIKICI POTANSİYELİNİN GÜNCEL TEZAHÜRÜ: İSRAİL'İN FİLİSTİN'DEKİ İŞGAL VE SOYKIRIMI

(DOKTORA TEZİ)

Mariam MENAWI

Danışman: Doç. Dr. Enes Battal KESKİN Bursa

Uludağ Üniversitesi

II. Danışman: Prof. Dr. Mehmet ULUKÜTÜK

Bursa Teknik Üniversitesi

BURSA- 2025

T. C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Sosyoloji Anabilim / Ana sanat Dalı, Sosyoloji Bilim Dalı'nda 711944001 numaralı Mariam MENAWI'nin hazırladığı "Zygmunt Bauman'ın Holokost Yorumu Bağlamında Modernitenin Yıkıcı Potansiyelinin Güncel Tezahürü: İsrail'in Filistin'deki İşgal ve Soykırımı" başlıklı doktora tezi ile ilgili savunma sınavı, 03/11/2025 günü 13.00-16.00 saatleri arasında yapılmıştır. Alınan cevaplar sonunda adayın başarılı olduğuna oy çokluğu ile karar verilmiştir.

Üye
(Tez Danışmanı- Sınav Komisyon Başkanı
Doç. Dr. Enes Battal KESKİN

Üye
Prof. Dr. Hasan Basri ÖCALAN
Bursa Uludağ Üniversitesi

Üye
Doç. Dr. Rıdvan ŞİMŞEK
Bursa Teknik Üniversitesi

Üye
Dr. Öğr. Üyesi Ekber Şah AHMEDİ
Bursa Teknik Üniversitesi

Üye
Dr. Öğr. Üyesi Erhan KUÇLU
Bursa Uludağ Üniversitesi

03/11/ 2025

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS/DOKTORA İNTİHAL YAZILIM RAPORU

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih: 03.11.2025

Tez Başlığı / Konusu: Zygmunt Bauman'ın Holokost Yorumu Bağlamında Modernitenin Yıkıcı Potansiyelinin Güncel Tezahürü: İsrail'in Filistin'deki İşgal ve Soykırımı

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 160 sayfalık kısmına ilişkin, 05.10.2025 tarihinde şahsım tarafından *Turnitin* adlı intihal tespit programından (Turnitin)* aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre, tezimin benzerlik oranı %13 'tür.

Uygulanan filtrelemeler:

1- Kaynakça hariç
2- Alıntılar hariç/dahil
3- 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Özgünlük Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

03.11.2025

Adı Soyadı: Mariam MENAWI

Öğrenci No: 711944001

Anabilim Dalı: Sosyoloji

Programı: Sosyoloji

Statüsü: Doktora

Danışman:
Doç. Dr. Enes Battal KESKİN (03.11.2025)

Yemin Metni

Doktora tezi olarak sunduğum "Zygmunt Bauman'ın Holokost Yorumu Bağlamında Modernitenin Yıkıcı Potansiyelinin Güncel Tezahürü: İsrail'in Filistin'deki İşgal ve Soykırımı" başlıklı çalışmanın bilimsel araştırma, yazma ve etik kurallarına uygun olarak tarafımdan yazıldığına ve tezde yapılan bütün alıntıların kaynaklarının usulüne uygun olarak gösterildiğine, tezimde intihal ürünü cümle veya paragraflar bulunmadığına şerefim üzerine yemin ederim.

03.11.2025

Adı Soyadı: Mariam MENAWI

Öğrenci No: 711944001

Anabilim Dalı: Sosyoloji

Programı: Sosyoloji

Tezin Türü: Yüksek Lisans/ ☐ Doktora ☒/Sanatta Yeterlilik☐

Yazar adı soyadı	**Mariam MENAWI**
Üniversite	**Bursa Uludağ Üniversitesi**
Enstitü	**Sosyal Bilimler Enstitüsü**
Anabilim dalı	**Sosyoloji**
Bilim dalı	**Sosyoloji**
Tezin niteliği	**Doktora**
Mezuniyet tarihi	**03.11.2025**
Tez danışmanı	**Doç. Dr. Enes Battal KESKİN** **Prof. Dr. Mehmet ULUKÜTÜK**

Zygmunt Bauman'ın Holokost Yorumu Bağlamında Modernitenin Yıkıcı Potansiyelinin Güncel Tezahürü: İsrail'in Filistin'deki İşgal ve Soykırımı

Bu çalışma, Zygmunt Bauman'ın *Modernite ve Holokost* (1989) eserinde geliştirdiği kuramsal yaklaşımı temel alarak modernitenin rasyonel, bürokratik ve teknik aklının yıkıcı potansiyelini Filistin bağlamında analiz etmektedir. Bauman'a göre Holokost, irrasyonel bir tarihsel sapma değil; modernliğin düzen, verimlilik, sınıflandırma ve kontrol ilkelerinin insansızlaştırıcı biçimlerde uygulanmasının doğrudan sonucudur. Bu tez, söz konusu kuramsal çerçeveyi 1948 Nekba'dan günümüze İsrail'in Filistin'de yürüttüğü işgal, etnik temizlik ve sistematik şiddet pratikleriyle ilişkilendiren özgün bir katkı sunmaktadır. Araştırma, Holokost ile Filistin'de yaşanan süreçler arasında tarihsel, yapısal ve ideolojik benzerlikler bulunduğu hipotezine dayanmaktadır. Bu doğrultuda Nazizm'in ulusalcı-modern mantığının ürettiği tecrit, gettolaştırma, nüfus mühendisliği, bürokratik şiddet ve sivillerin hedef alınmasını rasyonelleştiren mekanizmalar; İsrail'in Batı Şeria'daki kontrol noktaları, ayrım duvarı, yerleşimci politikaları ve özellikle Gazze'ye yönelik çok katmanlı kuşatma rejimiyle karşılaştırılmıştır. Araştırmacının Almanya ve Polonya'daki Holokost mekânlarına gerçekleştirdiği saha ziyaretleri, mekânsal tecrit ve şiddetin modern teknik akıl tarafından nasıl organize edildiğine dair analizi güçlendirmiştir. Elde edilen bulgular, hem Nazizm'in hem Siyonizmin modern ulus-devlet rasyonalitesini temel aldığını; "öteki"nin tasfiyesini teknik, hukuki ve bürokratik araçlarla meşrulaştırdığını göstermektedir. Gazze'de uygulanan yakma, aç bırakma, susuz bırakma ve zorunlu yerinden etme politikaları, modernitenin araçsal aklının güncel ve ölümcül bir tezahürü olarak ortaya çıkmaktadır. Sonuç olarak çalışma, Filistin'de yaşananların yerel bir çatışma değil, modern aklın ürettiği küresel bir şiddet düzeninin devamı olduğunu ortaya koymakta; Bauman'ın teorisini bu trajediyi anlamada güçlü bir analitik araç olarak konumlandırmaktadır.

Anahtar kelimeler: Zygmunt Bauman, Modernite ve Holokost Teorisi, Holokost, Nazizm, Siyonizm, Filistin, Soykırım, İsrail İşgali.

Name & surname	**Mariam MENAWI**
University	**Bursa Uludağ University**
Institute	**Institute of Social Sciences**
Field	**Sociology**
Subfield	**Sociology**
Degree awarded	**PhD.**
Date of degree awarded	**03.11.2025**
Supervisor	**Doç. Dr. Enes Battal KESKİN** **Prof. Dr. Mehmet ULUKÜTÜK**

The Contemporary Manifestation of Modernity's Destructive Potential in the Context of Zygmunt Bauman's Interpretation of the Holocaust: Israel's Occupation and Genocide in Palestine

This study analyzes the destructive potential of modernity by applying Zygmunt Bauman's theoretical framework in *Modernity and the Holocaust* (1989) to the case of Palestine. According to Bauman, the Holocaust was not an irrational historical deviation but a direct outcome of modernity's principles of order, efficiency, classification, and control when implemented in dehumanizing ways. This dissertation offers an original contribution by relating this theoretical perspective to Israel's occupation, ethnic cleansing, and systematic violence against the Palestinian people from the 1948 Nakba to the present. The research is based on the hypothesis that there are historical, structural, and ideological parallels between the Holocaust and the processes unfolding in Palestine. Accordingly, the mechanisms of segregation, ghettoization, population engineering, bureaucratic violence, and the rationalization of harm that characterized Nazism's nationalist-modern logic are compared to Israel's regime of control in the West Bank—checkpoints, the separation wall, settlement expansion—as well as the multilayered siege imposed on Gaza. Field visits conducted by the researcher to Holocaust sites in Germany and Poland further strengthened the analysis by illustrating how spatial segregation and violence were organized through modern technical rationality. The findings indicate that both Nazism and Zionism are grounded in the rationality of the modern nation-state and legitimize the elimination of the "other" through technical, legal, and bureaucratic means. Practices such as burning, starvation, deprivation of water, and forced displacement in Gaza emerge as contemporary and lethal manifestations of modernity's instrumental reason. Ultimately, the study demonstrates that the events in Palestine are not a local conflict but a continuation of a global regime of rationalized violence produced by modernity itself, positioning Bauman's theory as a powerful analytical tool for understanding this ongoing tragedy.

Keywords: Zygmunt Bauman, Modernity and Holocaust Theory, Holocaust, Nazi Regime, Zionism, Palestine, Genocide, Israel Occupation.

ÖNSÖZ

Bu tez hem akademik hem de kişisel açıdan son derece zorlu bir süreçte ortaya çıkmıştır. Filistinli bir araştırmacı olarak içinde bulunduğum tarihsel ve insani koşullar, çalışmanın yönünü ve motivasyonunu derinden etkilemiştir. Modernitenin şiddet üretme kapasitesini kendi halkımın yaşadığı acı deneyimler üzerinden anlamaya çalışmak, araştırmayı yalnızca bilimsel bir çaba olmaktan çıkarıp aynı zamanda varoluşsal bir sorumluluk hâline getirmiştir.

Bu süreçte yol göstericiliği ve akademik katkıları için danışmanım Doç. Dr. Enes Battal Keskin'e teşekkür ederim. Tezin teorik çerçevesinin şekillenmesinde sunduğu öneriler ve akademik perspektifi benim için değerli olmuştur. Ayrıca görüş ve yönlendirmeleriyle çalışmaya katkıda bulunan Prof. Dr. Mehmet Ulukütük'e de teşekkür ederim.

Araştırma sürecinde tüm güçlüklerime rağmen yanımda olan aileme, sabırları ve moral desteği için minnettarım. Varlıkları, en zor anlarda dahi bu çalışmayı tamamlayabilmem için en güçlü dayanağım olmuştur.

Bu tezin, modernitenin insansızlaştırıcı şiddet mekanizmalarını anlamaya ve Filistin'in yaşadığı trajedinin bilimsel zeminde tartışılmasına mütevazı bir katkı sunmasını diliyorum.

İÇİNDEKİLER

ÖZET vii

ABSTRACT viii

ÖNSÖZ iii

İÇİNDEKİLER v

TABLOLAR LİSTESİ iv

GİRİŞ 1

BİRİNCİ BÖLÜM:

1. **ARAŞTIRMANIN KAPSAMI VE METODU.....3**

1.1. Çalışmanın Önemi.....18

1.2. Çalışmanın Amacı.....21

1.3 Literatür Taraması ve İlgili Teoriler 22

1.4 Çalışmanın Yöntemi.....28

İKİNCİ BÖLÜM:

2. **TEHCİR VE NAKİL POLİTİKALARI: NAZİLER VE SİYONİZM.....30**

2.1. Tehcir Politikasının Tanımı 45

2.2. Osmanlı Yönetimi Altındaki Filistin'de Toprak Dağılımı ve Siyonizm'in Yerleşme Süreci.....48
2.3. 19. Yüzyılda Yahudilerin Almanya ve Avrupa'dan Filistin'e Nakledilmesi….....52
2.4. 1948 Tehcir Planı: Filistinlerin Kendi Toprakları Olan Filistin'den Komşu Arap Ülkelerine Tehcir Edilmesi ve Yerlerine Göçmen Yahudilerin Getirilmesi 58
2.5. 1967 Savaşından sonra Filistinlilerin Tehciri.....61
2.6. 20. ve 21. Yüzyıllar: Tehcir Politikasının İlhak Politikasına ve Filistin'de Yerleşim Birimlerinin Kurulmasına Evrilmesi.....64
2.7. Gazze Halkının Soykırımı 2023-Günümüz: Nüfusun Tekrar Öldürülmesi ve Sürgünü.....70
2.8. "Yahudi Devleti" Mitinin Mevcut Gerçekliği.....71

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM:

3. **HOLOKOST'UN FİLİSTİN BAĞLAMINDA OKUNMASI.....75**

3.1.Ana Hadef.....78
3.2. Ordu.....85
3.3.Soykırım Araçlarını Yaratmak.....87
3.3.1.Alman Holokostu 88
3.3.1.1.Toprakların İşgal Edilmesi.....88
3.3.1.2.Nüfus Hareketinin Kısıtlanması.....89
3.3.1.3. Zorla Çalıştırma 90
3.3.1.4. Ayrımcı Yasaların Uygulanması.....90
3.4. İşgalci İsrail Soykırımı 93
3.4.1. Etnik Temizlik.....93

3.4.2. Yasadışı Yerleşim Yerleri İnşa Ederek Yeni Toprakları İlhak Etmek.....95
3.4.3.Filistinlilerin Hareketlerine Yönelik Kısıtlamalar.....96
3.4.4.Uygulanan Ayrımcılık Yasaları.....102
3.4.5. Filistinlilerin ve Arap Şehitlerin Bedenleri İçin Numaralandırılmış Mezarlar.....103
3.4.6.Filistinli Şehitlerin Organlarının Çalınması.....104
3.4.7.Filistinlilere Yönelik Keyfi Tutuklamalar.....105
3.4.8.İsrail'in Nükleer Silahları.....106
3.5. Nazilerin ve Siyonistlerin Nihai Çözümü.....109
3.6.Dün Auschwitz Kampı Bugün Gazze 112
3.6.1.Tarih 112
3.6.2.İşgal ve Direniş.....114
3.6.3.Gazze Soykırımı: Soykırıma Rağmen Geri Kalanımızı Kurtarın.....117

4. **TARTIŞMA VE ANALİZ 122**
4.1.Holokost Modernitenin Bir Sonucu muydu?.....122
4.2.Almanya'da Holokost'a (1941-1945) Sevk Eden Sebepler 128
4.3.Filistin'in İşgalinden (1948) Günümüze Soykırıma Yol Açan Sebepler 131
4.4.Nazi Rejiminin Holokost'ta Yahudilere Karşı Kullandığı Yöntemler…….....137

4.5.Filistin'in İşgalinde ve Yahudi Devletinin Kurulmasında Kullanılan Yöntemler.....139
4.6.Bauman'ın Modernite ve Holokost Teorisi Filistin'deki İşgal ve Soykırıma Uygulanabilir mi?.....144
4.7. Bauman'ın Modernite ve Holokost Teorisi Filistin'deki İşgal ve Soykırıma Kısmen veya Tamamen Uygulanabilir mi?.....148
4.8.Holokost'un En önemli Sonuçları Nelerdir?.....159
4.9. İsrail'in Filistin'deki İşgal ve Soykırımının En Önemli Sonuçları Nelerdir?.....162

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....170
KAYNAKÇA.....178
ÖZGEÇMİŞ 200

TABLOLAR

Tablo1.Tehcir ve Nakil Politikaları: Nazizm ve Siyonizm 69

Tablo 2. Ana Hedef: Nazizm ve Siyonizm 85

Tablo 3. Ordu: Nazizm ve Siyonizm 87

Tablo 4. Kullanılan Yöntemler: Nazizm ve Siyonizm 108

Tablo 5. İsrail'in Gazze'ye Yönelik Saldırısında Kullandığı En Önemli Soykırım Araçları 143

Giriş

Modern çağın kendisini ilerleme, akıl ve özgürleşme idealleri üzerinden tanımladığı iddiası, 20. ve 21. yüzyılın büyük ölçekli şiddet deneyimleriyle sınanmıştır. Endüstriyel üretim, bürokratik mekanizmalar ve bilimsel rasyonalite; bireyin özgürleşmesini amaçlayan modernite projesini, paradoksal biçimde insanın araçsallaştırıldığı, dışlandığı ve iktidarın nesnesine dönüştüğü bir düzen haline getirmiştir. Zygmunt Bauman'ın kavramsallaştırmasıyla Holokost, bu dönüşümün en çarpıcı örneğidir: Şiddet, irrasyonel nefret patlamalarının sonucu olmaktan ziyade; rasyonel bir biçimde örgütlenmiş teknik bir işleyiş, bürokratik koordinasyon ve hukuki düzenleme aracılığıyla mümkün kılınmıştır. Bu nedenle Holokost, modernitenin dışsal bir istisnası değil, onun içinden üretilmiş kurumsal bir sonuçtur.[1]

Bauman'a göre modern devletin bürokratik aygıtı, eylemleri ahlaki yükümlülüklerden koparark teknik ve idari talimatlara indirger. Bu kopuş, bireyin ahlaki sorumluluğunu silikleştirerek şiddeti kurumsallaştırır; bilimsel rasyonalitenin araçsallaşması ölüm üretimine dönüşebilir, hukuki normlar ayrımcılığın gerekçesine çevrilebilir ve toplumsal düzen "tehlikeli öteki"yi üretmek için işleyen bir mekanizma haline gelebilir. Holokost'un modernite eleştirisindeki merkezi konumu tam olarak buradan kaynaklanır: Şiddet, modernliğin içinde üretilen bir rasyonalitenin ürünüdür.[2]

Holokost sonrası dönemde uluslararası hukuk ve insani normlar "bir daha asla" söylemi etrafında şekillenmiş olsa da modern şiddetin üretim biçimleri farklı coğrafyalarda yeni formlar kazanmıştır. 20. yüzyıl ortasından itibaren sömürgeci düzenlerin yeniden üretildiği bölgelerde demografik mühendislik, nüfus yönetimi, zorunlu yerinden etme ve mekânsal ayrıştırma süreçleri yeniden yapılandırılmıştır.[3] Filistin örneği bu dönüşümün en belirgin laboratuvarlarından biridir. Coğrafi bölünme, askeri kontrol pratikleri, yerleşim politikaları

[1] Zygmunt Bauman, *Modernity and the Holocaust* (Ithaca: Cornell University Press, 1989).
[2] Bauman, *Modernity and the Holocaust*, 26-30.
[3] Patrick Wolfe, "Settler Colonialism and the Elimination of the Native," *Journal of Genocide Research* 8, no. 4 (2006): 387–409; Rashid Khalidi, *Palestinian Identity* (New York: Columbia University Press, 1997).

ve disipliner şiddet araçları, modern devletin rasyonel kapasitesinin nasıl kullanılabileceğini dair önemli ipucularını gözler önüne sermektedir.[4]

Bu çalışmanın temel amacı, tarihsel bağlamları a ılaştırmak değil; Holokost'ta işleyen modern şiddet mekanizmalarının Filistin bağlamında nasıl yeniden üretildiğini ortaya koymaktır. Her soykırım kendi tarihsel özgünlüğüne sahiptir; ancak şiddetin örgütlenme biçimleri birbirini besler ve öğrenir.[5] Nazilerin getto sistemi, zorla çalıştırma düzeni ve askeri-bürokratik koordinasyonu ile Filistin'deki işgal sürecinde kullanılan yerleşim politikaları, kontrol noktaları ve nüfus kısıtlamaları; modern devlet mantığının benzer yönlerini açığa çıkarmaktadır.[6] Bu benzerlikler, ideolojik karşıtlıklardan çok kurumsal mekanizmalar üzerinden ele alınmalıdır: Modernite, "ilerleme" adına neyi mümkün kılar ve nasıl meşrulaştırır?

Bu tez, söz konusu soruyu Bauman'ın modernite eleştirisi aracılığıyla tartışmaktadır. Holokost'un yalnızca patolojik antisemitizmden veya tekil bir diktatörlükten kaynaklanmadığı; aksine modern toplumun bürokratik, teknik ve ahlaki uzaklaşma içeren dinamikleriyle doğrudan ilişkili olduğu varsayımından hareket etmektedir.[7] Filistin'deki yerleşimci-sömürgeci uygulamaların aynı rasyonaliteyi günümüzde yeniden üretip üretmediği; demografik müdahale, nüfus yönetimi, sivil alanın kısıtlanması ve şiddetin hukuki mekanizmalar üzerinden işletilmesi gibi unsurlar üzerinden incelenmektedir. Çalışma, şiddetin yalnızca faillerle değil, onu mümkün kılan yapılarla anlaşılması gerektiğini ileri sürer. Modernite teknik araçları ahlaktan bağımsızlaştırdığında insanın değeri araçsallaştırılmakta, ötekileştirilmekte ve "yerinden edilebilir nüfus"[8]a indirgenmektedir.

Bu bağlamda tez, Almanya'da Yahudilere yönelik gerçekleştirilen Holokost ile Filistin'in 1948'deki işgalinden başlayarak 2023'te Gazze'de yaşanan kitlesel yıkıma kadar uzanan süreç arasındaki yapısal benzerlikleri incelemektedir. Karşılaştırma, iki tarihsel

[4] Nur Masalha, *The Palestine Nakba* (London: Zed Books, 2012); Ilan Pappe, *The Ethnic Cleansing of Palestine* (Oxford: Oneworld, 2006).
[5] Hannah Arendt, *Eichmann in Jerusalem: A Report on the Banality of Evil* (New York: Viking, 1963).
[6] Michel Foucault, *Society Must Be Defended* (New York: Picador, 2003); Neve Gordon, *Israel's Occupation* (Berkeley: University of California Press, 2008).
[7] Bauman, *Modernity and the Holocaust*.
[8] Foucault, *Society Must Be Defended*.

olayın içeriksel olarak eşitlenmesine değil; Bauman'ın modernite ve Holokost analizinin Filistin bağlamında nasıl yeniden okunabileceğine dayanmaktadır.

Tez dört ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm, çalışmanın kuramsal çerçevesini kurar; modernite, bürokratik rasyonalite, şiddet ve yerinden etme kavramlarının sosyolojik literatürdeki konumunu tartışır. Araştırmanın önemi, temel soruları ve yöntemsel yaklaşımı bu bölümde açıklanır. İkinci bölüm, Holokost öncesinde Nazilerin Yahudilere uyguladığı zorunlu yerinden etme ve gettolaştırma politikalarını ele alır; bu süreç, Filistinlilerin 1948 Nekbe ve 1967 sonrası Siyonist yerleşim politikaları çerçevesinde maruz kaldığı demografik mühendislik ve zorunlu tehcir uygulamalarıyla karşılaştırılır. Üçüncü bölüm, Nazizmin Yahudileri toplumsal ve fiziksel olarak ortadan kaldırmak için kullandığı yöntemlerin; İsrail'in Filistin'deki işgali sürdürmek amacıyla başvurduğu sistematik araçlarla nasıl kesiştiğini analiz eder. Gettolar ile kontrol noktaları, kamusal dışlama ile ayrım duvarları, biyopolitik yönetim ile abluka pratikleri; modern rasyonalitenin sürekliliği bağlamında değerlendirilir. Son bölüm ise Bauman'ın modernite ve Holokost teorisi temelinde, şiddetin bürokratikleşmesi, ahlaki uzaklaşma ve araçsal akıl kavramlarının Filistin bağlamına ne ölçüde uygulanabileceğini tartışır; özellikle 2023'ten itibaren Gazze'de yaşanan kolektif yıkımın, modernitenin şiddeti üretme kapasitesi açısından ne ifade ettiği analiz edilir.

Bu açıdan bakıldığında, çalışma Holokost ile Filistin deneyimini aynılaştırmayı değil, modern şiddetin kurumsal sürekliliğini görünür kılmayı hedeflemekte; modernitenin şiddeti üretme biçimlerinin tarihsel tekilliklerden ziyade yapısal mantık üzerinden kavranabileceğini savunmaktadır.

1. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI VE METODU

Araştırmamızın kapsamı, önemi ve yöntemini ortaya koyabilmek için öncelikle modern çağın en köklü siyasal ve toplumsal dönüşümlerinin yaşandığı yirminci yüzyılın tarihsel bağlamını kısaca ele almak gerekmektedir. Yirminci yüzyıl, insanlık tarihinin en büyük jeopolitik kırılmalarına tanıklık etmiştir: Birinci Dünya Savaşı (1914–1918), İkinci Dünya Savaşı (1939–1945), Doğu Avrupa'da komünizmin çöküşü (1989) ve nihayetinde

Sovyetler Birliği'nin dağılması (1991) bu dönemin belirleyici dönemeçleri olarak öne çıkar.[9] 1914'te Avrupa'da başlayan Birinci Dünya Savaşı'na otuzdan fazla ülke ve yaklaşık 65 milyon asker katılmıştır. Bu savaş, yalnızca cephelerde değil, toplumların bütün dokusunda derin yıkımlara yol açmıştır. Dokuz milyondan fazla asker ve beş milyondan fazla sivilin yaşamını yitirdiği bu savaş, Avusturya-Macaristan, Rusya ve Osmanlı İmparatorluklarının çöküşüyle birlikte, modern ulus-devlet sisteminin temellerini yeniden şekillendirmiştir.[10] Aynı zamanda savaş; soykırımlar, iç savaşlar, kıtlıklar ve devrimler ile iç içe geçmiş bir dönemin kapısını aralamıştır.

Bu büyük yıkımın ardından gelen İkinci Dünya Savaşı ise insanlık tarihindeki en kanlı çatışma olarak kayıtlara geçmiştir. 1939–1945 yılları arasında beş milyondan fazla Alman askeri ve yaklaşık 27 milyon Sovyet vatandaşı hayatını kaybetmiştir.[11] Savaşın sonunda Avrupa harabeye dönmüş, kentlerin yarısı yıkılmış, milyonlarca insan mülteci hâline gelmiştir. Tarihçi Doris Bergen'in de belirttiği üzere, "savaş birçok Avrupalıya insan hayatının ucuz ve harcanabilir olduğunu kanıtlıyor gibi görünmüştür." Bu ifade, modernliğin ilerleme idealiyle birlikte nasıl bir "rasyonel şiddet" geleneği doğurduğunu göstermesi bakımından çarpıcıdır. Birinci ve İkinci Dünya Savaşları, yalnızca askerî çatışmalar değil, aynı zamanda modern teknolojinin, bürokrasinin ve ideolojinin ölüm makinelerine dönüşmesinin de simgesidir. Bu dönem, "insan hayatının değersizleşmesi" olgusunu toplumsal bilincin merkezine yerleştirmiştir. Milyonlarca insan yerinden edilmiş, sınır dışı edilmiş, kimlikleri ellerinden alınmış ve toplama kamplarında sistematik olarak yok edilmiştir.[12] "Soykırım" *(genocide)* kavramı, bu tarihsel gerçekliklerin ardından, Polonyalı hukukçu Raphael Lemkin tarafından 1944'te ortaya atılmış ve II. Dünya Savaşı sonrasında uluslararası hukuk literatürüne girmiştir.[13]

Savaş sonrası dönemde de kitlesel şiddet biçimleri farklı coğrafyalarda devam etmiştir: Güney Afrika'daki Apartheid rejimi, Kamboçya'daki Kızıl Kmerler soykırımı, Ruanda'da

[9] Johun Dunn (ed.). *Contemporary Crisis of the Nation State*, Oxford UK: Blackwell. 1995.
[10] Daniel Sigward (ed.) *Holocaust and Human Behavior,* USA: *Facing history and ourselves* Inc. 2017.
[11] Doris L. Bergen. *War and Holocaust: AConcise History of the Holocaust.* USA: Rowman Littefield. 2016.
[12] Daniel Sigward (ed.) Holocaust and Human Behavior, USA: Facing history and ourselves Inc. 2017, 172.
[13] Bergen, 2016, 256.

1994'te yaşanan Tutsi katliamı ve Bosna'daki etnik temizlik olayları, modernitenin rasyonel örgütlenme gücünün, aynı zamanda yıkımın en etkili aracı olabileceğini göstermiştir. Bu çerçevede, 1945'te ABD'nin Japonya'nın Hiroşima ve Nagasaki kentlerine attığı atom bombaları, modern bilimin etik sınırlarını aşan bir yıkım gücüne ulaşmasının simgesidir. Bu saldırılarda 120.000'den fazla insan doğrudan hayatını kaybetmiş, sonraki yıllarda radyasyonun etkileriyle on binlerce kişi daha yaşamını yitirmiştir.[14] Benzer biçimde, 1933–1945 yılları arasında Nazi Almanyası tarafından yürütülen Holokost, modernitenin araçsal aklının en karanlık tezahürü olarak değerlendirilir. Altı milyondan fazla Yahudi'nin yanı sıra Romanlar, engelliler, eşcinseller ve siyasi muhalifler sistematik biçimde imha edilmiştir. Holokost, yalnızca ırkçı bir ideolojinin sonucu değil, aynı zamanda modern bürokratik düzenin, teknolojinin ve rasyonel planlamanın ölümcül birleşiminin bir ürünüdür. Yirminci yüzyılın savaşları ve soykırımları, yalnızca siyasi sınırları değil, insanlığın değer, anlam ve ahlak kavrayışını da kökten sarsmıştır. Bu dönem, insanın insana uyguladığı şiddetin endüstriyel bir biçim aldığı, "medeniyet"in kendi içinden barbarlık üretebileceğinin en açık kanıtı olmuştur. Dolayısıyla bu tarihsel miras hem savaşın yıkıcı doğasını hem de uluslararası toplumun kitlesel şiddeti önlemedeki yapısal yetersizliğini göstermesi bakımından güncelliğini hâlâ korumaktadır.

Savaşlar, yalnızca devletlerarası çatışmalar değil, aynı zamanda birey için şiddeti meşrulaştıran sosyo-politik bir mekanizma işlevi görmüştür. Katil için savaş, cinayet eylemini gizleyen bir kılıf ve mazeret sağlamaktadır. Olağan koşullarda kabul edilemeyecek ölçüde yıkıcı şiddet, savaş zamanı "vatanı savunmak", "düşmanı yok etmek" veya "ulusal çıkarları korumak" gibi ideolojik söylemler aracılığıyla normalleştirilmiştir. Bu nedenle savaş, öldürmenin etik sınırlarını askıya almış, en ağır ihlaller dahi kitlesel rıza üreten politik mitlerle meşrulaştırılmıştır.[15] Örnek olarak Nazi dönemi, Birinci Dünya Savaşı, İkinci Dünya Savaşı, Anti-semitizm ile Holokost arasındaki ilişkiler verilebilir. Bergen'e (2016) göre Avrupa emperyalizmi, özellikle 19. yüzyıldaki biçimleri bakımından, denizaşırı kolonilerinde yönetici halklarla yaşadığı sömürgecilik deneyimi bağlamında soykırımın ön

[14] Daniel Sigward (ed.) *Holocaust and human behavior*. 2017
[15] Ilan Pappé. *İsrail Hakkında On Mit*, Çev. Erdem Türközü, Ankara: Nika Kitapevi. 2018.

koşulu olarak değerlendirilmekteydi.[16] J. A. Hobson'a (1905) göre 1884–1914 arasındaki otuz yıllık dönem, Afrika'daki ihtilaflarla sona ermiş ve 20. yüzyılın başında Birinci Dünya Savaşı'yla birlikte yeni ittihad hareketlerinin ortaya çıkışına sahne olmuştur. Bu, Avrupa'da sakinliği ve Asya'da nefes kesen gelişmeleri ile emperyalizm dönemidir. Bu dönemin bazı temel yönleri, 20. yüzyılın totaliter fenomenine çok yakın görülmekte, bu durum yaklaşan felaket için bir hazırlık aşaması olarak tanımlanabilir.[17] 20. yüzyıldaki totaliter rejimlerin, Almanya'daki Nazi yönetimiyle (1933-45) sınırlı olmaması bir tesadüf değildi. Bu dönem, Mussolini yönetimindeki İtalya'yı (1922-43), Stalin yönetimindeki Sovyetler Birliği'ni (1924-53) ve Mao Zedong'un etkisindeki Çin Halk Cumhuriyeti'ni de (1949-76) ihtiva ediyordu.

Holokost, 20. yüzyılın en can yakıcı insani krizlerinden biridir. Bu trajedi, bir anda değil, "adım adım ve uzatma" (step-by-step and by extension) yöntemiyle inşa edilmiştir. Bauman'a (1989) [18] göre Holokost, büyük çaplı bir öldürme hedefine yönelmiş bürokratik bir öldürme sistemiydi; bu sistem, nihai hedefe ulaşabilmek için çok sayıda insanın belirli, rutin ve parçalara ayrılmış görevleri yerine getirmesini gerekli kılıyordu.[19] Lafzi olarak, Merriam-Webster sözlüğünde Holokost, "İkinci Dünya Savaşı sırasında Avrupalı sivillerin ve özellikle Yahudilerin Naziler tarafından toplu katliamı" olarak tanımlanır. Cambridge sözlüğü ise Holokost'u daha genel bir çerçevede, "özellikle ateş veya ısı yoluyla büyük miktarda yıkım ya da çok sayıda insanın öldürülmesi" olarak tanımlar. Soykırım kavramı ise, Holokost'a özgü olmakla birlikte onu aşan bir kategoriyi ifade eder. Tipolojik açıdan soykırım, şu boyutlarda ele alınabilir: (1) soykırımın dışavurum biçimleri, (2) soykırıma zemin hazırlayan tarihsel, politik ve toplumsal koşullar, (3) soykırımın tarihsel seyri ve analizi, (4) soykırımın hem kurbanlar hem de failler açısından doğurduğu sonuçlar. [20]

---

[16] Bergen, War and Holocaust: *A Concise History of the Holocaust*. 2016. 37-38.
[17] Hannah Arendt. *The Origins of Totalitarianism.* USA: library of Congress catalog. 1973. 123.
[18] Zygumunt Bauman (1989), *Modernity and the Holocaust*, USA: Cornell University Press; Türkçe tercümesi için bkz. (1997), *Modernite ve Holocaust*, Çev. Süha Sertabiboğlu, İstanbul: Sarmal Yayınları.
[19] Daniel Sigward (ed.) *Holocaust and Human Behavior*. 2017.
[20] Gordun Marshal. *Sosyoloji Sözlüğü.* Çevirenler: Osman Akınhay ve Derya Kömürcü, 5. Basım, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları. 2021.

Geleneksel olarak, soykırım terimini ilk kullanan isim Raphael Lenkin[21] (1943)'dir. Ona göre "Soykırım, bir ulusun veya etnik bir grubun yok edilmesi anlamına gelir." Kelime, eski Yunancada ırk veya kabile anlamına gelen "Genec" ve Latincede öldürmek anlamına gelen "Cide" kelimelerinden oluşmuştur. Böylece oluşumunda *homocide* ve *ethnic cleansing* gibi kelimelere karşılık gelir. Genellikle Nazilerin "Yahudi sorununa nihai çözüm" dediği şeyi ifade eder. Bu terim ilk olarak 1946 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından uluslararası hukuka göre suç olarak kabul edilmiştir. BM'nin soykırım tanımı, ulusal, etnik, ırksal veya dinî bir grubu tamamen veya kısmen yok etme niyetiyle işlenen aşağıdaki eylemlerden herhangi biri anlamına gelmektedir (Birleşmiş Milletler, 1948)[22]: 1. Grubun üyelerini öldürmek. 2. Grup üyelerine ciddî bedensel veya zihinsel zarar vermek. 3. Tamamen veya kısmen grubun fiziksel yıkımına yol açacak şekilde planlanan yaşam koşullarına kasıtlı olarak maruz bırakmak. 4. Grup içinde doğumları önleyici tedbirleri uygulamak. 5. Grubun çocuklarını zorla başka bir gruba tehcir etmek.

Kitlesel katliamlar ve insanlığa karşı suçlara ilişkin çok sayıda çalışma yapılmıştır; bu çalışmaların önemli bir bölümü Holokost üzerine yoğunlaşmaktadır. Holokost üzerine yazmak, bilim insanları, tarihçiler ve akademisyenler arasında farklı bakış açıları üretmiştir. Aralarında Hannah Arendt (1906-1975), Zygmunt Bauman (1925-2017), Martin Gilbert (1936-2015), Yehuda Bauer (1926-) ve Doris Bergen (1960-) gibi isimlerin bulunduğu birçok araştırmacı, Holokost'u insanlık tarihinde daha önce benzeri görülmemiş bir felaket olarak değerlendirmektedir. Öte yandan, Holokost'u reddeden veya kurbanların sayısının abartıldığına inanan şüpheciler de olmuştur. Bu görüşlere örnek olarak Arthur Butz'un *The Hoax of the Twentieth Century: The Case Against the Presumed Extermination of European Jewry - Yirminci Yüzyılın Aldatmacası: Avrupa Yahudilerinin Yok Edildiği Varsayımına Karşı Bir Tez* (1975) ve Austin J. App'in *The Six Million Swindle: Blackmailing the German People for Hard Marks with Fabricated Corpses - Altı Milyonluk Dolandırıcılık: Uydurma Cesetlerle Alman Halkına Para İçin Şantaj Yapmak* (1976) adlı kitapları gösterilebilir. Ancak

[21] Raphael Lemkin. *Axis Rule in Occupied Europe: Laws of Occupation Analysis*. Michigan, USA: University of Michigan. 1944.79.

[22] United Natıons office of genocıde preventıon and the responsıbılıty to protect https://www.un.org/en/genocideprevention/genocide.shtml

bu tür iddialar, tarihsel belgeler, tanıklıklar ve arkeolojik kanıtlarla çürütülmüş; akademik çevrelerde Holokost inkârcılığı *(Holocaust denial)* bilimsel değil, ideolojik ve politik bir tutum olarak değerlendirilmiştir.

Holokost hakkında bilgi edinmek, yalnızca söz konusu trajik olayları incelemeyi değil, aynı zamanda tarih boyunca farklı coğrafyalarda meydana gelmiş soykırımları ve güç kullanımını anlamayı da gerektirir. Sömürgeleştirme, tarihsel olarak çoğunlukla güç ve şiddet yoluyla genişlemiş[23]; modern Batı kolonizasyonu ise benzeri görülmemiş ölçekte, teknolojik ve lojistik kaynakları kullanarak organize ve verimli bir güç dağıtımı sağlamıştır. Amerikan öjenik hareketinin Nazizm üzerindeki etkisi ise bu süreci daha da derinleştirmiştir. Nazi ideolojisinin temel kavramlarından biri olan ve kötü şöhretli *Untermensch* terimi, İngilizce "underman" kavramının Latince çevirisi olarak ortaya çıkmıştır. Bu terim, 1922 yılında Amerikalı gazeteci ve tarihçi Theodore Lothrop Stoddard (1883–1950) tarafından *The Revolt against Civilization* adlı eserinde kullanılmıştır. Benzer şekilde, Nazi ideolojisinin diğer bir tartışmalı kavramı olan *Aufnorden*, Amerikan eugenik hareketinin önde gelen isimlerinden Madison Grant'in 1916 tarihli *The Passing of the Great Race* adlı çalışmasında ifade edilmiştir. Bu bağlamda, Nazi ırk teorileri ve ideolojisinin şekillenmesinde Amerikan eugenik literatürünün etkisi açıkça görülmektedir.[24]

Dünyadaki farklı soykırım türleri nedeniyle soykırım konusunda bir tartışma olduğu gibi insanlığa karşı işlenen suçun diğerinden farklı olması ve her soykırımın kendine has özellikleri nedeniyle soykırımın kesin bir tanımı yoktur. Almanya'da Holokost'tan önce var olan ve değinilmeyen birçok etnik soykırım bulunmaktadır. Örneğin, Tazmanya'daki[25] İngiliz sömürgeciler yerli nüfusun oranını neredeyse sıfıra indirmişlerdir. Hayatta kalabilen kişiler, Avrupalı erkeklerle evlenen Tazmanyalı kadınların torunları olmuştur. Buradaki asıl soru Tazmanya'daki cinayetlerin bir soykırım olarak sınıflandırılıp sınıflandırılmayacağıdır. Öte yandan, insan eliyle oluşturulmuş kıtlık sebebiyle meydana gelen dünyadaki diğer

[23] Christopher Powell. *Barbaric Civilization: A Critical Sociology of Genocide.* Canada: McGill-Queen's University: 2011, 7.
[24] Heike Paul. *The Myth that Made America: an İntroductıon to Amerıcan Studıes*. American Culturies Studies. 2014, 279.
[25] Tasmania, Avustralya'nın güneydoğu köşesinde yer alan bir adadır.

soykırımlar hakkında şüpheler vardır. 19. yüzyılın sonlarında Hindistan iki dönem kıtlık yaşadı, ilk Hint kıtlık soykırımında (1876-79) ölüm oranının 6.1 ila 10.3 milyon arasında olduğu tahmin edilmektedir. İkinci Hint kıtlık soykırımı (1896-1902) kurbanlarının ise 6.1 milyon ila 19 milyon arasında olmak üzere toplam ölüm oranının 12.2 milyon ile 29 milyon arasında olduğu düşünülmektedir. Bir başka kıtlık sebebiyle soykırım *Holodomor* olarak bilinen Ukrayna kıtlığıdır (1932-35). Bu kıtlıklardan şüphe duyanlar, bunun yiyecek eksikliğinden kaynaklandığını söylemektedir. David Stannard (1992), Ward Churchill (1998) ve Tony Barta (1987) gibi bazı akademisyenler, Amerika ve Avustralya'da yerli halka karşı uygulanan sömürgeci soykırımın yiyecekten mahrum bırakma yoluyla olduğunu söylemişlerdir. Bu akademisyenler, insanların güvendikleri kaynaklardan mahrum bırakılmasının, yetersiz beslenmeye bağlı ölümlere yol açtığını belirtmişlerdir. Bu ölümler ise soykırıma maruz kalan grubun yaşamına ciddi şekilde zarar verebilir veya yok edebilir.[26] Soykırım literatüründe ayrıca, kurban grupları arasındaki ilişkiler de tartışma konusu olmuştur. Örneğin, Holokost'un anma pratiklerinde Yahudi kurbanlar ile Çingene kurbanlar arasında sembolik hiyerarşiler bulunduğu, Romanların Holokost anısına mum yakma girişimlerinin bazı çevrelerce hoş karşılanmadığı eleştirileri yapılmıştır. Bu tür örnekler, soykırımın yalnızca faili-kurban ilişkisiyle değil, aynı zamanda kurban grupları arasındaki hafıza siyasetiyle de şekillendiğini göstermektedir.[27]

20. yüzyılda modernite üzerine yazılmış en tanınmış eserlerden birinin yazarı olan Polonyalı Zygmunt Bauman'a (1987) göre modern çağ, kendisini aklın ve akılcılığın hâkimiyeti olarak tanımlamıştır. Akıl duygulara karşı muzaffer bir mücadele vermektedir. Dine ve büyüye karşı bilim, önyargıya karşı hakikat, bâtıl inançlara ve hurafelere karşı doğru bilgi, eleştirel olmayan varoluşa karşı yansıma, etkinliğe ve gelenek kurallarına karşı akılcılık öne çıkmaktadır.[28] Bilim, yeni modern çağın ve yeni ulus devletlerin şekillenmesinde kritik bir role sahiptir. 1859'da Charles *Darwin Türlerin Kökeni Üzerine* yayınladı. Çalışmasında, her canlının sınırlı bir alan ve beslenmeyle rekabet ettiğini ve sadece bazılarının hayatta

[26] Christopher Powell. *Barbaric Civilization: A Critical Sociology*. 2011.
[27] Anon 1992, "Holocaust memorial omits Gypsies" Atlanta Constitution, July 15. 1992. A-5 in "Responses to the Porrajmos: the Romani Holocaust" Ian Hancock (75-101) in *Is the Holocaust unique?* Alan Rosenbaum (ed.) USA: Westview Press. 2009.
[28] Zygumunt Bauman. *Legislators and İnterpreters*, Cambridge, UK: Polity Press. 1987, 111.

kaldığını öne sürdü. Adolf Hitler (1889-1945), ırk hakkındaki fikirlerini bu teoriye dayanarak inşa etti. Hitler, tarihin itici gücünün ırklar arası bir mücadele olduğuna ve bunun ancak üstün ırk olan Aryan ırkıyla sonuçlanacak bir mücadele olduğuna inanıyordu. Hitler'in görüşüne göre, Alman Aryan ırkı diğer tüm sözde ırklardan üstündür.[29] Bu, bilimin o dönemdeki ülke liderlerinin fikirlerini formüle etmede oynadığı büyük rolü ve bunun ulusların yok edilmesinde ve diğer ulusların yükselişindeki etkisini göstermektedir.

Bauman'ın (1925-2017) *Modernity and the Holocaust* (1989) adlı kitabında ileri sürdüğü temel tez, Holokost'un modern, bürokratik rasyonalitenin bir ürünü olduğudur. Ona göre rasyonellik, verimlilik ve bürokrasi, modern toplumun tanımlayıcı özellikleridir. Bu bağlamda, Holokost modernitenin patolojisi değil, onun içkin bir olasılığıdır; yani modernite ve rasyonellik olmadan Holokost düşünülemezdi. Biçimsel rasyonalitenin modern paradigması olarak Holokost, araçsal aklın ve bürokratik örgütlenmenin nasıl yıkıcı sonuçlar doğurabileceğini göstermektedir. Nazilerin gerçekleştirdiği soykırımın ardında, irrasyonel ilkellik ya da hayvani dürtüler değil, "Yahudilerden arındırılmış, daha iyi bir toplum" yaratma iddiasıyla beslenen rasyonel ve planlı bir sosyal mühendislik hedefi yatmaktaydı. Nazi bürokratları bu hedefe, sistematik ve soğukkanlı bir biçimde, teknik becerilerle ulaşmaya çalıştı. [30]

Berthold Molden (2010), dünya tarihindeki en sistematik soykırımın, ironik biçimde, kendisini "medeniyetin ilerleme ve aydınlanma merkezi" olarak konumlandıran Avrupa'da gerçekleştiğini vurgular. Bu çarpıcı tespit, modernitenin karanlık yüzüne işaret eder. Bauman da Modernity and the Holocaust (1989) adlı eserinde, Holokost'u yalnızca Alman tarihinin bir istisnası olarak değil, modernitenin içkin dinamiklerinin bir sonucu olarak değerlendirir. Anti-semitizm, etnisite siyaseti, Avrupa emperyalizmi, Almanya'yı farklı kılan tarihsel koşullar ve Hitler liderliğinde Nazizm'in iktidara yükselişi, bu sürecin tarihsel bağlamını oluşturur. Son yıllarda ise Holokost'un dünyadaki diğer kitlesel katliam ve soykırımlarla karşılaştırılması, soykırım araştırmalarının önemli bir yönelimini oluşturmuştur. Bu

[29] Daniel Sigward (ed.) *Holocaust and Human Behavior*. 2017.
[30] George Ritzer & Douglas J. Goodman. *Modern Sociological Theory*. sixth edition. New York, USA: McGraw-Hill Companies. 2004, 428-429.

karşılaştırmalı yaklaşım, bir yandan Holokost'un "benzersizliği" tartışmalarını gündeme getirirken, diğer yandan farklı soykırımların ortak yapısal dinamiklerini çözümlemeyi hedeflemektedir. J. Peires (2004)[31] *The Holocaust and the Apartheid: Similarities and differences: A comparative study (Holokost ve Apartheid: Benzerlikler ve Farklılıklar: Karşılaştırmalı Bir Çalışma)* başlıklı yüksek lisans araştırmasında, Nazilerin Yahudilere karşı eylemleri ile Apartheid hükümetinin siyahlara (Güney Afrika'da) olan muamelesi arasındaki paralellikleri ve farklılıkları araştırdı. Her iki sistemin de ırk fikirlerine dayandığını kabul etti. Ancak Almanya'daki Naziler ve Güney Afrika'daki Apartheid hükümeti tarafından kullanılan araçlar yüzeysel olarak benzer şekilde olsa da çok farklı hedefleri olan politikaların uygulanmasından sonra kökten farklı sonuçlar doğurmuştur.

Diğer bir karşılaştırmalı çalışma ise Brave Heart MY & DeBruyn LM.'e ait olan (1998)[32] "The American Indian Holocaust: Healing historical unresolved grief" (Amerikan Kızılderili Holokost'u: Çözülmemiş Tarihsel Kederi İyileştirmek) adlı çalışmadır. Makale, Amerikan Yerlileri arasında çözülmemiş tarihsel keder ve tarihsel travma kavramını ele almakta ve bu travmayı artıran geçmiş ve mevcut siyasi ve sosyal güçleri belirlemektedir. Yahudi Holokost'tan kurtulanlar, hayatta kalanları ve çocukları hakkında travma, keder ve çocuk kompleksinin nesiller arası aktarımını tasvir etmek için bol miktarda literatür kullanılır. Holokost'u dünyadaki diğer olaylarla ilişkilendiren başka çalışmalar da vardır. Bu tür örnekler arasında Molden B'nin (2010)[33] "Vietnam, the new left and the Holocaust: How the cold war changed discourse in genocide" (Vietnam, Yeni Sol ve Holokost: Soğuk Savaş Soykırım Söylemini Nasıl Değiştirdi?) başlıklı çalışması, Bashir B. ve Goldberg A.'ın (2018)[34] *The Holocaust and the Nekbe: a new grammar of truma and history*. (*Holokost ve Nekbe: Travma ve Tarihin Yeni Bir Grameri*) adlı bir kitabı da bulunmaktadır. Bu kitapta

[31] Peires J. "The Holocaust and Apartheid: Similarities and Differences, A comparative study" Master's research, Cape Town, South Africa: University of Cape Town. 2004.
[32] Brave Heart MY, DeBruyn LM. "The American Indian Holocaust: healing historical unresolved grief." Am Indian Alsk Native Ment Health Res. 1998;8 (2):56-78.
[33] Molden B. 'Vitenam, the new left and the Holocaust: how the cold war changed discourse in genocide. ' In: Assmann A., Conrad S. (eds) Memory in Global Age Palgrave Macmillan memory studies, Palgrave Macmillan 2010 (79-96).
[34] Bashir B. & Goldberg A. (ed.). *The Holocaust and the Nekbe: a New Grammar of Truma and History*, Columbia University Press. 2018.

önde gelen Arap ve Yahudi entelektüeller, aralarındaki temel farklılıkları bulanıklaştırmadan Holokost ve Nekbe'nın[35] nasıl ve neden birbiriyle bağlantılı olduğunu inceliyorlar. Bu kitabın amacı, Holokost ile Nekbe arasında bir paralellik veya karşılaştırma yapmak ya da basitçe aralarında bir "diyalog" başlatmak değildir. Bunun yerine, karmaşık kesişimleri ilişkilendirmek ve anlatmak için yeni bir tarihsel ve siyasî kural aranmaktadır. Holokost ve Nekbe kitabı, Holokost ve Nekbe kurucu travmalarının İngilizce dilindeki ilk kapsamlı ve toplu bilimsel incelemesidir.

21. yüzyılın ikinci on yılı, Arap dünyasında otoriter rejimlerin sarsıldığı, kitlesel gösteri ve ayaklanmalarla tarihe geçen bir döneme sahne oldu. 2011'de Tunus'ta başlayarak kısa sürede Mısır, Suriye, Libya, Sudan ve diğer ülkelere yayılan bu dalga, küresel literatürde "Arap Baharı" adıyla anıldı. Ancak üçüncü on yıl, bölge tarihinde farklı bir eksen belirleyen unsur, 1948'de başlayan İsrail'in Filistin işgalinin sürmesi ve her geçen yıl daha da derinleşmesidir. Filistinlilerin yerlerinden edilmesi, mülksüzleştirilmesi, öldürülmesi ve işgal altındaki topraklarda Yahudi yerleşim birimlerinin inşası, Birleşmiş Milletler nezdindeki tüm itirazlara rağmen özellikle ABD'nin sürekli vetolarıyla uluslararası sessizlik içinde devam etmektedir.[36] 2008'den bu yana İsrail'in Gazze Şeridi'ni havadan, karadan ve denizden kuşatma altına alması, Filistin trajedisini yeni bir boyuta taşımıştır.[37] Bu kuşatma sürecinde İsrail, Gazze'ye karşı beş büyük savaş yürüttü (2008, 2012, 2014, 2021, 2022). Ancak tarihe en kanlı ve yıkıcı olanı, Ekim 2023'te başlayan ve halen devam eden saldırılardır. Gazze'nin büyük ölçüde haritadan silindiği, on binlerce sivilin hayatını kaybettiği bu süreç, uluslararası toplumun derin bir sessizliği içinde, açık bir soykırım olarak yaşanmaktadır.

---

[35] Constantine Zureik, 1948'de olanlara bu adı ("Nekbe") veren ilk kişi oldu. "Nakbanın Anlamı" adlı kitabı Ağustos 1948'de Beyrut'ta yayınlandı. Birleşmiş Milletlere göre Arapçada "felaket" anlamına gelen Nekbe, 1948 Arap-İsrail savaşı sırasında Filistinlilerin kitlesel olarak yerinden edilmesini ve mülksüzleştirmesini ifade ediyor.

[36] Bkz. Ilan Pappé. *Unutulmuş Filistinliler İsrail'deki Filistinlilerin Tarihi*. Çev. Tuğçe Ersoy Ceylan, İstanbul: Küre Yayınları. 2020.

[37] Ilan Pappé. *Bir Filistin Hanedanının Yükselişi ve Düşüşü Hüseyniler (1700-1948)*. Çev. Muttalip Tütüncü, İstanbul: Ketebe Yayınları. 2005.

Ölümlerin çoğunun çocuk ve kadınlardan oluştuğu Gazze'deki Filistinlilerin Ekim 2023'te uluslararası hukuka aykırı şekilde orantısız saldırılara maruz kalmasından sonra bazı değişiklikler yaşandı. Gazze Şeridi'nde olup biten öldürme ve yok etme eylemleri soykırım terimiyle tanımlanmaya ve Filistin'de şu anda (2023'ten bugüne) yaşananlar, Holokost'ta yaşanan açlıktan ölen insanların durumuyla karşılaştırılmaya başlandı. Bunu sosyal medya ve kitlesel medyada, Ekim 2023'ten bu yana özellikle Avrupa ülkelerinde her hafta sonu, Nisan 2024'ten bu yana da ünlü ABD ve Avrupa üniversitelerinde ateşkes ve soykırımın sona ermesi çağrısında bulunan gösterilerde açıkça görebiliyoruz. Gazze'deki soykırımla ilgili yayınlanan ilk kitaplardan biri, Hamza Andreas Tzortzis ve Massoud Vahedi (2023) tarafından yazılan, Zulmün Ortaya Çıkarılması: Gazze'deki Soykırım ve Filistin Hakkındaki Sahte Siyonist Anlatılar adlı kitap, Siyonist İsrail'in tiranlığını, Apartheid'ini ve soykırım niyetini açığa çıkarıyor. Popüler ve akademik itirazlara yanıt veren bir başka kitap ise Ken McCarthy (2024) tarafından hazırlandı: Gazze'de Soykırım: Kanıt Düzenleme Kitabı. Bu kitabın amacı okuyucuya Güney Afrika Cumhuriyeti'nin Uluslararası Adalet Divanı'nda (Dünya Mahkemesi) İsrail devletine karşı açtığı iddiaya ilişkin üç temel belgeyi sunmaktır.

1967'den bu yana işgal altındaki Filistin topraklarıyla ilgili olarak Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi tarafından görevlendirilen özel raportörler, İsrail'in uygulamalarını düzenli olarak rapor etmektedir. Bu bağlamda mevcut raportör Francesca Albanese, Ekim 2023'ten itibaren Gazze'de yürütülen askeri operasyonları "soykırım" olarak nitelendirmiştir. Albanese'nin İnsan Hakları Konseyi'nin 55. oturumuna (26 Şubat – 5 Nisan 2024) sunduğu raporda, beş ay süren yoğun bombardımanların ardından Gazze'nin neredeyse tamamen harap edildiği tespit edilmiştir. Rapora göre bu süreçte 13.000'den fazlası çocuk olmak üzere 30.000'den fazla Filistinli yaşamını yitirmiştir. Ayrıca 12.000'den fazla kişinin kayıp olduğu, 71.000'den fazlasının ise yaralandığı belirtilmektedir; bu yaralıların büyük kısmı kalıcı sakatlıklarla hayatlarını sürdürmek zorunda kalacaktır. Yerleşim alanlarının %70'inin yıkıldığı, nüfusun %80'inin zorla yerinden edildiği kaydedilmektedir. Raporda ulaşılan sonuç çarpıcıdır: İsrail'in Gazze'deki eylemlerinin, uluslararası hukuka göre soykırım suçunun oluştuğunu gösterecek eşiği aştığına inanmak için fazlasıyla makul nedenler mevcuttur.

İsrail işgali altındaki Filistin'in durumu ve Gazze'deki soykırım açısından da değişen şey, Güney Afrika'nın 29 Aralık 2023'te İsrail'e karşı Uluslararası Adalet Divanı'nda "soykırım davası" açmasıydı. Uluslararası Adalet Divanı, Ocak 2024'ün sonlarında davayla ilgili bir ön karar yayınladı. Mahkemenin kararı 26 Ocak 2024'te yayımlandı ve İsrail'in, soykırım sözleşmesi kapsamına girebilecek eylemleri önlemek için yetkisi dâhilindeki tüm tedbirleri alması talimatı verildi. Ayrıca İsrail'e soykırımcıları önlemesi, cezalandırması ve harap olmuş bölgede işlenen suçlara ilişkin delilleri muhafaza ederek Gazze'ye yardım akışını sağlaması talimatı verildi. Nikaragua'nın ardından Kolombiya ve Libya da 2024 yılının Nisan ayında Uluslararası Adalet Divanı'na giderek bu davaya müdahil olmak istedi. 24 Mayıs 2024'te yayımlanan mahkeme kararı, İsrail'in Gazze Şeridi'nin güneyindeki Refah kentindeki askeri operasyonlarını derhal durdurmasını ve güçlerini geri çekmesini emretmiş, İsrail'i soykırım yapmakla suçlamış, İsrail ise Gazze Şeridi'ni yok etmeye devam ediyor, uluslararası hukuku umursamıyor.

7 Ekim 2023'ten itibaren Barbados, Jamaika, Trinidad ve Tobago, Bahamalar, İrlanda, Norveç, İspanya, Slovenya, Ermenistan ve Meksika Filistin'i tanıma kararı aldı. Bu kararlar, İsrail'in Gazze'ye yönelik saldırıları sonrası uluslararası kamuoyunun tepkisiyle hız kazandı. New York'ta düzenlenen BM Genel Kurulu öncesi ve sırasında İngiltere, Kanada, Avustralya, Portekiz, Fransa, Monako, Lüksemburg, Belçika, Malta ve Andorra Filistin Devleti'ni tanıdıklarını duyurdu. İngiltere Başbakanı Keir Starmer, bu adımın iki devletli çözüm sürecine katkı sunacağını belirtti. Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron ise "Artık daha fazla bekleyemeyiz" diyerek tanıma kararını açıkladı. 21 Eylül 2025'te Kanada, Avustralya, İngiltere, Portekiz, Fransa, Monako Prensliği, Lüksemburg, Belçika, Malta ve San Marino da Filistin'i tanıdır. Böylece Filistin'i tanıyan ülke sayısı 147'den 158'e yükselmiştir. Bu gelişme, Filistin'in uluslararası arenadaki meşruiyetini güçlendiren en önemli adımlardan biri olarak değerlendirilmektedir. Aynı süreçte Uluslararası Ceza Mahkemesi (UCM), İsrail Başbakanı Benjamin Netanyahu ile Savunma Bakanı Yoav Gallant hakkında Gazze'de işlenen savaş suçları nedeniyle tutuklama emri çıkarılması yönünde talepte bulunmuştur. Bu durum, uluslararası ceza hukuku çerçevesinde İsrail'in eylemlerinin hesap verilebilirliğine dair tarihi bir eşik olarak görülmektedir. Almanya'daki

Holokost ile günümüzde Filistin'de yaşananlar arasındaki benzerlikler giderek daha sık dile getirilmektedir. Özellikle 2023'ten itibaren Gazze'de uygulanan öldürme yöntemleri, sivillere yönelik sistematik baskılar ve yerinden etmeler, tarihsel analojileri kaçınılmaz hale getirmektedir. Bu bağlamda Polonyalı yazar Natala Pitala, 24 Mayıs 2024'te *Viva Palestina* web sitesinde yayımlanan "Terör ve Teröristler"[38] başlıklı yazısında, Alman işgali altındaki Polonyalıların yaşamları ile İsrail işgali altındaki Filistinlilerin koşulları arasındaki benzerliklere dikkat çekmiştir. Pitala'ya göre Nazi işgali altındaki Polonya'da yaşam, "sokak ortasında tutuklama, yargısız infaz, hapis, işkence ve zorla çalıştırmaya sürgün edilme tehdidi altında, sürekli korku içinde bir yaşam"dı. Polonyalılar eğitimden ve kültürel hayattan mahrum bırakılmış, çeşitli yasaklarla kuşatılmıştı. Bu bağlamda Breslau istasyonunda gerçekleşen eylem, işgal rejimine karşı bir tepki olarak ortaya çıkmıştı. Pitala, günümüz Batı Şeria'sında Filistinlilerin maruz kaldığı durumun da bundan farklı olmadığını vurgulamaktadır: "Bir Filistinli, elini arkasında tuttuğu için ya da yanlış zamanda yanlış yerde bulunduğu için vurulabiliyor; işgal ordusunun ambulansların geçişini engellemesi sebebiyle hayatını kaybedebiliyor; ya da çoğu zaman işgal aygıtının yakınlarına baskı yapmak istemesi nedeniyle keyfi ve süresiz hapis cezalarına maruz kalabiliyor." Bu tür karşılaştırmalar, Filistin meselesini yalnızca güncel bir çatışma olarak değil, modern tarihteki en ağır insanlık suçlarının sürekliliği bağlamında ele almanın önemine işaret etmektedir.

Aslında işgal ve soykırım açısından Filistin'de yaşananlarla Holokost'ta yaşananların karşılaştırılması çok eskilere dayanmamaktadır. Aynı bağlamda, Almanya'da Holokost'u İsrail'in şu anda işgal altındaki Filistin'de yapmakta olduğu şeyle aynı kabul eden yakın zamanda bir saha çalışması var. *Times of Israel*[39] web sitesi 2 Eylül 2022'de "Anket: Üç Almandan Biri İsrail'in Filistinlilere Nazilerin Yahudilere yaptığı gibi davrandığını ifade etmektedir" başlıklı bir araştırma yayınladı. *Bertelsmann Stiftung* adlı bağımsız bir Alman vakfı tarafından yapılan bir anket, Almanların üçte birinden fazlasının İsrail'in Filistinlilere yönelik muamelesinin, Holokost sırasında Nazilerin Yahudilere yönelik soykırımı ile

[38] Natalia Pitala 31 May, 2024 'Terror and terrorrists' https://vivapalestyna.pl/terror-i-terrorysci/
[39] Times of Israel, Toi Staff, 2 Sep., 2022, 'Poll: 1 in 3 Germans say Israel treating Palestinians like Nazis did Jews' https://www.timesofisrael.com/poll-1-in-3-germans-have-poor-view-of-israel-dont-see-responsibility-toward-jews/

temelde aynı olduğuna inandığını ortaya çıkardı. Anket, binlerce İsrailli ve Alman'ın "İsrail Devleti'nin bugün Filistinlilere yaptığının, prensip olarak Nazilerin üçüncü Reich'ta Yahudilere yaptıklarından farklı olmadığı" ifadesine ilişkin görüşlerini dile getirmelerini istedi. Yanıt verenlerin tam yüzde 36'sı katıldığını veya kesinlikle katıldığını söylerken, diğer %25'i ise bilmediğini söyledi, sadece %40'ı katılmadı veya kesinlikle katılmadı. Ayrıca, BM'nin 1967'den beri işgal altındaki Filistin topraklarındaki insan hakları durumuna ilişkin Özel Raportörü Michael Lynk, 22 Mart 2022'de İnsan Hakları Konseyi'ne sunduğu raporunda, İsrail'in Filistin topraklarını işgalinin "Apartheid" olduğunu söyledi ve İsrail'in, işgal altındaki Filistin'de 1967'den beri 700.000 Yahudi yerleşimcinin yaşadığı Doğu Kudüs ve Batı Şeria'daki 300 yasadışı İsrail yerleşiminde, İsrail'in son derece ayrımcı ikili yasal ve siyasi sistemi aracılığıyla, Apartheid sonrası dünyada Filistin'e bir Apartheid gerçeği dayattığını kabul etti. "[Batı Şeria'da] baskıcı bir kurumsal ayrımcılık yönetimi altında yaşayan üç milyondan fazla Filistinli ile diğer iki milyon Filistinlinin de düzenli olarak 'açık hava hapishanesi' olarak tanımlanan[40] ve yeterli kaynaklara erişimi olmayan Gazze'de yaşadığı ortaya konulmaktadır." Ayrıca raportör, "Su ya da sağlık sistemi olmadan, çökmekte olan bir ekonomiyle ve Filistin'in geri kalanına veya dış dünyaya serbestçe seyahat etme yeteneği olmadan yaşıyorlar" şeklinde tespitlerini aktarmaktadır. Son olarak da uluslararası toplumun Filistin'deki durumdan büyük sorumluluk taşıdığını savunarak sözlerini bitirmiştir.[41] BM yetkilisinin Raportörü Michael Lynk, Filistin'e özel başka bir raporunda da "İsrail'in 52 yıllık Filistin işgali, dünyadaki en uzun saldırgan işgaldir" ifadelerini kullanmıştır.[42]

Bu tür çalışmaların ortaya çıkması muhtemelen Nazilerin Yahudilere karşı yaptıklarının, İsrail'in 1948'den beri topraklarını işgal ettiği Filistinlilere karşı yaptıklarına benzerliğinden kaynaklanmaktadır. Çünkü her iki sistem için de amaç aynıydı ve her iki

---

[40] Ilan Pappé. *Yeryüzünün En Büyük Hapishanesi İşgal Altındaki Toprakların Tarihi*. İstanbul: Küre Yayınları. 2023.

[41] United Nations, 22 March 2022, "Specıal rapporteur on situation of human rights in the Palestinian territories occupied since 1967" https://www.ohchr.org/en/special-procedures/sr-palestine

[42] Unıted Natıons 25 March 2022, "Israel's 55-year occupation of Palestinian territory is apartheid- UN human rights experts" https://www.ohchr.org/en/press-releases/2022/03/israels-55-year-occupation-palestinian-territory-apartheid-un-human-rights

sistem de ırk fikrine dayanıyordu. Naziler, Almanların ırksal olarak üstün olduğuna inanıyorlardı, Yahudilerin sözde Alman ırk topluluğu için bir tehdit olduğuna inanıyorlardı. İngiltere'nin Filistin'deki az sayıdaki Yahudi nedeniyle, Yahudi nüfusu ile Filistinliler arasında bir denge oluşturmak için 1930'larda ve 1940'larda Filistin'e Yahudi göçüne izin vermesi, bu dönemde Siyonist çetelerin Filistinlileri öldürmesi ve ardından 1948'de İsrail Devleti'nin (Filistin'in yüzde 56'sında) kurulması ve yüz binlerce insanın yerinden edilmesi yoluyla olmuştur, yüz binlerce Filistinli silah zoruyla komşu Arap ülkelerine göç etmiştir. Daha sonra Yahudiler, dünya Yahudilerini Filistin'e göç etmeye ikna etmek için Filistin'in Vaat Edilmiş Toprak olduğu ve Yahudilerin diğer milletlerden farklı bir millet olduğu efsanesini yayarak Filistin'in yüzde 56'sı üzerinde kendi devletlerini kurdular ve oraya yerleştiler.

Nazizm döneminde Almanya, Yahudilerin hareketlerini ciddi biçimde kısıtlamış, gettolara yerleştirmiş ve sistematik katliamlara maruz bırakmıştır. Günümüzde İsrail'in Filistin politikaları, hareket kısıtlamaları ve güvenlik uygulamaları bağlamında ele alınmaktadır. İsrail, Batı Şeria şehirleri arasında 90'dan fazla askerî kontrol noktası kurarak hareketi sınırlandırmakta ve 2002'den bu yana Batı Şeria ile İsrail'in işgal ettiği bölgeleri birbirinden ayıran bir duvar inşa etmektedir. Ayrıca, Gazze Şeridi üzerinde 18 yılı aşkın süredir hava, kara ve deniz kuşatması uygulanmaktadır. Bu kuşatma ve güvenlik önlemleri bağlamında, bazı gözlemciler, İsrail'in Gazze'de sivillere yönelik saldırılarında uluslararası hukukta tartışmalı veya yasaklanmış silahların kullanıldığına dikkat çekmektedir. Ekim 2023'ten itibaren artan şiddet olayları, uluslararası toplumun sınırlı tepkisiyle birlikte, Gazze'de yaşanan insan kayıplarını daha görünür hâle getirmiştir. Holokost ile İsrail'in Filistin'deki uygulamaları arasında doğrudan bir eşdeğerlik kurmak tartışmalı olmakla birlikte, çalışmamızın amacı, modernite ve Holokost teorilerini Filistin bağlamında ele alarak güç, şiddet ve sistematik baskının tarihsel ve çağdaş biçimlerini analiz etmektir. Bu yaklaşım, tarihsel olayların çağdaş güç ilişkileri ve uluslararası hukuki normlarla nasıl kesiştiğini anlamayı hedeflemektedir.

Bu çalışma, Zygmunt Bauman'ın Modernite ve Holokost kuramının Filistin meselesi bağlamında okunabilirliğini veya yorumlanabilirliğini incelemeyi amaçlamaktadır.

Çalışmanın ayırt edici arka planını, Filistin'in İngiliz mandası öncesinde, Osmanlı yönetimi altında Müslüman ve Arap bir coğrafya olarak sahip olduğu tarihsel ve sosyolojik özellikler oluşturmaktadır. Holokost, 20. yüzyılda insanlığa karşı işlenen tek büyük suç olarak kabul edilmese de modernitenin rasyonel, bürokratik ve teknolojik düzenlemeleriyle gerçekleştirilen toplu imha süreçlerinin en dramatik örneklerinden biridir. Benzer şekilde, 1948'de Yahudilerin Filistin'e yönelen kitlesel göçüyle bağlantılı olarak ortaya çıkan ve Arapçada "felaket" anlamına gelen Nekbe**,** Filistinlilerin topluca yerinden edilmesi, etnik temizliğe tabi tutulması ve topraklarının sistematik biçimde gasp edilmesiyle sonuçlanmıştır. İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinden 1950'lerin ortalarına kadar olan dönemde Filistin'e yarım milyondan fazla Yahudi göçmenin geldiği istatistiklerle belgelenmektedir. Bu göçmenlerin büyük çoğunluğunu Holokost'tan kurtulanlar oluşturmaktadır ve önemli bir kısmı, 1948'de Siyonist güçler tarafından yürütülen operasyonlara doğrudan katılmıştır. Bu bağlamda, Holokost ile Nekbe arasındaki tarihsel ve sosyo-politik ilişki, günümüzde Filistin uzmanları ve tarihçiler tarafından yoğun biçimde tartışılan temel bir akademik mesele haline gelmiştir. Söz konusu bağlantı, yalnızca göç ve yer değiştirme boyutuyla sınırlı kalmayıp, modernitenin şiddet, bürokrasi ve etnik temizlik mekanizmalarıyla şekillenen daha geniş bir tarihsel süreçle ilişkilendirilmektedir.[43] Bununla birlikte, mevcut literatürde İsrail'in Filistin işgalini Bauman'ın modernite ve Holokost teorisi çerçevesinde sistematik olarak ele alan bir çalışma bulunmamaktadır. Bu nedenle, söz konusu teoriyi Filistin bağlamına uygulayan bu araştırma, yalnızca iki tarihsel olgunun analitik karşılaştırmasını yapmakla kalmayıp, aynı zamanda modernite, rasyonalite ve bürokratik şiddet paradigmasının günümüzdeki tezahürlerini inceleyerek literatüre özgün bir katkı sunmaktadır.

1.1. Çalışmanın Önemi

Nazilerin kurbanları yalnızca Yahudiler değildi. Altı milyon Yahudi'nin yanı sıra beş milyondan fazla Yahudi olmayan kişi de öldürüldü. Çingeneler (Romanlar), Yehova Şahitleri, eşcinseller, siyahlar, fiziksel ve zihinsel engelliler ile komünistler ve sosyal

[43] Filistinli Ghassan Kanafani'nin 1969'da ilk kez yayınlanan "Hayfa'ya Dönüş"ü.

demokratlar gibi siyasî muhalifler de bu kitlesel imha politikalarının hedefi oldular.[44] Filistin Merkez İstatistik Bürosu'nun 2025 verilerine göre, İsrail güçleri Ekim 2023'ten bu yana Gazze Şeridi'nde yeni bir toplu imha süreci yürütmekte olup, bu süreçte 18.000'i çocuk olmak üzere 58.026'dan fazla Filistinli yaşamını kaybetmiştir. Gazze'de halen devam eden bu yıkım, Filistin meselesini uluslararası düzeyde yeniden öncelikli hâle getirmiş; dünya kamuoyu İsrail işgalinin niteliğine ve bölgede yaşanan insani felakete daha duyarlı hâle gelmiştir. Avrupa parlamentolarında İsrail politikalarını tartışmak, eleştirmek ve Filistin'de yaşananları soykırım kavramı çerçevesinde ele almak artık mümkün hâle gelmiştir. Bu süreçle eş zamanlı olarak, küresel ölçekte gerçekleşen gösteriler kesintisiz sürmüş; ateşkes çağrısı yapan ve hükümetlerinin politikalarına itiraz eden ABD ve Avrupa üniversitelerindeki öğrenci hareketleri bu protesto dalgasına dâhil olmuştur. Filistin'de yeni bir tarihsel eşiğe işaret eden bu durum, yalnızca işgalin seyri açısından değil, küresel dönüşümler bağlamında da ele alınmalıdır. Bu çalışma, modernite ve Holokost teorisini Filistin meselesi bağlamında uygulayarak, Filistin'de yaşananları Yahudilerin tarihsel deneyimleriyle karşılaştırmalı bir biçimde değerlendirmesi bakımından özgün bir yaklaşım sunmaktadır. Holokost'un insanlık tarihinde sarsıcı ve unutulmaz bir küresel travma olarak yer etmesi gibi, Filistinlilerin 1948'de maruz kaldığı Nekbe de kolektif bir yıkım niteliği taşımaktadır. Holokost–Nekbe ilişkisi, özellikle Filistinli araştırmacılar tarafından farklı teorik çerçevelerde tartışılmış olsa da İsrail'in Filistin'e yönelik politikalarını modernite teorisi temelinde ve özellikle Bauman'ın modernite–Holokost çözümlemesi ekseninde inceleyen kapsamlı bir çalışma henüz ortaya konmamıştır. Bu tez, Almanya'da modernite teorileri ile Holokost arasında kurulan ilişkiyi dikkate alarak, bu teorilerin 1948 Nekbe'sinde yaşanan yerinden etme, şiddet ve etnik temizlik süreçleriyle nasıl bağlantı kurulabileceğini irdeleyen ilk çalışmalardan biri olma niteliği taşımaktadır.

Bu araştırma, Bauman'ın modernite ve Holokost teorisini, 1948'den günümüze Filistin'de yaşanan öldürme, yok etme ve zorla yerinden etme pratiklerine uygulaması bakımından özgündür. Ayrıca Polonya'da Auschwitz'te yaşananlarla, araştırmacının yerinde

[44] Friedman I. (1995) The other victims of the Nazis –article https://www.socialstudies.org/sites/default/files/publications/se/5906/590606.html

gözlem ve karşılaştırmalı analiz yöntemiyle ele aldığı Gazze'deki mevcut yıkım arasındaki benzerlikleri inceleyen ilk çalışmalardan biri olması bakımından da dikkat çekmektedir. Çalışmayı farklı kılan, yalnızca betimsel analizle yetinmeyip karşılaştırmalı tarihsel çözümleme ve yerinde gözlem yöntemlerini birlikte kullanmasıdır. Araştırmacı bu kapsamda, Nazi dönemine ilişkin gerçekliği yerinde incelemek amacıyla Polonya ve Berlin'de saha çalışmaları da gerçekleştirmiştir.

Çalışmanın önemi, aynı zamanda Bauman'ın modernite ve Holokost teorisine yöneltilen eleştirilerden ve bu teoride tespit edilen eksikliklerden de kaynaklanmaktadır. Palmer ve Brzeziński'nin (2022) yayımladığı *Revisiting Modernity and the Holocaust: Heritage, Dilemmas, Extensions* (Modernite ve Holokost'u Yeniden Ziyaret Etmek: Miras, İkilemler, Uzantılar) başlıklı kitap, Bauman'ın *Modernite ve Holokost* eserinin yayımlanışının otuzuncu yıl dönümü vesilesiyle 2019'da Leeds ve Krakow'da düzenlenen konferansların bir ürünüdür. Bu kapsamlı çalışmada Maria Ference, Holokost sırasında Varşova Yahudilerinin durumunu ele almakta ve Bauman'ın teorisinde dikkat çeken tartışmalı bir noktaya odaklanmaktadır.[45] Bauman, Holokost sürecinde Yahudi toplulukları ile Nazi rejimi arasında bir tür "iş birliği" olduğu iddiasında bulunurken, Ference bu yorumun indirgemeci olduğunu ve kurbanların davranışlarının böyle bir kavramla açıklanamayacak kadar karmaşık ve zorunluluklarla şekillenmiş olduğunu vurgulamaktadır. Holokost sonrasında yaşanan diğer soykırımların ışığında Bauman'ın yaklaşımına yöneltilen yeni analizler ve eleştiriler, teorinin güncelliğini ve tartışma potansiyelini daha da artırmaktadır. Bu bağlamda mevcut çalışma, Bauman'ın modernite ve Holokost teorisinin Filistin işgali ve özellikle Gazze'de yaşanan kitlesel yıkım süreçlerine uygulanabilirliğini tartışarak hem teorik literatüre katkı sunmakta hem de teorinin açıklayıcılık sınırlarını yeniden değerlendirme fırsatı yaratmaktadır.

[45] Maria Ferenc 'Warsaw Jews ın the face of the Holocaust' in Jack Palmer & Dariusz Brzeziński. *Revisiting Modernity and the Holocaust: Heritage, Dilemmas, Extensions*. London & New York: Routledge Taylor 2022. (75-87).

1.2. Çalışmanın Amacı

Zygmunt Bauman, *Modernite ve Holokost* (1989) [46] adlı eserinde Holokost'un modernitenin bir ürünü olduğunu ileri sürer. Ona göre Yahudilerin kitlesel imhası, yalnızca antisemitizmin ya da irrasyonel bir ırkçılığın sonucu değildir; daha derin biçimde, modernitenin rasyonalite, bürokrasi, teknik akıl ve araçsal düzenlilik gibi temel unsurlarının bir yansımasıdır.[47] Hitler ve Nazi ideolojisi, Yahudileri diğer ırkları zayıflatan ve dünyayı ele geçirmeye çalışan "aşağı bir ırk" olarak tanımlamış; özellikle Alman Aryan unsuruna zarar verdiklerine inanarak Nazi Almanyası'nda kendilerine yer olmadığını savunmuştur. Bu bakımdan modernite, Bauman'a göre, rasyonalizasyonun önünü açmayı ve modern düzenin işlemesine engel olarak görülen unsurların sistematik biçimde ortadan kaldırılmasını mümkün kılmıştır.

Benzer şekilde, Filistin'de bir Yahudi devleti kurma süreci de önemli ve bilinçli bürokratik aşamalardan geçmiştir. Siyonist hareketin kurucusu Theodor Herzl (1860–1904), 1896'da yayımlanan *Der Judenstaat*'ta Yahudi devleti için Filistin ve Arjantin seçeneklerinden bahsetmiş; ancak ertesi yıl Basel'de toplanan Birinci Siyonist Kongre (1897), Siyonizmin amacını "Yahudi halkı için Filistin'de kamu hukuku ile güvence altına alınmış bir yurt oluşturmak" olarak netleştirmiştir. Herzl'in Yahudi devleti kurma önerisi Osmanlı yetkililerince reddedildikten sonra Kıbrıs, Doğu Afrika ve Kongo gibi alternatif bölgeler de gündeme gelmiş, ancak gerçekleşmemiş; nihayetinde Filistin, Siyonizmin açık ve birincil hedefi hâline gelmiştir.[48]

Çalışmanın amacı doğrultusunda ele alınacak temel sorular şu şekilde özetlenebilir:

1. Holokost'un modernitenin bir sonucu olup olmadığını belirlemek.

---

[46] Zygumunt Bauman. *Modernite ve Holocaust*. Çev. Süha Sertabiboğlu, İstanbul: Sarmal Yayınları. 1997.

[47] UK Essays, November 2018, Modernity and the Holocaust sociology essay, https://www.ukessays.com/essays/sociology/modernity-and-the-holocaust-sociology-essay.php

[48] Division for Palestinian Rights DPR 30 June 1978 The Origin and Evolution of the Palestine Problem: 1917-1988, Part I 1917-1947 https://unispal.un.org/DPA/DPR/unispal.nsf/0/AEAC80E740C782E4852561150071FDB0

2. Holokost'a yol açan temel etkenleri (etnik, dinî, toplumsal ve siyasal unsurlar) analiz etmek.

3. Filistin'in işgaline ve Yahudiler için ulusal bir yurt kurulmasına yol açan tarihsel, siyasî ve ideolojik faktörleri ortaya koymak.

4. Nazi rejiminin Holokost sırasında kullandığı yöntemleri ve mekanizmaları belirlemek.

5. Yahudi yerleşim hareketinin Filistin'de uyguladığı yöntemleri analiz etmek.

6. Bauman'ın modernite ve Holokost teorisinin Filistin meselesine hangi ölçüde uygulanabilir olduğunu değerlendirmek.

7. Teorinin Filistin bağlamında tamamen mi yoksa kısmen mi geçerli olduğunu tartışmak.

8. Bauman'ın teorisine dayanarak Holokost'un önemli tarihsel ve toplumsal sonuçlarını belirlemek.

9. 1948'den günümüze İsrail'in Filistin'i işgalinin başlıca sonuçlarını tespit etmek.

1.3. Literatür İncelemesi ve İlgili Teoriler

Ortadoğu'nun sömürgeleştirme süreci, genel olarak Napolyon'un Mısır ve Suriye seferiyle (1798–1799) başlatılır. Napolyon, Filistin'de yalnızca kısa bir süre kalmış ve Kudüs'e doğrudan ulaşmamış olsa da, Avrupa müdahalesinin bölgedeki Osmanlı yönetiminin yapısında ve karakterinde önemli değişiklikler başlatması açısından kritik bir dönemeç oluşturmuştur.[49] 19. yüzyıl boyunca İngiltere, Ortadoğu'daki iki önemli Müslüman hanedanlığın—Osmanlı İmparatorluğu ve Hint Yarımadası'ndaki Moğol Devleti'nin—dağılmasında doğrudan veya dolaylı bir rol oynamıştır. Birinci Dünya Savaşı'nın ardından İngiltere ve Fransa, Sykes-Picot Anlaşması (1916) ve ilgili antlaşmalar çerçevesinde, işgal

[49] Yehoshua Ben-Arieh. *The making of Eretz Israel in the modern era: a historical-geographical study (1799-1949).* Jerusalem: Hebron University. 2018, 5, 8-9.

ediilen topraklarda ulusal sınırlar çizerek yeni krallıklar ve devletler oluşturmuş, bölgeleri siyasi ve ekonomik olarak keyfi biçimde yeniden yapılandırmışlardır.[50] Bu süreçte Filistin, 1920–1948 döneminde İngiliz Mandası adı altında doğrudan yönetilirken, Basra Körfezi bölgeleri üzerinde de benzer kontrol mekanizmaları uygulanmıştır. Irak ve Ürdün gibi bazı devletler ise sınırlı ve sembolik bir egemenlik kazanmış, İngiltere'nin denetim ve yönlendirmesi altında kalmıştır. Amerika Birleşik Devletleri'nin bölgeye ilgisi ise özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrasında belirgin biçimde artmıştır. ABD, Siyonist hareketin Filistin'de Holokost'tan kurtulan Yahudi mültecilerin kabulü ve yerleşimi konusundaki çabalarına diplomatik ve politik destek sağlamıştır. Bu bağlamda, 1946'da kurulan Anglo-Amerikan Komitesi aracılığıyla yaklaşık 100.000 Yahudi'nin Filistin'e göç etmesi ve yerleşmesi yönünde girişimlerde bulunulmuş, bölgedeki Yahudi-İngiliz işbirliği de bu süreçte önemli bir aktör olarak ön plana çıkmıştır. Böylece, Avrupa müdahalesi ve Batı destekli yerleşim politikaları, Filistin'in modern tarihinin temel dönemeçlerini ve bölgedeki demografik, siyasal dönüşümleri şekillendirmiştir.[51]

Yehuda Bauer (1978), Holokost'un tarihsel ve toplumsal anlamına ilişkin olarak, "Olaylar mümkün olduğu için meydana gelir; bir kez mümkün olmuşsa, gelecekte de tekrar mümkündür. Bu anlamda Holokost benzersiz değildir; gelecek için bir uyarıdır" ifadesini kullanmaktadır. Bu görüş, Holokost'un yalnızca 20. yüzyılın en trajik soykırımlarından biri olmakla kalmayıp, sonraki soykırımlar için de bir prototip işlevi gördüğünü vurgulamaktadır. Holokost, modern devletlerin bürokratik, rasyonel ve teknolojik olanaklarını kullanarak uyguladığı kitlesel imha süreçlerini temsil eden tarihsel bir dönemeçtir. 20. yüzyılın başlıca küresel olayları arasında Birinci Dünya Savaşı (1914–1918), Rus Devrimi (1917), İkinci Dünya Savaşı (1939–1945) ve Holokost (1941–1945) yer almakta; bu olaylar, uluslararası siyasetin, devletler arası çatışmaların ve toplumsal şiddetin tarihsel çerçevesini oluşturmaktadır. Aynı bağlamda, 1948'de Filistin topraklarında İsrail Devleti'nin kurulması ve Filistinlilerin kitlesel yerinden edilmesi, Holokost sonrası küresel ve bölgesel güç dengeleri ile Batı'nın politik müdahalelerinin bir ürünü olarak değerlendirilebilir. Bu

[50] Sari Nusseibeh. *What is a Palestinian state worth?* Harvard University Press, Cambridge, 2011, 26,28.
[51] Yehoshua Ben-Arieh. 2018, 601.

bağlamda, Filistin'in işgali, 20. yüzyılın tarihsel süreçleri ile devam eden küresel siyaset ve modern devlet pratikleri arasında bağlantı kuran kritik bir tarihsel örnek teşkil etmektedir.[52] Soykırım sorunu, İsrail'in 1948'den bu yana Filistin'i işgali ve burada işlenen insanlığa karşı suçlarla birlikte hâlen 21. yüzyılda acil ve yakıcı bir uluslararası mesele olarak önemini korumaktadır.

Filistin, üç ilahî dinin mensupları tarafından "Kutsal Topraklar" olarak anılır ve bu dinler İslam, Yahudilik ve Hıristiyanlık olarak tanımlanır. Filistin'in işgali sonucunda Yahudi devletinin kurulması ve bunun sonucunda binlerce Filistinlinin (1948'de tahminen 700.000 kişi) topraklarından sürülmesi tesadüfi değildir; aksine, 18. yüzyılda Napolyon Bonapart'ın (1799) Doğu topraklarıyla ilgili emelleriyle başlayan sistematik ve kasıtlı bir planın ürünüdür. Bu planın hayata geçmesini hızlandıran gelişmeler arasında şunlar sayılabilir: Avrupa'da antisemitizmin yükseldiği bir dönemde Theodor Herzl liderliğinde Siyonist hareketin 1897'de kurulması, 1916'da Birleşik Krallık ve Fransa arasında imzalanan Sykes-Picot Anlaşması, Şerif Hüseyin ve MacMahon (1915–1916) arasındaki yazışmalar ve 1917'de Balfour Deklarasyonu'nun ilanı.

Filistin'de Yahudiler için bir devlet kurma fikrinin 18. yüzyılda gündeme geldiği ve bu fikrin 1948'de İsrail Devleti'nin kurulmasıyla somut bir mübadele sürecine dönüştüğü açıktır. Başka bir ifadeyle, Yahudiler için Filistin'de bir devlet kurma fikri teorik düzeyde 18. yüzyılda ortaya çıkmış, ancak pratiğe geçişi 20. yüzyılda gerçekleşmiştir. Herzl ve Siyonist liderler, Filistin'den önce diğer bölgelerde bir Yahudi vatanı kurulmasını teklif etmişlerdir;[53] fakat bu girişimler gerçekleşmemiştir. İnsanlık ve Yahudiler, Almanya'daki Holokost'tan ders almamış ve Filistin'de benzer süreçlerin yaşanmasına göz yummuştur. Dikkat çekici olan nokta, Filistin'in işgali ve orada işlenen insanlığa karşı suçların, bizzat Holokost'un kurbanı olan Yahudiler tarafından gerçekleştirilmiş olmasıdır.

[52] BM'nin Filistin topraklarındaki insan hakları özel raportörü Michael Lynk, 2019'da Genel Kurul'a şunları söyledi: "İsrail, Filistin topraklarını 52 yıldan fazla bir süredir işgal ediyor, bu, modern dünyanın en uzun savaşan işgalidir."

[53] Bu ikinci bağımsızlık ilanıdır. İlk bağımsızlık ilanı tüm Filistin Hükümeti tarafından Ekim 1948'de yapıldı.

Danimarka hariç, Nazi işgali altındaki Avrupa ülkelerinin büyük çoğunluğu,[54] Almanlara sempati, çıkarcılık, korku veya pasiflik gibi nedenlerle Holokost'un boyutlarını öğrenmeye ya da müdahale etmeye istekli olmadı. Danimarka'da ise Yahudi nüfusu, direniş ve iş birliği önlemleri sayesinde büyük ölçüde korunmuş, çok az sayıda Danimarkalı Yahudi toplama kamplarına gönderilmiş, ölenlerin çoğu doğal nedenler veya hastalık sebebiyle yaşamını yitirmiştir.[55] Benzer bir dinamik, 1948 sonrası Filistin işgali sırasında ortaya çıkmıştır. Filistinlilerin öldürülmesine, topraklarından sürülmesine veya yerinden edilmesine yönelik uygulamalara uluslararası alanda büyük ölçüde sessizlik hâkim olmuş; İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri ise Yahudi yerleşimcilerin Filistin'e girişini kolaylaştırmak ve yerleşimlerini desteklemek suretiyle bu sürece aktif katkıda bulunmuştur. Örneğin, İngiliz ordusunun Filistin'e ulaşmasıyla birlikte yaklaşık 4.200 Yahudi askerin 3.000'i, İngiliz ordusu veya Hagana ve Irgun gibi yeraltı örgütlerine bağlı düzenli Yahudi birliklerinde görev almıştır. [56] Ayrıca, ABD ve İngiltere, 100.000 Yahudi'nin Filistin'e hızlı girişini mümkün kılmak ve yerleşimlerini güvence altına almak amacıyla Anglo-Amerikan Komitesi'ni kurarak doğrudan destek sağlamıştır. Bu bağlamda, İsrail'in Filistin işgali ve Filistinlilerin maruz kaldığı toplumsal ve fiziksel şiddet, yalnızca bölgesel bir çatışma olarak değil, uluslararası aktörlerin siyasi ve diplomatik desteğiyle şekillenen tarihsel bir süreç olarak anlaşılmalıdır. [57]

1948'den sonraki soykırım tarihi, birbirine zıt ama birbiriyle ilişkili iki eğilim gösterir. Bir yandan, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi yarım yüzyıl boyunca çok az şey yaptı ya da hiç bir şey yapmadı, bu da teori ile uygulama arasındaki çelişkiyi fark eden gözlemcilerde bir tür gerilim yarattı. Öte yandan, soykırım terimi yasal ve diplomatik çevrelerin dışında geniş bir alana yayılmıştır. Farklı azınlık gruplarının üyeleri onu diğer

[54] Almanya, İkinci Dünya Savaşı'nda Batı Avrupa'yı işgal etti; bunlar arasında (Avusturya 1938, Çekoslovakya 1938, Polonya 1939, Danimarka ve Norveç 1940, Fransa, Belçika, Hollanda, Lüksemburg 1940, Yunanistan 1941, Yugoslavya (Arnavutluk, Hırvatistan, Karadağ, Kuzey Makedonya ve Sırbistan) 1941), Litvanya, Letonya ve Estonya 1941, Sovyetler Birliği 1941, Ukrayna 1941, İtalya 1943, Monako 1943, Macaristan 1944. İngiltere, Nazi Almanya'sına karşı savaşan tek ülkeydi

[55] Sigward, 2017, 534-535.

[56] Norman Davies, Antany Polansky eds. (1991) Jews in Eastern Poland and the USSR, 1939-46, School of Slavonic and East European Studies, 47. Kadir Kasalak (2016). "İngilizlerin Filistin Politikası ve Filistin Mandası", *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* Sayı:25, ss.65-78.

[57] Yehoshua Ben-Arieh, 2018.

tarihsel benzer deneyimleri tanımlamak için kullandıkça anlamı genişledi.[58] Diğer bir deyişle, Birleşmiş Milletlerin, Holokost'u tanımasının ardından dünyada meydana gelen insanlığa karşı suçlarda etkin bir rol oynamamıştır. Dünya hâlâ çifte standart politikasıyla bu tür olaylarla uğraşıyor. Örneğin, son 50 yılda ABD, İsrail'i eleştiren en az 53 BM Güvenlik Konseyi kararını veto etti.[59] Filistin Merkez İstatistik Bürosu, 1948 Nekbe'den bu yana, yaklaşık 134 bin kişinin ise şehit olduğunu söylemiştir.[60] Dünya, İsrail'in Filistin işgalinde işlediği suçları görmezden gelmeye devam ediyor, bu da onu daha fazla suç işlemeye teşvik ediyor.

75 yılı aşan İsrail işgalinden bu yana Filistin'de olup bitenler, Almanya'daki Nazi yönetimi sırasında (1941-1945) Yahudilerin maruz kaldıklarından daha önemsiz değil. Holokost dönemi sona erdi, 2005 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu 27 Ocak'ı Uluslararası Holokost Anma Günü olarak belirledi. Amerika Birleşik Devletleri 1980'de Washington'da bir Holokost müzesi kuran ilk ülke oldu. Soykırımın inkârını suç sayan ülkeler de var, bu yasalara göre Almanya, İtalya, Fransa, Avusturya, Romanya ve Polonya'da olduğu gibi faillere ağır cezalar verilmektedir. Öte yandan İsrail'in Filistin işgali (1948) bugüne kadar devam ediyor. İsrail'in Filistin'i işgalinin suçları, Holokost'tan daha az tehlikeli ve acımasız değil, daha ziyade yerinden edilme, cinayet, etnik temizlik suçları ve izlenen diğer yöntem ve araçlar gibi bazılarına benzer. Dahası; Holokost ile Filistin'in işgali arasında sadece bir ilişki yoktur, Holokost ve Filistin'in işgali arasında benzer bir ilişki de vardır, çünkü her ikisi de insanlığın ırkçılığa karşı temel mücadelesiyle ilgilidir.

Christopher Powell (2011), *Barbaric Civilization: A Critical Sociology of Genocide (Barbar Uygarlık: Soykırımın Eleştirel Bir Sosyolojisi)* adlı eserinde, eleştirel bir sosyolojinin üç temel ilke ile karakterize edilebileceğini ileri sürmektedir. Birincisi, sosyal fenomenlerin birbirlerinden farklı ve özgün olduğunu vurgulayan içkinlik ilkesidir. İkinci ilke yansıtıcılık (reflektivite) ilkesidir; yani bir sosyal olgunun bilgi edinme, anlamlandırma veya yorumlama süreçleri, söz konusu olgunun sosyal bir olgu olduğunu kabul eder. Üçüncü

[58] Powell, 2011, 73.
[59] Al-Jazeera, "Mapping Israeli occupation", 18 May 2021, Mapping Israeli occupation | Infographic News | Al Jazeera
[60] Palestinian Central Bureau of Statistics (PCBS) https://www.pcbs.gov.ps/post.aspx?lang=en&ItemID=5750

ilke ise toplumsal figürasyonların çelişkili ve dinamik olabileceğini belirten çelişki ilkesidir. Bu ilkeler, eleştirel sosyolojinin sosyal gerçeklikleri analiz etme biçiminde temel bir çerçeve sunmaktadır.[61]

Bir Amerikan sosyal aktivist örgütü olan Anti-Defamation League ADL, 2022 yılında yayınlanan, 'İsrail'in Filistinlilere Karşı Eylemlerinin Nazilerle kıyaslanabileceği İddiası' başlıklı raporda şu tespiti yapmaktadır: Karmaşık İsrail-Filistin çatışması ile Nazilerin Yahudilere karşı yaptığı zulümler arasında kesinlikle hiçbir karşılaştırma yapılamaz. İsrail, Batı Şeria ve Gazze Şeridi'ndeki Filistinlere yönelik politikalarının güvenlik kaygılarına ve terör eylemleri karşısında halkını savunma ihtiyacına dayandığını söylüyor. Bu politikalar kesinlikle incelenip eleştirilebilirken, Nazilerin ve üçüncü Reich'in politikalarına ve eylemlerine hiçbir şekilde benzemiyorlar.[62] Burada William Isaac Thomas'ın (1863-1947) 'durum tanımını' (D*efinition of situation)* anımsatabiliriz. Bu kavramın temel fikri, insanların davranışlarının daha çok öznel etkileşim yoluyla şekillendiğidir. Yani, insanların bu duruma verdikleri anlam, bu sosyal grubun deneyimlerine, ihtiyaçlarına, isteklerine, geleneklerine ve inançlarına dayanmaktadır.[63] Bu kavram, Holokost ile dünyadaki diğer suçlar ve soykırımlar arasında herhangi bir karşılaştırma yapmayı reddeden ve Holokost ile karşılaştırma yapanları Yahudi nefreti ile itham eden herkes için geçerlidir. Yahudi soykırımı olsun ya da olmasın Yahudilerle ilgili her şeyde antisemitizm tabirini kullananlar, Holokost'un dünya çapında ortaya çıkan ve dolayısıyla unutulmayan tek iğrenç suç olarak kalması için maske takıyorlar.

Elisabeth Noelle-Neumann (1916-2010) teorisi, *Suskunluk Sarmalı (The Spiral of Silence)* genellikle siyasî iletişimde, örneğin sorunları kamuoyuna açıklamak için kullanılır.[64] Sessizlik sarmalı teorisinin en dikkat çeken noktaları ve temel varsayımları şudur: İnsanlar genellikle izolasyon korkusu yaşarlar, bu nedenle insanlar, yaşamlarında sürekli olarak başkalarının davranışlarını izlerler. Hangi görüşlerin ve davranış biçimlerinin birleştiğini

---

[61] Christopher Powell (2011), *Barbaric Civilization: A Critical Sociology of Genocide.* 2011, 43.
[62] Anti-Defamation League ADL, 05.03.2022 "Allegation: Israel's actions against the Palestinians can be compared to the Nazis' https://www.adl.org/resources/glossary-term/allegation-israels-actions-against-palestinians-can-be-compared-nazis
[63] John Scott. *Dictionary of Sociology*. Oxford: Oxford University Press. 2014.
[64] Thomas Roessing. "The spiral of silence-a key concept for corporate reputation management" 18th International Conference on Corporate Reputation, Brand Identity and Competitiveness 2014 (1-13).

çevre halkının onayı veya reddi ile dikkatle not ederler. Ayrıca davranışları aracılığıyla söyledikleri ve yaptıklarıyla kendi tecrit tehditlerini de ortaya koyarlar. Bunlar, bireylerin algıladıkları sinyallerdir, onlara hangi görüşlerin onaylanıp hangilerinin kabul edilmediğini göstermek gerekir.[65]

Avrupa'daki Yahudiler, tarihsel olarak bu tür bir tecrit ve sürgün deneyimine maruz kalmışlardır. Son bir veya iki yüzyıl boyunca, Yahudiler neredeyse her toplumda "yeni gelen" olarak görülmüş ve yabancı konumunda olmuştur. Çoğu zaman en başarılı faaliyetlerin yürütüldüğü merkezi alanlara yerleştirilmeyip, geleneklerinin yaşadıkları toplumlardan farklı olduğu uzak ve periferik bölgelere yönlendirilmişlerdir.

Diğer bir konu Avrupa'daki Yahudilerin kovulmasıdır. Örnek olarak 15. yüzyılla birlikte Yahudiler, 1424-25'te Köln'den başlayarak 1550'de Ratisbon'a kadar Alman ticaret merkezlerinden sürülmüştür. Aynı kader 16. yüzyılda bazı İtalyan şehirlerinde 1492'de Sicilya'da, 1540-41 arasında Napoli'de, 1550'de Cenova'da ve Venedik'te tekrar etmiştir. Buna 1492'de İspanya, 1495 ve 1497'de Portekiz sürgününü de ekleyebiliriz.[66] Bütün bunlar, Yahudilerin eski kaderlerine dönme ve ülkedeki dağılma korkusuyla Holokost'u dünyadaki tek suç olarak görmelerine neden oluyordu, ancak bu, İsrail'in 1948'den bu yana Filistin'i işgal etmek, orada yaşayanları yerinden etmek, topraklarına el koymak, Filistinli toprak sahiplerini öldürmek ve hapse atmak için yaptıklarını örtbas etmiyor.

1.4. Çalışmanın Yöntemi

Sosyoloji, temelde karşılaştırmalı bir disiplindir. Durkheim, "karşılaştırmalı sosyolojinin, sosyolojinin özel bir dalı olmadığını, sosyolojinin kendisi olduğunu" vurgulamıştır. [67] Eleştirel soykırım sosyolojisi iki temel yaklaşımı benimser: Birincisi, soykırım gibi olguları belirli nesneler olarak değil, çok sayıda insanın birbirine bağlı

[65] Elisabeth Noelle-Neumann and Thomas Petersen. The spiral of silence and the social nature of man. 2004, 349. In Lynda Lee Kaid (Ed.), *Handbook of political communication research*. 2004, (339-356) Lawrence Erlbaum Associates. Inc. New Jersry.
[66] Werner Sombart. *The Jews and modern capitalism*. Tranlasted by M. Epstein, canada: Batoche books. 2001, 14, 123-124.
[67] Graham Crow. *Comparative Sociology and Social Theory, Beyond the Three Worlds*. New York, USA: Library of Congress Cataloging. 1997.

eylemlerini içeren süreçler olarak ele alır. İkincisi, herhangi bir sosyal olaya ilişkin tamamen tarafsız bir bakış açısının bulunmadığını kabul eder; toplumsal süreçleri incelerken, bu süreçlerin içindeki çatışmalara ve mücadelelere dahil olunmakta ve her zaman bir perspektif benimsenmektedir. [68] Noam Chomsky'nin de ifade ettiği gibi, iki tarihi olayı ele aldığınızda aralarındaki benzerlikler ve farklılıklar düzeyine bağlı olarak hem evet hem de hayır yanıtları mümkün olabilir. Yeterince soyut bir düzeyde farklılıklar ortaya çıkarken, aynı zamanda benzerlikler de tespit edilebilir. Bu çalışmada, Polonya'da Nazilerin Auschwitz'de Yahudilere karşı gerçekleştirdiği sistematik katliamlar ile Filistin'de 2023'te Gazze'de yaşanan olaylar karşılaştırmalı vaka çalışması yöntemiyle ele alınacaktır.[69] Çalışmada, Gazze'nin durumunu Auschwitz kampında yaşananlarla karşılaştırmak, modern soykırım pratiklerini tarihsel bağlamla irdeleyen bir durum çalışması olarak tasarlanmıştır. Çalışmanın konusunu daha iyi anlamak ve kanıtlamak amacıyla araştırmacı, Avrupa'daki Holokost dönemine ilişkin sahaları ziyaret etmiştir. 28 Mart 2024'te Lodz şehrinde Polonya'nın ikinci büyük Holokost kampı ziyaret edilmiş ve kentte Holokost dönemiyle ilişkili tüm yapılar incelenmiştir. 26 Mayıs 2024'te, Polonya'nın en büyük Holokost kampı olan Auschwitz, Krakow yakınlarında ziyaret edilmiştir. 23 Haziran 2024'te Varşova'daki Varşova Gettosu Duvar Müzesi ve kentte Holokost dönemine gönderme yapan diğer tüm anıtlar ziyaret edilmiştir. Ayrıca, 3 Mayıs 2024'te Berlin'de Jüdisches Museum, 4 Mayıs'ta Gedenkstätte, Museen Memorial ve Museums Berlin, 5 Mayıs 2024'te House of the Wannsee Conference ve Memorial to the Murdered Jews of Europe Museum ziyaret edilmiştir. Bu saha çalışmaları, araştırmanın hem tarihsel hem de çağdaş bağlamda sağlam kanıtlarla desteklenmesini sağlamaktadır.

[68] Powell, (2011).
[69] David E. Stannard. *American Holocaust*. Oxford University Press. 1992.

2. Tehcir ve Nakil Politikaları: Nazizm ve Siyonizm

1516'dan Birinci Dünya Savaşı'nın sonuna kadar geçen sürede Batı Asya'nın büyük bölümü Osmanlı İmparatorluğu'nun egemenliği altındaydı.[70] Coğrafî olarak değerlendirildiğinde, 17. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu; Ortadoğu, Balkanlar, Kuzey Afrika, Güney Rusya'nın bazı kesimleri ve bugünkü Ukrayna'nın bir bölümünü kapsayan geniş bir coğrafyaya hükmetmekteydi. Ancak bu geniş toprak düzeni, Birinci Dünya Savaşı sonrasında yaşanan siyasî dönüşümlerle köklü biçimde değişmiştir. 1923 yılında Osmanlı İmparatorluğu'nun resmen sona ermesiyle birlikte kurulan Türkiye Cumhuriyeti, eski imparatorluk topraklarının yalnızca Anadolu ve Trakya'daki bir kısmını miras alırken; Orta Doğu'daki vilayetler, Milletler Cemiyeti mandası sistemi çerçevesinde İngiltere ve Fransa'nın yönetimine bırakılmıştır.[71] Bu bağlamda Filistin, 1887–1888 yıllarındaki idarî düzenlemeler ve sonrasındaki manda dönemiyle birlikte üç ana idarî bölgeye ayrılmıştır: (1) Nablus ve Acre'nin güneyini kapsayan Kudüs Sancağı, (2) kuzeyde yer alan diğer iki bölge, (3) Beyrut vilayetine bağlı kalan idarî birimler. Kudüs, tarihsel, dinî ve siyasî öneminden ötürü doğrudan Osmanlı merkezi yönetimi olan İstanbul'a bağlı olarak idare edilmekteydi.[72] Savaş sonrasında imzalanan anlaşmalar neticesinde, 1923 yılında Filistin'in yönetimi resmen Milletler Cemiyeti himayesinde İngiltere'ye devredilmiş; bu çerçevede, bölgede bir Yahudi yurdunun kurulması süreci de uluslararası düzlemde teşvik edilmiştir.[73] Britanya'nın Orta Doğu'daki nüfuz arayışları, büyük ölçüde Hindistan'a giden kara ve deniz yollarını denetim altında tutma stratejisine dayanmaktaydı. Bu stratejik çıkarlar, II. Dünya Savaşı'nın ardından şekillenen yeni jeopolitik harita ve sömürge sonrası dünyaya dair beklentilerle birleşerek bölgedeki İngiliz etkisinin daha da pekişmesine zemin hazırlamıştır.[74]

---

[70] Walid Khalidi. *Before their diaspora: a photographic history of the Palestine 1876-1948.* Washington D.C: Institute for Palestine Studies. 2004.
[71] Walter Opello & Stephen Rosow. *The nation-state and global order: a historical introduction to contemporary politics*. USA: Lynne Rienner Publishers. 1999.
[72] Khalidi, 2004.
[73] Karl Kautsky. *Are the Jews a race?* New York: International Publishers. 1926.
[74] Ilan Pappe. *Britain and the Arab-Israel: conflict 1948-51.* Oxford: Macmillan Press. 1993.

Filistin, sanıldığı gibi boş ya da yerleşime açık sahipsiz bir toprak *(terra incognita)* parçası değildi. Taştan inşa edilmiş şehirlerde, kasabalarda ve yaklaşık 800 köy ve mezrada insanlar yaşıyordu. Halk geçimini tarımdan sağlıyordu ve kasaba halkı ticaret ve zanaatla uğraşırken, diğerleri memurlukla uğraşıyordu. Şehirli zenginlerin erkekleri *(eşrâf)* toprak ağalarıydı.[75] Filistin, yalnızca Filistinli Arap vatandaşlarla dolu değildi. Filistin aynı zamanda gelişmiş bir ülkeydi. Mesela 1865'te ilk telgrafhane Kudüs'te kuruldu. 1869'da Süveyş Kanalı'nın açılması Ortadoğu'yu Batı dünyasının kalbine yaklaştırdı.[76]

22 Temmuz 1922 tarihinde gerçekleştirilen Birinci İngiliz Filistin Nüfus Sayımı'na göre[77] bölgenin toplam nüfusu 757.182 idi. Bu nüfusun yaklaşık %78'i Müslüman Araplar**,** %11'i Yahudiler**,** %9,6'sı ise Hristiyan Araplardan oluşmaktaydı. İngiltere yönetimi altında yapılan ikinci resmî nüfus sayımı ise 18 Kasım 1931 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Bu sayımda toplam nüfusun 1.035.154 kişiye ulaştığı belirlenmiştir. Bu dönemde demografik dağılım %73 Müslüman Arap**,** %19,6 Yahudi ve %8,6 Hristiyan Arap şeklinde kayda geçmiştir. Aradan geçen dokuz yıl içinde nüfusta meydana gelen artışın önemli bir bölümü, başta Avrupa olmak üzere çeşitli coğrafyalardan Filistin'e yönlendirilen Yahudi göçleri ile ilişkilidir. Bu göçler, özellikle Balfour Deklarasyonu (1917) sonrasında ivme kazanmış ve Siyonist hareketin Filistin'de bir "Yahudi ulusal yurdu" kurma hedefi doğrultusunda desteklenmiştir.[78] Filistin, coğrafî olarak Orta Doğu'nun merkezî bir konumunda yer almakta olup, tarihsel olarak büyük ölçüde Arap ve Müslüman nüfusun yaşadığı bir bölge olarak tanımlanmıştır. Bölge; kuzeyde Lübnan**,** kuzeydoğuda Suriye**,** doğuda Ürdün ve Ölü Deniz**,** güneyde Akabe Körfezi, güneybatıda Mısır**,** batıda ise Akdeniz ile çevrilidir. Filistin'in bu tarihî, dinî ve demografik yapısı içerisinde, modern dönemde Siyonist ideoloji ve onu destekleyen emperyal güçlerin politikaları doğrultusunda bir Yahudi devletinin kurulması, uzun vadeli ve sistemli bir projenin sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Bu süreç, sadece göç

---

[75] Khalidi, 2004.

[76] Ben-Arieh. *The making of Eretz Israel in the modern area: a historical-geographical study (1799-1949).* Jerusalem: Hebron University. 2018.

[77] Birleşik Krallık, 29 Eylül 1922'den 29 Kasım 1947'ye kadar Filistin Mandası'nı yönetti. Bu dönemde yukarıda da bahsedildiği gibi 1922 ve 1931'de sadece iki nüfus sayımı yapıldı.

[78] Filistin, 7. yüzyılın sonunda ağırlıklı olarak Arap ve İslam ülkesi haline geldi (Said, 1979, 10). Şlomi Sand. Yahudi Halkı Nasıl İcat Edildi? Kitabı Mukaddes'ten siyonizme, çev. I. Ergüden, İstanbul: Doğan Kitap. 2011.

yoluyla değil, aynı zamanda toprak alımları, siyasî baskılar ve uluslararası diplomatik müdahaleler yoluyla şekillenmiş, 20. yüzyıl boyunca bölgenin siyasal, toplumsal ve etnik yapısını köklü biçimde dönüştürmüştür.

Siyonist hareket, Filistin'in İngiliz Mandası altındaki bir bölümünde 14 Mayıs 1948'de "İsrail Devleti"'ni ilan ederken, 1967'den bugüne kadar ülkenin geri kalanı işgal altındaydı.[79] "İsrail" bir yerleşim kolonisi olarak kabul edilir. Siyon, Ahd-i Atîk'te Kral Dâvûd tarafından fethedilip krallığın merkezi yapılan Kudüs şehri için kullanılmıştır. Siyon kelimesine dayanan Siyonizm ise Yahudi halkının "tarihî yurtlarına dönüşü" mânasında Filistin'de Yahudi devleti kurmayı hedefleyen siyasî hareketi belirtir.[80] Siyonizm, Arz-ı Mev'ud topraklarında Filistin bölgesinde bir Yahudi Devleti kurma fikrinden beslenen bir ideolojidir. Siyonizm, dinî ve siyasi olarak ikiye ayrılmıştır ve amacı, dünyadaki Yahudileri bir yerde, yani Filistin'de toplamaktır.[81] Siyonizm genel anlamıyla, Filistin dışındaki bütün Yahudileri 'Vad edilmiş Toprak'larda bir araya getirmek suretiyle, Süleyman Mabedi'in Siyon dağında yeniden inşa etmek amamcıyla tanınmışşa da gerçek anlamıyla 'Siyonizmin dünya hâkimiyeti ideali'dir ki, bugün gayri meşru olarak bu gerçekleşmiştir.[82] Siyonizm

[79] Siyonizm hakkında görece geniş bir literatür vardır, bunlardan önemli ve perspektifi nispeten tezimize yakın çalışmalar için bkz. Bkz. Alain Boyer, (1992). Siyonizmin Kökenleri, Çev. Volkan Aytar, İstanbul: İletişim Yayınları; Ali Ata Yiğit (2019) "Filistin Meselesinin Kronikleşmesi (1918-1948)", *Türk Dünyası Araştırmaları*. 123/243; Mim Kemal Öke (2021). Siyonizm ve Filistin Sorunu, 8. Baskı, Timaş, İstanbul; Mim Kemal Öke (2022). Siyonizmden Uygarlıklar Çatışmasına Filistin Sorunu, İzmir: Da Yayıncılık. Roger Garaudy (2023). İsrail Sorunu: Siyasi Siyonizm, Çev. Cemal Aydın, İstanbul: Timaş Yayınları. Ömer Tellioğlu (2018). Filistin'e Musevi Göçü ve Siyonizm (1880-1914), İstanbul: Kitabevi Yayınları. Stefan Goranov. (1982). "Irkçılık: Siyonizm'in Temel Bir İlkesi." Siyonizm ve Irkçılık, haz. Türkkaya Ataöv. 29-41. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları. Taylor, R. Alan. (2019). İsrail'in Doğuşu, çev. M. Karaşahan, İstanbul: Pınar Yayınları. Semiha Karahan (2025). "Siyonist Yahudi Kimliği: Kassız Yahudilikten Steroidli Siyonizme". *Filistin Araştırmaları Dergisi,* no. 17, ss. 35-66. Derek J. Penslar (2023). Zionism: An Emotional State, New Jersey, Rutgers University Press. Michael. (2017). Zionism, A Very Short Introduction, New York, Oxford University Press. Mitchell Cohen. (1994). "A Preface to the Study of Jewish Nationalism," *Jewish Social Studies,* New Series, Vol. 1, No. 1 (Autumn), pp. 73-93. Edward W. Said (1985). "Emperyalizm ve siyonizmin Entelektüel Kökenleri", Siyonizm ve Irkçılık, Editör. Türkk aya Ataöv, Birey ve Toplum Yayınları, İstanbul. Sedat Kızıloğlu (2012). "İsrail Devleti'nin Kuruluşuna Kadar Geçen Süreçte Yahudiler ve Siyonizm'in Gelişimi", *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* C:2, S:1.

[80] TDV Türkiye Diyanet Vakfı, "Siyonizm - İslam Ansiklopedisi", https://islamansiklopedisi.org.tr/siyonizm

[81] Şehmus Tergek. 'İngiltere, ABD ve Siyonizm üçgeni: el Nakba'ya giden yolu' Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep üniversitesi. 2022.

[82] Cemal Anadol. *Siyonizm'in oyunları.* İstanbul: Sahhaflar Kitap Sarayı, 1987, 7.

teriminin kökünü oluşturan Siyon sözcüğü Musevi tarihinin ilk çağlarından beri Kudüs ile eşanlamlı olarak kullanılagelmiştir.[83]

Uri Ram (1999),[84] sömürgecilik ve emperyalizm terimleri arasındaki ilişkiyi dile getirir. "Emperyalizm" ile "sömürgecilik" karşılaştırıldığında "sömürgecilik" terimini açıklamak gerekir. D.K. Fieldhouse, mevcut kullanımda "emperyalizmin" imparatorluk kurma dinamiklerine atıfta bulunduğunu, "sömürgeciliğin" ise emperyalizmin ürünü olan (imparatorluk dışı) bir toplumun boyun eğdirilmesine atıfta bulunduğunu ileri sürer. Aslında, Yahudiler için bir vatan kurma fikrinin yaratıcısı Siyonizm'di, bu da Siyonizm'in 1880'de İngiliz Mandası'ndan [85] ve Üçüncü Reich'ın Almanya'ya gelişinden çok önce doğmasıydı. Maxime Roddinson'a göre (1989), 19. ve 20. yüzyıllar boyunca ulus devletlerin dünya çapındaki hâkimiyeti, bir tür üst-işlevsel gruplaşma olarak kabul edilen dinî cemaatin buna bağlı olarak çürümesiyle birleştiğinde, bir ulus toplumun oluşumuna yol açmıştı. Edward Said (1979), *Filistin Sorunu* adlı kitabında, Siyonizm'in Filistin'i Avrupalı emperyalistlerin yaptığı gibi paradoksal bir şekilde aşağılık veya gözden çıkarılabilir bir ulusla dolu boş bir bölge olarak gördüğünü iddia etti. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Chaim Weizmann'ın açıkça söylediği gibi, Filistin'de yeni bir Yahudi devleti kurma planlarını gerçekleştirmede emperyal güçlerle ittifak yapmıştı. Tarihçi Dan Diner, "İsrail Devleti"ni tarihsel olumsallığın bir ürünü olarak görmüştür. Buna göre "İsrail Devleti" İkinci Dünya Savaşı'nın sonu ile Soğuk Savaş'ın patlak vermesi arasında doğmuştur. Bu, büyük güçler arasında istisnai ve geçici bir kapsama alanı oluşturmuştur.[86]

Emperyalizm**,** tarihsel olarak sömürgecilik pratiğinden doğmuş**,** ancak özellikle 19. yüzyılın son üçte birinde yaşanan kapitalist genişleme, sanayi üretiminin artışı ve dünya pazarlarının paylaşımındaki rekabet gibi gelişmelerle birlikte yeni boyutlar kazanmıştır. Bu

[83] Mim Kemal Öke. *Siyonizm ve Filistin Sorunu (1880-1914)*. İstanbul: Doğuş Matbaası. 1982, 32.
[84] Ram, U. "The colonialization perspective in Israeli sociology" (55-80) in *The Israel Palestine question*. Ilan Pappe (edi), London & New York: Routledge. 1999.
[85] Manda, Milletler Cemiyeti mandası altında yönetilen ülke rejimini ifade eder. Millet Cemiyeti tarafından Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Batılı güçlere resmen Alman veya Osmanlı İmparatorluğu sınırları içinde bulunan bölgeleri bağımsızlığa hazırlamak için verilen bir komisyondur (Khalidi, 1992). İngiliz sömürgeciliği için "Filistin işgali" terimini kullanmayı tercih ediyorum çünkü bu dönemde sömürgecilik emperyalist ülkelerin politikasının bir uzantısıydı, topraklarındaki bu İngiliz varlığına karşı gerçek bir Filistin direnişi vardır.
[86] Enzo Traverso. *The end of Jewish modernity.* translated by Dvid Frenbach, London: Pluto Press. 2016.

minvalde ulus-devlet sistemi, sanayileşen büyük güçlerin artan sermaye birikimi ve hammadde ihtiyacına karşılık verecek ölçekte küresel yayılma hedefleriyle köklü bir uyumsuzluk içine girmiştir. Emperyalizm bu bağlamda, klasik sömürgeciliği aşarak, ekonomik, askerî ve ideolojik araçlarla başka halklar ve coğrafyalar üzerindeki dolaylı ya da doğrudan egemenliği kurumsallaştıran bir dünya sistemine dönüşmüştür. Yahudiler, tüm Avrupa halkları arasında kendi devleti olmayan tek halktı ve bu nedenle, devletlerin hükümetleriyle ittifak kurmaya çok istekliydiler.[87] Karl Kautsky (1926)[88] *Are the Jews a race?* adlı kitabında Yahudilerin coğrafî bir ırk haline gelemeyeceklerini, çünkü çok çeşitli ülkelere yerleştiklerini düşünüyor. Yahudiler saf bir ırk oluşturmuş olsalar bile, yabancı unsurlarla karışmasını önlemenin imkânsızlığı nedeniyle saflıklarını koruyamaları mümkün değildi.

Antony Giddens**,** modern ulus-devletin sosyo-politik bir yapı olarak tarihsel önemine dikkat çeker. Ona göre ulus-devlet, sadece sınırlarla tanımlanmış bir siyasi varlık değil, aynı zamanda belirli bir bölgesellik anlayışı ve gözetim kapasitesi ile donatılmış, şiddet tekeli üzerinde meşru kontrol sahibi bir kurumdur. Modernleşme süreciyle birlikte bu yapı, toplumsal hayatın düzenlenmesinde ve kimliklerin inşasında merkezi bir rol üstlenmiştir.[89] Bu çerçevede değerlendirildiğinde, Avrupa'ya dağılmış Yahudiler, dönemin egemen ulus-devlet paradigması içinde kendilerine ait bir devlet oluşturamamış ve bunun sonucunda tarihsel olarak diasporik bir halk olarak yaşamlarını sürdürmek zorunda kalmışlardır. Bu durum, özellikle 19. yüzyılın sonlarına doğru Yahudi entelektüeller ve siyasal hareketler arasında sorunun kökten çözümüne dair düşünsel ve pratik bir arayışın doğmasına zemin hazırlamıştır. Maxime Rodinson'a göre (1989), "Siyonizm" kavramı bu bağlamda ortaya çıkmıştır. Rodinson, bu terimin, 19. yüzyılın sonlarında, dünyanın dört bir yanına dağılmış Yahudiler için Filistin merkezli bir ruhani veya siyasî yurt kurmayı hedefleyen çeşitli hareketleri tanımlamak amacıyla türetildiğini belirtir. Siyonizm, bu anlamda yalnızca Yahudi diasporasını sonlandırma arzusu ile sınırlı kalmamış; aynı zamanda seküler temelli yeni bir

[87] Arendt. *The origins of totalitarianism.* library of Congress catalog, USA. 1973.
[88] Kautsky. *Are the Jews a race?*, New York: International Publishers. 1926, 118.
[89] Giddens, *Ulus Devlet ve Şiddet.* Ayrıca bkz. Haggag Ali. *Mapping the secular mind: modernity's quest for a godless utopia.* USA: The international institute of Islamic thought. 2013, 80.

Yahudi kimliği inşa etme amacını da taşıyan ideolojik bir dönüşüm projesi olarak şekillenmiştir. Siyonizmin doğuşu, iki tarihsel etkenin kesişiminde anlam kazanır: Birincisi, 19. yüzyıl Avrupa'sında siyasi tahayyüllere ve halkların kolektif bilinçlerine yön veren milliyetçilik ilkesi[90]**,** ikincisi ise özellikle Doğu ve Orta Avrupa'da yoğunlaşan ve Yahudileri sistematik olarak hedef alan antisemitizmin kurumsal ve toplumsal biçimleri**.** Bu iki dinamik, Yahudi halkı içinde ulusal uyanışı ve siyasal özerklik talebini doğuran yapısal baskılar ve tarihsel imkânlar olarak kritik rol oynamıştır.[91]

İsrail'in Filistin topraklarında kurulması, Yahudi sürgününün tarihsel kaderini belirleyen üç katmanlı inkâr biçimiyle şekillenmiştir. İlk inkâr, Yahudi diasporasının varlığını yadsıyan ve bu sürgünü sonlandırmak adına Filistin'de Batılı modelde bir devlet inşa etmeye yönelen Siyonist tahayyüldür. Bu girişim, paradoksal biçimde, Avrupa'da şekillenmiş bir zihnin, Doğu'da kendine yer aramasıdır. İkinci ve üçüncü inkâr ise Siyonizm'in oryantalist damarında saklıdır: Filistin'in Arap halkını, kültürünü ve tarihini yok sayan, buradaki yerleşik ve tarımsal toplumsal yapıyı ortadan kaldırmaya çalışan bir zihinsel tasfiye girişimidir bu. Siyonizm, yalnızca kendi varlığını kurmakla kalmamış, başkalarının varlığını da tarih dışına itmeye çalışmıştır. Nihayetinde, Arap dünyasında yaşayan Yahudilerin reddiyle birlikte, bir başka dışlayıcı süreç işler hâle gelmiştir. Zira kurulmak istenen devlet, eğer tümüyle Avrupaî bir modelde şekillenseydi, Doğulu Yahudiler bu yapıya tam anlamıyla entegre edilerek kimliklerinden arındırılır, tıpkı başlangıçta soykırıma uğrayan Avrupalı dindaşları gibi modern bir ulus-devletin içinde "yeniden doğmuş" sayılırlardı. Böylece hem mekânın hem kimliğin hem de belleğin inkârı üzerine inşa edilen bir devlet, kendisini var kılarken ötekini hem görünmez hem de sessiz bırakmayı hedeflemiştir.[92]

Siyonizm, Ağustos 1897'de Theodor Herzl öncülüğünde Basel Konferansı'nda kurumsallaşan bir hareket olsa da, kökleri çok daha derinlere uzanan, geniş kapsamlı ve ideolojik bir teşebbüstür. Ne var ki bu hareket, kendisini zamanla Yahudilikle çelişen bir çizgide bulmuş ve özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nde, Yahudi toplumu içinde anlamlı

[90] Bkz. Anderson Benedict . Hayali Cemaatler. Metis Yayınları, İstanbul. 2023.
[91] Arthur Hertzberg. *The Zionist idea: a historical analysis and reader.* Philadelphia & Jerusalem: The Jewish Publication Society. 1997, 242, 319.
[92] Traverso. 2016, 105-106.

bir karşıtlık doğurmuştur.[93] Siyonizm'in, Yahudiliği ulusal ve etnik bir kimliğe indirgeme çabaları, ne yazık ki çoğu zaman dindar ya da hümanist Yahudi entelektüellerin yeterince güçlü bir itirazına uğramamıştır. Oysa dindar bir Siyonist olan Haham Judah Manges (1877–1948), bu suskunluğun ötesine geçmiş, Filistin topraklarında yükselen Siyonist devleti eleştirmiş ve silahların diliyle konuşan "yeni bir Torah"ın doğuşunu derin bir hüzünle karşılamıştır. Ona göre Yahudilik, hakiki bir Torah'a değil, bedensel ve maddi bir kader sapkınlığına indirgenmektedir. Bu eleştiri yalnızca bireysel değil, tarihsel ve toplumsal bir vicdana da işaret eder. [94] Yahudi solcular, Siyonizm'i Arap coğrafyasına hâkim olmak için emperyalizmle işbirliği yapan karşı-devrimci bir hareket olarak görürken, hem Ortodoks hem de reformcu Yahudi çevreleri, teolojik ayrılıklara rağmen, Yahudiliğin ulus-devlet formuna indirgenmesini reddetmişlerdir. Bu duruşun en görünür tezahürlerinden biri olan Neturei Karta hareketi, 17 Kasım 1975 tarihli The New York Times ilanında Siyonizm'in başından beri en büyük hahamlarca, halkın ruhani ve dini özüne yönelmiş bir inkâr biçimi olarak değerlendirildiğini beyan etmiştir. Böylece Siyonizm, yalnızca bir devlet kurma girişimi değil, aynı zamanda dinin, tarihin ve kimliğin asli kaynaklarıyla yaşadığı derin bir çatışmanın adıdır."[95]

Siyonist hareketin ana damarını oluşturan düşünsel zemin, Siyonist teşebbüsün yalnızca bir devlet kurma amacı taşımadığını, aynı zamanda Yahudi işçiler ile çiftçilerin toplumsal kurtuluşunu da mümkün kılacağını savunmuştur. Bu kurucu iddia, henüz tam anlamıyla var olmayan bir sınıfsal gerçekliği, kurulacak devlet aracılığıyla var kılma vaadiyle beslenmiştir. Siyonist tahayyül, bu ideolojik temel üzerinden yalnızca Yahudi kitlelerin değil, aynı zamanda dünya genelindeki milyonlarca hümanist, liberal ve toplumsal adalet savunucusunun dikkatini ve desteğini kazanmayı başarmıştır. Böylece hareket, zamanla yalnızca bir halkın ulusal uyanışını değil, küresel vicdanın belli başlı kanallarını da harekete geçiren bir çağrıya dönüşmüştür. Tarihsel seyri boyunca bu girişim, İsrail devletinin kuruluşunu memnuniyetle karşılayan pek çok güçlü kurumun, hükümetin ve devletin aktif

[93] Maxime Rodinson. *Israel: a settler-colonial state?* Translated by David Thorstad, New York: Monad Press. 1973.
[94] Menuhin. The decadence of Judiasm in our time (1965) Elmessiri'den alıntılanmıştır. 1977, 16-17.
[95] Elmessiri. 1977, 57.

desteğiyle beslenmiş ve meşrulaştırılmıştır. Oysa bu dışsal ve içsel meşruiyet desteği olmaksızın, Siyonist hareketin maddi ve siyasal gerçekliğe dönüşmesi, büyük olasılıkla ütopyanın sınırlarını aşamayacak bir tasavvur olarak kalacaktı. Bu nedenle, Siyonizm'in kurucu söylemi ile siyasal pratiği arasındaki ilişki, yalnızca ideolojik değil, aynı zamanda jeopolitik çıkarlar, tarihsel fırsatlar ve uluslararası güç dengeleriyle örülü çok katmanlı bir gerçekliği yansıtmaktadır.[96] Bu düzlemde Hannah Arendt, Siyonizmi, Yahudileri haklarını talep edebilecek ve anti-Semitizmle mücadele edebilecek siyasî öznelere dönüştürmeye yönelik ilk girişim olarak görmektedir.[97]

Siyasal Siyonizm'in, Yahudileri Filistin topraklarına göç etmeye ikna etme çabası, sanıldığı kadar güçlü ve etkili olmadı; bu, yalnızca ideolojik değil, sosyolojik ve kültürel direnişle de karşılaştı. 1943 tarihli *American Jewish Yearbook*'un verilerine göre, Amerika Birleşik Devletleri'nde Siyonist harekete bağlı birey sayısı 207.000 iken, toplam Yahudi nüfusu 5 milyonu buluyordu. Bu veriler, Siyonist ajitasyona rağmen, Filistin'e kitlesel bir yönelimin gerçekleşmediğini açıkça ortaya koyar. 19. yüzyılın sonlarına gelindiğinde, Filistin'deki Yahudi nüfusu yalnızca 50.000 civarındaydı. Balfour Deklarasyonu'nun ardından geçen iki yıl içinde bu sayı yalnızca 65.000'e ulaşmış ve toplam nüfusun yaklaşık %7'sini oluşturmuştur. 1920 ile 1932 yılları arasında ise Filistin'e gelen Yahudi sayısı 118.378 ile sınırlı kalmış; bu da dünya Yahudi nüfusunun %1'inden bile azına tekabül etmektedir. En çarpıcısı ise, Nazi Almanyası'nın kanla yazılmış iktidarı boyunca, Yahudi toplulukları açısından hayatta kalmanın en temel meseleye dönüştüğü o karanlık yıllarda dahi, Filistin'e göç oranının son derece düşük seviyelerde seyretmiş olmasıdır.[98] Bu durum, Siyonizm'in yalnızca politik bir proje değil, aynı zamanda karşılaştığı toplumsal tereddütler, dini ve kültürel itirazlar nedeniyle, kendi içinde çelişkilerle örülü bir tarihsel süreci temsil ettiğini göstermektedir. Bu durum Yahudilerin aslında başından beri Filistin'e gitmek

[96] Eibie Weizfeld (ed.). *The end of Zionism and the liberation of the Jewish people.* Canada: Clarity Press. 1989, 100.
[97] Arendt'dan akt. Traverso. **The end of Jewish modernity**. translated by Dvid Frenbach, London: Pluto Press. 2016, 68.
[98] R. Garaudy. *The case of Israel*. Shoruk International. 1983, 114-115.

istemediklerini, orayı bir yurt ya da vatan olarak görmediklerini göstermektedir. Zaten var olan ve burada paylaşılan istatistikler de söz konusu durumu açıkça ortaya koymaktadır.

Siyonizm'in ideolojisi, Yahudiliği bir din değil, bir ulus ve bir devlet haline getirmektir. Dünyadaki bütün Yahudileri etnik bir milletin mensubu saymak ve onları o devlete getirmek için mücadele etmek, ister istemez Siyonist devlet için yaşam alanlarını ele geçirme gibi bir dizi yayılma savaşına sokmuştur.[99] Bu, Yahudiler arasında İkinci Dünya Savaşı'na kadar yaygın olan anti-Siyonizm hareketinin ortaya çıkışını açıklamaktdır.[100] "Siyonizm Karşıtı" ve "Siyonist olmayan" terimleri arasında büyük bir fark vardır. İlki, Siyonizm programının tüm yönlerine karşı çıktı ve Filistin'in çok eski bir geçmişin kalıntısı olmaktan daha fazla bir anlamı olmadığını savunmuştur. İkincisi, bağımsız bir Yahudi devleti fikri konusunda Siyonistlerden ayrıldı, ancak anavatan sevgilerini beslediler ve genellikle Yahudi kültürünün yeniden canlanmasını desteklediler.[101] Siyonist-Arab çatışması, Filistin ve bölgedeki diğer yerlerde, eski Doğu ile özellikle de İslam tarafından desteklenen çatışmanın bir uzantısı ve pekiştirilmesi olarak görülmekteydi.[102]

Elmessiri'ye (1977)[103] göre, "İsrail" ve benzer şekilde desteklenen diğer kolonyal girişimler şu bazı ortak özelliklere sahiptir: Birincisi, Siyonist yerleşimci ve Batı sömürgeciliği sadece toprakları ve kaynakları sömürmek için gelmedi, yerel nüfusu da göç ettirdiler. İkinci olarak, Siyonist yerleşimci sömürgeciliği Balfour Deklarasyonu gibi Batılı sponsorlardan hem bağımsızdı hem de onlara güveniyordu. Üçüncüsü, her ikisi de doğası gereği yayılmacıdır. Dördüncüsü, Siyonist yerleşimci sömürgeciler ve Batılı yerleşimciler ırksal ve kültürel olarak heterojendi.

D. K. Fieldhouse ve George Fredrickson dört tür kolonizasyon örneğinden bahseder: İspanya'nın işgal ve karma kolonileri, Portekiz'in plan tabor modeli, İngiltere'nin saf

---

[99] Garaudy. 1983, 123.
[100] Alain Badiou & Eric Hazan & Slovaj Zizek. *Anti-Semitizm Üzerine*. Çev. Erkan Ünal, İstanbul: Monokl Yayınları. 2014.
[101] Melvin Urofsky. *American Zionism from Herzl to the Holocaust.* London: University of Nebraska. 1995, 315. Theodor Herzl. *Yahudi Devleti*. çev. H. Başak, İstanbul: Sümer yayınevi. 2017.

[102] Said. *The question of Palestine*. New York: Vintag Books. 1979, 28-29.
[103] Elmessiri.1977, 102-108.

yerleşim kolonisi ve son olarak işgal kolonisi. Bunlar herhangi bir taahhütte bulunmadan stratejik konumların askerî kontrolünü sağlamak için gelişti. Güneydoğu Asya ve Kıyı Afrika gibi yerlerde ekonomik düzenleri dönüştürmektedir.[104]

Siyonizm ve diğer kolonizasyon hareketlerinin farklılıkları şunlardır:[105] 1. Batı, gücünü diğer insanları kolonileştirmek için kullandı, oysa Yahudilerin kendilerine ait bir sömürge metropolü yoktu ve İngiliz Mandasının başlangıcına kadar Yahudi göçü olmuyordu, o zaman bile İngilizlerin yardımıyla gerçekleşen Yahudi göçleri belirli bir dönem içinde oldu. 2. Siyonistler ideolojik nedenlerle Filistin'i seçtiler. Diğer sömürgeleştirmeler ise ekonomik sebeplere dayanıyordu. 3. Filistin halkının aksine sömürgecilerin çoğu göçebeydi. Siyonist yerleşim başladığında Filistin, engebeli bölgelerden kıyı ve iç vadilere kadar kendi yerleşim ve ekim alanını genişletme sürecindeydi. 4. Avrupalı yerleşimciler ülkeyi bedelsiz olarak aldılar. Oysa Siyonist muadilleri bunu elde etmek için zorluklarla karşılaştı. 5. Avrupalı birçok yerleşimci, yerleştikleri ülkelerde kölelere dayanırken, Yahudiler tarım işlerinde çalışmaları için kiralanıyordu. 6. Filistin'e gelen Yahudi göçmenler arasında, bağımsız araçları olmayan göçmenlerin ve mültecilerin payı, diğer sömürgeleştirme hareketlerinin çoğundan daha fazlaydı.

Khalidi'ye (1992) göre,[106] Avrupalı sömürgeciler ile Kuzey Amerika'daki Avrupalı yerleşimcilerin Kızılderililere, Avustralya ve Yeni Zelanda'nın yerli halkına ve Filistin'in işgaline yönelik baskıları arasında çarpıcı farklılıklar vardır: 1. Filistin'de yer değiştirme süreci, diğer durumlarda iki veya üç yüzyıla karşılık on yıllar içinde gerçekleşti. 2. Süreç, nispeten yoğun yerleşime sahip küçük bir ülkede, Batı'nın keşfi ve sömürüsü için ağlayan geniş, el değmemiş bir vahşi doğa algısının olmadığı bir zamanda gerçekleşti. 3. Filistin fenomeni, Asya ve Afrika ülkelerinin klasik Avrupa sömürgeciliğinin en parlak döneminde ve Batı demokrasilerinin ulusal self determinasyon ilkesini benimsemesinin ardından gelişti.

104

105 Shafir, "Zionism and colonialization: a comparative approach (81-96) in *The Israel Palestine question.* Ilan Pappe (edi), London & New York: Routledge. 1999, 83-85.

106 Walid Khalidi. *All that remains: the Palestinian villages occupied and depopulated by Israil in 1948*. Washington DC: Institute for Palestine Studies. 1992.

4. Filistinlilerin anavatanının sömürgeleştirilmesi, modern iletişim çağında gerçekleşti ve elektronik kitle iletişim araçlarının etkisiyle tüm gücüyle devam ediyor.

Garaudy'e (1983) göre Siyonizm, esasen sömürgeci bir olgudur. Siyonizm, klasik sömürgecilikten, örneğin İngiliz veya Fransız sömürgeciliğinden farklıdır. Siyonizm, sadece yerli halkın ucuz iş gücü olarak ya da ülkenin ürünlerinin pazarı olarak sömürülmesine odaklanmaz. Siyonizm'in amacı, yerli halkı sömürmek ve Filistin topraklarını ele geçirmek, bu toprakları yağmalayarak ve yerli halkı topraklarından çıkararak ya da onları kendi topraklarında siyasi bir yük haline getirerek gerçekleştirmektir. Irk ayrımcılığı yoluyla kendi ülkelerindeki Siyonizm'in İsrail'deki sloganlarının anlamı budur: Yahudi toprağı, Yahudi emeği ve Yahudi devleti.[107] Dindar Yahudilerin geniş kesimleri onu benimsemiş olsa da Siyonizm esasen seküler bir ideolojiydi ve dinî Siyonist hareketler, önemli tartışmalar ve derin araştırmalardan sonra nihayet şekillendi.[108] Siyonizm'in temel laikliği, ulusal kurtuluşun amaçları arasındaki ayrım tarafından kınanır. Siyonist harekete katılan dindar Yahudiler, Siyonizm'i esas alarak modern dünyadaki Yahudi varlığının acil sorunlarını çözmenin bir yolu olarak gördüler, böylece nihaî bir ilahî kurtuluş beklentisi ve umudundan vazgeçmediler.[109]

Siyonizm, bir asrı aşkın sürede –1897 ile 1997 yılları arasında düzenlenen otuz üç Siyonist Kongre aracılığıyla– kendi siyasal programını sistematik biçimde inşa etti. Dünya Siyonist Örgütü'nün kuruluşunun yüzüncü yılında, farklı ülkelerden üyelerini bir araya getirerek onları ortak bir ideolojik hat üzerinde buluşturmayı başardı. Yahudiler için bir "vatan" fikri, sadece tarihsel bir arzu değil, aynı zamanda siyasal bir zorunluluğa dönüşmüştü; ne var ki bu halkın elinde böyle bir toprak yoktu. Siyonist tahayyülde Filistin, başlangıçta kutsal ya da vazgeçilmez bir toprak olmaktan çok, kurucu liderlerin gözünde pratik bir seçenek bile değildi. Nitekim Theodor Herzl, ilk evrede Arjantin'i bir Yahudi devleti için uygun bir zemin olarak düşünebileceğini belirtmişti. 23 Ağustos 1903'te, Altıncı

[107] Garaudy. 1983, 59.
[108] Serdal İlbaş (2024). İsrail'de Yahudi Radikal Grupların Filistin Sorununa Etkisi, Bursa: Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi.
[109] Hertzberg, the Zionist idea, (1959). Erik Cohen "Israel as a post-Zionist society" in Robert Wistrick & David Ohana'dan aktarılmıştır, (eds.). *The shaping of Israeli identity, Myth, Memory and Trauma*. London: Routledge. 1995.

Siyonist Kongre'de İngiltere, alternatif olarak Uganda'yı önerdi ve bu teklif ciddi biçimde tartışmaya açıldı. Ardından, 1905'te yapılan Yedinci Kongre'de gündeme gelen yeni öneri, Yahudilerin yerleşmesi için Doğu Afrika'ydı.[110] Tüm bu tarihsel arayışlar, Siyonizm'in özünde topraktan ziyade ulusal bir kimlik ve siyasal temsil krizine cevap üretme çabası olduğunu; kutsallığın değil, stratejinin belirleyici rol oynadığını açıkça ortaya koyar. Filistin, zamanla ideolojik bir simgeye dönüşse de, başlangıçta Siyonist tahayyülün vazgeçilmez rotası değil, siyasal gerçekliğin dayattığı bir tercihti.

Siyonizm'in yukarıdaki değerlendirmesinde çizilen tarihsel çerçeve, Siyonist hareketin pragmatik doğasını ve toprak arayışındaki stratejik esnekliğini vurgularken, Filistin'in hakiki tarihî, dinî ve kültürel gerçekliğini görünmez kılmakta; yerli halkın mevcudiyetini bir "boşluk" gibi varsayarak, sömürgeci tahayyülü aklamaktadır. Oysa Filistin, ne bir "boş toprak"tı ne de ulus inşa etmek isteyen herhangi bir ideolojiye açık bir alan. Filistin, yüzyıllar boyunca İslam medeniyetinin kalbinde yer almış; sadece bir toprak parçası değil, ümmet bilincinin, İslam tarihinin ve mukaddesatın ete kemiğe büründüğü bir coğrafya olmuştur. Kudüs, yalnızca tarihî bir şehir değil, İslam'ın ilk kıblesi, Hz. Muhammed'in (sav) Miraç gecesinde ilahî huzura yükseldiği mekân; yani semavî hatıraların yeryüzündeki izdüşümüdür. Siyonist hareketin Filistin'i başlangıçta zorunlu bir alternatif olarak ele alması, bu toprakların kadim halkı olan Filistinlilerin varlığını görmezden gelmekle kalmamış; aynı zamanda bu halkın vatanı üzerinde hak iddia eden bir işgalci ideolojinin temellerini atmıştır. Bu bağlamda Siyonizm, yalnızca bir Yahudi ulusal kimliğini inşa etme çabası değil, aynı zamanda yerli Arap halkının tarihsel, kültürel ve dini varlığını silme projesidir. Herzl'in Arjantin ya da Uganda gibi yerleri seçenek olarak değerlendirmesi, Siyonist tahayyülün, kutsal toprak anlayışından ziyade, emperyal destekli bir yerleşim mühendisliği olduğunu açık eder. Bu da gösterir ki, Siyonist söylemde "kutsallık", yalnızca meşrulaştırıcı bir araç; "toprak" ise ulus-devlet inşasının stratejik bir unsurudur. Bundan öte teolojik bütün açıklamalar gerçek niyetin gizlenmesinden başka bir anlam taşımamaktadır. Bu göre Siyonizm'in Filistin topraklarıyla ilgili iddiası ve efsanesi temelsizdir. İngiltere, Belfour Deklarasyonu'ndaki (1917) vaadiyle bu yer için Siyonizm'in hurafelerini resmen

[110] Urofsky. 1995.

yerine getirme görevini yapmıştır. Nüfusa gelince; Siyonizm Yahudileri Filistin'e göç etmeye ikna etmek için propagandalar yapması sonucu demografik dengesizlikler her geçen gün artmıştır.

Siyonizm, Filistin topraklarında Yahudiler'e bir devlet kurmak için 'Vaat Edilmiş Topraklar' mitini benimsedi. Biçen'e (2015) göre, Yahudi kimliği iki temel üzerinde yükselir: Birincisi, 'seçen, seçilen halk' iken, ikincisi, 'vaad edilen toprak' sahibi halk olmaktır. Vaad edilmiş toprak inancı Yahudi düşüncesinde öylesine merkezi bir işgal eder ki, Roma Sürgünü'nden bu yana geçen yaklaşık iki bin yıllık süreçte dünyanın dört bir yanına dağılmış her nesil, hiç görmedikleri bir ülkenin ismi ile yetişmiştir.[111] Bu ülkede yer alan Kudüs şehrinin Yahudilerin Hz. Süleyman peygamberin inşa ettiği ancak Romanların yakıp yıktığı Mabed'e ev sahipliği yaptığına inanılır.[112] Küçük (1991) dinî açıdan, şuna dikkat çekiyor: Arz-ı mev'ud tabiri Kur'an-ı Kerim'de geçmemekte, ancak Hz. İbrahim ve Lut'un 'bereketli kılınmış' bir diyara ulaştırıldıkları anlatılmaktadır (el-Enbiya Suresi 21 ve 71). Kur'an'dan 'arz-ı mukaddese', 'bereketli arz' gibi ifadelerle anılan ve İsrailoğulları için yaratıldığı belirtilen bu yerin neresi olduğu açıkça bildirilmemiştir. Nitekim bu ayetlerin tefsirinde çeşitli yerler üzerinde durulmuş, bazıları Mescid-i Aksa'nın bulunduğu Kudüs ve Lübnan dağı çevresi olduğunu söylerken diğer bazı âlimler de kesin olmamakla birlikte Fırat ile Mısır arasında bir yer olması gerektiğini ifade etmişlerdir.[113]

Roger Garaudy, *The Case of Israel –İsrail Sorunu* (1983)[114] adlı eserinde Siyonizmin "tarihî haklar" söylemini radikal bir sorgulamaya tabi tutar. Eğer geçmişte bir halkın bir coğrafyada bulunmuş olması, bugünkü siyasal egemenliğe haklılık kazandıracaksa, bu argümanı evrenselleştirdiğimizde ortaya absürt bir dünya çıkar: İtalyanlar, Roma İmparatorluğu adına Fransa'yı; İskandinav halkları, Viking ataları adına Britanya'yı; Normanlar, "tarihi" İngiltere'yi; hatta Amerikan yerlileri, yalnızca ilk değil aynı zamanda

---

[111] Jacob Katz. Out of the Ghetto *The Social Background of Jewish Emancipation, 1770-1870*. Massachusetts, USA: Harward University Press. 1973.

[112] Gürkan Biçen (2015) Arz-ı Mev'ud, Siyonizm ve Yahudi Kimliğinin Dönüşümü. https://www.academia.edu/9969242/Arz_%C4%B1_mev_ud_Siyonizm_ve_Yahudi_kimli%C4%9Finin_

[113] Abdurrahman Küçük (1991) Arz-I Mev'ud, *Türkiye Diyanet Vakfı*, İslam Ansiklopedisi. https://islamansiklopedisi.org.tr/arz-i-mevud

[114] Garaudy. 1983, 52-53.

yegâne sakinleri oldukları topraklarını bugün geri istemelidir. Bu bakış açısı, modern siyasal düzeni tümden istikrarsızlaştıracak, sınırları tarihin sislerine teslim edecek ve "hakkın" yerini "geçmişteki varlık" alacaktır. Garaudy'nin bu ironik ve eleştirel yaklaşımı, Siyonist söylemin en zayıf ve en sorunlu noktasına işaret eder: Tarihi bir varlığı, bugünün siyasal gerçekliğini dayatmak için meşrulaştırıcı gerekçe olarak kullanmak. Oysa adalet, yalnızca geçmişe değil, mevcut durumdaki haklara ve mağduriyetlere de bakmak zorundadır. Kızılderililerin Amerika'daki topraklarının Avrupa sömürgeciliğiyle ellerinden alınması nasıl bir haksızlıksa, Filistin halkının kendi yurdunda maruz kaldığı gasplar da aynı şekilde meşru bir direnişin zeminidir.[115] Siyonist iddiaların arkasına saklandığı "tarihî hak" argümanı, aslında çağdaş bir sömürgeciliğin ideolojik maskesidir. Garaudy, bu maskeyi düşürürken sadece bir politik eleştiri getirmez; aynı zamanda evrensel adalet, hak ve meşruiyet kavramlarını yeniden düşünmeye davet eder. Filistin'in maruz kaldığı durum, sadece bir halkın mağduriyeti değil, aynı zamanda tarihin kendi aleyhine araçsallaştırılmasıdır. Bu yüzden bugün mesele, kimin binlerce yıl önce nerede yaşadığı değil, kimin şu an yerinden edildiği, haklarının gasp edildiği ve kimliğinin yok sayıldığıdır. Bu bağlamda Filistin davası, yalnızca bölgesel değil, insanlığın ortak vicdanını sınayan evrensel bir adalet sorunudur.

İsrail devletinin inşasına dair literatür, genellikle iki temel tahkiye ekseninde şekillenir: Bir yanda ideolojik temelleri büyük ölçüde sosyalist tahayyüllere yaslanan Siyonist göçmenlerin yeni bir toplum inşa etme çabası; diğer yanda ise, bu devletin Filistin topraklarında vücut bulmasına mutlak surette karşı çıkan Filistinliler ile bu yeni yapıyı her koşulda savunmaya kararlı Yahudi göçmenler arasındaki çatışma. Ancak bu iki tahkiye, çoğu zaman birbirinden müstakil ve tecrit edilmiş biçimde ele alınır; aralarındaki tarihsel ve yapısal bağlar çoğunlukla göz ardı edilir. Oysa elinizdeki çalışma, bu kopukluğu aşmayı amaçlayarak, Siyonist hareketin Filistin'e yönelik işgalini ve bu işgali mümkün kılan demografik mühendisliği, yani göç ettirme politikasını, sömürgecilik bağlamında ele almaktadır. Tıpkı klasik emperyal güçlerin uyguladığı gibi, burada da göç, bir yerleşim stratejisi değil, bir işgal aracı olarak kullanılmaktadır. Bu bağlamda çalışma, ne Holokost'u

[115] Raja Shahadeh. *İsrail Neden Filistin'den Korkuyor?* Çev. Bengisu Karakurt, İstanbul: Ketebe Yayınları. 2025.

savunmakta ne de onun tarihsel dehşetini tahfif etmektir; bilakis, Hitler döneminde Yahudilere uygulanan soykırımı tarihsel bir gerçek olarak teslim etmekle birlikte, Siyonist projenin Filistin halkına yönelttiği sistematik tehcir ve yerinden etme politikalarının, faşist rejimlerin etnik temizlik pratikleriyle olan benzerliğini görünür kılmayı hedeflemektedir. Özellikle Nazizm ile Siyonizm arasında, Yahudilerin mülklerini Almanya'da bırakarak Filistin'e göç etmelerini öngören ve tarihe "Haavara Anlaşması" olarak geçen mutabakat, bu iki ideolojik formasyonun, farklı temellerden yola çıksalar dahi, muayyen hedeflerde nasıl kesiştiğini göstermektedir. Bu durum, Siyonist hareketin başlangıçta Avrupa'daki Yahudileri Filistin'e yönlendirme, ardından ise yerli Filistinlileri bölgeden uzaklaştırma planını sistematik biçimde hayata geçirdiğini ortaya koyar. Nihayetinde, demografik ve kültürel dönüşümün bu zorlayıcı biçimiyle, Siyonist hareket, "Yahudi devleti" idealini gerçekleştirme yolunda, modern sömürgeciliğin en rafine araçlarını kullanarak bir halkın varlığını silikleştirmiş ve başka bir halkı köksüzleştirmiştir.

Filistinlilerin zorla göç ettirilmesi ve mülksüzleştirilmesi politikaları üzerine çalışan en önde gelen akademik isimler arasında Filistinli tarihçiler Nur Masalha ve Walid Khalidi'nin özel bir yeri vardır. Bu araştırmacıların ortaya koyduğu belgeler ve analizler, elinizdeki çalışmanın bu bölümüne temel referans kaynağı teşkil etmektedir. Ancak bu çalışmayı benzerlerinden temyiz eden temel unsur, Hitler'in Avrupa'daki istilacı yayılma siyaseti ile Siyonist hareketin Filistin'deki demografik ve toprak düzenini değiştirmeye yönelik işgalci siyaseti arasında yapılan kavramsal ve tarihsel paralellik tahlilidir. Bir başka deyişle, Aryan ırk mitosuna yaslanan Nazi ideolojisinin Avrupa'daki "mekân genişletme" (Lebensraum) politikası ile "tarihi haklar" ve "kayıp vatan" mitlerine dayanan Siyonist anlatı arasında çarpıcı benzerlikler kurulmaktadır. Bu benzeşim, yalnızca bir strateji yahut araç ortaklığı değil, aynı zamanda mağduriyet ve meşruiyet söylemleri üzerinden yürütülen ideolojik inşa biçimlerinin de kıyaslanmasını içermektedir. Bu çerçevede çalışma, yaygın kanının aksine, Yahudilerin yalnızca Holokost'un pasif ve seçilmemiş kurbanları olmadığını; aksine, bazı durumlarda, özellikle Siyonist elitin müdahil olduğu karar mekanizmalarında, kimin kurtarılıp kimin terk edileceği yönünde aktif tercihlerde bulunulduğunu göstermeye çalışmaktadır. Haavara Anlaşması gibi tarihsel belgeler, Nazi rejimi ile Siyonist liderlik

arasında belirli koşullar altında iş birliğini ve bu iş birliğinin Filistin'e Yahudi göçünü kolaylaştırmadaki rolünü açıkça ortaya koymaktadır. Bu çalışmanın amacı ne Holokost'u inkâr etmek ne de onun tarihsel dehşetini küçümsemektir. Aksine, Yahudi soykırımı tarihsel bir trajedi olarak teslim edilirken, bu trajedinin Siyonizm tarafından nasıl bir ulusal anlatıya dönüştürüldüğü ve bu anlatının Filistin halkına yönelik yeni bir travmatik düzenin inşasında nasıl işlevselleştirildiği gösterilmeye çalışılmaktadır. Bu bağlamda, Siyonizm'in Filistin'de yürüttüğü zorunlu göç ve yerinden etme politikaları ile klasik sömürgeci güçlerin, özellikle de Nazi Almanya'sının, etnik homojenleştirme yönündeki politikaları arasında yapısal ve ideolojik bir süreklilik olduğu ileri sürülmektedir. Dolayısıyla, bu bölümde ele alınan tartışma, yalnızca tarihsel bir karşılaştırma değil; aynı zamanda, modern sömürgeciliğin geçirdiği biçimsel dönüşümlerin izini süren özgün bir katkı olmayı hedeflemektedir. Filistinlilerin zorla yerinden edilmesini yalnızca bir politik sonuç olarak değil, aynı zamanda küresel güçlerin ideolojik mühendisliğinde işlevselleşen bir sömürgeci aklın devamı olarak okumak gerektiği burada açıkça ortaya konmaktadır.

2.1. Tehcir Politikası Tanımı

"Tehcir" kavramı, İngilizce'de farklı sözlüklerde çeşitli biçimlerde tanımlanmıştır. Cambridge Sözlüğü'ne göre bu terim, "bir kişi ya da nesnenin bir yerden başka bir yere taşınması" veya "bir şeyin sahipliğinin ya da denetiminin el değiştirmesi" anlamına gelirken, Merriam-Webster Sözlüğü ise daha genel bir biçimde "bir kişiyi, yeri ya da durumu başka birine veya başka bir yere aktarmak" anlamını yükler. Ancak siyasal ve tarihsel bağlamlarda "tehcir", hukuken meşru kabul edilmeyen ya da zararlı görülen bir yabancının bir ülkeden çıkarılması eylemini ifade eder. Bu bağlamda, 1492 yılında Yahudilerin İspanya'dan sürgün edilmesi klasik bir örnek teşkil eder. Filistin meselesinde ise "tehcir", yerli Filistin halkının örgütlü bir biçimde ve çoğu zaman zorla komşu ülkelere taşınmasını tanımlayan, gerçekliği örtbas eden bir deyim olarak kullanılır. Bu süreç, Avrupa ve Amerika'dan gelen Siyonist göçmenlerin yerleştirilmesi amacıyla Filistinlilerin kendi topraklarından gönüllü ya da zorunlu olarak uzaklaştırılmalarıyla doğrudan bağlantılıdır. Söz konusu eylem, terminolojik

olarak zaman zaman "yeniden iskân" *(resettlement),* "zorla yerinden etme" *(expelling),* "yeniden yerleştirme" *(relocating),* "sınır dışı etme" *(deportation)* ya da "mühendislik yoluyla nüfus düzenlemesi" *(engineering)* gibi kavramlarla da ifade edilmiştir. [116] Bu terimlerin tümü, kimi zaman birbirinin yerine kullanılsa da, çoğunlukla aynı tarihsel pratikleri meşrulaştıran bir söylemsel bütünlüğün parçaları olarak işlev görür.

Yerlileri evlerinden göç ettirme fikri eskidir. Amerika bu politikayı, Afrikalı "siyah köleleri" 18. yüzyılda Amerika Birleşik Devletleri'nin doğduğu Avrupa kolonilerine tehcir için kullandı. Amaç, bu Afrikalıları özgürlükleri karşılığında tarımsal ürünlerde ve toprakta çalışmak için sömürmekti. Tehcir kavramına bir örnek de Yahudilerin Avrupa'dan sürülmesidir ve bunun sebeplerinden biri de Yahudi düşmanlığıdır. İngiltere, Macaristan, Fransa, Avusturya, Napoli, Milano, İspanya, Portekiz gibi bütün bu ülkeler Yahudileri topraklarından kovdu. Yeniden yerleşim kavramına bir örnek, beyaz Avrupalıları yerlerine yerleştirmek amacıyla Amerika yerlileri olan Hint Amerika'nın yerli halkının sınır dışı edilmesi ve etnik temizlik yapılmasıdır. Süreci hızlandırmak ve yasallaştırmak için 19. yüzyılda ABD Kongresi tarafından 1830'da Yerli Amerikalıları sınır dışı etmek amacıyla bir yasa çıkarıldı. 1930'ların ve 1940'ların Siyonist planları, Filistinlileri göç ettirme planlarına her zaman bir gerekçe gösterdiler ve bunun için Yunan-Türk (1923), Alman-Polonya (1945) ve Hint-Pakistan (1947), Siyonizm hareketi gibi sözde "örnekler" verdi.

Almanya, Nazi egemenliği döneminde (1933-1945), Alman Aryan ırkını diğer ırklara tercih etmesi nedeniyle yüzbinlerce Yahudi'yi ve diğer ırkları etnik nedenlerle Avrupa'ya sürgün ederek nakil politikası uygulamıştır. Üçüncü Reich ile Siyonistler arasında Ağustos 1933'te imzalanan Haavra Anlaşması, Nazi ve Siyonistlerin Yahudileri anavatanlarının dışında ikamet eden "geçici bir yabancı" olarak görmelerinin somut bir yorumuydu. [117] Siyonizm, 1948'de Filistin'i işgal ettiğinde sömürge ülkelerin politikalarının ve Nazilerin izinden gitti ve aynısını yaptı. Siyonizm, orada kendi "Yahudi devletini" kurmak için yerli Filistinlileri tehcir politikası izledi. Filistin'in yerli nüfusundan arındırılması, Siyonist

[116] Masalha. *Expulsion of the Palestinians: the concept of 'transfer' in Zionist political thought 1882-1948.* Washington D.C: Institute for Palestine Studies. 1992.
[117] Elmessiri. 1977, 35.

hareket açısından iki temel saikle öncelikli bir hedef hâline gelmiştir: İlki, ulus-devlet kurma iddiasındaki bir topluluğun vatan arayışıdır; çünkü Siyonist göçmenlerin tarihsel olarak üzerinde egemenlik kurabilecekleri bir toprakları yoktu. İkincisi ise demografik denge sorunudur; Filistin'in Arap nüfusunun baskınlığı, bu ideolojik tasavvur açısından ciddi bir engel teşkil ediyordu. Bu nedenle, Siyonist yerleşim politikaları ve kolonileştirme girişimleri 17. yüzyıldan itibaren tarihi Filistin topraklarında şekillenmeye başlamıştır. Akabinde, göçmen Yahudi nüfusunun, bölgedeki yerli Filistinli Arapların nüfus oranına yaklaşmasını sağlamak amacıyla, Filistin'e hem yasal hem de yasadışı yollarla Yahudi göçü teşvik edilmiştir. Bu göçler, yalnızca nüfusu artırmayı değil, aynı zamanda ileride kurulması öngörülen bir Yahudi devletinin demografik temelini oluşturmayı hedeflemiştir.

Filistin'de "Yahudi halkı için bir ulusal yurt" kurulmasına desteğini ilan eden 1917 İngiliz Balfour Deklarasyonu, büyük ölçüde Siyonistlerin Filistin üzerindeki iddialarının hukukî temelini oluşturdu; konumsal gücü ancak Filistin'in demografik veya insanî gerçekleri açıkça akılda tutulduğunda anlaşılabilecek bir ifadeydi. Balfour Deklarasyonu'nun ayırt edici özelliği, Avrupalı bir güç tarafından Avrupa dışı bir bölge hakkında yapılmış olmasıdır. Balfour Deklarasyonu, bölgede yaşayan yerli çoğunluğun isteklerine aykırıydı ve bu bölge hakkında başka bir yabancı gruba söz verme biçimini aldı. Böylece bu yabancı grup kelimenin tam anlamıyla bu bölgeyi Yahudi halkı için ulusal bir ev haline getirebilirdi.[118] Tehcir politikasının temeli, Siyonizm'in "Topraksız bir halk için halksız bir toprak" *(A land without a people for a people without a land)* mitine dayanıyordu. Bu slogan İsrael Zangwill (1864-1926) tarafından icat edilmişti. Balfour Deklarasyonu'nun yayınlandığı tarihte, Yahudiler Filistin nüfusunun yaklaşık %10'unu oluşturuyordu ve toprağın %2'sine sahipti.[119] Yahudi Devleti adlı kitabında Herzl, sanki topraklar boş ve Yahudileri bekliyormuş gibi, Filistin'deki yerli Filistinli Arap nüfustan hiç bahsetmedi. Ben-Gurion bir keresinde, insanlar ona yeterince güçlü bir şekilde inanırsa bir mitin gerçeğe dönüşebileceğini söyleyerek övünürdü.[120] 1897'de Siyonizm'in kuruluşundan, 1948'de Filistin'in işgaline kadar bu efsaneye inanmak ve ispatlamak yaklaşık 50 yıl sürdü. Siyonist bir öncü olan Ahad Haam'ın

[118] Said. 1979, 16.
[119] Masalha, 1992.
[120] John Rose. *The myths of Zionism.* London: Pluto Press. 2004.

(1856-1927), Yahudi sömürgeci devleti, “topraksız bir halk için halksız bir ülke” şeklindeki efsanevî Filistin görüşüne karşı uyardığını belirtmekte fayda var.[121] Siyonist düşüncenin yayılmasında büyük rolü olan gazeteleri aracılığıyla Siyonizm fikrinin hazırlıklarına ve Filistin'e göç propagandasına başladılar. Siyonizm, medyayı Filistin'deki Yahudiler için ulusal bir yurt kurma ve İbranice öğretme hedeflerine hizmet etmek için kullandı. Al-Shaer (2015)[122] özellikle Almanya'dan göçlerden önce var olan Siyonist basının gelişmesi ışığında, Almanya'dan gelen Yahudi göçmenlerin Almanca gazetelerin çıkarılmasında rol oynadığından bahsetmiştir.

2.2. Osmanlı Yönetimi Altındaki Filistin’de Toprak Dağılımı ve Siyonizm’in Yerleşme Süreci

Şam arazisi: Ürdün, Filistin, Lübnan ve Suriye toprakları, Yavuz Sultan Selim’in (1516) döneminde Osmanlı hâkimiyeti altına girmiştir. Şam arazisini, dört grupta ayırarak incelemek mümkündür[123]: *Birincisi:* Özel mülkiyete konu olduğu için mülk olarak tasarruf edilen arazi. Bu arazide, diğer mülk arazilerine ilişkin geçerli hükümler uygulanır. Bu nedenle, Osmanlı sipahilerine öşür veya kasm adıyla herhangi bir vergi verilmez; yalnızca arazi haracı olarak haracı öderler. *İkincisi:* Rakabesi devlete ait (miri) olup, yılık gelirinden devlete veya herhangi bir vakfa tahsis edilen kısmı, yani hasılatının yarısından birine (öşre) kadar belirli bir miktarı verilen arazidir. Bu arazide, senetsiz ya da bir vakıf mütevellisi tarafından verilen arazi üzerinde tasarruf hakkı, senet ve mahkeme kararıyla elde edilir. Bu tür arazilerde, şer'an ve kanunen miriye arazilerine ilişkin hükümler uygulanmalıdır. *Üçüncüsü:* Rakabesi devlete ait olup, yılık gelirinden devlete veya bir vakfa tahsis edilen kısmı verilerek bir köy ahalisi tarafından topluca ekilip biçilen arazidir. Bu arazide köy ahalisi, tasarruf haklarının bulunduğu iddiasında değildir. Sadece müstehir olarak araziyi ziraat yapar ve kullanırlar. *Dördüncüsü:* Bir şahsın veya bir heyet tarafından tasarruf

[121] Traverso. *The end of Jewish modernity*. translated by Dvid Frenbach, London: Pluto Press. 2016.
[122] Al-Shaer, M (2015) “The emergence and development of the Zionist press in Palestine 1863-1948” Masters research, Gaza, Palestine: The Islamic University.
[123] Halil Cin ’Filistin topraklarının Osmanlı dönemindeki hukuki statüsü ve Yahudilere karşı alınan tedbirler’ *Selçuk Üniversitesi hukuk fakültesi dergisi*, Vol:2 İssue: 2 (17-68), sayfa: 34-35.

edilmeden terkedilen arazidir. Bu arazinin bir kısmı boş ve muattal olup, diğer kısmı civardaki köyler tarafından ekilip biçilir. Kimse bu arazi hakkında tasarruf iddiasında bulunmaz. 1939-1876 arasındaki reformlar Osmanlı İmparatorluğu Tanzimat'ı dönüştürdü. 1858 tarihli Osmanlı Arazi Kanunnamesi, vergi gelirlerini artırmak amacıyla alınan bir tedbir olarak, tarım arazilerinin genişletilmesi için arazi mülkiyetini tanımlamayı amaçlıyordu. 1867 Arazi Kanunu yabancılara arazi mevzuatında eşit haklar tanıyordu. Osmanlı arazi kanunları arazi mevzuatını beş kategoriye göre uyguluyordu: 1. Özel (mülk), 2. Devlet (miri), 3. Dindar bağış toprakları (vakf), 4. Az gelişmiş (mewat), 5. Kamuya ait arazi (matruk). [124]

1867 tarihli Osmanlı 'Arazi Kanunnamesi' Musevilerin kutsal topraklarda toprak satın almalarının engelleyecek hükümler taşımıyordu. Yabancı hükümetlerin yurttaşları, tıpkı Osmanlı yurttaşları gibi, Hicaz dışında imparatorluğun herhangi bir yerinde mülkiyet haklarını kullanabilir ve arazi satın alabilirlerdi. Bu haklar yabancılar için de geçerliydi. Kanunname bu şekilde kabul edilseydi, Siyonistler Filistin'de istedikleri kadar arazi toplayabilirlerdi. Ancak 1883'te yeni bir kanunname çıkarıldı. Yeni kanunnamenin ikinci maddesi şimdi yalnız Osmanlı Musevilerine emlak alım-satım hakkı tanıyordu. Osmanlı hükümetinin iznini almadan milliyetini değiştirenler ve yabancı devletlerin uyruğunda olanlar Türkiye'de gayrimenkul satın alamazlardı. Bu durum, Avrupa ve Amerika'nın himayesine sığınmış olan Siyonistlerin Filistin'de emlak alma şanslarını kaybetmeleri anlamına geliyordu. Fakat Osmanlı Musevileri benzeri bir kısıtlamaya tabi tutulmadığından, Siyonistlere yardımcı olmaları engellenemiyordu. Arazi sahipleriyle onlar görüşüyor, pazarlığını ve alım işlemini yapıyorlar, daha sonra da toprağı iki taraflı bir anlaşmayla Siyonistlere devrediyorlardı. Tapu ve mülkiyet, Osmanlı uyruğunun üstünde göründüğü için Osmanlı Hükümeti herhangi bir müdahalede bulunamıyor ve Siyonistler koloniler kurmaya devam ediyorlardı. Siyonistlerin Osmanlı Arazi Kanunnamesi'ni bu kadar kolay bir şekilde ihlal ettiklerini gören Babıali, 1892 sonbaharında bir dizi önlem almak zorunda kalmıştı. 3 Nisan 1893'te Kudüs mutasarıfı İbrahim Hakkı Paşa, bundan böyle milliyet ayırımı yapılmaksızın hiçbir Musevinin Filistin'de arazi satın alamayacağını yöresel kadastroya ve

[124] Talia Abramovich 'Imported modernity and local design: the creation of resilient public spaces in late Ottoman Palestine, 1878-1918' Taylor and Francis, published online 19 Oct 2018, 4-5.

halka bildirmişti. Şunu da kaydetmek gerekir ki, Filistin'de toprak almak isteyen her Musevi mutlaka bir Siyonist ya da onun yerli işbirlikçisi değildi. 3 Nisan 1893'ten sonra Filistin'de emlak almak tüm Musevilere yasaklanmıştı. 1896 yılında Rothschild ailesi, kutsal topraklarda bir kız okulu açabilmek için gerekli temaslara girişmiş ve yerli satıcılarla anlaşmışlarsa da, Kudüs Defteri Hakanı Müdürlüğü bu alışverişi onaylamamıştı.[125] 1882-1884 yılları arasında bireyler tarafından kurulan ilk yedi koloni ve yerleşim yerleri şu şekildedir[126]: 1. Petah Tikva (1878) (İlk Aliyah'ın başlangıcından dört yıl önce kuruldu). 2. Reshon Lezion (31 Temmuz 1882) 3. Rosh Pinnah (1882) 4. Zikhron Ya'akov (1882) 5. Yesud Hama'alah (1884) 6. Gederah, 7. Ehron.

Aliya'nın[127] başlangıcından Osmanlı döneminin sonlarına kadar Yahudiler, yalnızca Kudüs, Safad, Tiberya ve El Halil olmak üzere dört şehirde yaşıyordu. Yahudiler genellikle ülkede yaşayan Arapların marjinal olduğu bölgelerde toprak edindi ve yerleşim yerleri kurdu. Filistin'in Arap köyleri, zeytin ağaçlarının yetiştirilebildiği, kuru tarım için yeterli yağışın olduğu dağlık bölgelerde geçimlik tarıma dayanıyordu. Negev gibi yağışın yetersiz olduğu veya arazinin tarıma elverişli olmadığı yerlerde Arap yerleşimi yoktu. 1914'te Filistin'de 50 Yahudi yerleşim yeri bulunuyordu. Osmanlı yönetiminin sonuna gelindiğinde Yahudilerin sahip olduğu arazi alanı 420.000 dönümden fazlaydı, 30 yıl sonra, İngilizler ülkeyi terk ettiğinde Yahudilerin toprak mülkiyeti 1.8000.000 dönüme ulaşmıştı, yani yaklaşık 4,5 kat bir artış yaşanmıştı.[128]

1891 yılında Baron Hirsch tarafından Londra'da JCA (Yahudi Kolonizasyon Derneği) kuruldu. Asıl amaç Yahudilerin Avrupa'nın sıkıntılı ülkelerinden Batı'ya, özellikle Arjantin'e göç etmelerine yardımcı olmaktı. Aynı yıllarda Siyonist örgüt PLDC'yi (Filistin Toprak Geliştirme Şirketi) kurdu ve bu örgütün amaçlarından biri de arazi alımının ilk aşamasının finansmanı sağlamaktı. Herzl, Yahudilere toprak sağlamak için ülkenin hükümdarı Osmanlı olan Sultanı ile İstanbul'da buluşması gerektiğine inanıyordu. II. Adulhamid dönemi (1876-

[125] Mim Kemal Öke. *Siyonizm ve Filistin sorunu (1880-1914)*. İstanbul: Doğuş Matbaası, 1982, 88-89.
[126] Yehoshua Ben-Arieh. 2018, 220-223.
[127] Aliyah, Osmanlı imparatorluğu döneminde Filistin'e yapılan en büyük Yahudi göç dalgasıdır. İlk Aliyah 1882 ile 1904 yılları arasındaydı.
[128] Yehoshua Ben Arieh The making of Eretz Israel in the modern era: a historical-geographical study (1799-1949) Jerusalem: Hebron University. 223, 511-512.

1909), Tanzimat reformlarının iki aşamasının (1839-1856, 1856-1876) ardından geldi ve bu dönem, Avrupalı güçlere toprak kaybı ve Osmanlı devleti içindeki huzursuzluklarla şekillendi. Talepleri istikrarsızlığa yol açan imparatorluk ve Jön Türkler, Osmanlı sisteminde modern değişiklikler yapılması çağrısında bulunan bir protesto hareketi geliştirmeye başladılar.[129] II Abdülhamid döneminde büyük imparatorlukların çöküşüne karşı şu şekilde bir mücadele yaşandı;[130] 1. Rusya Britanya'nın rakibi ve Doğu'daki toprakları için en büyük tehdit haline geldi. Rusya'nın sömürgeci özlemleri güneye Akdeniz'e, doğuya ise Hindistan ve Çin'e doğru yöneldi. 2. Fransa, 1871 Fransız-Prusya savaşından bu yana bu ortaklık her iki ülkenin Mısır ve Osmanlı İmparatorluğu'na yönelik ortak politikası şeklini almıştı. 1830 başlarında Fransa, Cezayir'i işgal etmiş ve 1881'de Tunus'un kontrolünü de ele geçirmiştir. 3. Almanya: Almanya'nın 1871'de Fransa'ya karşı kazandığı zafer ve Bismarck'ın Almanya'yı birleştirmesinin ardından, Almanya'nın 19. yüzyılın sonlarında ve 20. yüzyılın başlarında güçler arasındaki sömürgeci rekabete katılması, İngiltere ile Fransa arasındaki ilişkileri güçlendirmiştir. 8 Nisan 1904'teki İtilaf Kordiyel *(Entente Cordiale)* anlaşmasıyla Fransa, İngilizlerin Süveyş Kanalı'ndan geçişini ve Mısır hükümetinden borçlarını tahsil etmesini kabul etti. Britian, Fransa'nın Fas'a müdahalesini kabul etti ve kendisini bu farkındalığı desteklemeye adadı. 4. İtalya 1911'de Tripolitant'ı [131] devraldı.

Herzl, II Abdülhamid'in Filistin'e yerleşim sağlama konusunda ikna edebilmek için 1896 ile 1902 yılları arasında beş kez İstanbul'a gelmiştir[132]. II Abdülhamid ile Theodore Herzl arasındaki görüşme, 17 Mayıs 1901'da gerçekleşmiştir. Herzl bu görüşmede, Filistin'den toprak satın alma gibi bir talebi hiçbir şekilde gündeme getirmediği görülmektedir. Görüşme boyunca, genel anlamda Padişahın onayını almadan Filistin'e Yahudi yerleşmesinin olamayacağına inanan Herzl, güven verici bir şekilde konuşarak II Adülhamid'in güvenini kazanmaya çalışmıştır.[133]

---

[129] Yehoshua Ben-Arieh. 2018, 248, 275, 296.
[130] Yehoshua Ben-Arieh. 2018, 257-259.
[131] Trablusgarp Savaşı, İtalya Krallığı ile Osmanlı İmparatorluğu arasında 20 Eylül 1911 ile 18 Ekim 1912 tarihleri arasında gerçekleşti.
[132] Mim Kemal Öke. 1982, 51.
[133] Vahdettin Engin. *Pazarlık*. Istanbul: Yeditepe yayınevi. 2010, 114-115.

İstanbul'daki başarısızlığının ardından Herzel, İngilizlerin kabul edeceği umuduyla Kıbrıs'a yerleşme seçeneğini değerlendirdi. Ancak İngiliz sömürgeler Dışişleri Bakanı, Kıbrıs'ta yaşayan Rumların ve Türklerin Yahudi yerleşimini kabul etmeyeceklerini iddia ederek bu planı reddetti. Daha sonra Kuzey Sina'daki El Arish'teki Yahudi yerleşimi fikri de oradaki Dışişleri Bakanı tarafından da reddedildi. Yahudilerin oraya yerleşmeleri için önerilen diğer bölgeler ise Güney Afrika ve Uganda'ydı ancak bu seçenekler de başarısız oldu.[134]

2. 3. 19. Yüzyılda Yahudilerin Almanya ve Avrupa'dan Filistin'e Nakledilmesi

Siyonistler, Yahudileri Nazi topraklarından başka bir ülkeye tehcir etmek için yola çıktılar ve Naziler onlarla iş birliği yaptı. Siyonizm, 1948'de Almanya'dan ve diğer Avrupa ülkelerinden Yahudilerin tehcir edilmesi ve ABD'ye oradan da Filistin'e göç ettirilmesi ve yeni Siyonizm tarafından kendi topraklarındaki Filistinlilere karşı bir tehcir politikası izledi. 1967'de orada sözde Yahudi devletini kurmak için onları oradan kovdu. 19. yüzyılın sonlarına doğru, Yahudi ve Yahudi olmayan göçmen dalgaları Rusya, Polonya, İtalya ve İrlanda'daki anavatanlarını terk ederek ABD'ye yerleştiler.[135]

7 Ağustos 1933'te Siyonist hareketin liderleri, Üçüncü Reich ile gizli ve tartışmalı bir anlaşma imzaladılar; bu anlaşma, çeşitli biçimlerde yaklaşık 60,000 Yahudi ve Filistin'e göç etmek isteyen Yahudilere 100 milyon dolar aktardı. Buna karşılık Siyonist, Hitler rejimini ilk yıllarında devirmekle tehdit eden dünya çapında Yahudilerin başını çektiği Nazi karşıtı boykotu durduracaktı. Bu tehcir uçağına Haavara adı verildi ve bu tehcir sistemi şu ya da bu şekilde İkinci Dünya Savaşı'nın ortalarına kadar devam etti ve yaklaşık 20,000 kişiye yardım edildi, Almanya'dan Filistin'e yaklaşık 30 milyon dolar aktarıldı.[136]

Almanya'daki Siyonist örgüt ile Berlin'deki hükümet arasında 1933'te imzalanan *Haavara* tehcir anlaşması, parası olan Yahudilerin Almanya'yı terk edip Filistin'e göç etmelerine izin vermeyi amaçlıyordu. Aslında 1932 ile 1939 arasında toplam 186,000 kişiden

[134] Yehoshua Ben-Arieh. 2018, 281-283.
[135] Elmessiri. 1977.
[136] Edwin Black.*The transfer agreement.* Washington" Dialog Press. 1984.

sadece 36,000'i Almanya'dan Filistin'e geldi. 1933'te Nazilerin iktidara gelmesiyle Almanya'dan büyük bir göç dalgası başladı. Sadece o yıl Almanya'dan 7,510; 1934'te 9,729 ve 1935 yılında 8,460 kişi geldi. Genel olarak, üç yıllık bir süre içinde 25,700 Alman Yahudi gelmiş oldu. Bu da tam olarak toplam göçmen sayısının %19'una tekabül ediyordu.[137] "Yekkes", Nazi Avrupa'sından Filistin'e gelen ilk Alman Yahudi mültecilerdi.[138]

1939 yılında özel vatandaşlar tarafından düzenlenen ve "kinder-transport" (çocuk taşımacılığı) olarak bilinen özel bir program Almanya, Avusturya, Çekoslovakya ve Polonya'dan yaklaşık 10,000 Yahudi mülteci çocuğu Britanya'ya getirdi. Kıtada ailelerini geride bırakmak zorunda kalanların çoğu, ailelerini bir daha hiç görmedi. Bir de (gettodaki Yahudileri çıkarmak için) Madagaskar planı vardı; bu plan, Avrupa'daki tüm Yahudileri Afrika kıyılarındaki bir adaya göndermekti. Yahudileri gettolarda köle işçi olarak kullanmak veya onları açlıktan ve hastalıktan ölüme terk etmek gibi başka fikirler de ortaya çıktı. Nazi liderliği, Yahudi yaşamını yok etmeyi amaçladığı sürece her planı teşvik etti.[139]

1933 ile 1941 yılları arasında 20,000 Alman Yahudi, Haavara anlaşmasıyla doğrudan Filistin'e nakledildi. Birçoğu paralarını hiçbir zaman tahsil edemedi ve aldıkları da sadece nakit ve çoğunlukla zorunlu hisse senetleri ve ipoteklerdi. Bu dönemde 40,000 Alman Yahudi de dolaylı yollarla Filistin'e göç etti.[140] Amerikan halkı, Filistin'deki Holokost mültecilerini gözlemlemek için ve ülkenin geleceği konusunda Yahudi-İngiliz cephesinde Siyonist hareketi destekledi. Amerika, 100,000 Yahudi'nin Filistin'e derhal girişini oybirliğiyle destekleyen Anglo-Amerika Komitesi'ni kurdu.[141] Litvanya hükümeti, Yahudileri kasabalardaki Polonya etkisine karşı bir denge unsuru olarak gördü ve mültecilerin uluslararası Yahudi örgütlerinden aldığı fonlar nedeniyle ekonomik bir varlık

[137] Nahum Sokolw. *History of Zionism 1600-1918*. United Kingdom: Longmans, Green and Co. 1919, 506, 507, 517.
[138] Tom Seger. *The seventh million: the Israelis and the Holocaust.* translated by Haim Watzman, USA: Farrar, Straus and Giroux. 1993.
[139] Doris Bergen. *War and Holocaust: a concise history of the Holocaust*. Maryland, USA: Rowman & Littefield. 2016., 125, 146.
[140] Black. 1984, 379.
[141] Sokolw. 1919., 601.

olduklarını anladı. Belli bir kısmının, zorluklara rağmen seyahat belgesi almayı başarmaları Batı Avrupa, Filistin ve Uzak Doğu'ya gitmelerini sağlıyordu.[142]

Tom Seger (1993),[143] *The seventh million* adlı kitabında, Nazi rejimi sırasındaki Yahudi Temsilciliği politikasının Filistin'de bir Yahudi çoğunluğu yaratması gerektiğini, ancak bunu toplu tahliye yoluyla değil, seçme yoluyla yaptığını açıklıyor. Ajansa hâkim olan işçi Siyonistleri, sürgündeki Yahudi varlığını karakterize edenden tamamen farklı yeni bir toplumun yaratılması gerektiğine inanıyorlardı. Yahudi halkını tarım işçiliğine döndürmeyi teklif etti. Ülkenin inşasında Siyonizm programında rol oynayabilecek olanlara öncelik verilirken; ideal olarak tarım eğitimi almış ve en azından toprakta çalışmaya istekli genç Siyonistler tercih edildi. Siyonizm'in bu konuda Nazizm'den hiçbir farkı yoktu, çünkü Naziler Avrupa'yı diğer ırklar olmadan bir Alman Aryan ırkının yönetmesini isteyip Holokost'u gerçekleştirdiler. Buna benzer olarak Siyonistler seçkin bir Yahudi neslinin kendilerine ait olmayan topraklara yerleşmesini isteyerek Filistin'i işgal ettiler. Seger (1993),[144] "Yahudi Devleti"nin ilanından iki ay önce Ben Gurion'un göçmen elçilerinden birine şunları yazdığını ekler: "Savaş göçmenlere bağlı, çünkü "İsrail"deki insan gücü yeterli olmayacak. Avrupalıların muazzam kaynakları var ve savaş için denizaşırı ülkelerden insanlara ihtiyacımız var. Baştan sona tamamen doğrudan olmayan göçmenler, savaşın ihtiyaçlarına göre bir lütuf değil. Yishuv'un yaşamı gibi operasyonunuzun da bu ihtiyaçlara uygun olması gerektiğini anlamalısınız ve istisnai durumlarda 40 yaşına kadar sadece 18 ila 35 yaş arasındaki insanları silah taşımak için gönderiyor.''.

Siyonizm, Filistin'e göç ettirmeyi tercih ettiği Yahudileri seçme konusunda ırksal ve etnik politikasında Nazizm'den pek farklı değildi. Almanya'da Holokost başladığında Siyonizm, Yahudileri Almanya'dan kurtarmak için tercih ettiği bir politika izledi. Holokost, Siyonist hareketin liderlerini seçme ilkesinde vazgeçmeye zorlayınca, ilk andan itibaren İslam Dünyası Yahudilerini keşfetmeye başladılar. Avrupa'da imha haberi gelmeye

[142] Davies & Polonsky ed., *Jews in Eastern Poland and the USSR, 1939-46.* School of Slavonic & East European Studies. London: Macmillan Publishers Limited. 1991, 25.
[143] Seger. *The seventh million: the Israelis and the Holocaust.* translated by Haim Watzman, USA: Farrar, Straus and Giroux. 1993, 42.
[144] Seger. 1993, 176-177.

başlayana kadar, Siyonist hareket Kuzey Afrika ve Arap ülkelerindeki Yahudilerle pek ilgilenmemişti. Bir lider, "Doğu Yahudilerini çoğunlukla tarihsel ve antropolojik araştırma konuları olarak düşünmeye alışmıştık" dedi[145] Mapai Ruhunda eğitilebilecek çocuklar gibi, yalnızca Siyonizm için yararlı olduğu düşünülenlerin kurtarılması uygulaması hakkında ara sıra şikayetler geliyordu. Muhalif bir gazetenin dediği gibi: "Yaşlı Yahudilerin kaderi umurlarında değil."[146] Korkunç bir karar vardı: kurtarılacaklar ile terk edilecekler arasında seçim yapma ihtiyacı Yahudilerin güçsüzlüğünün altını çiziyordu.[147] 1937'de Londra'da toplanan Siyonist Kongre'de Weizmann şu sözlerle politika çizgisini belirledi: "Avrupa'daki 6 milyon Yahudi'nin umutları göç merkezli 6 milyon Yahudi'yi Filistin'e getirmem, trajedinin derinliklerinden 2 milyon genci kurtarmak istiyorum, yaşlılar geçecek, sadece gençler hayatta kalacak ve bunu kabul etmek zorundalar. Yaşlı kişiler ve kadınlar bu tür yolculukların zorlu koşullarına dayanamazlar, Filistin'e gelmek için bir Yahudi ulusal yurdunun zorunluluğunu anlayan genç erkek ve kadınlara ihtiyaç var.[148]." Yahudilerin ve Siyonistlerin Holokost kurbanlarına karşı insanca davranmak zorunda kaldığı bir dönemde bile kimin hayatta kalıp kimin öleceğini Siyonizm seçiyordu; bu, tamamen Hitler'in yöntemidir.

Alman-Aryan ırkını Avrupa'da yaymak için coğrafî genişleme fikrine inanan Hitler, Avusturya, Çekoslovakya, Polonya, Danimarka, Norveç, Hollanda, Belçika, Lüksemburg ve Fransa'yı işgal etti. Hitler'in önemsediği fikirleri "ırk ve yer" (race and space) ifadesiyle özetlenebilir. İnsanlığın ırklar veya kan toplulukları arasında devasa bir mücadele içinde olduğu ve sözde Aryan ırkının saf Alman üyelerinin, genişlemek için alana ihtiyaç duyduğu fikrine takıntılıydı. Yaşam alanı olmadan yiyecek üretmek ve yeni nesiller, askerler yetiştirmek için arazi olmadan bir ırk büyüyemezdi.[149] Eylül 1939'da Polonya'da yaşanan savaşın amacı, Almanlar için "yaşam alanı"nı fethetmekti. Almanya, Polonya'nın işgalinden aylar sonra, Nazilerin aşağı ırk olarak gördüğü bu insanları, Alman İmparatorluğu'na bağlı

[145] Dobkin, immigration and rescue\ Tom Seger'den alıntılanmıştır, 1993, The seventh million.
[146] B. Hacohen the way they look, Hamashkif 1942\ Tom Seger'den alıntılanmıştır, The seventh million.
[147] Seger. 1993.
[148] Weizfeld (ed.). *The end of Zionism and the liberation of the Jewish people*. Canada: Clarity Press, 1989, 30.
[149] Bergen. *War and Holocaust: a concise history of the Holocaus*t. Maryland, USA: Rowman & Littefield. 2016.

Batı Polonya'dan uzaklaştırarak yeni "yaşam alanı"na sahip çıktı. Almanya, hedeflerine ulaşmak için 1940 yazına kadar Kuzey ve Batı Avrupa'nın neredeyse tamamını işgal etti. Almanya durmadı; 1941 yılının haziran ayında, Nazilerin uzun zamandır istediği Aryan ırkı için aynı "yaşam alanı" iddiasıyla Sovyetler Birliği'ni işgal etti.[150] Siyonizm de Nazizm gibi aynı prensibe dayalıydı. Yerleşim ve Yahudi nüfusu bulma, Siyonizm transfer politikasıyla eşleşti ve bu, 1855'te Sir Moses Montefiore tarafından Yafa yakınlarındaki küçük bir mülkün satın alınmasıyla Filistin'deki ilk yerleşim girişiminin çekirdeğini oluşturan şeydi.

1870 yılında, Evrensel İsrail İttifakı temsilcisi Charles Netter, Yafa yakınlarında Mikve İsrail adlı tarım okulunu kurdu. 1878 yılında, Kudüs'ten dindar Yahudiler tarafından daha sonra Petah Tikva olacak olan Mulabbis yakınlarındaki ilk arsasını satın aldı. 1882 yılı, Petah Tikva kolonisinin nihai olarak kurulduğu yıldı ve Rusya ve Romanya'dan gelen Yahudi göçmenler tarafından kurulan koloniler (Rishon Lezion, Zikhron Yaakov ve Rosch Pina), Filistin'in tarımsal kolonizasyonunun gerçek başlangıcı olarak kabul edilir. Filistin'deki Yahudi sömürgeciliğinin 1882-1899 dönemi, Baron Edmond de Rothschild'in üzüm bağlarına dayalı ataerkil sömürgeleştirme dönemini ayırdı.[151] 1918'den 1929'a kadar yaklaşık 60 yeni Siyonist koloni kuruldu, Siyonist toprak mülkiyeti 1919'da ülkenin toplam alanının %2,04'ünden 1929'da %4,4'e yükseldi, aynı dönemde Yahudi nüfusunun oranı %9,7'den %17,6'ya yükseldi.[152]

Arap Müslüman Filistinlilerin yaşadığı bir ülkedeki Yahudi oranıyla ilgili olarak tarih, 1882 ile 1939 yılları arasında Filistin'e yönelik en önemli beş Yahudi göç dalgasını belgelemektedir:[153] Birinci dalga (1882-1903): 25,000 Siyonist göçmen Filistin'e girdi, çoğunluğu Doğu Avrupa'dan geliyordu. İkinci dalga (1904-1914): yaklaşık 40,000 Siyonist göçmen, Filistin'deki Yahudi nüfusunu toplamın %6'sına çıkardı. Üçüncü dalga (1919-1923): 35,000'den fazla Siyonist göçmen, Filistin'deki Yahudi nüfusunun 1923 yılındaki

---

[150] Sigward. *Holocaust and the human behavior*. USA: facing history & ourselves Inc. 2017, 472, 432, 449, 486.
[151] Arthur Ruppin. *The Jews in the modern world.* London: Macmilan & Co. Limited. 1943.
[152] Khalidi. *Before their diaspora: a photographic history of the Palestine 1876-1948.* Washington D.C: Institute for Palestine Studies. 2004.
[153] Khalidi, *All that remains: the Palestinian villages occupied and depopulated by Israel in 194*8. Washington D.C: Institute for Palestine Studies. 1992.

toplam kayıtlı Yahudi topraklarını %12'ye çıkardı ve Filistin bölgesinin %3'üne sahip oldu. Dördüncü dalga (1924-1928): %50'den fazlası Polonya'dan gelen 67,000 Siyonist göçmen, Filistin'deki Yahudi nüfusunu toplamın %16'sına çıkardı. Kayıtlı Yahudi arazisi (1928) ülke yüzölçümünün %4,2'si kadardı. Beşinci dalga (1929-1939): 250,000'den fazla Siyonist göçmen, Filistin'deki Yahudi nüfusunu toplamın %30'una çıkardı. Kayıtlı arazi mülkiyeti (1939) ülke alanının %5,7'sini oluşturuyordu.

Yahudi Devleti'ne giden yolda en önemli evrelerden birisi İngiltere'nin desteğiyle geçilmiştir. İngiltere'nin Filistin'deki Yahudilerin sömürgeleştirilmesine verdiği destek açıktı. Balfour Deklarasyonu'nun yanı sıra bölgedeki sömürgeci güçler (İngiltere ve Fransa), oradaki Arap klanlarının krallarıyla ittifak kurmak ve onlara Büyük Suriye'de (Suriye, Filistin, Lübnan ve Ürdün) Arap yöntemi vaat etmek olan diğer misyonlarını yürütüyorlardı.[154] İngiltere, Filistin'i işgal ettiği dönemde (1917-1948) Yahudilere sistematik ve bürokratik bir şekilde bir vatan kurmalarına yardımcı oldu. Bu, yabancı konsoloslukların açılmasıyla başladı ve İngilizler, bir dizi Yahudi'nin Filistin'de toprak satın almasına ve buralarda Yahudi kolonileri kurmasına yardım etti. İngiltere'nin ticari projeler ve demiryollarının yan sıra, 1917'de İsrail devletine zemin hazırlayan Balfour Deklarasyonu da vardı. Bunu, 1948'de İsrail devletinin resmi ilanına kadar Yahudi göçünü kolaylaştırarak, bölge sakinlerini sınır dışı ederek, köyleri ve evleri yıkarak ve katliamlar gerçekleştirerek yaptı.

Siyonizm'in politikası Hitler'in sömürgecilik politikasından farklı değildir. Aryan ırkını Hitler'le, Yahudi sömürgecileri ise Siyonistlerle doldurmak amacıyla işgal ve toprak hırsızlığı, nüfusun sınır dışı edilmesi ve yerlerine yeni koloniler kurulmasına dayanıyordu. Salahuddin (1993), İngiltere'nin Filistin'deki en büyük üç ekonomik proje için Yahudilere imtiyaz vererek kurucu Siyonistlere bu konuda çok yardımcı olduğunu belirtmiştir. Yermük ve Ürdün Nehri'nden kaçak enerji üretmeye yönelik Rotenberg projesinin (1921) imtiyazı, Filistin Potash Şirketi'nin Ölü Deniz'den tuz ve mineral çıkarma projesinin (1930) imtiyazı ve Hula bataklıklarının kurutulmasına ilişkin imtiyaz (1930-1934) bunlardan bazılarıdır.

[154] Mehmet Ali Duran (2021) 'İkinci Dünya Savışı sırasında Türkiye üzerinden yapılan Yahudi göçleri (1939-1954),' Doktora Tezi, Ankara üniversitesi.

2.4. 1948 Tehcir Planı: Filistinlerin Kendi Toprakları Olan Filistin'den Komşu Arap Ülkelerine Tehcir Edilmesi ve Yerlerine Göçmen Yahudilerin Getirilmesi

Siyonizm, Yahudileri Almanya'dan ve diğer Avrupa ülkelerinden nakletme ve ABD'ye oradan da Filistin'e göç etme başarısını gösterdikten sonra, 1948 ve 1967'de kendi Filistin topraklarında Filistinlilere karşı tehcir politikasını yeniden ve sözde Yahudi devletini kurmak için Filistinlileri topraklarından kovarak uygulamıştır. Katznelesn'e göre tehcir politikasında Siyonistler benzersiz değildi; Stalin, bir milyon Alman'ı Volga bölgesinden Sibirya'nın uzak bölgelerine sürgün etmişti ve 1928'de yerli halkların isteklerine karşı Birobidjan'ı özerk bir Yahudi ulus bölgesi ilan etti. Ben-Gurion gibi Katznelsen de Filistin nüfusunun toptan tahliyesinin, Siyonist yerleşimcilerin Arap çiftçileri ve sakinleri yerinden etmesiyle başlayan ulusal bir sürecin devamı olduğuna inanıyordu.[155]

Masallha (1991), 1911'de Siyonist Yerleşim Dairesi müdürü tarafından Filistinli çiftçilerin kuzey Suriye'ye (Halep ve Humus) kesin olarak sürülmesi için bir teklif olduğunu belirtiyor. Ayrıca, 1930'da Yahudi sermaye sahiplerinden bir milyar Filistin poundu kredi karşılığında Filistinli çiftçileri Ürdün'e yerleştirmek için bir Weizmann planı vardı ve İngiltere bu planı reddetti.[156] Birinci Dünya Savaşı'ndan önce, bazı Siyonist liderler, Yemenli Yahudilerin Filistinli Arap tarım işçilerinin yerini alacaklarını çoktan tasavvur etmişlerdi ve fiilen Yemenli Yahudilerin Filistin'e göçüne sponsor oldular. 1948'den sonra, Filistinlilerin büyük çoğunluğunun kaçışı veya sınır dışı edilmesinin yarattığı toplumsal boşluğu dolduran, büyük ölçüde Arap ülkelerinden Filistin'e gelen Yahudi göçüydü.[157]

Khalidi (1961),[158] Filistin Araplarının naklinin İkinci Dünya Savaşı'nın sonlarına doğru iki önemli durumda tavsiye edildiğini açıklıyor. İlki, 1944'te Britanya'daki İşçi Partisi

---

[155] Gorny, Zionism and the Arabs, 1882-1948 (1987) Masallha'dan alıntılanmıştır, 1992.
[156] Nur Masalha (1991) "The Zionist concept of" transfer": a historical overview" Washington D.C: Institute for Palestine Studies. Issue 7 (1-19), ayrıca bkz. Avi Shlaim. Filisitin'i Bölüşmek Kral Abdullah, Siyonistler ve Filistin'in Taksim Siyaseti. 2017, 1921-1951, Çev. Muttalip Tütüncü, İstanbul: Küre Yayınları.
[157] Zachary Lockman, "Railway workers and relational history Arabs and Jews in British-ruled Palestine (99-128) in *The Israel\Palestine Question*. Ilan Pappe ed. Routedge London and New York. 1999,122.
[158] Walid Khalidi (1961) Plan Dalet: master plan for the conquest of Palestine, *Journal of Palestine*, Vol.18 No.1 Autumn 198: 11.

Yürütme Kurulu tarafından "Yahudiler geldikçe Araplar da taşınmaya teşvik edilmelidir" kararı alındı. İkincisi, eski Başkan Herbert Hoover tarafından Ekim 1945'te Filistin sorununu "mühendislik" yoluyla çözmeyi öneren bir çağrı yapıldı. Bu çözüm, Filistinli Arapların Irak'a taşınmasını içeriyordu. Gerçekten de Chaim Weizmann, İngiliz yetkililer ve bakanlarla özel görüşmelerde Arap transferi için fikirleri aktif bir şekilde teşvik etmeye başladı. Weizmann, soruşturmaları sırasında Shaw komisyonu ile görüşmüştü. Soruşturmada toprak ve toprak mülkiyetinin önemli bir konu olduğu açıktı ve Weizmann komisyon önünde, Siyonistler tarafından büyük İsrail topraklarının bir parçası olarak görülen Trans-Ürdün'ün Filistin'den ayrılmamış olması durumunda toprak sorunu olmayacağını savunmuştu.[159] Weizmann'ın 1930'daki transfer önerileri İngiliz hükümeti tarafından reddedilirken, savunmalarında kullanılan gerekçeler sonraki transfer tartışmalarının temel taşını oluşturdu.[160] 20. Siyonist Kongre'de, JNF'nin Toprak İskân Departmanı'nın direktörlüğünü üstlenen Selig Eugen Soskin, Arap nüfusunun nakli için ayrıntılı bir planın ana hatlarını çizen bir mutabakat taslağı hazırlamak için kongre tartışmalarından ilham aldı. "Toprak ve nüfus mübadelesi" başlıklı muhtırasında bundan bahsetmiştir.[161]

BM'nin bölünme kararından sonra 10 Mart 1948'de yeni bir plan olan D Planı üzerinde çalışmalar başladı. "Plan Dalet"in amacı, önerilen Yahudi Devleti bölgesini ele geçirmek ve kontrol etmekti.[162] "Plan Dalet," genel plana Siyonist Yüksek Komutanlığın verdiği isimdi. Planın amacı, Siyonistlerin 1948 Nisan'ında ve aynı yılın mayıs ayı başlarında Filistin'in çeşitli yerlerinde art arda başlattığı askerî operasyonları gerçekleştirmekti. Ayrıca, (Yahudi devletinin) sınırları dışında bulunan Yahudi yerleşim ve yoğunlaşma alanlarının, devletin içindeki veya dışındaki üslerden düzenli, yarı düzenli ve küçük kuvvetlere karşı kontrolünü ele geçirmeyi amaçlamaktaydı. Plan, uygulanması sırasında İngiliz kuvvetlerinin ülkede bulunmayacağı genel varsayımına dayanmaktaydı.[163] Şubat 1947'de İngilizler,

---

[159] Flapan, Zionism and the Palestinians 1930\Massalha'dan alıntılanmıştır, 1992.
[160] Masalha. *Expulsion of the Palestinians: the concept of 'transfer' in Zionist political thought 1882-1948.* Washington D.C: Institute for Palestine Studies. 1992, 37-38.
[161] Masalha. *Expulsion of the Palestinians: the concept of 'transfer' in Zionist political thought 1882-1948.* Washington D.C: Institute for Palestine Studies. 1992.
[162] Khalidi, 2004, 308.
[163] Khalidi (1961) Plan Dalet: master plan for the conquest of Palestine, *Journal of Palestine*, Vol.18 No.1 Autumn 1988: 11.

Filistin üzerindeki mandasını sona erdirme ve sorunu Birleşmiş Milletlere[164] devretme kararı aldı. Aynı zamanda Plan D başladı ve misyonunu tamamlaması sadece altı ay sürdü. Plan D, hem gelecekteki Yahudi devletinin coğrafî parametrelerine (1946 Yahudi Ajansı haritasında sağlanan %78) hem de 1948 yılında Filistin'de kalıp ayrılmayan bir milyon Filistinlinin kaderine doğrudan içeriyordu. D Planı sona erdiğinde, Filistin'in yerli nüfusunun yarısından fazlası, 750,000'den fazla insan yerlerinden edilmiş, 531 köy yok edilmiş ve 11 kentsel mahalle, sakinlerinden arındırılmıştı; bu bir etnik temizlik operasyonuydu.[165]

Aslında Plan D'den önce A, B ve C olmak üzere üç plan daha vardı. "A planı" da 1937'de Ben-Gurion'un isteği üzerine Tel Aviv'deki Haganah komutanı ''Elimelech Planı'' olarak adlandırıldı. İngilizlerin geri çekilmesi durumunda Filistin'in ele geçirilmesi için olası yönergeleri ortaya koymuştu. "B Planı" 1946'da kısa bir süre önce tasarlanmıştı, bu nedenle iki plan birleştirilerek C Planı oluşturuldu. "Plan C" veya İbranca'da Gimel, plan A ve B gibi, Yahudi ülke askerî güçlerini, İngilizlerin sınır dışı edilmesinden sonra kırsal ve kentsel Filistin'e karşı yürütecekleri saldırı kampanyasına hazırlamayı amaçlıyordu. Plan C, operasyonel özelliklerden yoksundu; ancak birkaç ay içinde yeni bir plan yapıldı; bu Plan D'ydi. Bundan önceki üç plan, Siyonist liderliğin Yahudi ulusal hareketinin kendisi için istediği topraklarda bu kadar çok Filistinlinin varlığıyla nasıl başa çıkmayı amaçladığını muğlak bir şekilde dile getirmişti.[166]

30 Kasım 1947'de, 1920'lerin başından 1948 baharında açığa çıkana kadar Filistin'de sekreter olarak faaliyet gösteren yasadışı kanat Siyonist paramiliter bir örgüt olan Haganah (İbranice Savunma) tüm Yahudileri Filistin'e çağırır. Filistin, askerlik hizmetlerine kaydolmak için 17 ile 25 yaşları arasında olmak gerekliydi ve Plan Dalet'i tasarlandı ve uygulandı.[167] 245 sivilin katledilmesinin sonuçlarından biri de Deir Yassin köyüydü; bu

[164] Birleşmiş Milletler genel Kurulu 29 Kasım 1947'de Filistin'i Yahudi ve Araplar arasında iki devlete bölme kararı aldı; Yahudilere toprağın % 55'i tahsis edildi.
[165] Ilan Pappe (2006) "the 1948 ethnic cleansing of Palestine" *Journal of Palestine Studies*, Vol. xxxvi No.1: 7, 16.
[166] Pappe. 2006, 15.
[167] Khalidi, 2004, Khalidi 1992.

katliam, Plan Dalet'in başındaki emeğin egemen olduğu Haganah ile sağcı revizyonist Irgun arasındaki en korkunç "rekabet"lerden biriydi.[168]

Aslında, Filistinlileri topraklarından tehcir etme planlarındaki bu çeşitlilik yeni değil. Eliah Ben-Horin'in de 1943-1949 yılları arasında Filistin ve Ürdün'deki Arap nüfusun Irak'a kaydırılması ve Irak, Yemen ve Suriye Yahudilerinin Filistin'e eşzamanlı olarak tehcir edilmesi için 18 ay içinde gerçekleştirilebilecek bir tehcir önerisi bulunmaktaydı.[169] Dahası, Joseph Schechtman'ın 1948'deki tehcir planı, Filistinlilerin Irak'a ''zorunlu nakli''ni ortaya koydu.[170] Filistinli Arapları topraklarından göç ettirme ve onların yerine Arap ülkelerinden Arap Yahudilerini alma değiş tokuşuna dayanan başka bir teklif gün ışığına çıktı. Masaha (1991), 1950'lerin ortalarında İsrail'in Filistinlileri Libya'ya sürmek ve yerleştirmek için bir plan hazırladığını ve bu planın Süveyş krizinden sonra askıya alındığını belirtir. Ayrıca Celile'den Güney Amerika ve Arjantin'e Hıristiyan Arap Filistinliler için bir sınır dışı etme planı olduğunu, ancak Filistinlilerin ayrılmayı reddetmesi nedeniyle bu planların başarısız olduğunu belirtti.

2.5. 1967 Savaşından Sonra Filistinlilerin Tehciri

Siyonist plan, 1948'de 750 binden fazla Filistinliyi kendi toprakları olan Filistin'den tehcit etmeyi başardığında, bu politikasını 1967 savaşında da sürdürdü ve bu nedenle tüm Filistin işgal edildi. 1967'den sonra Siyonistler, 1947'deki bölünmeyle kendilerine tahsis edilenden üç kat daha büyük bir bölgeyi işgal ettiler ve İsrail kendisini, tarihi Filistin'deki Yahudi nüfusuna yaklaşık bir milyon Filistinliyi ekleyen bir demografik sorunla karşı karşıya buldu. 1967'den sonra İsrail, geniş Arap topraklarına hükmeden ilhakçı, yayılmacı ve işgalci bir güç rolüyle savaştan çıktı.[171]

The Washington Post'un 7 Şubat 1988 tarihli "Filistinlileri Sürmek" başlıklı haberine göre, İsrail kabinesi 1967 savaşından sonra tüm Filistin'i İsrail işgalinden sonra Filistin'in

[168] Khalidi, 2004.
[169] Ben- Horin, The Middle East crossroads of history, (1945) Masalha'dan alıntılanmıştır, 2000.
[170] Masalha. *Imperial Israel and the Palestinians: the policies of expansion* London: Pluto Press. 2000.
[171] Rodinson. *Israel: a settler-colonial state?* Translated by David Thorstad, New York: Monad Press. 1973.

demografik sorununa çözüm bulmak için gizli bir toplantı yaptı. Seçeneklerden biri, mülteci kamplarında yaşayan Arap Filistinlilerin iskân edilmesi ve İsrail tarafından Mısır'dan ele geçirilen Sina'ya tehcir edilmesiydi. Rapor, Dini Milli Parti Bakanı Yosef Shapira'nın işgal altındaki Filistin topraklarında nüfusun taşınması konusunu gündeme getirdiğini ekliyor. Shapira, İsrail'in bu bölgelerdeki, özellikle entelektüel kesim arasında, geniş çapta Filistinli göçmenleri teşvik etmesi gerektiğini belirtti. Ayrıca, İsrail hükümetlerinin bu amaçla 20 bin dolar tahsis edebileceğini ve ayrılmayı kabul eden her Filistinliye bu miktarı ödeyebileceğini ifade etti.

İsrail ile Araplar arasında 1967'de başlayan Altı Gün Savaşı'nın sona ermesinin ardından Siyonistler, savaştan sonra işgal ettikleri tüm Filistin'den Filistinlileri tehcir etmeyi düşünmeye başladılar ama bu kez hayal güçleri genişledi. Eli'ezer Livneh, 1967 yazında işgal altındaki topraklardan 60,000 Filistinlinin nakli için bir plan ortaya koydu. 22 Haziran 1967'de *Ma'ariv*'de yarım milyondan fazla Filistinli mülteciyi Gazze Şeridi ve Batı Şeria'dan çıkarmaya yönelik önerisini yazdı: "Hangi Arap ülkesine iskân edilmeyi veya denizaşırı ülkelere göç etmeyi isteyerek seçeceklerdir." Natan Alterman da aynı gazetede 1967 savaşından sonra bir makale yazmıştı, tehcir çözümünün "Yalnızca İsrail ile büyük bir projede iş birliği yapmayı kabul edecek olan Arap Devletleri arasında ideal bir barış durumunda mümkün olduğunu" yazmıştı.[172] Siyonistler, 1948 Nekbe sırasında topraklarından sürülen Filistinlilere karşı yaklaşık 750.000 devlet binası inşa ederken güç kullanmışlardır. 1967 Altı Gün Savaşı'nın ardından da güç kullanımı devam etmiş, ancak İsrail hükümeti bu süreçte tüm Filistin'i fiilen işgal etmiş ve demografik sorun yeniden ön plana çıkmıştır. Bu dönemde, özellikle 1967 Savaşı bağlamında, Arap komşu ülkelerin İsrail ile iş birliği yapma olasılığı üzerinde yoğunlaşılmıştır; zira bu ülkeler, savaşta sergiledikleri zayıflıkla İsrail'in stratejik planlarını doğrudan etkilemişlerdir.

Siyonistlerin 1967 Savaşı'ndan sonra Filistinlileri sevk etme planlarına dair bir başka örnek, Tzvi Shiloah ve Yisrael Eldad'ın önerilerinde görülmektedir. Bu iki lider, tehcir politikasının yakın Arap devletleriyle bölgesel iş birliği yoluyla gerçekleştirilebileceğini savunmuştur. Böylece, Filistinlilere yönelik tehcir sürecinin 1948 ile 1967 arasındaki

[172] Tzvi Shiloah, The Guilt of Jerusalem, 1989, 45\ Masalha'dan alıntılanmıştır, 2000, 31,32, 41.

dönemde nasıl değiştiği açıkça görülmektedir. 1948'den önce tehcir planlarının hazırlanması ve uygulanması Siyonist hareketin elindeydi; odak noktası, Filistinlilerin zorla sınır dışı edilmesiydi ve bu süreçte öldürme, yok etme ve sindirme politikaları uygulanmaktaydı. 1967'den sonra ise tehcir planlarının uygulanması, 1948'de kurulan İsrail hükümetinin yetkisine geçmiştir. Bu dönemde İsrail, öldürme, korkutma ve zorla tehcir yöntemlerini uygulamanın yanı sıra, komşu Arap ülkelerinin onayıyla Filistinlileri kendi topraklarından uzaklaştırmaya çalışmıştır. 1967 Savaşı ve Arapların yenilgisi sonrasında, İsrail'in Mısır'daki Sina Yarımadası, Suriye'deki Golan Tepeleri, Ürdün Vadisi ve Güney Lübnan gibi Arap topraklarının bir kısmını işgal etmesiyle, Siyonistler Yahudi devletini Nil Nehri'nden (Mısır) Fırat Nehri'ne (Irak) kadar uzanan bir bölge olarak tasavvur etmeye başlamıştır.

Aynı bağlamda, *The Jerusalem Post*'ta 12 Ağustos 2020 tarihli ''Gazze'den Paraguay'a mı?[173] İsrail Hükümetinin 1969 Transfer Planları,'' adlı yazıda Filistinlileri Gazze nüfusunun yaklaşık %10'u olan 60,000'e kadar almayı kabul eden Paraguay'ın Nazi subaylarına mülteci sağladığı biliniyordu ve İsrail'in Paraguay ile yaptığı anlaşma, İsrail'in orada Nazileri avlamayı bırakmasının ardından yürürlüğe girdi. Tehcir planı, İsrail'in Filistinlilerin seyahat masraflarını karşılamaya ve her kişiye 100 dolar vermeye istekli olmasını ve kişi başına 33 doların Paraguay hükümetine gitmesini içeriyordu. İsrail'in ödemesi gereken tam miktar 33 milyon dolardı. Plan başarısız oldu, sadece 30 Filistinli Paraguay'a taşındı. Planın başarısız olmasının ana nedeni, Paraguay'daki İsrail Büyükelçiliği sekreterinin iki Filistinli tarafından öldürülmesiydi. 1967'den sonraki tehcir planlarından biri Moshe Dotan'ın, İsrael Zangwill'in Birinci Dünya Savaşı öncesi ve sonrasındaki ''tehcir'' kampanyasına ve Baron Rothscild'in 1920'lerde Filistinlileri Irak'a tehcir etme önerisine atıfta bulunur.[174]

Siyonizm'in ve ardından İsrail'in Filistin'i işgalinde izlediği tehcir politikasının, Filistinlileri komşu Arap Ülkelerine sürme, tehcir ve iskân etme esasına dayandığı yukarıdaki

[173] Lahav Harikov, "From Gaza to Paraguay? The Israeli government 1969 transfer plan" 12 Augustus 2020 *The Jerusalem Post* https://www.jpost.com/diaspora/israel-paraguay-agreed-to-move-60k-palestinians-as-nazi-hunting-ended-638347

[174] Masalha. *Imperial Israel and the Palestinians: the policies of expansion.* London: Pluto Press. 2000.

açıklamalardan anlaşılmaktadır. Irak, Libya, Ürdün, Suriye, Sina ve diğerleri gibi ülkeler için seçenekler vardı. Siyonistler, dağıldıkları dünyanın farklı yerlerinden geliyor, Filistin'i işgal ediyor ve ardından Filistinlileri eskiden yaşadıkları gibi dünyanın dört bir yanına dağıtıyorlar. Rolleri, değiş-tokuş etme politikasına dayanan şeytani fikirlerdir. Tehcir politikasının amacı, yerli nüfusun sayısını azaltmak, böylece Yahudileri yerlerine getirmek ve toprak elde etmekti, böylece Siyonizm, demografik mekânsal sorununu çözecekti. Bu politika sadece kuvvet ve işgal yoluyla yürütülecekti ve bunun kanıtı, 1948'deki Nekbe ve 1967 savaşı olan yukarıda bahsedilen tehcir planları başarısız olunca şu anda İsrail'in Filistin'i işgalinin devam etmesidir. Siyonizm'in başlangıcından 1967 savaşının sonuna kadar izlediği sınır dışı etme politikasının bir sonucu olarak, Birleşmiş Milletler Filistinli Mültecileri için Yardım ve Çalışma Ajans UNRWA kayıtlarında halen kayıtlı 6,4 milyondan fazla Filistinli mülteci bulunmaktadır. Filistin haber Ajansı'na (Wafa) göre, 1948'deki Nekbe sırasında topraklarından zorla çıkarılmalarının bir sonucu olarak sığınmacılardan muzdariptir.

2.6. 20. ve 21. Yüzyıllar: Tehcir Politikasının İlhak Politikasına ve Filistin'de Yerleşim Birimlerinin Kurulmasına Evrilmesi

1970'lerde, 1980'lerde ve 1990'larda "İsrail" Filistin'i işgal etmeye devam etti, ancak yeni yerleşim planları da ekledi. Filistin'de toprak ve yerleşim politikası, devretmekten ilhak etmeye kaydı. İlhak politikası, Yahudi yerleşimcilerin bölgelerinin sayısını arttırarak Batı Şeridi'ndeki Filistinlilerin topraklarını çalmak anlamına gelmekteydi. Bu plan kasıtlı olarak gelecekteki İsrail hükümetlerinin Filistinlilere gelecekteki herhangi bir anlaşmada yerleşimleri kaldırmasını zorlaştırmayı içermekteydi. Bunun bir örneği, Eylül 1977'de, Ariel Şaron tarafından önerilen, 20 yıl içinde bir milyondan fazla Yahudi'yi Batı Şeria'ya yerleştirmek için önerilen yeni bir tehcir planıydı. 1977'den 1984'e kadar, iki Likud hükümeti Batı Şeria ve Gazze Şeridi'ndeki Yahudi yerleşimlerine ve çeşitli destek faaliyetlerine 1 milyar dolardan fazla kaynak ayırdı.[175] 1978'in sonunda İsrail'in yalnızca

[175] Ian Lustick, For the land and the lord: Jewish fundamentalist in Israel (1988) Masalha'dan alıntılanmıştır, 2000.

Batı Şeria'da 77 yerleşim yeri vardı ve toprağın yaklaşık % 27'sine el konulmuştu.[176] Ağustos 1984'e gelindiğinde, 113 kadar yerleşim yeri tüm Batı Şeria'ya yayılmıştı. 1990'a gelindiğinde, Batı Şeria yerleşimlerindeki Yahudi nüfusu 140,000'e yükseldi (genişletilmiş Doğu Kudüs hariç). 2000 yılında, 160,000'den fazla Yahudi yerleşimci Batı Şeria'da benzer bir sayıda Arap, Doğu Kudüs'te yaşıyordu.[177]

İşgalci güç "İsrail"in tarihi Filistin'deki Filistinlilere yönelik en önemli ve atıfta bulunulması gereken politikalarından biri de İsrael Koenig Rapour'dur (1976). Bu politika İsrail'deki Filistinli Arap azınlığa yönelik ayrımcılık politikası önerilerini içeriyor ve beş alana odaklanıyordu: İlk bölüm demografi ve milliyetçilikti.[178] Bu bölüm için tavsiyeler, Filistin nüfusunun yoğun olduğu bölgelerdeki Yahudi yerleşimlerinin genişletilmesi ve derinleştirilmesini, aynı zamanda Filistin nüfusunun yoğunlaşmasını azaltmanın yollarının araştırılmasını içeriyordu. Liderlere ve yerleşim yerlerine yönelik bir ödül politikasının getirilmesi, devlet ve Siyonizm'e karşı düşmanlığı, Filistin ulusu yerine entegrasyon bayrağını yükseltecek bir Arap siyasî partisinin kurulmasını ifade etmekteydi. İkinci bölüm, bir yanda "saygın kişiler"den, diğer yanda komünistler ve milliyetçilerden temelde farklı olan yeni bir liderlik işbirlikçileri markasının yaratılmasıdır. Üçüncü bölüm ekonomi ve istihdamla ilgili olup, Filistinlilerin hayati önem taşıyan ekonomik girişimlerdeki işgücü içindeki oranının maksimum yüzde yirmi ile sınırlandırılmasını ve Filistin bölgelerinde vergi tahsilatının yoğunlaştırılmasını tavsiye etmektedir. Bir sonraki bölüm eğitimdi. Yüksek öğretim kurumlarına kabul için evrensel kriterlerin belirlenmesini ve Filistinli öğrencilerin fen fakültelerine yönlendirilmesi önerilmekteydi. Çünkü Filistinli siyasetle uğraşamayacaktı; tavsiye geri dönüşlerini de istihdamlarını zorlaştırırken aynı zamanda Filistinli öğrencilerin çalışmalarını sürdürmeye teşvik edilmesini de içeriyordu. Son olarak, kolluk kuvvetleri, caydırıcı bir önlem olarak gelir vergisi ve yasadışı inşaat alanlarında kanunları çiğneyenlere

[176] Said. *The question of Palestine*. 1979, 207.
[177] Ian Lustick, for the land and the lord: Jewish fundamentalist in Israel 1988 Masalha'dan alıntılanmıştır, 2000.
[178] Ayrıca bkz. David Goodblatt (2006). Elements of Ancient Jewish Nationalism, Camridge University Press, Cambridge, UK.

karşı dava açılması ve Filistin bölgelerinde güvenlik güçlerinin varlığının artırılması çağrısında bulundu.[179]

İsrail'in tehcir politikası açısından 1990'ları farklı kılan, öncelikle İkinci Körfez Savaşı (1990-91) ve Körfez ülkelerinde çalışan ve yaşayan yüzbinlerce Filistinlinin buradan sınır dışı edilmesi ve anavatanı Filistin'e geri dönmesidir. Bu, Siyonizm'in Filistinli Arapların Yahudilere oranına ilişkin demografik sorununun karmaşıklığını artırdı. İkincisi, Oslo Anlaşması'nın imzalanmasıdır (1993). İsrail-Filistin anlaşmalarıyla sonuçlanan bu ''barış süreci,'' Batı Şeria ve Gazze Şeridi'nde Filistin otoritesinin kurulmasına ve geçici özyönetim düzenlemelerine ilişkin ilkelerin beyanına katkıda bulundu. Oslo Anlaşmalarına (1993) göre, Batı Şeria üç bölgeye ayrıldı: A Bölgesi (toprağın % 18'i), el-Halil ve Doğu Kudüs dışında Batı Şeria'daki büyük Filistin şehirlerini kapsıyor. A Bölgesi, hukukî uygulama ve sivil işlerden Filistin otoritesinin sorumluluğu altına alınırken, İsrail bölgenin genel askerî kontrolünü elinde bulunduruyordu. B Bölgesi (toprağın % 22'si) Filistin otoritesinin kısmi kontrolü altındadır (sivil işler); İsrail, sürekli askerî mevcudiyet yoluyla uygulanan güvenlik kontrolünü elinde tutmaktaydı. C Bölgesi (toprağın % 60'ı) İsrail'in tam kontrolü altındadır ve İsrail yerleşimlerinin çoğunu içerebilir. Batı Şeria ve Gazze'de Filistinliler için bir özyönetim sisteminin varlığı, oradaki Yahudiler için yerleşim planlarını, bu bölgelerin işgali altındayken eskisi kadar kolay hale getirmiyordu. 1948'den önce Siyonist destekli işgal fikrini diğerlerinden ayıran şey, "halksız bir toprak, topraksız bir halk için" gibi bir mite ve iddiaya dayanmasıydı. Bu ikilem, Yahudi devletin 1948'de üzerine kurulduğu tarihi Filistin'in işgaliyle çözüldü. 1967 Savaşı'nda Arapların yenilgisi ve İsrail'in Mısır'daki Sina Yarımadası, Suriye'deki Golan Tepeleri, Ürdün Vadisi ve Güney Lübnan gibi Arap topraklarının bir kısmını işgal etmesinden sonra, Siyonistler Yahudi devletini Mısır'daki Nil Nehri'nden Irak'taki Fırat Nehri'ne kadar uzanan bir bölge olarak görmeye başladılar. Bu hedefe ulaşmak, 1967'den bugüne kadar işgal altındaki Filistin topraklarında Siyonist yerleşim birimlerinin kurulması ve sözde Batı Şeria ve Gazze Şeridi'nde kendilerine tahsis

[179] Sa'di, (2003) "THE Koenig Report and Israeli Policy Towards The Palestinian Minority, 1965-1976: Old Wine in New Bottles," Arab Studies Quarterly, *Pluto Journals,* Vol. 25, No. 3: 51-61: 51-53. Ayrıca bkz. Ilan Pappé (2025). Filistin-İsrail Meselesinin Kısa Tarihi, Çev. Murtaza Özeren, İstanbul: Ketebe Yayınları.

edilen Filistin topraklarının alanını küçültemeye bağlıydı. Filistin topraklarında yaşayan Filistinli Arapların temsil ettiği demografik sorun, her iki dönemde de Siyonizm'in önünde bir engeldi. 1948'de Avrupa ve Amerika'dan Filistin'e onlarca yıldır Siyonist göçleri örgütlendi. 1967'de tüm Filistin'in işgali ile nüfus sorununun geri döndüğü ve Filistin nüfusunun bir kez daha çok yüksek olduğu görüldü. İki dönemde binlerce Filistinli topraklarından sürüldü, onlara karşı katliamlar gerçekleştirildi.

Filistin Merkezi İstatistik Bürosu'na (PCBS) (2023)[180] göre, İsrail'in Batı Şeria ve Gazze Şeridi'ndeki yerleşimi birkaç aşamaya ayrılabilir: Birinci aşama 1967-1976: Bu aşamada yerleşim birimlerinin seçici bir şekilde kurulması hedeflenmiş ve bu yerleşimler Kudüs ve Ürdün Vadisi'nde yoğunlaşmış ve nicelik değil, nitelik politikası benimsenmiştir. İkinci aşama 1977-1984: Bu aşama, yerleşim yerlerinin inşasında ve yatay yayılmalarının genişlemesinde bir patlamaya tanık olan İsrail Likud Parti'sinin yükselişinde temsil edildi. Üçüncü aşama 1985-1990: Bu aşama, sömürgeciliğin hızını birinci aşamaya benzer bir şekilde niceliğe döndürdü. Dördüncü aşama 1991-2021: Bu aşamada kolonizasyonun hızı, 1993 barış anlaşması ve İsrail'in yerleşimleri dondurması için uluslararası baskının varlığı nedeniyle azaldı. Buna rağmen İsrail yerleşim birimlerinin sayısı 1967'de bir iken 2021'de 151'e yükseldi.

Yukarıdaki aynı rapordan elde edilen veriler, Batı Şeria'daki kentsel yerleşimlerin sayısının 22'si Kudüs'te olmak üzere 67'ye ulaştığını ve bu tür yerleşim yerlerinin nüfusunun Batı Şeria'daki toplam yerleşimci sayısının % 91,4'ünü oluşturduğunu gösteriyor. 2021 yılı için Batı Şeria'daki kırsal yerleşimlerin sayısı 84'e ulaştı; bunların çoğu, 38'inde 39,259 kişinin yaşadığı toplu koloniler olarak sınıflandırıldı ve onu 6,522 sömürgecinin yaşadığı 17 koloniyle Moshav[181] izledi.

Times of Israel'in 2017[182] yılı için Batı Şeria'daki İsrailli yerleşimcilerin nüfusu hakkında bir raporda yazdığına göre, Batı Şeria'da yaşayan İsrailli yerleşimcilerin sayısı

[180] Filistin Merkezi İstatistik Bürosu'na (PCBS)
[181] Moshav, bir kooperatif olarak yönetilen kırsal bir kolonidir ve sakinleri, İsrail tarafından Arable Arazidi olarak sınıflandırılan arazileri işleme hakkına sahiptir.
[182] *The Times of Israel*, "Settler group says 421,000 Israelis now living in West Bank", 9 February 2017, Settler group says 421,000 Israelis now living in West Bank | The Times of Israel.

2016'da 421,000'i aştı. Yesha Konseyi, Batı'daki yerleşimcilerin sayısını ifade etti. Banka, 2015'ten bu yana %3,9 büyümüştü, bu İsrail içindeki nüfus artış hızının iki katıydı. Bu rakamlara, 200,000'den fazla İsraillinin yaşadığı Doğu Kudüs'teki Yahudi mahallerinde yaşayanlar dâhil değildi. Bu rapora göre, uluslararası toplumun büyük bir kısmı yerleşim birimlerini İsrail ile Filistinliler arasındaki barışın önünde bir engel olarak görmektedir. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararı (2334) işgal altındaki Batı Şeria ve Doğu Kudüs'teki yerleşim birimlerini "hukukî geçerliliği yoktur" ve "uluslararası hukuka göre açık bir ihlâl" şeklinde etiketledi. El-Cezire'de 18 Mayıs 2021'de[183] Batı Şeria ve Doğu Kudüs'teki İsrail yerleşimleriyle ilgili yeni bir haber yapıldı. Buna göre en az 250 yasadışı yerleşim yerinde (130 resmi, 120 gayri resmi) 600,000 ila 750,000 İsrailli yerleşimcinin yaşadığı gösterildi. Bu yerleşim birimleri, işgalci bir gücün işgal ettiği bölgeye nüfusunu taşımasını yasaklayan Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'ni ihlal ettikleri için uluslararası hukuka aykırıdır. Bu yerleşim yerlerindeki İsrailli yerleşimcilerin nüfusu, İsrail'in nüfusundan daha hızlı artıyor. Kabaca, İsrail'in 6,8 milyonluk Yahudi nüfusunun yüzde 10'u bu işgal altındaki Filistin topraklarında yaşıyor.

Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı'ndan çıkan (UNCTAD-2020) bir rapor, 2018'in sonunda işgal altındaki Filistin'deki yerleşimci nüfusu 671,007'ye ulaştı ve bu, Batı Şeria'da yaşayanların dörtte birine denk geliyor. Ayrıca UNCTAD'a göre 1967'den beri Batı Şeria'da kurulan 150 yerleşim yerinde 630,000 ve 128 "karakol"(yerleşim yeri) İsrail'in resmi izni olmadan dikildi.[184] Birleşmiş Milletler İnsan İşleri Koordinasyon Ofisi OCHA, 2021 yılı için İsrail ve Filistin olayları hakkında bir dünya raporu yayınladı. Buna göre, Batı Şeria'daki 46 Filistinli topluluğun "İsrail" makamları tarafından geliştirilen bir "tehcir" planı nedeniyle zorla tehcir edilme riski yüksektir ve Doğu Kudüs'teki 100,000'den fazla Filistinli de yer değiştirme riski altındadır. OCHA'ya göre ayrıca Batı Şeria'daki pek çok Filistinli, İsrail politikaları ve uygulamalarının yarattığı zorlayıcı bir ortam nedeniyle zorla tehcir edilme riskiyle karşı karşıya kalmaktadır.

---

[183] Al-Jazeera, "Mapping Israeli occupation", 18 May 2021, Mapping Israeli occupation | Infographic News | Al Jazeera

[184] Human Rights Watch, "Israel and Palestine: Events of 2021", 4\11\2022, World Report 2022: Israel and Palestine | Human Rights Watch (hrw.org)

Yerleşim yerleri kuran yerleşimciler tarafından el konulan Batı Şeria topraklarındaki Filistinliler; yerleşim yerlerinin yıkılması, insanlıktan çıkarılma, fiziksel saldırı, korkutma, öldürme, ağaçların-ekinlerin sökülmesi ve yok edilmesi, tarım arazileri ile özel mülkün yok edilmesi dâhil olmak üzere yerleşimci şiddetine maruz kalıyor. Bu pratikler topraklarına el koyarak, korkutarak, tehdit ederek Filistinlileri sınır dışı etme politikasının bir parçasıdır. 20. yüzyıldan bu yana, Siyonistlerin Filistin'i ele geçirme ve Filistinlileri buradan tehcir etme planlarına dayanan "Yahudi Devleti"nin politikası net olmuştur. 1967'den sonra da aynı şekilde devam etmiş, 1990'lı yıllardan günümüze kadar aynı aktarma, tehcir ve sürgün politikasına ilhak, genişletme ve yerleşim yeri kurma gibi eklemelerle devam edilmiş, böylece tüm Filistin toprakları zapt edilmiştir. Tek amaç ise toprağı ele geçirmek ve yerli halkı vatanından kovmaktır.

Tablo 1: Tehcir ve Nakil Politikaları: Nazizm ve Siyonizm

Tehcir ve Nakil Politikaları	**Nazizm**	**Siyonizm**
Amaç	Alman Aryan ırkını diğer ırklara tercih etmesi nedeniyle yüzbinlerce Yahudi'yi ve diğer ırkları etnik nedenlerle Avrupa'ya sürgün ederek nakil politikasını kullanmıştır.	Yahudi devleti kurmak için.
Kullanılan Logo	"Irk ve yer" (race and space)	1948: "halksız bir toprak, topraksız bir halk için", 1967'den sonra: Mısır'daki Nil Nehri'nden Irak'taki Fırat Nehrine kadar.
Kullanılan yöntemler	Almanya, hedeflerine ulaşmak için 1940 yazına kadar Kuzey ve Batı Avrupa'nın neredeyse tamamını işgal etti.	1948'de tarihi Filistin'in işgal edildi. 1967'de Filistin'in tamamı işgal edildi ve çevredeki Arap ülkelerinin bazı kısımlarını işgal edildi (Sinia, Golan Tepeleri, Ürdün Vadisi)
Örnekler	Üçüncü Reich ile Siyonistler arasında Ağustos 1933'te imzalanan Haavra (transfer) anlaşması, bu anlaşma, çeşitli biçimlerde yaklaşık 60,000 Yahudi ve Filistin'e göç etmek isteyen Yahudilere 100 milyon dolar aktardı.	1911'de Siyonist Yerleşim Dairesi müdürü tarafından Filistinli çiftçilerin kuzey Suriye'ye (Halep ve Humus) kesin olarak sürülmesi için bir teklif olduğunu belirtiyor. On yedinci yüzyılın başından itibaren Filistin toprakları üzerinde yerleşim birimleri inşa edilmeye başlandı ve toprak satın almak ve Yahudilerin Filistin'e

		göçünü sağlamak için Siyonist kurumlar kuruldu. 1937'de A planı. 1946'da "B Planı. İki plan birleştirilerek C Planı oluşturuldu.
	1939 yılında özel vatandaşlar tarafından düzenlenen ve (çocuk taşımacılığı) olarak bilinen özel bir program Almanya, Avusturya, Çekoslovakya ve Polonya'dan yaklaşık 10.000 Yahudi mülteci çocuğu Britanya'ya getirdi.	1948 Nakbesi: (700.000 Filistinli topraklarından komşu Arap ülkelerine zorla göç ettirildi) Plan Dalet. 1948'deki tehcir planı, Filistinlilerin Irak'a zorunlu naklini ortaya koydu.
	Madagaskar planı (gettodaki Yahudileri çıkarmak için); bu plan, Avrupa'daki tüm Yahudileri Afrika kıyılarındaki bir adaya göndermekti.	1950'lerin ortalarında İsrail'in Filistinlileri Libya'ya sürmek ve yerleştirmek için bir plan hazırladığını.
		Gazze'den Paraguay'a İsrail 1969 transfer planları.
		1970'lerde, 1980'lerde ve 1990'larda "İsrail" Filistin'i işgal etmeye devam etti, ancak yeni yerleşim planları da ekledi.

2.7. Gazze Halkının Soykırımı 2023-Günümüz: Nüfusun Tekrar Öldürülmesi ve Sürgünü

Filistinlilerin yerinden edilmesinin en başından beri dayandığı fikir şudur: 'Yahudiler hareket ettikçe Arapların da Filistin'den ayrılmaları teşvik edilmeli' Tehcir, 1930'ların ortalarında Filistin'e büyük Yahudi göçü dalgası ve 1937'de İngilizlerin Filistin'in ayrı Arap ve Yahudi devletlerine bölünmesini onaylaması, Yahudi çoğunluklu bir Yahudi devleti kurmayı gerçekçi bir olasılık haline getirene kadar teorik olarak kaldı.[185] 1930'larda başlayan tüm tehcir etme girişimleri 21. Yüzyılda da devam ediyor. İsrail, 2023 yılından bu yana tüm dünyanın gözü önünde Gazze'de gerçekleştirdiği ve bugüne kadar 50 binden fazla insanı öldürdüğü soykırımla yetinmiyor. İsrail, Gazze halkını aç bırakarak, altyapısını yok ederek, Gazze'yi yaşanmaz hale getirerek ve yardımların girişini engelleyerek, Gazze halkını tehcir etmeyi ve Gazze'yi tamamen boşaltmayı amaçlıyor.

[185] Nur Masalha. *Expulsion of the Palestinians: The Concept of "Transfer" in Zionist Political Thought 1882–1948.* Institute for Palestine Studies, Beirut. 1992.

Şubat 2025'te ABD Başkanı Donald Trump, Filistinlileri olağanüstü bir yeniden kalkınma planı kapsamında başka yerlere yerleştirdikten sonra Gazze'yi "devralacağını" ve "sahipleneceğini" söyledi. Trump, söz konusu planın bölgeyi "Orta Doğu'nun Rivierası"na dönüştürebileceğini iddia etti.[186] Temmuz ayında Netanyahu ve Trump, Filistinlilerin Gazze'den zorla çıkarılmasını görüştü. İki lider, İsrail tarafından bombalanan ve ülke içinde yerinden edilen Filistinlilerin Gazze'den başka ülkelere gönderilmesini öngören tartışmalı bir öneriyi öne sürdü.[187] Uluslararası Af Örgütü[188] Mayıs 2025'te şunları söyledi: İsrail hükümeti, işgal altındaki ve kuşatma altındaki Gazze Şeridi'nde toprak ilhakı ve Filistinlilerin zorla yerlerinden edilmesi de dahil olmak üzere yakın zamanda açıklanan genişletilmiş askeri operasyon planlarından derhal vazgeçmeli; bu, uluslararası hukuku ciddi şekilde ihlal edecektir.

Soykırım, açlık, katliam, yıkım ve tehcir edilmeyle boğuşan Gazze halkı, Amerika'nın onları tehcir etme önerilerini reddediyor. Amerika, İsrail'e silah sağlayarak Filistinlileri öldürmek ve soykırımı uzatmakla yetinmiyor, aynı zamanda Gazze'nin geri kalan kurbanlarına de önerilerde bulunuyor.

2.8. "Yahudi Devleti" Mitinin Mevcut Gerçekliği

İsrail Merkez İstatistik Bürosu (CBS), ülkede (İsrail) yaşayan 9,656,000 kişinin 7,106,000'inin (% 73,6) Yahudi, 2,037,000'inin (% 21,1) Arap, 513,000'inin (% 5,3) Arap olmayan Hristiyanlar, geri kalan kısmının da diğer inanç mensupları ile herhangi bir dine mensup olmayanlar olduğunu tespit etmiştir. Rusya-Ukranya savaşı nedeniyle, (İsrail)'e göç 2021'dekinden daha yüksek hale gelmiş, yaklaşık 73,000 yeni göçmen ortaya çıkmıştır; bunların % 58,1'ini Rusya'dan ve % 21,3'ünü de Ukranya'dan göç edenler oluşturmaktadır.

---

[186] El Jazeera 5 Şubat 2025 'Trump says US will 'take over' and 'own' Gaza in redevelopment plan' https://www.aljazeera.com/news/2025/2/5/trump-says-us-will-take-over-and-own-gaza-in-redevelopment-plan

[187] El Jazeera 8 Temmuz 2025 'Netanyahu, Trump discuss forced transfer of Palestinians out of Gaza' https://www.aljazeera.com/news/2025/7/8/netanyahu-trump-discuss-forced-transfer-of-palestinians-out-of-gaza

[188] Uluslararası Af Örgütü 7 Mayıs 2025, 'Israel must immediately abandon any plans for annexation in Gaza and mass forcible transfer of Palestinians' https://www.amnesty.org/en/latest/news/2025/05/israel-must-immediately-abandon-any-plans-for-annexation-in-gaza-and-mass-forcible-transfer-of-palestinians/

2021'de göçmen sayısı bunun yaklaşık üçte biri, yani 25.000'di.[189] Yahudiler için en son nüfus istatistiklerine bakıldığında, Yahudi Sanal Kütüphanesi (2023) verilerine göre, 2023 yılı itibariyle İsrail'de Holokost'tan sağ kurtulan toplam 147,199 kişinin yaşadığı görülmektedir. Bunların %60'ının (yaklaşık 89.000) kadın nüfusu olduğu belirtilmektedir. Hayatta kalanların arasındakilerin en genci 76 yaşında olurken, %21'i ise, 90 yaşın üzerindedir (yaklaşık 31.000). Geriye kalan 100'den fazla kişi ise 100 yaşını geçmiştir.[190]

Filistin Merkezi İstatistik Bürosu (PCBS) tarafından hazırlanan nüfus tahminlerine göre, 2022'nin ortalarında dünyada yaklaşık 14,3 milyon Filistinli bulunmaktadır ve bunların yaklaşık 5,35 milyonu Filistin Devleti'ndedir. Bunların 2,72 milyonu erkek ve 2,63 milyonu da kadındır. Batı Şeria'nın tahmini nüfusu 3,19 milyon'dur (1,62 milyon erkek ve 1,57 milyon kadın). Aynı yıl Gazze Şeridi'nin tahmini nüfusu ise 2,17 milyondur (1,10 milyon erkek ve 1,07 milyon kadın).[191]

2018'de İsrail, ülkede yalnızca Yahudilerin kendi kaderini tayin etme hakkına sahip olduğunu ilan eden tartışmalı Yahudi "ulus devlet'' yasasını çıkardı. Mevzuat, "İsrail Yahudi halkının tarihi anavatanıdır ve onların ulusal kendi kaderini tayin etme konusunda münhasır hakları vardır" diyor. Yasanın yürürlüğe girdiği tarihte İsrail, nüfusunun % 20'sini (1,8 milyon) oluşturan İsrail'deki Arap Filistinli azınlığı ise görmezden gelinmiştir. Kayda değer olan, İsrail'in vatandaşlarının haklarını güvence altına alan bir anayasaya sahip olmamasıdır. Bunun yerine, devlet için yol gösterici ilkeler olarak hizmet eden Temel Yasalara sahiptir. Kenesset'in 120 üyesinin mutlak çoğunluğuna ihtiyaç duyulduğundan, bu tür yasaları bozmak zordur.[192]

İsrailli gazeteci Noam Dvri tarafından 2022'de *İsrael Hayom* için hazırlanan bir rapor, İsraillilerin %33'ünün geçen yıl tersine göçü düşündüğünü ortaya koydu. Örneklemin

---

[189] The Times of Israel, "Israel's population approaches 9.7 million as 2022 comes to an end" 29 December 2022, Israel's population approaches 9.7 million as 2022 comes to an end | The Times of Israel.
[190] Jewish Virtual Library, "vital statistics: latest population statistics for Israel" April 25, 2023, Latest Population Statistics for Israel (jewishvirtuallibrary.org)
[191] Palestinian Central Bureau of Statistics, 2022, PCBS | On the Occasion of the International Population Day, 11/07/2022.
[192] CNN, July 19, 2018, By Andrew Carey & Oren Liebermann, 'Israel passes controversial 'nation-state' bill with no mention of equality or minority rights' Israel passes controversial 'nation-state' bill into law | CNN

18-24 yaş arası %66'sı ayrılmayı düşündüklerini söylerken, 25-34 yaş arası İsraillilerin %53'ü ve %18'i "toplumsal çatlak" dedi.[193] Ancak Midgam Research Institute tarafından 2017 yılında yapılan bir araştırma, İsrail'deki Yahudi nüfusunun % 27'sinin imkânları olsaydı ülkeyi terk edeceğini ortaya koydu.[194] Yahudi hükümetinin İsrail'e göçü teşvik etmek için sunduğu ayrıcalıklara rağmen, daha önce göç ettikleri yerden ayrılmayı seçen Yahudiler var ve bu, tersine göç olarak bilinmektedir[195]. Medya buna pek ışık tutmasa da Yahudi devletinin başlangıcından beri var.

Hitler'in Nazi politikası ve İsrail hükümetinin eşcinsellere yönelik politikasıyla ilgili ilginç paradokslardan biri, Hitler'in Holokost'ta yüzbinlerce eşcinseli, güçlü bir Alman ırkı inşa edip çocuk sahibi olamayacaklarına inandığı için öldürmesi, İsrail'in ise "Yahudi devletine göç edin" diyerek ve onları teşvik eden yasalar çıkarıp onları eşcinselliğe teşvik etmesidir. Yahudi Sanal Kütüphanesi'ne göre, 22 Mart 1988'de Knesset, aynı cinsiyetten insanlar arasında cinsel ilişkiyi yasaklayan İngiliz Mandası dönemi yasasını tekrarladı ve böylece "İsrail"de eşcinselliği yasallaştırdı. Cinsel yönelime dayalı ayrımcılık 1992'de yasaklandı; LGBT kişilerin de 1993 yılına kadar orduda açıkça hizmet etmelerine izin veriliyor. İsrail'de eşcinsel olduğunu açıklayan ilk Knesset sözcüsü 2022'de oldu.

Yahudi devleti, Filistinlilerin tehcir edilmesi ve sınır dışı edilmesi politikasında hâlâ aynı yaklaşımı izliyor. Pew Araştırma Merkezi tarafından 2014'ün sonu ve 2015'in başında 5.000'den fazla İsraillinin katıldığı kapsamlı ankete dayanan ve 2018'de yayınlanan bir raporda, İsrailli Yahudilerin yarısının (yüzde 48) Arapların "İsrail'e tehcir edilmesi veya sınır dışı edilmesi" gerektiğini söylediği belirtildi." Benzer bir pay alan %46 buna katılmıyor. "İsrail'de din ve politikalara ilişkin 7 önemli bulgu" başlıklı aynı rapor, "İsrail"deki Arap dini azınlığın Yahudilere göre dini açıdan daha dikkatli olduğunu gösteriyor.[196]

---

[193] Al Mayadeen, source: Israeli media, I May 2022, "33% of Israelis thinking of reverse migration" 33% of Israelis thinking of reverse migration | Al Mayadeen English

[194] Middle East Monitor MEM, July 3, 2019, 'Reverse migration: the hidden reasons behind Jews leaving Palestine' Reverse migration: The hidden reasons behind Jews leaving Palestine – Middle East Monitor

[195] Bkz. Bilal Toprak, (2023). "İsrail'e dönüş miti bağlamında kutsal metnin araçsallaştırılması". *Artuklu Akademi,* 10 (2), 159-181.

[196] Michael Lipka March 8, 2016, "7 Key findings about religion and politics in Israel" the Pew Research Centerenter, https://www.pewresearch.org/short-reads/2016/03/08/key-findings-religion-politics-israel/

75 yıllık işgal ve Yahudi devletinin kurulmasının ardından 2023'ün başlamasıyla birlikte İsrail, bekasına yönelik bir tehditle karşı karşıya kaldı. Bu kez tehdit içeride, hükümetin yargıyı zayıflatmayı amaçlayan yasal değişiklikler şeklindeki reform planları öne çıkmaktadır. İsrail hükümeti, Netanyahu'nun Likud partisi ve bir grup daha küçük dinî ve aşırı sağcı milliyetçi partiler, Yüksek Mahkeme'nin yasama ve yürütmeye karşı ve karar verme yetkilerini sınırlayacak değişiklikler peşinde koşarken, koalisyon milletvekillerine göre yargıçları atama konusunda daha fazla yetkiye sahip durumdadırlar.[197] Netanyahu'nun, aldığı yargısal revizyon planlarını dondurmasına rağmen İsrail'de gösteriler devam ediyor.

Mevcut Yahudi devletinin iç bölünmelere dayandığına dikkati çekmek gerekir. Nüfusu arttırmak yurt dışından gelen göçe dayanır. Bu nedenle İsrail 1948 yılından bu yana, son Rusya-Ukrayna (2022) savaşı gibi uluslararası çatışmaları Yahudi nüfusu kendisine çekmek için kullanıyor ve özellikle Filistin direnişinin devam etmesi ışığında topraklarından tersine göç korkusuna dayalı bir devlet anlayışını ortaya koyuyor.

[197] Reuters, March 27, 2023, "What is happening in Israel? Judicial overhaul protests explained" By Maayan Lubell and Steven Scheer, What is happening in Israel? Judicial overhaul protests explained | Reuters

3. Holokost'un Filistin Bağlamında Okunması

Holokost tek bir olay ya da tek bir kararın sonucu değil, zaman içinde gelişen karmaşık bir süreçti. Avrupa emperyalizmi, özellikle de 19. yüzyıldaki biçimleri, denizaşırı sömürgelerdeki tebaa halkları yönetme deneyimi nedeniyle Holokost'un bir önkoşuluydu. Avrupalılar, Afrika, Asya ve diğer yerlerdeki insanları kendilerinden aşağı görüyordu; insanlığın hayatta kalma ve egemenlik için birbirleriyle mücadele eden ırklara bölündüğü fikri, sömürge deneyiminin büyük bir bölümünü oluşturuyordu. Avrupa'nın bu emperyalizm politikası nedeniyle Yahudiler, 9. yüzyıldan 16. yüzyıla kadar Avrupa da 'antisemitik' veya Yahudi nefreti altında yaşadılar ve nerede yaşayabilecekleri konusunda kısıtlamalarla karşılaştılar. Örneğin 1290'da İngiltere kralı Yahudileri topraklarından kovdu, iki yüz yıl sonra İspanya, Hıristiyanlığa geçenler dışındaki Yahudileri topraklarının bir kısımdan kovdu, Avrupa'daki Yahudilerin çektiği acı 20. yüzyıla kadar devam etti. Gerçekten de Yahudilere duyulan nefret, Avrupalıların Afrikalılara, Asyalılara veya Amerika'daki yerli halka karşı üstünlük taslamalarıydı. Rakip ırklar arasındaki mücadele ve en güçlü olanın hayatta kalması hakkındaki sosyal Darwinist fikirler, yalnızca Nazilerin Yahudiler hakkındaki fikirleri için değil, aynı zamanda aşağı kabul edilen insanlara karşı iç içe geçmiş önyargılardan oluşan bütün bir sistemin oluşmasına da müsait bir zemin sağladı.[198] Dolayısıyla o dönemde geçerli olan Avrupa politikası, nefretin ortaya çıkmasının ve bir ırkın diğerine tercih edilmesinin sebebiydi.

Siyonizm, Avrupa'nın emperyalist politikası ve Yahudileri dışlanmış bir halk haline getiren fikirlerin hâkim olması nedeniyle 19. yüzyılın sonlarında ortaya çıktı. Sömürgeci bir yerleşim olgusu olarak Siyonizm'in; amacı sadece 'Millet'i sömürmek değil, aynı zamanda topraklarını yağmalayarak onların yerini almaktı. Yahudi Devleti ve Siyonizm'in kurucusu Herzl, İsrail devletinin bir şekilde Batı'nın kolektif sömürgeciliğinin devamı haline gelmediği sürece Yeni Doğu'da kaybolmadan var olmayacağını öngörüyordu. Bu nedenle Batı Emperyalizmi politikasını sürdürdü, ancak bu kez Yahudileri topraklarından çıkararak Ortadoğu'da Yahudiler tarafından yeni bir sömürgeleştirme başlattı. Filistin topraklarında

[198] Doris Bergen. *War and Holocaust: a concise history of the Holocaust.* USA: Rowman & Littefield. 2016, 14, 16, 18, 37-38.

katliamlar yapılmadan ve yerli halk öldürülmeden bu başarılamazdı. Kısaca bu, Yahudi ırkına yönelik soykırım politikasını Avrupa'dan Ortadoğu'ya, oradaki Filistinli Arap Müslümanlara karşı aktaran iğrenç Avrupa sömürge politikasıdır. Siyonizm'in dünyanın her yerindeki Yahudileri tek bir yerde, yani Filistin'de toplama hedefinin; şiddete başvurmadan, binlerce Filistinliyi öldürüp dünyanın dört bir yanına dağıtmadan, etnik temizlik yapmadan, yerli halka orada soykırım uygulamadan başarılamayacağı biliniyordu. Bu, Filistinliler için 1948 felaketi yani Nekbe olarak bilinen şeydi ve Nekbe 1948'de sona ermedi. Aksine bugün devam eden İsrail işgali altında varlığını sürdürüyor ve buna bağlı olarak arazilerin kamulaştırılması, yasadışı yerleşimlerin inşa edilmesi, ayırma duvarlarının inşa edilmesi, su gibi temel ihtiyaçlara eşit olmayan erişim, kontrol noktalarında sınırlı hareket, idarî gözaltı gibi uygulamalar ile vücut bulmaya devam ediyor.

Bu, tıpkı Almanya'daki Holokost'un (1935-1945) Yahudilere, diğer ırklara duyulan nefretin ve Almanların kendi ırklarının diğerlerine üstün olduğu duygusunun bir sonucudur. Filistin Nekbe'si (1948'den günümüze) Avrupa'nın Orta Doğu'da kalma ve burada sömürge politikalarını sürdürme isteğinin bir sonucuydu. Bu, Arap Müslüman devletleri arasında bir vücut (Siyonizm/Yahudi Devleti) yerleştirilerek gerçekleştirildi. Yani Filistin topraklarında, kendisine yük olan Avrupalı Yahudilerden kurtulmak, Avrupa ve Amerika'nın Ortadoğu'daki talebini karşılayacak bir Yahudi kolonisi kurmak amacıyla Yahudi Devleti'nin kurulmasıydı. Siyonizm, Holokost'un intikamını 20. yüzyılından bugüne kadar soykırımın kurbanı olan Filistin halkından aldı. Yahudiler Hitler'in kurbanı olduktan sonra Filistinliler de Siyonizm'in kurbanı oldular.

Çalışmanın bu bölümü, Alman Holokost'u (1935-1945) ve İsrail'in Filistin'i işgali (1948- günümüz) ile bu Apartheid rejimi altında Filistin'de gerçekleşen ve gerçekleşmekte olan soykırım eylemleri arasında aşağıdaki temellere göre bir karşılaştırma yapmayı amaçlamaktadır. Bu temeli oluşturan nazariye Zygmun Bauman'ın Modernite ve Holokost teorisidir. Geçmişte ve günümüzde kurucu Siyonistlerin, Nazi terimlerini Filistinlilere karşı kullanmaktan ve bunları Nazilerin daha önce kullandığı kelime ve sıfatlarla karşılaştırmaktan bir an bile çekinmediklerini belirtmek gerekir. Bu örneklerden biri olan İsrail Başbakanı Benjamin Netanyahu, 20 Ekim 2015'te Siyonist Kongre'de yaptığı konuşmada şöyle diyor:

“Hitler, Yahudileri Almanya’dan sürmeyi planlamıştı, ancak Müftü Hacı Emin el-Hüseyni’nin sözlerinden etkilenmişti. El-Hüseyni’nin ‘Nihai Çözüm’ün tasarlanmasında önemli bir rolü vardı. O zamanlar Hitler, Yahudileri ortadan kaldırmayı değil, yalnızca onları sınır dışı etmeyi amaçlamıştı. Müftü ona şöyle dedi: ‘Onları sürgün edersen buraya gelirler.’ Hitler ona şunu sordu: ‘Onlara ne yapmalıyım?’ Şöyle cevap verdi: Onları yakın.”[199] Netanyahu’nun bu iddiası, hiçbir temeli olmayan, bir belgeye de dayanmayan, tamamen Filistinlilerin tarihsel olarak Yahudilere karşı, onların tümüyle yakılmasını teklif edecek kadar bir kin, nefret ve düşmanlık beslediğini ihsas ettirmek için uydurulmuş bir yalan ve iftiradır.

2023 yılında İsrail Maliye Bakanı Bezalel Smotrich bir Filistin köyünün ‘silinmesi’[200] çağrısında bulundu. İsrailli politikacılar, Gazze Şeridi’nin Ekim 2023’ten bu yana maruz kaldığı soykırımda, Filistinlileri ve onlardan kurtulma isteklerini anlatmak için Nazi terimlerini kullanmaktan çekinmedi. Yoav Gallant ‘Biz hayvanlarla savaşıyoruz ve ona göre hareket ediyoruz’ derken, Ghassan Alian ‘Hayvanlara da bu şekilde davranılmalıdır. Cehennemi istediler, cehennemi yaşayacaklar’ diyordu. Merav Ben-Ari, ‘Bunu Gazzeli çocuklar başlarına getirdi’ şeklinde bir ifade kullanırken, Benjamin Netanyahu ‘Gazze’yi ıssız bir adaya çevirmek’ten bahsediyordu. Daniel Hagari ise fikirlerinin altını ‘vurgu, isabetlilik değil, hasar üzerindedir’ diyerek kalın çizgilerle çiziyordu.

7 Ekim 2023’ten bu yana İsrail Savunma Bakanı, Ulusal Güvenlik Bakanı ve Enerji Bakanı, kamuoyuna Gazze’deki sivilleri yiyecek, su ve yakıttan mahrum bırakma niyetlerini ifade eden açıklamalarda bulundu. Kullanılan bu terimlerin amacı, Filistin ve Gazze’de yürütülen direniş eyleminin siyasî niteliğini, Filistin halkının insanî niteliğini ortadan kaldırmaktadır. Filistinlilere yönelik kötülük ve nefret dolu dil ve bu terimlerin kullanımı

[199] The Guardian, 21 October 2015 ‘Anger at Netanyahu claim Palestinian grand mufti inspired Holocaust https://www.theguardian.com/world/2015/oct/21/netanyahu-under-fire-for-palestinian-grand-mufti-holocaust-claim

[200] Rami Ayyub “Israeli minister’s call to ‘erase’ Palestinian village an incitement to violence, US says, 2 March 2023 Reuters www.reuters.com\world\middle-east\’srael-ministers-call-erase-palestinian-village-an-incitement-violence-us=says-2023-03-01

sadece İsrailli siyasetçilerle sınırlı kalmadı, Batı medyası ve Amerikalı siyasetçileri de kapsamaktaydı.[201]

Çalışmamız, Nazi rejiminin Almanya'daki Yahudilere yönelik soykırım ana politikasını önce Siyonizm yönetimi altındaki Filistin'e, daha sonra da İsrail'e uygulamaya çalışmaktadır. Bunu ayrıntılı bir şekilde ortaya koymak için bu bölüm farklı kısımlara ayrılmıştır. Bu kısımlarda hem Nazi hem de Siyonizm siyasî hareketleri, onları soykırıma sürükleyen temel amaç, Nazizm Almanya'da, Siyonizm'in Filistin'de soykırım politikasını nasıl uyguladığı ve buna bağlı olarak en çok hangi araç ve yöntemlerin kullanıldığı gösterilmeye çalışılmaktadır. Bu noktada hem Nazizm hem de Siyonizm için 'nihai çözüm' yaklaşımı kullanılarak Nazi Holokost rejimi altındaki Polonya'daki Auschwitz kampı ile İsrail soykırım rejimi altında Filistin'deki Gazze Şeridi arasındaki durum yansıtılmaya çalışıldı. Hem Almanya'da hem de Filistin'de yaşanan soykırımın en önemli sonuçları şu şekilde açıklanabilir:

3.1. Ana Hedef

Hem Nazizm hem de Siyonizm'in ana fikri, modernite döneminden etkilenen üst akılların ve iktidar dönemlerinde fikirleri yaygın olan filozofların görüşlerine dayanıyordu: Almanya'da Nazi hareketinin kurucusu Adolf Hitler (1889-1945) ve Dünya Siyonizm Örgütü'nün (WZO) kurucusu Theodor Herzl (1860-1904). Hitler, Nazi yönetimiyle, Yahudi devleti kurulmadan önce iktidara gelmiş olsa da Herzl'in Yahudi devleti hayali ileri görüşlüydü çünkü bir toprağı işgal etmenin, nüfusunu tahliye etmenin ve dünya Yahudilerini orayı işgal etmeye ikna etmenin zorluğunu biliyordu. Hitler, memleketinde ilk günden itibaren politik olarak aktifti ve hatta bu yüzden 1923'te hapsedilmişti. I. Dünya Savaş'ında asker olarak savaştı ve yaralandı, 11 Avrupa ülkesini işgal etti ve II. Dünya Savaşı'nın alevlenmesine neden oldu. Buna karşılık Herzl bir siyasetçi değil oyun yazarıydı, Siyonizm ve dünyadaki Yahudileri sıfırdan tek bir yerde toplama fikriyle ortaya çıktı.

Her iki sistem de moderniteyle ilgili ideolojilere ve onun 18. ile 19. yüzyıllardaki yaygın fikir ve teorilerine dayanıyordu. Tüm Nazi fikirleri, kurucusu Adolf Hitler'e ve onun

[201] Gürsu, Orhan (2024). "Kötülüğün Sıradanlaştırılması: Gazze Soykırımı Bağlamında Psikolojik Bir Analiz". *Burdur İlahiyat Dergisi,* 8, 130-149.

ünlü kitabı *Mein Kampf*'ta (1925)[202] formüle ettiği düşüncesine dayanıyordu. Hitler, Charles Darwin'in türlerin kökeni üzerine yaptığı çalışmalardan etkilenmişti. Sigward'a (2017) göre Darwin, çalışmasında her türün sınırlı miktarda alan ve beslenme için rekabet ettiğini ve yalnızca bazılarının hayatta kaldığını öne sürdü. Charles Darwin'in (1859) Doğal Seleksiyon teorisi ünlü modernite teorilerinden biri olarak sınıflandırılabilir; tüm insanlık tarihinin, ırk, etnik köken, ulus veya sınıfa göre tanımlanan sosyal gruplar arasında bir üstünlük mücadelesi olduğunu belirtir. Hitler, kitabına, dünyanın sınırlı yiyecek üretme yeteneğinin yanı sıra hastalık ve doğal afet döngüsünün doğası gereği nüfus artışını sınırladığını öne süren bir teori olan Malthusçu ekonominin unsurlarını dâhil etti. Hitler, bu teorileri, köylü yaşamını yücelten ve toprağı idealleştiren natüralist Alman 'kan ve toprak' kavramı hakkındaki yazılarıyla birleştirdi.

Naziler, Almanların ırksal olarak üstün olduğuna ve Yahudilerin ve diğer ırkların sözde Alman ırk topluluğu için bir tehdit olduğuna inanıyordu. Hitler, kişinin özelliklerinin, tutumlarının, yeteneklerinin ve davranışlarının daha çok sözde ırksal yapısı tarafından belirlendiğine inanıyordu. Ona göre tüm gruplar, ırklar veya insanlar, nesilden nesille değişmez bir şekilde aktarılan özellikleri kendilerinde taşıyordu. İyi ya da kötü, hiçbir birey ırkın doğuştan gelen özelliklerini yenemezdi. Hitler, diğer sosyal Darwinistler gibi, bir ırkın tüm üyelerinin öncelikle, o ırkın doğuştan gelen özelliklerini sonraki nesillere aktarma yeteneğine bağlı olduğuna inanıyordu.[203]

Naziler, Kutsal Roma İmparatorluğu'nu (952-1806) Birinci Reich olarak görüyorlardı. İmparatorluk, 1871'de Alman Devleti'nin birleşmesinden sonra İkinci Reich'ı kurdu. Hitler, Üçüncü Reich'ın hepsinin en büyüğü olacağından emindi. 1800'lerin ortalarında Almanlar, Yahudilerin Alman ulusuna ait olup olamayacağı konusunda tartışıyorlardı. Yahudiler genellikle başka grupların yönettiği bölgelerde yaşadıkları için 'öteki' muamelesi görüyorlardı.[204] Aryan sözcüğünü bir terim olarak Hitler icat etmedi; ancak onu 18. ve 19. yüzyıldan ödünç aldı. İnsanlığı böldükleri kategoriler için çeşitli etiketler kullanan Avrupalı

[202] Adolf Hitler. *Mein Kampf.* Germany: Franz Eher Nachfolger GmbH. 1925.
[203] William Frederich Meineck Jr. *Nazi ideology and the Holocaust*. United States: library of congress, Holocaust memorial museum. 2007, 11-12.
[204] Daniel Sigward. 2017.

ırk teorisyenlerinin bir ürünü olan ‘Aryan’ başlangıçta eski Hindistan’daki bir grup insandan bahsediyordu. Hitler, komşularından daha uzun ve daha açık tenli olduğu varsayılan bu insanların üstün bir grup oldukları ve bazılarının tüm kültürel yaratıcılığın taşıyıcısı olmaya devam ettikleri Avrupa’ya geldikleri şeklindeki belirsiz teorilerden yararlandı.[205] Hitler, hayatı sözde ırklar arasındaki mücadele olarak tanımlayan Sosyal Darwinist teorilere tutkuyla bağlandı ve bu, Nazizm teorisinin ilk önemli parçasıydı.

Hitler, dünya halklarının üç ırksal gruba ayrılabileceğini belirtmiştir.[206] 1. Kültürün yaratıcıları. 2. Üstün ırkların yaratıcılarını taklit edebilen kültür taşıyıcıları. 3. Kültürü yok eden aşağı halklar. Sadece Aryanlar, Hitler'in istediği Aryan ırkının özelliklerine göre çoğalabilenlerdir. Nazilerin politikası, 'ırksal saflık' ilkesine dayanıyordu.

Hitler’in hayatta kalma teorisindeki bir sonraki unsur ‘yaşam alanı’ edinme ihtiyacını içeriyordu. Her ırkın büyüyebileceği başka bir alanla ve gelişebileceği kaynaklarla mücadele etmeye yönlendirildiğini ileri sürdü. Dolayısıyla, bu toprak tamamlamada başarılı olanlar bu sayıları artırmaya devam edecek ve böylece etraflarındaki daha küçük nüfusu bunaltacaktır. Irksal hayatta kalmanın yol haritası, kişinin komşularıyla barış içinde bir arada yaşamasına değil, sınırlı kaynak arayışında onları yenmesine bağlıydı.[207] Opello ve Rosow’a (1999) göre 20. yüzyılda askerî teknolojiler tarafından devletin bölgesel sınırlarının dramatik bir şekilde aşılmasına tanık olunmuştur; dönüşümsel savaş hem normatif hem de teknolojik yönleriyle, devletin, toprak sınırlarını savunmak için, savaşı rasyonel bir araç olarak, kullanma yeteneğini aşmıştır. Dick Geary'nin (2000) Hitler ve Nazizm adlı kitabında yazdığına göre, Hitler'in bölgesel hırsları Bismarck Almanya'sının sınırlarının yeniden yaratılmasıyla bitmedi. Buna karşılık Hitler, istediği tüm etnik Almanları içerecek bir Reich'a dair pan-Alman vizyonunu savundu: tek halk, tek imparatorluk.

Hannah Arendt, *Totalitarizmin Kökenleri* adlı kitabında, totalitarizmi açıklarken tüm yasaların hareket halinde, yani kişiden kişiye değişen, yasalar haline geldiğini belirtir.

[205] Doris Bergen. 2016, 52-53.
[206] Dick Geary. *Hitler and Nazism.* New York: Taylor & Francis Group. 2000, 6-7.
[207] William Frederich Meineck Jr. *Nazi ideology and the Holocaust.* United States: library of congress, Holocaust memorial museum. 2007, 12.

Naziler doğa yasasından veya faşistler tarih yasasından bahsettiklerinde, bu yasalar ahlaki insanların davranışlarına yönelik bir güç kaynağı değil, başlı başına tahakküm kurma hareketini düzenleyen yasalar olarak bahsederler. Nazilerin ırk kanunlarının, insandaki tabiat kanununun ifadesi olduğuna dair inancı, Darwin'in insanı, tıpkı Bolşeviklerin ırk kanunlarına olan inancında olduğu gibi, mutlaka mevcut insan türüyle sınırlı olmayan doğal bir gelişimin ürünü olduğu yönündeki düşüncesidir. Tarih yasasının ifadesi olarak sınıf mücadelesi, Marx'ın, kendi hareket yasasına göre kendini ortadan kaldıracağı tarihsel zamanların sonuna doğru yarışan devasa bir tarih hareketinin ürünü olarak toplum anlayışında yatmaktadır.

Theodor Herzl, bir Yahudi ulus devletinin kurulması çağrısında bulunan ilk kişi değildi; *Roma ve Kudüs* (1862) adlı eserinde sosyalist Moses Hess ve *Otomatik Kurtuluş* (1882) adlı eserinde Rus entelektüel ve Doktor Leo Pinsker ve 1880'lerin başından beri Filistin'de Yahudi köyleri kurulmasına yardım etme konusunda talimat verilen Siyon Âşıkları Hareketi ondan öncedir. Herzl'in faaliyeti, Yahudi devleti fikrinin dünya liderlerinin ve uluslararası kamuoyunun dikkatine sunulmasına yardımcı olan kurumsal ve organizasyon yapısının oluşturulmasında çok önemliydi[208] Herzl'in çabaları 1948'de Filistin'in işgal edilmesi ve orada Yahudi devletinin kurulmasıyla gerçeğe dönüştü. Dünya Siyonist Örgütü WZO, Filistin'in işgalinin arkasındaki beyin olarak kabul ediliyor. Theodor Herzl'in pratiği, 19. yüzyılda sekiz yıl boyunca liderliğini yaptığı, bir Yahudi devleti kurmanın ön koşulunun, kurumlar şeklinde meşru ve tanınmış bir Yahudi kamusal alanı yaratılması olduğu sonucuna varan bir harekettir. Herzl, *Yahudi Devleti* kitabını (1896)[209] yazarak fikirlerini uygulamaya başladı. 1902'deki ütopik romanı *Altneuland* (eski-yeni-toprak) bunu takip etti ve bu kitabın kopyalarını aralarında Türkiye'deki Türk yetkililerin de bulunduğu önde gelen devlet adamlarına ve diğer önemli şahsiyetlere gönderdi.[210] Altneuland'da Herzl, genç kahramanını uygarlıktan uzak bir adaya, orijinal ütopyanın bulunduğu yere gönderir.[211] Birinci Dünya Savaşı, Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılması, Balfour Deklarasyonu ve Milletler Cemiyeti

[208] Shlomo Avineri. *Herzl's vision: Theodor Herzl and the foundation of the Jewish state.* English translation Haim Watzman, Israel: Zalman Shazar Center. 2008.
[209] Theodor Herzl (1896) Yahudi devleti. New York: Herzl publisher.
[210] Na'am Rokem, "Making use of prose: the politics of genre in Theodor Herzl and H.N. Bialik" (201-220) in Theodor Herzl: from Europe to Zion. Ed, Mark H. Gelber & Vivian Liska (2007).
[211] Na'am Rokem, 2007, 209.

tarafından yayınlanan Filistin Mandası fermanı, Siyonist harekete, Herzl'in aradığı ama hayatı boyunca bulamadığı tarihi fırsatı verecekti.[212] Herzl, Avrupa sahnesine, Tanrı'ya olan inancın azaldığı ve aydınlanmanın ilerleme meta-anlatısından türetilen yaygın ahlâk anlayışının bulunduğu bir dönemde çıkar. Nietzsche'nin felsefesi gibi Herzl'in Siyonist ideolojisi de Yahudi halkının, daha önce 'yıkılmış eski Tapınağın' kalıntıları dışında hiçbir şeyin var olmadığı, tamamen yeni bir şeye başlama kapasitesini yüceltiyordu.'[213]

Modernite teorileri, özellikle de Darwin'in teorisi, Hitler'in ve Nazilerin kendi dönemlerinde politikalarını uygulama konusundaki fikirleri üzerinde büyük bir etkiye sahipti. Aynı şekilde felsefe teorileri, özellikle de Nietzsche'nin düşünceleri, ilk kurucu Siyonistlere ilham veren fikirlerdi. Nietzsche, Avrupalı Yahudilere, yalnızca kendilerine duydukları nefreti anlamaları ve anti-Semitizm'i aşağı zihniyetlerin bir tezahürü olarak görmeleri için kavramsal araçlar sağlamakla kalmadı. Ayrıca mevcut durumda onlara pratik bir misyon ya da Avrupa kültürünün yeniden canlandırılması misyonunu da yükledi. Bu, laik Yahudi olmayan kültür aracılığıyla eksiklik ve yetersizlik duygusunun bir nevi suçlaması olan bir misyondu.[214]

Hitler'in Üçüncü Reich teorisi biyolojik ırk teorilerinden etkilendiğinden, bu, Siyonistlerin ilk liderleri için de geçerliydi. Ahad Ha'am (1856-1927), Yahudi Tanrısının yerine 'hayatta kalmanın ulusal kuralı' ve 'ahlâkî ve kültürel Geist' adını verdiği şeyi koymak için Darwinci ve Hegelci terminolojiyi kullandı. Onun, 19. yüzyılın başlarındaki Hegelci Yahudi düşünürü Nachman Krorchmal'dan ödünç aldığı bir terim olan ve Yahudi ulusunu, tarihi evrimden oluşarak gelişen bir 'ruhsal organizma' olarak tanımlayan 'ulusun ruhu' anlayışı arasında biraz bir gerilim vardı; buna bağlı olarak etik bir ideal ortaya çıktı. Ahad Ha'am, Batı'da ortaya çıkan Darwinci, Spencerci ve Herderian fikirleri kullanarak Yahudilerin tarihi ve kültürel özerkliğini ve doğuştan gelen evrimini tartışmaya çalışıyordu. Ahad Ha'am, doğal olarak Darwin'in ön varsayımlarından türetilen biyolojik modelden

[212] Shlomo Avineri. 2008, 200-201.
[213] Jacob Golomb. *Nietzche and Zion*. USA: Library of Congress. 2004, 40.
[214] Jacob Golomb. 2004, 11-12.

açıkça esinlenmiştir ve ilhamını, tohumun potansiyelini gerçekleştiren bir bitkinin biyolojik metaforundan almaktadır.[215]

Herzl, bir Yahudi ulusu kurmayı ihmal etse de WZO aracılığıyla; programları, kurumları, bürokratik aygıtı, basını ve malî kolu başlatan ilk yapılandırılmış Siyonist örgütü kurmayı başardı. Herzl'in, Siyonizm'in amacına ulaşmak için kurduğu şey Yahudi toplumu ve Yahudi şirketiydi. Yahudi toplumunun ilk görevi, göç eden Yahudilerin varlıklarının tasfiyesini görmekti; Yahudi şirketi ise varlıkları piyasa fiyatlarından satmaya teşvik edecek ve Yahudi şirketi de yeni Yahudi topraklarında arazi satın alacaktı. Yahudi şirketinin görevleri arasında arazinin iyileştirilmesi ve işçiler için konut inşası, sosyal refah sistemi kurulması, ulusal bir banka kurulması yer alıyordu.[216] Siyonizm, Avrupa'daki ve dünyadaki Yahudiler arasında, Yahudilerin Tanrı'nın seçilmiş halkı olduğu[217] ve Siyon halkının diğer uluslardan ayrı ayrı bir ulus olduğu gerçeğiyle özetlenen Filistin'in Vaat Edilmiş Toprak olduğu efsanesi ve ayrıca Mesih'in dönüşü ve onun dönüşüyle birlikte Yahudi diasporasının sona ereceği ve ulusal vatanlarının kurulacağı efsanesi gibi dinî mitleri yerleştirdi ve destekledi.[218]

Hitler'in hayatta kalma teorisi 'yaşam alanı' edinme ihtiyacını içerdiğinden; her ırk, büyüyebileceği ve gelişebileceği kaynaklar için başka bir alanla mücadele etmeye yönlendirildi, Hitler, bunu başarmak için on bir Avrupa ülkesini işgal etti. Siyonizm Nazilerin fikrî alt yapısına benzer bir şekilde hareket eder. Bu duruma bakıldığında Dünya haritasında coğrafî sınırlarını ilan etmeyen tek ülkenin 'İsrail' olduğu görülür. 1967'den sonra Siyonistler, 1947'de kendilerine tahsis edilen toprakların üç katı kadar bir alanı işgal etmişlerdir. İsrail, 1948'deki Filistin işgalinden bu yana 1948, 1956, 1967, 1973 ve 1982 yıllarında komşu Arap ülkelerine beş kez saldırdı. Bu işgallerin sonuçları her zaman, sanki Filistin'in tamamını işgal etmek yetmezmiş gibi, topraklarına yeni Arap topraklarını ilhak etmek amacıyla işgal etmesi oldu. Siyonizm soykırımı, tıpkı Üçüncü Reich'ın Nazizm rüyası

[215] Jacob Golomb. 2004, 11-12.
[216] Shlomo Avineri. 2008, 126-127.
[217] Anthony D. Smith. *Seçilmiş Halklar.* çev. A. Küçük, İstanbul: Alfa Yayınları. 2018.
[218] Nawaf Al-Zaro. *The open Palestinian Holocaust encyclopedia: a century of terrorism and Zionist war crimes in Palestine.* Amman, Jordan: Majdalawi for publishing and distribution. 2008.

gibi işgale, saldırıya, öldürmeye, yok etmeye, etnik temizliğe ve yeni toprakların ilhakına, Nil'den Fırat'a kadar İsrail projesini gerçekleştirmeye dönüktü.

Herzl'in, Filistin'i Yahudiler için vatan olarak seçmesinin nedeni, bunu başarmada propagandanın etkisinin önemini bilmesiydi. Yahudi devletini destekleyen Yahudiler ve Yahudi olmayanlar, kendilerini bu devasa projeyi üstlenmeye motive edecek sembollere ve hikâyelere ihtiyaç duyuyorlar. Arjantin ya da başka bir bölge, mantıksal olarak Yahudi mülteci olarak hizmet edebilir, ancak böyle bir yer (Filistin) hiçbir zaman bu ruhu harekete geçiremez ve eğer bu ruh harekete geçirilmeseydi, Yahudiler toplanıp Avrupa'yı terk etmezlerdi ve Avrupalılar onlara asla yardım etmezdi.[219] Bu bağlamda Hitler, *Mein Kampf* adlı kitabının önemli bir bölümünü propagandanın doğası üzerine düşüncelere ayırmıştı. Hitler, Birinci Dünya Savaşı'nda Britanya'nın başarısının sebeplerinden birinin, Britanya propagandasının Alman İmparatorluk yetkililerinin propagandasına kıyasla sadeliği, açıklığı ve açıkça yalan söyleme konusundaki kararlılığı olduğunu düşündü.[220]

Hem Almanya'daki Nazi soykırımının hem de işgal altındaki Filistin'deki Siyonist soykırımının kendi zamanlarının teori ve düşünürlerden etkilendiği açıktır, bu teorileri farklı yöntemlerle ve çeşitli aşamalarda insan üzerinde uyguladılar. Naziler, kimliğin biyolojik olarak kanla taşındığına inanıyordu ve Hitlerin düşüncesine göre saf bir Alman nesli olması gereken Üçüncü Reich'larını inşa etmek için Holokost'u işlediler. Hitler'in başını çektiği Nazizm, Alman Aryan ırkının diğer ırklara üstünlüğünü ve başkalarının canı pahasına olsa bile Avrupa'da yayılmasının gerekliliğini önemli gördü. Sonuç olarak Avrupa'nın bazı bölgelerini işgal etti ve Holokost'u gerçekleştirdi. Öte yandan Herzl liderliğindeki Siyonizm, Yahudilerin Avrupa toplumlarına asimilasyonunun mümkün olmadığını, bu nedenle imhaya dayalı olsa bile Yahudileri kendilerine bir devlet kurabilmek için belirli bir yerde toplamaları gerektiğini doğruladı. Yerli halkın öldürülmesi ile etnik temizlik yapılarak yerlerinden edilmesi pratiğini 1948'den bu yana güçlü devletler, ABD ve Avrupa ülkelerinin desteğiyle Filistin'i işgal ederek gerçekleştirdiler.

[219] Shlomo Avineri. 2008, 124
[220] Dick Geary. 2000, 5

Tablo 2. Ana Hadef: Nazizm ve Siyonizm

Ana hadef	Nazizm	Zionism
Fikrin sahibi	Adolf Hitler (1889-1945)	Theodor Herzl (1860-1904)
Kitap	Mein Kampf (Kavgam) (1925)	The Jewish State (Yahudi Devleti) (1896)
Hadef	Naziler Kutsal Roma İmparatorluğu'nu (952-1806) Birinci Reich olarak görüyorlardı. İmparatorluk, 1871'de Alman Devleti'nin birleşmesinden sonra İkinci Reich'ı kurdu. Hitler, Üçüncü Reich'ın hepsinin en büyüğü olacağından emindi.	Yahudilerin Avrupa toplumlarına asimilasyonunun mümkün olmadığını, bu nedenle imhaya dayalı olsa bile Yahudileri kendilerine bir devlet kurabilmek için belirli bir yerde toplamaları gerektiğini doğruladı.
Efsanelerin dayandığı fikirler	Charles Darwin'in (1859) Doğal Seçilim teorisi ünlü modernite teorilerinden biri olarak sınıflandırılabilir; tüm insanlık tarihinin, ırk, etnik köken, ulus veya sınıfa göre tanımlanan sosyal gruplar arasında bir üstünlük mücadelesi olduğunu belirtir.	Siyonizm, Avrupa'daki ve dünyadaki Yahudiler arasında, Yahudilerin Tanrı'nın seçilmiş halkı olduğu ve Siyon halkının diğer uluslardan ayrı, bir ulus olduğu gerçeğiyle özetlenen dini mitleri yerleştirdi ve destekledi.
	Dünyanın sınırlı yiyecek üretme yeteneğinin yanı sıra hastalık ve doğal afet döngüsünün doğası gereği nüfus artışını sınırladığını öne süren bir teori olan Malthusçu ekonominin unsurlarını dâhil etti.	Filistin'in Vaat Edilmiş Toprak olduğu efsanesi ve ayrıca Mesih'in dönüşü ve onun dönüşüyle birlikte Yahudi diasporasının sona ereceği ve ulusal vatanlarının kurulacağı efsanesi

3.2. Ordu

1925'te Adolf Hitler, Nazi partisi SS'yi (Schutzstaffel; Protection Squadrons) kurdu. SS, Alman polis güçlerini ve toplama kampı sistemini kontrol ediyordu. SS, Doğu Avrupa'nın ve işgal altındaki Sovyetler Birliği'nin etnik yapısını yeniden yapılandırmak için tasarlanmış planlar tasarladı ve uyguladı. 1934 yılında Hitler SS'in bağımsız bir örgüt

olduğunu ilan etti. 1939'dan itibaren SS, Yahudi Sorunu olarak adlandırılan sorunun "çözülmesi" sorumluluğunu üstlendi; 1941'den sonra liderliği "Yahudi Sorununun Nihai Çözümü" olarak adlandırılan çözümü planladı, koordine etti ve yönetti. Bu "çözüm", artık Holokost olarak adlandırdığımız Avrupalı Yahudilerin yok edilmesiydi.[221]

İsrail devleti kurulmadan önce dört ana Siyonist terör çetesi vardı: Haganah, Irgun, Stern ve LEHI. 1909 yılında ilk paramiliter oluşum olarak Hashomer (The Guardian) adlı bir örgüt kuruldu. 1920'de Hashomer'in bir uzantısı olarak Haganah'ın (savunma) kurulduğu duyuruldu. 1924'te, amacı Filistin'deki Yahudi cemaati Yishuv'u korumak olan gizli bir askeri oluşum olduğunu ilan ederek "anayasasını" yayınladı. Haganah, Yahudi İşçi Sendikaları ile bağlantılıydı ve üyelerini Siyonist Kibbutze'lerde ve yerleşim yerlerinde ateşli silah kullanımı konusunda eğitti; bunlardan bazıları Filistin'deki İngiliz polis gücüne kaydolmadan önce. Bu çete aynı zamanda Filistin dışından silah satın almak için de anlaşmalar yaptı. İkinci Dünya Savaşı sırasında yüzlerce Haganah üyesi, İngiltere'nin Nazi Almanya'sı ve müttefiklerine karşı savaşına yardım etmek için İngiliz ordusuna katıldı. 1931'de Haganah çetesinin üyeleri arasındaki anlaşmazlığın ardından Revizyonist Siyonizm'in askeri kanadı olarak Filistin'de Irgun çetesi kuruldu. 1938'den başlayarak bu çete, Filistin'e gizli Yahudi göçünü organize etmede aktif hale geldi. Stern Çetesi, Irgun'dan ayrılan bir çetedir ve 1940'ta kuruldu. Lehi çetesi, suikastları terör silahı olarak kullanmakla ünlendi; yaklaşık 42 suikast gerçekleştirdi; bu hem Irgun hem de Haganah tarafından işlenen suikastların sayısını iki katına çıkardı.[222]

26 Mayıs 1948'de Ben Gurion, İsrail Savunma Kuvvetleri adında yeni bir birleşik ordunun kurulması emrini verdi.[223] 1949 İsrail Güvenlik Hizmeti Kanunu'na göre, 18 yaşını dolduran tüm İsrailliler için zorunlu askerlik hizmeti zorunludur. Yalnızca iki grup zorunlu

[221] Holocaust Encyclopedia https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/article/ss
[222] Maher Charif (2023)"The roots of Zionist terrorism" Institute for Palestine Studies https://www.palestine-studies.org/en/node/1654849
[223] Israel Defense Forces,"The origins of the Israeli defense forces" https://www.idf.il/en/articles/2021/the-origins-of-the-israel-defense-forces/

askerlik hizmetinden muaftır: Radikal Ortodoks ve Arap İsrailliler. Bu gruplar hep birlikte İsrail nüfusunun %30'undan fazlasını oluşturuyor.[224]

Tablo 3. Ordu: Nazizm ve Siyonizm

Nazizm	Siyonizm
1925'te Adolf Hitler ve Nazi partisi SS'yi (Schutzstaffel, or Protection Squads) kurdu	İsrail Devleti kurulmadan önce dört ana Siyonist terör çetesi vardı: Haganah, Irgun, Stern ve Lehi.
1934 yılında Hitler SS'in bağımsız bir örgüt olduğunu ilan etti	1909 yılında ilk paramiliter oluşum olarak Hashomer (The Guardian) adlı bir örgüt kuruldu. 1920'de Hashomer'in bir uzantısı olarak Haganah'ın (Savunma) kurulduğu duyuruldu.
1939'dan itibaren SS, Yahudi Sorunu olarak adlandırılan sorunun "çözülmesi" sorumluluğunu üstlendi.	İkinci Dünya Savaşı sırasında yüzlerce Haganah üyesi, İngiltere'nin Nazi Almanya'sı ve müttefiklerine karşı savaşına yardım etmek için İngiliz ordusuna katıldı.
1941'den sonra Yahudi Sorununun Nihai Çözümü olarak adlandırılan çözümü planladı, koordine etti ve yönetti.	1931'de Haganah çetesinin üyeleri arasındaki anlaşmazlığın ardından Revizyonist Siyonizm'in askeri kanadı olarak Filistin'de Irgun çetesi kuruldu.
	Stern Çetesi, Irgun'dan ayrılan bir çetedir ve 1940'ta kuruldu. Lehi çetesi, suikastları terör silahı olarak kullanmakla ünlendi.
	26 Mayıs 1948'de Ben Gurion, İsrail Savunma Kuvvetleri adında yeni bir birleşik ordunun kurulması emrini verdi.

3.3. Soykırım Araçlarını Yaratmak

Nazizm ve Siyonizm, iktidarları süresince farklı yöntemler izlemiş, bu da soykırımla sonuçlanmıştır. Bu yöntemlerden belki de en önemlileri arasında, komşu ülke topraklarının genişleme amacıyla işgal edilmesi, işgal edilen bölgelerdeki nüfusun işçi olarak kullanılması,

[224]Avi ager, October 18, 2018,"The myth of compulsory military service in Israel" *The Jerusalem Post https://www.jpost.com/opinion/the-myth-of-compulsory-military-service-in-israel-569779*

belirli işlerde çalışmaya zorlanması veya köleleştirilmesi, nüfusun gettolarda tecrit edilmesi, ırkçı yasalar ve nüfusu yok etmek için yasaklanmış silahların kullanılmasında bürokratik süreçlerin uygulanması bulunmaktadır. Bu bölüm adı geçen yöntemleri göstermekte ve bunları Almanya'daki Nazi rejimi ile Filistin'deki Siyonizm arasında karşılaştırmaktadır.

3.3.1. Alman Holokostu

3.3.1.1. ***Toprakların İşgal Edilmesi*****:** Max Weber, Orta Çağ'dan sonraki yüzyıllarda, güç ve mülkiyetin pratikte giderek ayrıldığını ve teorik olarak da keskin bir şekilde ayrıldığını belirtmiştir. Ancak, 20. yüzyıl ile rasyonalizm yeni bir boyuta geçmiştir ve güç ile mülkiyet tekrar birleşmiştir; fakat burada ortaya çıkan "bir" ne mülkiyet ne de güçtür, aksine bürokrasinin işleyişine katılan ve kendi başına bir amaç haline gelen örgütlenme tarzıdır. Soykırım rejimlerinin, Nazizm ve Siyonizm'in izlediği yöntemler, sistematik bir bürokratik temele ve ileri derecede rasyonaliteye dayanıyordu. [225] Hem Nazi hem de Siyonistlerdeki soykırımcı rejimlerin izlediği yöntemler, sistematik bir bürokratik temele ve yüksek derecede rasyonelliğe dayanıyordu.

Nazizm ve Siyonizm'in soykırım politikasını hayata geçirmesinin ilk adımı, bölgeleri genişletmek ve devletin resmi sınırlarına mümkün olan en fazla sayıda araziyi eklemekti. Bunu başarmak için Naziler Avrupa'da on bir ülkeyi işgal etti. Almanya, Eylül 1939'da Polonya'yı işgal etti ve orada en az 1,100 getto ve yüzlerce zorunlu çalışma kampı kurdu. İşgalin amacı, Yahudilerin nüfusun %10'unu (3,5 milyon) oluşturduğu Almanlara 'yaşam alanı' kazandırmaktı. Yeni 'yaşam alanı', Nazilere göre aşağı ırk olarak kabul edilen yerleşik halkı, Aryan Alman ırkıyla ortadan kaldırmayı amaçlıyordu. 1940 yazında Almanlar Kuzey ve Batı Avrupa'nın neredeyse tamamını işgal etti.[226] Hitler, bu yaşam alanı teorisini uygulamak için şu ülkeleri işgal etmişti: Polonya, Danzing, Danimarka, Norveç, Hollanda, Belçika, Lüksemburg, Fransa, Manş Adaları, Yugoslavya, Yunanistan, Baltık Devletleri, Rusya'nın bazı kısımları, Avusturya ve Sudeten.[227]

[225] Robert Nisbet. *The sociological tradition.* London & New York: Routledge, 1966, 147.
[226] Daniel Sigward. 2017, 427, 437-438, 449.
[227] Raphael Lemkin (1944).

3.3.1.2. ***Nüfus Hareketinin Kısıtlanması*:** Nazilerin kullandığı en önemli soykırım yöntemlerinden biri gettolardı; belirli yerlerdeki Yahudileri ve diğer Aryan olmayan ırkları şehrin geri kalanından izole ediyor, hareketlerini kontrol ediyorlardı. Alman yetkililerin 1939 sonlarında ve 1940 başlarında geliştirdiği önlem olan gettolaştırma, böl ve yönet yaklaşımının mantıksal bir uzantısıydı. Polonya topraklarının her yerinde Alman yetkililer halkı; Yahudileri evlerinden, köylerden, küçük kasabalardan ve şehirlerden alıp zorla getto adı verilen kentsel alanlara yerleştirdiler; Yahudiler orada yoğunlaştırılacak ve izole edilecekti.[228] Almanlar işgal altındaki Polonya'da en az 1,100 getto ve yüzlerce zorunlu çalışma kampı kurdu. Nazilerin yarattığı getto kelimesi Avrupa'da kullanılan ilk terim değildi. Terim aslında 1516'dan itibaren Yahudi evlerinin ve işyerlerinin şehrin belirli bir bölümünde sınırlandırıldığı Venedik-İtalya'da ortaya çıktı. Sonraki 200 yıl boyunca Roma, Prag, Frankfurt ve diğer şehirlerde de gettolar kuruldu. 1800'lerin sonlarında Yahudilerin artık yasal olarak orada yaşaması gerekmiyordu.[229] 1942 ve 1943 yıllarında Almanlar, Sovyetler Birliği'nden ve Doğu Avrupa'nın başka yerlerinden kadın ve erkek milyonlarca insanı köleleştirdi. Bazıları işgal altındaki bölgelerde çalışmaya zorlandı, milyonlarcası da fabrikalarda ve özel evlerde çalışmak üzere Almanya'ya gönderildi.[230]

Nazilerin Avrupa'da işgal ettiği ülkelerde soykırım teknikleri çeşitli şekillerde uygulandı. Siyasî olarak; Batı Polonya ve Lüksemburg gibi birleşik bölgelerde yerel özyönetim kurumları yok edildi ve Alman yönetim modeli dayatıldı. Binaların, yolların ve sokakların üzerindeki ticarî tabelalar ve yazıların yanı sıra topluluk ve yer adları bile Almancaya dönüştürüldü. Sosyal alanda ulusal modelin yok edilmesi, kısmen yerel hukukun ve yerel mahkemelerin kaldırılması ve Alman hukuku ve mahkemelerinin dayatılmasıyla, ayrıca hukuk dilinin ve yasanın Almanlaştırılmasıyla başarıldı. Kültürel olarak, birleşik bölgelerde yerel halkın okullarda ve matbaalarda kendi dilini kullanması yasaklandı. Biyolojik olarak, işgal altındaki 'kan bağı olmayan insanların' olduğu ülkelerde yaşayan bu insanların doğum oranlarını azaltmak için bir önlem olarak nüfus azaltma politikası izlendi. Birleşik Polonya'da Polonyalılar arasındaki evlilikler bölge valisinin iznine bağlandı.

[228] Doris Bergen. 2016, 145.
[229] Dniel Sigward. 2017, 439.
[230] Doris Bergen. *War and Holocaust: a concise history of the Holocaust.* 2016, 215.

Fiziksel soykırım olarak beslenmede ırk ayrımcılığı yapılarak Almanlar başta olmak üzere, sağlığı tehlikeye atmada fiziksel ayrımcılığa gidilerek toplu katliam tekniği ağırlıklı olarak Polonyalılara, Ruslara ve Yahudilere karşı uygulandı.[231]

3.3.1.3. ***Zorla Çalıştırma*****:** Almanya ve Avrupa'da Yahudilere karşı soykırım politikasının uygulanmasında Nazilerin kullandığı bir sonraki yöntem zorla çalıştırmaydı. Naziler, binlerce kişiyi milyonlarca insanın toplu katliamına katılmaya ikna etti veya zorladı. Pek çok insan isteyerek buna katıldığı için ikna edilmelerine de gerek olmadı.[232] Holokost'ta doktorlar toplama kampı mahkûmları üzerinde tıbbî deneyler yapmış, mühendisler ve teknisyenler toplu ölüm teknolojisinin yaratılmasına yardımcı olmuş, mühendisler Topf & Sonss adlı bir şirket için fırınlar tasarlayıp üretmişlerdi.[233]

1933 yılında Almanya'da yaklaşık 530,000 Yahudi, 67 milyonluk toplam nüfusun %1'inden azını oluşturuyordu. Birinci Dünya Savaşı'nda Alman silahlı kuvvetlerinde yaklaşık 100,000 Alman Yahudi görev yaptı.[234] Zygmunt Bauman'a (2013) göre, Holokost'ta devasa ölçekteki toplu katliamlar bir bürokrasiye bağlaydı; herkesin işi etkili bir şekilde organize ve koordine edildiğinde, büyük bir hedefe ulaşabilecek, çok sayıda insanın belirli bireysel işleri yerine getirmesi gerekiyordu. Holokost'ta doktorlar toplama kampı mahkûmları üzerinde tıbbi deneyler yaptı, mühendisler ve teknisyenler toplu ölüm teknolojisinin yaratılmasına yardımcı oldu.[235]

3.3.1.4. ***Ayrımcı Yasaların Uygulanması*****:** Nazi rejimi altında soykırım politikasının bir sonraki adımı, hareket kısıtlamaları ve ayrımcılık yasalarının çıkarılmasıydı: 1933'ten sonra ve 1939'un başından itibaren Nazizm, Almanya'daki ve Alman işgali altındaki Avrupa ülkelerindeki Yahudilere karşı Alman yasalarını dayattı. Holokost Ansiklopedisi'ne göre, 1933'ten 1934'e kadar olan ilk Nazi mevzuatı dalgası, Yahudilerin Alman kamusal yaşamına katılımının sınırlandırılmasına odaklanıyordu. 7 Nisan 1933 tarihli 'Mesleki Kamu Hizmetinin Restorasyonu Yasası' ile Yahudiler ve 'siyasî açıdan güvenilmez' memurlar ve

[231] Raphael Lemkin. *Axis rule in occupied Europe: laws of occupations.* analysis. 1944, 83-88.
[232] Daniel Sigward (2017).
[233] Daniel Sigward (2017).
[234] William Frederich Meinecke Jr. *Nazi ideology and the Holocaust*, USA: Library of Congress. 2007, 114.
[235] Daniel Sigward (2017).

çalışanlar devlet hizmetinden dışlanacaktı. Ayrıca 1933'te Alman kanunları, Alman okulları ve üniversitelerindeki Yahudi öğrencilerin sayısını kısıtladı, Yahudi doktorların kamu sağlık sigortası fonlarından geri ödemesine kısıtlama getirildi, bazı Alman eyaletlerinde Yahudi avukatların hukukî konularda çalışmaları yasaklandı, diğerlerinde ise Yahudi doktorların ücretlerinin kamu sağlık sigortası fonlarından ödemeleri kısıtlandı. Yahudi doktorların Yahudi olmayan hastaları tedavi etmesine izin verilmedi ve başka eyaletlerde Yahudi öğrencilerin tıp fakültesine kabulüne izin vermedi. 1935 yılında Naziler 'Nürnberg Kanunlarını' ilan ettiler.[236] Buna göre Alman Yahudileri ve diğer ırkları Reich vatandaşlığının dışında bırakan Almanlarla evlenmeyi yasaklayan yasayı çıkardılar. 1937-1938 yasaları, Yahudilerin Alman kardeşlerinden ayrımını arttırdı ve sonuçta Yahudilerin, nüfusun geri kalanından kalıcı olarak ayıracak şekilde kendilerini tanımlamalarını zorunlu kıldı. Hükümet bu dönemde bu yasaları çıkararak Yahudileri yoksullaştırmayı ve mülklerini tescil ettirerek Alman ekonomisinden uzaklaştırmayı amaçladı. Alman hükümetinin aynı dönemde çıkardığı yasalar, Yahudilerin kendilerini nüfusun geri kalanından kalıcı olarak ayıracak şekilde tanıtmalarını gerektiriyordu; bu nedenle, 'Yahudi kökenli olmayan' ilk isimleri taşıyan Yahudi erkek ve kadınların şunu eklemesi gerektiğine hükmetti: Sırasıyla verilen adlarına göre 'İsrail ve Sara'. 1938'e gelindiğinde Yahudi pasaportlarına tanımlayıcı bir 'J' harfi damgalanıyordu.[237]

Nürnberg Yasaları, 1935'te Almanlar tarafından ırksal saflığı korumak amacıyla çıkarıldı ve bir yandan Almanlar, diğer yandan Yahudiler ve diğer etnik kökenler arasındaki evliliği yasakladı. 1935 Nazileri, kimin Alman vatandaşı olabileceğine dair iki yeni yasa değiştirmişti. Reich Vatandaşlık Yasası, tüm vatandaşların Alman 'kanına' sahip olmasını gerektiriyordu; bunun sonucunda Yahudiler ve diğer kişiler vatandaşlık haklarını kaybediyordu; bu da ülkeler arasında seyahat etmek için geçerli bir pasaport alamamaları veya Almanya'dan ayrılmak için vize alamamaları anlamına geliyordu. İkinci yasaya Alman

[236] Adolf Hitler, 15 Eylül 1935'te Nürnberg Yasalarını açıkladı. Reich Vatandaşlık Yasası ve Alman Kanının ve Alman Onurunun Korunması Yasası.
[237] William Frederich Meinecke Jr., 2007, 121

kanının ve onurunun korunması yasası adı verildi.[238] 1942'de Naziler, altı yaşın üzerindeki herkesin Sarı Davut Yıldızı rozetini takmasını zorunlu kıldı.[239]

23 Kasım 1939'da Polonya Merkezi Hükümeti'nde, on yaşın üzerindeki tüm Yahudilerin sağ koluna en az on santimetre genişliğinde Davut yıldızı bulunan bir kol bandı takma zorunluluğu getiren bir yasa çıkarıldı. Tüm Yahudi mağazalarının halka açık şekilde görülebilecek özel tabelaları olması gerekiyordu. 26 Ocak 1940 tarihli kararnameyle göre Polonya'daki Yahudilerin demiryollarını kullanmaları yasaklandı, Ekim 1940'ta gettoda yaşamaya zorlandılar ve gettoları izinsiz terk edenler ölümle cezalandırıldılar.[240] Yahudilere karşı bir yasama dalgası vardı; bunların ilk dalgası, 1933'ten 1934'e kadar, büyük ölçüde Yahudilerin Alman Kamusal yaşamına katılımını sınırlamaya odaklanmıştı. 1933'te Berlin şehri, Yahudi avukatların ve ünlülerin hukukî konularda çalışmasını yasakladı. 1938'de Yahudilerin pasaportlarını yenilemeleri gerekiyordu; bu, belgenin büyük kırmızı J harfiyle yapılmasını içeren bir prosedürdü.[241] 1942 yasası, bir Yahudi'nin pasta almasını suç sayıyordu, ayrıca Yahudilerin yazın saat 21:00'den sabah 5:00'e, kışın ise akşam 20:00'den sabah 6:00'ya kadar sokağa çıkmaları yasaklandı.[242]

Nazi rejimi, Holokost'ta Yahudilere ve diğer etnik kökenlere karşı bir imha yöntemi olarak mahkûmlar üzerinde yapılan deneyleri kullandı. Auschwitz'deki Nazi tıbbi deneyleri iki temel kategoriye ayrılıyordu; bunlar ideolojik veya askerî amaç ile belirli bir doktorun iddia edilen bilimsel ilgisi idi. Ötenazi de Nazilerin bir sonraki öldürme yöntemiydi. Her şey 1938'de çocukların kurban olmasıyla başladı. Bu grupta Hitler, ciddi akıl hastalıkları olanların "yaşamaya değer olmayan hayatları" kısırlaştırmakla kalmayıp, ortadan kaldırma niyetini de ortaya koydu.[243]

---

[238] Daniel Sigward. 2017, 291.
[239] William Frederich Meinecke Jr. *Nazi ideology and the Holocaust*, USA: Library of Congress. 2007.
[240] Raphael Lemkin. *Axis rule in occupied Europe: laws of occupation*, analysis. 1944, 75.
[241] William Frederich Meineck Jr (2007) Nazi ideology and the Holocaust, United States: library of congress, Holocaust memorial museum. 2007, 120-121.
[242] Daniel Sigward. 2017, 416.
[243] Robert Jay Lifton & Amy Hackeft." Nazi doctors" in Anatomy of the Auschwitz death camp (1994). Yisrael Gutman & Michael Berenbaum (eds.)

Özetlemek gerekirse Nazizm, hâkim olduğu dönemde Yahudilere ve Alman olmayan diğer ırklara karşı yürüttüğü soykırım politikasında, hedeflerine ulaşmasını sağlayan birtakım yöntemler kullanmıştır. Bunlardan en önemlisi, 'ırk ve yer' politikasının temsil ettiği, mümkün olan en fazla sayıda toprağı Almanya sınırlarına ilhak etmekti. Yahudileri ve diğer ırkları toplumdan tecrit etmek, hareketlerini kısıtlamak için gettolar ve mahkûmlar oluşturmak, ayrımcı yasalar çıkarmak, Yahudilerin ve diğer ırkların belirli işlerde çalışmasının engellenmesi ve soykırım mağdurlarını öldürme konusunda rejimle birlikte çalışmaya zorlanması, gettolardaki mahkûmlar üzerinde biyolojik ve psikolojik deneyler yapılması da bu yöntemler arasında bulunuyordu.

Holokost'un kronolojisini şu şekilde özetlemek mümkündür: Aryan ırkının önemi ve Almanya'nın geleceği hakkında propagandayı yapılması, Hitler'in Nazi Partisi'ni kurup milletlere konuşmalar yapması, ardından hapse girip Mein Kampf kitabını yazması, ardından da iktidara gelmesi ve Almanlarla diğerlerini birbirinden ayırmaya yönelik ırkçı yasaları uygulamaya başlaması, Avrupa'nın büyük bir bölümünü işgal etmesi, gettolar kurulması ve insanların toplanması ve öldürülmesi.

3.4. İşgalci İsrail Soykırım

Filistin'e herhangi bir teori uygulanırken, Filistinlilerin en azından üç farklı grupta sınıflandırılabileceği dikkate alınmalıdır: 1-Geri dönmek isteyen Filistinli mülteciler, 2- İsrail işgali altındaki topraklarda işgalin sona ermesini ve ulusal benlik hakkına sahip olmayı talep eden Filistinliler, 3- 'İsrail' rejimi altında İsrail vatandaşlı olarak tam yurttaşlık ve ulusal eşitlik talep eden Filistinliler. Çalışmamız, İsrail'in Filistinli toprak sahiplerine yönelik işgal politikasını ve soykırım noktasına varan ihlallerini açıklarken bu kategorileri ele almaya çalışmaktadır.

3.4.1. ***Etnik Temizlik***

Silahlı Siyonist çeteler, 1948 yılında etnik temizlik sürecinde 700,000 Filistinliyi tarihi Filistin'deki köy ve şehirlerden uzaklaştırmış, 14 Mayıs 1948'de ise Filistin topraklarında İsrail'in kurulduğunu ilan etmişlerdir. Filistin Merkezi İstatistik Bürosu'na göre, 2018 yılı itibarıyla Filistinli mültecilerin sayısı 5,9 milyon kişiye ulaştı; bunların

yaklaşık 5,3 milyonu resmi olarak Birleşmiş Milletler Filistinli Mültecilere Yardım ve Bayındırlık Ajansı'na (UNRWA) kayıtlıydı. Bu mültecilerin 1,528 milyonu Gazze, Batı Şeria, Lübnan, Ürdün ve Suriye'deki 61 kampta yaşıyorlar, geri kalan 3,8 milyon mülteci ise dünyanın dört bir yanına dağılmış durumda ve kamplarda yaşamıyor. UNRWA'ya göre Gazze'de yaklaşık 1,3 milyon, Batı Şeria'da 914 bin, Lübnan'da 447 bin, Ürdün'de 2.1 milyon ve Suriye'de 500 bin mülteci yaşıyor.[244] Yaşanan bu durum milyonlarca toprak sahibi Filistinlinin yerinden edilmesi, köylerin tamamının (500'den fazla köy) yok edilmesi, binlerce kişinin öldürülmesi ve Filistinlilerin Filistin'den geriye kalan bölgelere (Batı Şeria ve Gazze Şeridi) dağılmasıyla sonuçlandı. Komşu ülkelerde Nekbe olarak anılan bu yöntem, Siyonizm'in Filistin'de sömürge politikasında izlediği ilk yöntem olarak değerlendiriliyor. Dolayısıyla Filistinlilere yönelik etnik temizliğin; Siyonist hareketin Filistin'i işgal etmesi ve 1948 Nekbe'si sonucunda yıkılan köylerin yıkıntıları üzerinde Yahudiler için bir devlet kurmasının ilk adımı olduğu söylenebilir. 30 Kasım 1947'de Haganah çetesi, Filistin'deki 17 ile 25 yaş arasındaki tüm Yahudileri askerlik hizmetlerine kaydolmaya çağırmıştı. Deir Yasin köyünde 245 sivil sakinin katledilmesi, işçi sınıfının hâkim olduğu Haganah ile sağcı revizyonist Irgun arasındaki 'rekabetin' en korkunç örneklerinden biri olarak öne çıkmaktaydı.[245] Filistin sınırları içinde 1948'den önce var olan 475 köyden şu anda sadece 90'ı yerinde durmakta, 385'e yakın köy ise İsrail işgal güçleri tarafından haritadan silinmiş durumdadır.[246] Filistin Haber ve Bilgi Ajansı WAFA'nın web sitesi, Siyonist çetelerin 1938'den 2021'e kadar Filistin'de gerçekleştirdiği en önemli katliamları ayrıntılarıyla anlatmaktadır.[247] İsrail, 1948 ve 1967 yıllarında Filistinlilere etnik baskı yapmak, onları öldürmek ve yerlerinden etmekle yetinmedi. Daha ziyade onları diasporada takip etti ve iki kez öldürdü. Buna örnek olarak, 1974'te 3,000 Filistinlinin öldürüldüğü Nebatiye katliamı, 1976'da Lübnan'daki Tel al-Zaatar katliamı, 1982'de Lübnan'da Filistinli ve Lübnanlıların

[244] Ministry of Foreign Affairs and Expatriates," Palestinian Refugee Camps", *January* 23, 2019 www.mofa.pna.ps.

[245] Walid Khalidi (2004) Before their diaspora: a photographic history of the Palestinians 1876-1948, Washington D C: Institution for Palestine Studies: 308, 310.

[246] Ali Saadih. *The Palestinian Holocaust: a history of violence against Palestinians- genocide,* Amman, Jordan: The National Library. 2000.

[247] Palestinian News and Agency Info WAFA, "Israeli Massacres" www.info.wafa.ps.

öldürüldüğü Sabra ve Şatilla katliamları verilebilir. İsrail'in bu katliamlarla hedefi diasporada yükselen Filistin direniş hareketini zayıflatmaktı.

3.4.2. *Yasadışı Yerleşim Yerleri İnşa Ederek Yeni Toprakları İlhak Etmek*

İsrail, işgal altındaki Filistin'de, aynı bölgede insan haklarının milliyetine göre belirlendiği iki ayrı yargı organı kurarak ayrımcılığa dayalı bir ayırma sistemi oluşturdu. Bu rejim altında Filistinlilerden binlerce dönüm arazi çalındı ve bu arazi gaspı, her türlü âdil prosedürün temel yasalarını ihlal edecek şekilde gerçekleştirildi. İsrail, 1967'den bu yana işgal altındaki Filistin topraklarında yerleşim yerleri inşa ederek alanını genişletmek ve nüfusunu artırmak için çalışıyor. 1977'de İsrailli Likud Partisi iktidara geldiğinde hükümet Batı Şeria'da yerleşim yerleri inşa etmeye başladı; İsrail politikası hem güvenlik hem de ideolojik motiflerden kaynaklanmaktaydı.[248]

Filistin Haber ve Bilgi Ajansı WAFA'ya göre, 2007 yılı sonunda Batı Şeria'daki yerleşim yerlerinin sayısı 440 olup bunların 144'ü yerleşim yeri, 96'sı yerleşim sınırları içinde, 109'u yerleşim sınırları dışında karakol, 43'ü diğer olarak, 48'i askerî üs olarak sınıflandırılan yerleşim yerleridir. Filistin nüfus sayımı, yerleşimden en çok etkilenen vilayetlerin Kudüs (26 yerleşim yeri) olduğunu, bunlardan 16'sının İsrail'e ilhak edildiğini, ardından Ramallah ve Al-Bireh Valiliği'nin (24 yerleşim) olduğunu kaydetti. Filistin Merkezî İstatistik Bürosu, tahminlere göre Batı Şeria'daki yerleşimci sayısının 2007 yılı sonunda 483,453 yerleşimciye karşılık geldiğini, bunun da 3.74 büyüme oranı anlamına geldiğini belirtti. Filistin Nüfus Sayımı, Batı Şeria'daki yerleşimcilerin sayısının 1972-2007 yılları arasında yaklaşık 39 kat arttığını gösterdi.[249]

2017 yılının sonu itibarıyla, Batı Şeria'da (Doğu Kudüs ve Hebron'daki yerleşimler hariç) İsrail hükümetinin onayladığı 131 İsrail yerleşim birimi bulunmaktadır. Ayrıca, Batı Şeria genelinde yaklaşık 110 yerleşim karakolu bulunmaktadır. Bu yerleşim karakollarının çoğu hükümet tarafından resmi olarak tanınmasa da İsrail hükümeti tarafından fiilen

[248] B'Tselem The Israeli Information Center for Human Rights in the Occupied Territories, "Land theft: Israel' settlement policy in the West Bank" May 2002 www.btselem.org.
[249] Palestinian News and Info Agency WAFA "Demographic and geographic indicators about Israeli settlements www.info,wafa.ps.

tanınmaktadırlar. İsrail Merkezî İstatistik Bürosu'nun (CBS) verilerine göre 2017 yıl sonu itibarıyla Doğu Kudüs hariç Batı Şeria'daki yerleşimlerde 413,400 kişi yaşıyordu. Kudüs İsrail Araştırmaları Enstitüsü'nün verilerin göre Doğu Kudüs'teki İsrail mahallelerinin nüfusu 2016 yılı sonunda 209,270 kişiydi. CBS'ye göre 2017'de İsrail'deki nüfustan 1,75 kat daha fazlaydı; yerleşimlerde yıllık artış %3,5 iken İsrail'de bu oran %2'ydi.[250]

BM Güvenlik Konseyi'nin 23 Aralık 2016 tarihli ve 2334 sayılı kararı, ezici bir çoğunlukla, işgal altındaki Filistin topraklarında İsrail yerleşimlerini kınayan ve bu yerleşimlerin durdurulmasını talep eden bir kararı kabul etti. Uluslararası insani hukuk, işgalci devletin işgal ettiği bölgelere vatandaşlarını tehcir etmesini yasaklamaktadır (Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 49. Maddesi). Ayrıca Lahey Nizamnamesi, işgalci devletin, askerî ihtiyaçlar veya yerel halkın yararına gerekli değişiklikler dışında, işgal ettiği topraklarda kalıcı değişiklikler yapmasını yasaklamaktadır.

3.4.3. *Filistin Hareketlerine Yönelik Kısıtlamalar*

İsrail'in, Nazilerin Yahudileri gettolarda tecrit etme yaklaşımını takip ederek Filistinlileri ayırmak için kullandığı yöntemlerden biri, tarihî Filistin (bugünkü İsrail) ile Filistin şehirleri (Batı Şeria) arasında ayrım duvarı inşa etmektir. İsrail'in Batı Şeria'ya 'güvenlik çiti' adını verdiği ayırma duvarı inşa etme fikri 1992'de ortaya çıktı, inşasına Nisan 2002'de başlandı. Duvarın uzunluğu 2006 sonunda 402km'ye ulaştı. Kudüs Uygulamalı Araştırma Enstitüsü ARIJ'e göre 770 km'ye uluşacak, 540,000'den fazla İsrailli yerleşimcinin yaşadığı 237 yerleşim yerini çevreliyor. Duvarın ardındaki fikir ise, Filistinlilerin kasaba ve köylerini birbirinden izole ederek iletişimi engellemektir. Duvar, yerleşim yerlerini genişletmek ve gelecekte yeni yerleşim yerlerinin kurulmasına yol açmak amacıyla inşa edildi. Bu girişim işgal altındakilerin mülklerine el konulmasını veya yok edilmesini yasaklayan 1907 Lahey Sözleşmesini ve işgal altındaki nüfusun naklini yasaklayan 1949 Dördüncü Cenevre Sözleşmesini ihlal etmektedir. Bu duvar; dikenli telleri, periyodik kontrol noktaları ve elektronik çitleri ile dikkat çekmektedir. Böylece Batı Şeria topraklarının yüzde 39'u kordon altına alınmış oldu. Filistinlileri izole etmek için bir duvar

[250] B'Tselem The Israeli Information Center for Human Rights in the Occupied Territories. 1 *January* 2011 "Statistica on settlements and settler population" https://www.btselem.org/settlements/statistics.

daha var: Kudüs'teki 167 km uzunluğundaki duvar, Kudüs'ü Batı Şeria'nın geri kalanından izole etmeyi hedefliyor. Bu duvarın amacı şehirdeki Arapların oranını %35'ten %22'ye düşürmek, Kudüs'ü Batı Şeria'dan ve çevre köylerden izole ederek duvar nedeniyle etkilenen yerli nüfusu yerinden ederek tahliye etmektir. Evlerinden ayrılmak zorunda kalanlar için bu noktada sağlık, ilaç ve eğitim hizmetlerine erişimde zorluklar yaşanmaktadır.[251]

Bu, tarihî Filistin ve Kudüs'ü Batı Şeria'dan ayıran Apartheid duvarı ile ilgili bir durumdur. Avrupa'daki Yahudilere karşı Nazilerin izlediği getto yaklaşımını kullanan İsrail, 2006 yılından bu yana Gazze Şeridi'ni hava, kara ve deniz yoluyla kuşatıyor. Bu sıkı abluka, Hamas hareketinin 2006 Filistin Yasama Konseyi seçimlerinde kazandığı zaferin ardından uygulanıyor. İsrail, Gazze Şeridi'ni kapalı alan ilan edip oradaki insanlara akaryakıt, diğer mal ithalatı ve insanların hareketleri konusunda abluka uygulamakla kalmıyor, aynı zamanda Gazze'yi Batı Şeria'dan ayırarak bu izolasyonu daha da derinleştiriyor.

İsrail'in Filistin'i işgal etmek ve soykırım politikasını uygulamak için kullandığı yöntemlerden biri de Filistin şehirleri (Batı Şeria) arasına onların hareketini engelleyen askerî bariyerler koymak, ayrıca Filistinlilerin göz ve yüz parmak izlerini tespit eden güvenlik kameraları yerleştirmektir. Uluslararası Af Örgütü (2023), İsrail'in işgal altındaki topraklardaki Filistinlileri nasıl kontrol ettiğini ve İsrailli yetkililerin işgal altındaki Filistinlilere yönelik süregelen tahakküm ve baskılarını desteklemek için yüz tanıma teknolojisinin nasıl yaygın bir şekilde kullanıldığını gösteren bir rapor yayınladı. Örneğin Batı Şeria'daki el-Halil şehri H1 ve H2'ye bölünmüştür. 2020'den beri el-Halil'deki askerlere komutanları tarafından akıllı telefonlar aracılığıyla mümkün olduğu kadar çok Filistinliyi kaydetmek için Blue Wolf uygulamasını kullanmaları talimatı verildi. Rapora göre İsrail yetkilileri, 1990'ların ortasından bu yana, Doğu Kudüs ve Gazze Şeridi de dâhil olmak üzere Batı Şeria'da yaşayan milyonlarca Filistinliyi, yasal statü ve ikamet temelinde hareket konusunda katı kısıtlamalara tâbi tutan bir kapatma sistemi uyguluyor. 2000 yılındaki ikinci İntifadanın başlangıcından bu yana kapatma sistemi, barikatlar ve İsrail'in kapattığı 700 kilometre uzunluğundaki çit/duvarın yanı sıra yüzlerce İsrail askerî kontrol noktası,

[251] Malek Wannous, May 2012," The separation wall: Israel's complete Apartheid", Arab Center for Research and Policy Studies.

toprak tümsekleri ve yol kapılarından oluşan bir ağ ile güçlendirildi. Halen Batı Şeria'nın içinde ve çevresinde çoğunlukla OPT içerisinde uzanıyor ve Filistinli toplulukları 'askerî bölgeler' içinde izole ediyor. Bu bölgelerdeki Filistinliler, evlerine veya topraklarına girdiklerinde veya çıktıklarında birden fazla özel izin almaları gerekiyor.[252]

İsrail, Filistin'i işgal ederken yapay zekâ da kullanıyor; örneğin el- Halil'de de 2022'de İsrail, kalabalık kontrolü için uzaktan kumandalı bir sistem, göz yaşartıcı gaz, sünger uçlu mermiler ve sersemletici el bombalarını patlatma yeteneğine sahip bir araç kurdu. Bu araç, hedefleri bulurken yapay zekâyı başarıyla kullandığını iddia eden İsrail şirketi Smart Shooter tarafından yaratılmıştır.[253]

İsrail yetkilileri ile Filistin Kurtuluş Örgütü arasında 1997 yılında yapılan bir anlaşma uyarınca el-Halil, H1 ve H2 olarak bilinen iki bölüme ayrıldı. Şehrin %80'ini oluşturan H1, Filistin otoriteleri tarafından yönetilirken, İsrail, Eski Şehir'i de içeren H2 üzerinde tam kontrole sahiptir. H2'de yaklaşık 33.000 Filistinli ve en az yedi yerleşim bölgesinde yasadışı olarak ikamet eden yaklaşık 800 İsrailli yerleşimci yaşıyor. H2'nin Filistinli sakinleri acımasız hareket kısıtlamalarına maruz kalıyor. Yalnızca İsrailli yerleşimcilere açık olan belirli yollara erişimleri yasaklanıyor ve askerî kontrol noktaları ağı ve diğer engeller günlük yaşamlarını ciddi şekilde engelliyor. El-Halil'deki İsrailli yerleşimciler, Filistin'e farklı yollardan seyahat ediyor ve kontrol noktalarını kullanmaları gerekmiyor.[254]

Gazze'de 2007'den bu yana yaşanan kuşatma, Filistin'in işgalindeki en kötü kuşatma olarak değerlendiriliyor. Gazze bu boğucu kuşatmadan kurtulamadı. Geçtiğimiz 17 yıl boyunca İsrail, Gazze Şeridi'ne büyük saldırılar düzenledi: 2008-2009, 2012, 2014, 2021 ve en sonuncusu Ekim 2023'te başlayan ve bugüne kadar devam eden mevcut soykırımdır. Bu süreçte yüzbinlerce Filistinlinin öldürülmesi, yerinden edilmesi ve yaralanması olayları

---

[252] Amnesty International" Israel and Occupied Palestinian Territories: Automated Apartheid: How facial recognition fragments, segregates and controls Palestinians in the OPT" May 2, 2023 Israel and Occupied Palestinian Territories: Automated Apartheid: How facial recognition fragments, segregates and controls Palestinians in the OPT - Amnesty International.

[253] Antony Loewenstein. *The Palestine laboratory*, VERSO: London & New York. 2023, 67.

[254] Amnesty International. "Automated Apartheid: how facial recognition fragments, segerates and controls Palestinians in the OPT" 2 May 2023 Automated Apartheid: How facial recognition fragments, segregates and controls Palestinians in the OPT [EN/AR] - occupied Palestinian territory | ReliefWeb

yaşanmaktadır. Gazze, 21. yüzyılda Siyonist yönetimi altındaki Filistin'de yaşanan soykırımın somut bir örneğidir.[255]

Euro-Med İnsan Hakları İzleme Örgütü'ne göre İsrail'in Gazze ablukası nedeniyle Gazze'de günde 12-16 saat elektrik kesintisi yaşanıyor, 1000 kişiye 1,4 hastane yatağı düşüyor, Gazze'de her on aileden beşi gıda sıkıntısı çekiyor. Refah geçişini kontrol eden Mısırlı yetkililer, sınırı geçmelerine izin verilen kişi sayısı ve türüne kısıtlamalar getiriyor, Filistinli yolculara haksızlık ediyor ve bazı durumlarda Refah kapısı ile Kahire Uluslararası Havaalanı arasındaki yolculuğun 72 saate kadar (normalde altı saatten fazla sürmemelidir) sürmesine neden oluyor. Gazze'de işsizlik oranı 2005'teki %23 seviyesinden 2023 yılı başında %47'ye ulaştı. Gazze vatandaşlarının %80'i yardıma muhtaçken, Gazze'de yoksulluk oranı 2005'teki %40'tan 2023 yılı başında %61,6'ya ulaştı. 3-6-12 deniz mili balıkçılık için izin verilen alanı oluşturduğundan, Gazze Şeridi büyük bir elektrik enerjisi açığıyla karşı karşıyadır ve günde 12 saate kadar elektrik kesintileri yaşanmaktadır. Sürekli yaşanan elektrik kesintisi nedeniyle Gazellilerin %30'u su hakkından mahrum bırakılıyor. Bu ayırma politikası, Filistinlilerin Gazze'ye giriş ve çıkışlarını kısıtlayarak; Gazze'deki üniversite öğrencilerinin Batı Şeria'daki üniversitelerde veya Filistin dışında eğitim görmelerinin engellenmesine, profesyonellerin sürekli eğitime katılamamasına, hastaların sağlık hizmeti alamamasına, iş adamlarının ticaret yapamamasına ve ailelerin bir arada kalamamasına yol açmaktadır.[256]

İsrail'in Filistinlilerin hareketini engellemek için kullandığı en önemli yöntemlerden biri, Filistin içinde ve dışında hareket etmek için kimlik belgelerinin kullanılmasıdır. Filistin'de yaşayan Filistinlilerin pasaportları ve kişisel kimlik kartları, orada yaşadıkları bölgeye ve siyasi görüşlerine göre farklılık gösteriyor. Taşıdıkları resmî belgelerde, hareket etmelerine izin verilen bölgeler ve ülkeden ayrılabilecekleri geçiş noktaları belirtilmektedir.[257] Kudüslülerin büyük çoğunluğu, İsrail'in onları vatandaş olarak değil,

[255] Gilbert Achcar (2025). Gazze Soykırımı Tarihsel Perspektiften Okumak, Çev. Akın Emre Pilgir, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
[256] Euro-Med Human Rights Monitor www.euromedmonitor.org.
[257] Rashid, Khalidi. *Palestinian Identity: The Construction of Modern National Consciousness*, New York: Columbia University Press. 1997.

sakin olarak kabul ettiği mavi İsrail kimliğinin yanı sıra geçici bir Ürdün pasaportuna da sahip. İsrail'deki Ben Gurion Havalimanı'nda seyahat edebilmek için İsrail seyahat belgesi almaları gerekiyor. Bu belgenin ilk sayfasında İbranice ve İngilizce olarak şöyle yazıyor: "Bu belgenin sahibi, İsrail Devleti vatandaşlığına sahip sayılmayacaktır." Bu ifade, Kudüslülere havaalanında dikkatli incelemeler yapılarak ve İsrail vatandaşlığına sahip olanlardan farklı kuyruklarda sıraya girilerek uygulanan ayrımcılıkta açıkça görülmektedir. Kudüslüler uçağa bindikleri anda bu belgenin süresi doluyor ve geldikleri istasyonda Ürdün pasaportlarını ibraz etmek zorunda kalıyorlar. Seyahat etmemeye karar verirlerse işgal altındaki şehir içinde yaşamak zorunda kalacaklar ve işgal, onların şehir dışında ikamet yerlerini seçmelerini engelliyor çünkü ikametlerini geri çekme kararıyla karşı karşıya kalacaklar.[258]

Batı Şeria'daki yaklaşık üç milyon Filistinli, Filistin Yönetimi tarafından verilen yeşil kimlik kartlarına ek olarak, Kudüs şehrini terk edip burayı Batı Şeria'dan ayıran herhangi bir İsrail askeri kontrol noktasına giderken kimlik ve pasaportun rengi farklılık gösteriyor. Geçici Filistin veya Ürdün pasaportu veya her ikisi. İşgalin, verilmesine birçok kısıtlama getirdiği izin haricinde Kudüs'e ve 1948'de işgal edilen bölgelere girmeleri yasaktır ve bu nedenle bu insanların hareket edebileceği yerler yalnızca Batı Şeria'daki Filistin valilikleri olarak kalmaktadır. Batı Şeria sakinleri Ürdün üzerinden kara yoluyla geçip başka bir ülkeye geçmeye karar verirlerse üç istasyondan geçmek zorundalar: Kişisel kimliklerini gösterdikleri Filistin Yönetimi, izin belgesini sundukları İsrail tarafı ve Ürdün Köprüsü'ne vardıklarında Filistin veya Ürdün pasaportlarını ve geçici pasaport sahibi olduklarını kanıtlayan yeşil köprü kartı. Bu zorluklara rağmen Batı Şeria halkının seyahat prosedürleri, Filistin Yönetimi gelmeden önce Mısır belgesi taşıyan ve Mısır'a vardıktan sonra da Mısır halkı gibi Gazze Şeridi'nde yaşayanların seyahat prosedürlerinden daha kolaydır. Batı Şeria'da Filistin pasaportu ve yeşil kimlik kartı taşıyorlardı. Yaklaşık iki milyon Gazzeli, Refah kara kapısının dış dünyaya açılan tek çıkış noktası olması nedeniyle büyük bir hapishanede yaşıyor. Gazze'den seyahat etmek için Mısır tarafının seyahat sebebini kabul etmesi gerekiyor çünkü Gazze'den sadece turizm amacıyla ayrılmalarına izin verilmiyor.

[258] Aseel Jundi, 27-03-2019, “passports and identities: the complex 7 story of the Palestinian diaspora in his homeland” Aljazeera. https://www.aljazeera.net/news/alquds/2019/3/27/

Sadece Gazzeliler bu zorluklardan muzdarip değil, aynı zamanda Mısır istihbaratı da Gazze'deki binlerce Filistinliyi çeşitli nedenlerle güvenlik yasağı listelerine dâhil ediyor.[259]

Oslo Anlaşmalarının (1993) İsrail yerleşimlerini ele alma biçimi aracılığıyla WBGS'nin "Bantustanlaştırılması"[260] sürecini daha da kolaylaştırdığını belirtmiştir. Yerleşimler, İsrail ile Batı Şeria arasındaki bölgesel bağlantıların merkezinde yer alıyor ve yerleşimlerin büyümesi uzun süredir ucuz Filistinli işgücü arzına bağlı durumdadır.

İsrail'in Filistinlileri kendisine hizmet etmek için istihdam etmesinin en önemli yollarından biri, onları çalınan Filistin topraklarına yerleşimciler için yerleşim yerleri inşa etmede ucuz iş gücü olarak kendisi için çalıştırmakla sınırlı değil, Filistin yönetimi çalışanlarını da Filistin Yönetimi adı altında hizmetçisi haline getirdi. 'Güvenlik koordinasyonu', 1994'teki Gazze-Eriha anlaşması ile Batı Şeria ve Gazze Şeridi'nde sınırlı, dâhili bir Filistin polis gücü oluşturulması çağrısında bulundu. Filistin güvenlik güçleri, aralarında Ulusal Güvenlik Güçleri, Cumhurbaşkanlığı Muhafızları, Önleyici Güvenlik ve Genel İstihbarat Servislerinin de bulunduğu çeşitli şubelerden oluşuyordu. Batı Şeria'nın küçük bir bölümünde otoritenin sözde kontrolü altında faaliyet gösteriyorlar.

2005 yılında Dışişleri Bakanlığı, Filistin güçlerinin ve İsrail ile güvenlik iş birliğinin geliştirilmesine yardımcı olmak amacıyla İsrail ve Filistin Bölgesi için ABD Güvenlik Koordinatörlüğünü kurdu. Hamas'ın 2006'da parlamento seçimlerini kazanması, el-Fetih ile Hamas arasındaki bölünme ve daha sonra Gazze'nin kontrolünü ele geçirmesinin ardından Filistin yönetimi Batı Şeria'daki kontrolü sağlamlaştırıp İsrail ile güvenlik bağlarını derinleştirdi. 2007'de ABD, Ürdün'de güvenlik personelini eğitmeye başladı ve diğer finansman, silah ve yardımların sağlanmasına başladı.[261]

---

[259] Aseel Jundi, 27-03-2019, "passports and identities: the complex 7 story of the Palestinian diaspora in his homeland" Aljazeera. https://www.aljazeera.net/news/2019/3/27/

[260] "Bantustanlaştırma" terimi, 1993'ten bu yana Filistin'in ekonomik gelişiminin doğasına ilişkin açıklamalarda nadiren kullanılıyordu. Bu terimle, Filistin bölgelerinin, Filistinlilerin Filistin Yönetimi tarafından verilen izin olmadan çıkamayacağı fiili emek rezervlerine dönüştürülmesi kastedilmektedir. İsrail yetkilileri. Leila Farsakh (2002).

[261] Miriam Berger" What to know about Palestinian security forces and their role in West Bank" July 11, 2023, The Washington Post www.washingtonpost.com.

ABD'nin İsrail Güvenlik Koordinatörlüğü ve Filistin yönetimi USSC Ofisi Mart 2005'te kuruldu ve asıl amacı, İkinci İntifadanın (2000-2005) ardından Filistinli silahlı grupları dönüştürmek ve profesyonelleştirmekti. USSC, güvenlik iş birliğini geliştirmek, Filistin yönetimini güvenlik reformu konusunda ilerletmek için koalisyon çabalarına liderlik etmek ve sürdürülebilir bir Filistin güvenlik sektörünün geliştirilmesine katkıda bulunmak için ulusların ve kuruluşların fırsatlarını geliştirmek amacıyla İsrail ve Filistin Yönetimi ile koordineli çalışıyor.[262] Filistin yönetiminin İsrail'le güvenlik konularında iş birliği yapması ve Batı Şeria'da şiddetten vazgeçmesi eksik görünüyor, çünkü Filistin yönetiminin bu alandaki işlevi güvenlik iş birliği adı altında her türlü direniş faaliyetini ortadan kaldırmaktır. Dolayısıyla İsrail, kendisine hizmet etmek ve direnişi kırmak için Filistin yönetiminin güvenlik servislerini kullanıyor. Bu, Nazilerin Yahudileri ve diğer Holokost kurbanlarını gazlı fırınlarda öldürmek için Yahudileri kullanmasına benzer bir şeydir.

3.4.4. Uygulanan Ayrımcılık Yasaları

Nazilerin Yahudilere ve Aryan olmayan ırktan olanlara karşı ırkçı yasalar çıkarması gibi İsrail de 1948'de Filistin'i işgal ettikten sonra aynısını yapmaya başladı. İsrail yasaları hâlâ İsrail'de yaşayan Filistinli kurbanların 1948 Nekbe'sini[263] anmalarını engelliyor. 1948'de Filistinlilerin başına gelen felaketi tanımlamak için kullanılan "Nekbe", Yahudiler tarafından Filistinlilerin üçte ikisinden fazlasının "İsrail Devleti" haline gelen yerden sürülmesiyle sonuçlanan "Kurtuluş Savaşı" olarak görülüyor ve orada kalanları azınlığa dönüştürmüş oluyor.

İsrail'in, işgalden sonra Filistin topraklarını kontrol altına almak için çıkardığı en önemli kanunlar, Filistin'den komşu Arap ülkelerine sürülenlerin mallarına el konulmasını öngören 3/20/1950 sayılı Mazlum Malları Kanunu'dur. Mevcut yasa, dünyada savaş korkusuyla evini terk eden birkaç saatliğine de olsa yakın bir köye taşınmış olsa bile, herkesin müsaderesine izin veren tek yasadır. 1945 tarihli kanunun 125 Sayılı Kararnamesi ile bu

[262] U.S. Department of State\United States security coordinator for Israel, and the Palestinian Authority www.state.gov\about-us-united-states-security-coordinator-for-israel-and-the-palestinian-authority
[263] The Association for Civil Rights in Israel, 9 November, The Nekbe Law, https://law.acri.org.il/en/knesset/nakba-law/

kanun, askerî valiye belirli bir bölgeyi askerî bölge ilan etme ve bu bölgeye girişi engelleme yetkisi veriyor, böylece birçok Filistinli toprak sahibinin sınır dışı edildikleri topraklarına ve köylerine dönmesi engelleniyor. 1949 yılı için olağanüstü hâl düzenlemeleri ve güvenlik yerleri ve bir güvenlik bölgesinin askerî güvenlik bölgesi ilan edilmesi söz konusudur. 1949 tarihli Arazi Haciz Kanunu, hükümete, devleti savunma bahanesiyle arazilere el koyma yetkisi veriyor. 1953 tarihli Arazi Edinim Kanunu, Arap topraklarının yerleşim yetkililerine devredilmesini amaçlamaktadır. Zaman aşımı Osmanlı toprak kanunu ve İngiliz Manda kanunu için olup, arazisinde 10 yıl çalışan herkesin İsrail kanunlarına göre tescil ettirmesini sağlıyor, bu kanunun uygulama süresi de 50 yıla çıkarılmış durumdadır. Bu noktada Kamu Yararına Arazi Edinimi Kanunu da dikkati çekmektedir.[264] Devamsız mülk ve arazi edinimi yasaları 1950, 1953 ve 1958 yıllarını içermektedir.

JNF Yasası 1953'te kabul edildi ve kuruma Yahudi Devleti adına toprak sahibi olarak bağımsız statü kazandırdı. Bu yasa ve onu takip eden İsrail Toprakları Yasası ve İsrail Toprak Otoritesi (ILA) Yasası gibi her ikisi de 1960'ta kabul edilen diğer birçok yasa, bu konumu güçlendirdi. Bunların hepsi, JNF'nin Yahudi olmayanlara arazi satmasına veya kiralamasına izin verilmediğini belirleyen anayasal kanunlardı. Arazinin bir başka yasama yoluyla devralınması, 1967'de Knesset'in, JNF'nin Yahudilere ait topraklarının Yahudi olmayanlara devredilmesini de yasaklayan nihai bir yasa olan Tarımsal Yerleşim Yasası'nı kabul etmesiyle gerçekleşti (o zamana kadar yalnızca satış ve doğrudan satış yasaktır). Neredeyse yirmi yıl süren bu bürokratik sürecin (1949-1967) özü, JNF'nin arazilerin Yahudi olmayanlara satılmasını, kiralanmasını ve kiraya verilmesini yasaklayan mevzuatının devlet arazilerinin çoğu için yürürlüğe girmesiydi (İsrail topraklarının %90'ından fazlası, %7'si özel arazi olarak ilan edilmiştir.) Bu yasanın temel amacı, İsrail'deki Filistinlilerin satın alma yoluyla kendi topraklarının veya halklarının topraklarının mülkiyetini yeniden kazanmalarını önlemekti.[265]

3.4.5. *Filistinlilerin ve Arap Şehitlerin Bedenleri İçin Numaralandırılmış Mezarlar*

[264] Al-Zaro, Nawaf. *The open Palestinian Holocaust encyclopedia: a century of terrorism and Zionist war crimes in Palestine*, Amman, Jordan: Majdalawi for publishing and distribution. 2008.
[265] Ilan Pappe. *The ethnic cleansing of Palestine*, Oxford: One World: 222. Yunus Can Polat (2020). İsrail'de Hatırlama Güvenlik, Yahudilik ve Filistin, İstanbul: Küre Yayınları. 2006.

İsrail, onlarca yıldır binlerce Filistinli şehitlerin naaşlarını, uluslararası hukuka aykırı olarak, hakkında kimsenin bir şey bilmediği toplu mezarlarda alıkoyuyor. Bunlara numaralı mezarlar denir. Filistin Haber ve Bilgi Ajansı'na (WAFA) göre bu mezarlar yabancı ve İsrail gazeteleri aracılığıyla ortaya çıkarıldı.[266] İsrail, Filistinli şehitlerin naaşlarını numaralı olarak mezarlıklarda saklamakla kalmıyor, aynı zamanda Filistinlilerin organlarını da çalıp izinleri olmadan satıyor ki bu uluslararası bir suçtur. Bu uygulamalar her zaman Siyonizm'in Nazizm'in izinden gittiğini, Nazizm'in Holokost kurbanları üzerinde deneyler yaptığını, İsrail'in de şimdi bunu yaptığını doğruluyor.

Numaralı Mezarlık, İsrail'in 1948'den beri izlediği bir politikadır. Bu mezarlıklar askeri alan olarak sınıflandırılmaktadır ve işgalci ordunun izni olmadan hiç kimse buralara giremez. 2015 yılında İsrail Yüksek Mahkemesi, buna izin veren küresel yasalar olmamasına rağmen Filistinli şehitlerin cenazelerinin alıkonulmasına izin vermiştir. İsrail, mezar sayılarıyla ölümü; acıların başlangıcı, intikam aracı, şehit aileleri için bir cezalandırma anlayışı olarak kullanıyor ve bunu yaparken de insani değerler ile uluslararası hukuku ihlâl ediyor.

3.4.6. *Filistinli Şehitlerin Organlarının Çalınması*

İsrail dünyanın en büyük organ bankasına sahiptir. 1986 yılında kurulan bu banka zamanla yanık ve cilt kanseri tedavisinde kullanılmak üzere insan derisini depolayan tıbbi bir tesise dönüşür. Ve bu alandaki hizmetlerini uluslararası düzeyde sağlamaktadır. İsrail işgali, ölü Filistinlilerin organlarını çalıyor, meslekî etiği ihlâl ediyor ve bütün bunlar insanlığa karşı suç teşkil ediyor. İsrail organ bankası, bu hayatî organların tedarikinin yalnızca gönüllü bağışçılardan gelmemesi sebebiyle dünya çapındaki diğer bankalardan farklı bir konumdadır. Suç unsuru olan bu durum, organları da çalınan Filistinlilerin vücutlarından organ çalındığı belgelenmiş vakalar olarak kaydedilmiştir. Bu, İsraillilerin çalıntı organların ticaretini yaptığının kanıtıdır.[267]

İsrail tıbbi yetkilileri de Filistinlilerin organlarının çalındığını inkâr etmemişlerdir. Devlet tarafından işletilen bir adli tıp laboratuvarının eski başkanı, İsrail'in 1990'larda aile üyelerinin

[266] Palestinian News and Info Agency WAFA," Graves of numbers" https://info.wafa.ps/ar_page.aspx?id=4001
[267] Jordan News, Nov 17, 2023 "Israel's skin bank raises ethical concerns on organ consent" www.jordannews.jo

izni olmadan cesetlerden organ topladığını kabul etmiştir.[268] İsrail, 1994 yılında organ bağışı ve naklinin yönetimi ve koordinasyonu için resmi ve bağımsız bir organ oluşturmak amacıyla Ulusal Organ Nakli Merkezi-Herkes İçin Tek Merkez'i kurmuştur. Eronews'in 2023'te yayınladığı bir raporda, İsrail ordusunun, bağımsız bir uluslararası soruşturma yapılması çağrısında bulunan bir STK tarafından Gazze'deki ölülerden organ çalmakla suçlandığı belirtiliyordu. Tıp uzmanlarının karaciğer, böbrek ve kalp gibi hayati organların eksik olduğunu tespit ettikleri bildirilmiş ve Euro-Med Monitor bunu potansiyel organ hırsızlığının "kanıtı" olarak nitelendirmiştir. İsrail'in henüz onaylamadığı 1949 Dördüncü Cenevre Sözleşmesi, savaşçıların ölülerin onuruna saygı duyulmasını, bunların yağmalanmasını, sakatlanmasını veya vücutlarına saygısız muamele edilmesini önlemeyi zorunlu kılmaktadır.[269]

3.4.7. Filistinlilere Yönelik Keyfi Tutuklamalar

Aralık 2023 sonuna kadar işgal hapishanelerinde tutukluların toplam sayısı 8.800'e ulaştı; bunların arasında bir hapishanede 80'den fazlası kadın mahkûm ve 3.291 çocuk yer alıyor. 2023 yılında 11 bine yakın vatandaş İsrail işgal güçleri tarafından tutuklandı.[270]

İsrail, Filistinli tutuklulara karşı sistematik işkence uygulamaktadır: Tutuklulara yönelik tecrit politikası izlemekte, provokatif bir şekilde tutuklu odalarına baskınlar düzenlemekte, tutuklulara saldırmakta ve onları darp etmektedir. Mahkumların ziyaret edilmesi engellenmekte, tutukluların çıplak aranması yoluyla arama politikası uygulanmakta, mahkumların açık havaya çıkmalarına izin verilmemekte, dini ibadet ve uygulamaları yerine getirme hakları ellerinden alınmakta, iletişim kurmaları yasaklanmakta, kötü beslenme şartlarına maruz bırakılmakta ve sağlıksız yiyecekler verilmektedir. Ayrıca mahkumlara ağır para cezaları uygulanmakta, paraları gasp edilmekte ve keyfi olarak sebepsiz yere Filistinli tutuklular gözaltına alınmaktadır.

---

[268] CNN, December 21, 2009 "Israel harvested organs without permission, officials say" www.edition.cnn.com\2009WORLD\meast\12\21\israel.organs\index

[269] Euronew. Joshua Askew Nov 27, 2023 "Israel 'stealing organs' from bodies in Gaza, alleges human rights group' www.euronews.com.

[270] Palestinian News and Info Agency WAFA "Number of prisoners in occupation prisoners during the year 2023 www.info.wafa.ps

İsrail, mahkumların tedavi görmelerini veya yıllık sağlık kontrolleri yaptırmalarını engelliyor, mahkumlara kıyafet ulaştırılmasını yasaklıyor, cezalarını tamamlayan mahkumları serbest bırakmayıp açık gözaltına alıyor, mahkumları sürgün ediyor ve cezalarını yurt dışında veya Filistin içinde tamamlamalarını sağlıyor. Ayrıca zehirlenmiş şehitlerin organlarını çalıyor. İsrail, 1949 tarihli Cenevre Sözleşmesi'nin dördüncü maddesinde belirtilen dinlerine ve geleneklerine uygun bir şekilde defnedilmeleri gerektiği halde, ölen tutukluları defalarca birden fazla mezara gömmek gibi uygulamalara başvurmuştur[271]

3.4.8. İsrail'in Nükleer Silahları

İsrail Atom Enerjisi Komisyonu IAEC, 13 Haziran 1952'de David Ben-Gurion tarafından kuruldu ve 1954'e kadar gizli kaldı. IAEC, Negev Nükleer Araştırma Merkezi ve Soreq Nükleer Araştırma Merkezi olmak üzere iki araştırma merkezini işletmektedir.[272] İsrail'in nükleer programı, ABD hükümetinin Eisenhower yönetimi sırasında Negev çölünde Dinoma yakınlarında keşfettiği 1960 yazının ortasına kadar gizliydi. Haziran 1959'da İsrail ve Norveç, Norveç'in Birleşik Krallık aracılığıyla İsrail'e nükleer malzeme satmasını sağlayan gizli bir anlaşma imzaladı.[273] Bu nükleer proje, İsrail'i dünyada nükleer silah sahibi olan altıncı, Orta Doğu'da ise nükleer silaha sahip tek ülke haline getirmekteydi.

İsrail, Dimona reaktörünü 1950'lerde Fransız hükümetinin kapsamlı yardımıyla inşa etti; on yılın sonunda Dimona'da tahminen 2.500 Fransız vatandaşı yaşıyordu; bu proje ilk olarak bölgede 18 yıl hapis yatmış eski bir teknisyen tarafından ortaya çıkarıldı. Bu hapishane döneminin 11'inde Dimona'nın sırlarını açığa çıkardığı için hücre hapsindeydi.[274]

---

[271] Legal Departmrnt of the Ministry of Prisoners and Ex-Prisoners Affairs, "violations committed by the occupation authorities against Palestinian prisoners" The Palestinian Institution for Human Rights (Witness) www.pahrw.org

[272] Israel Atomic Energy Commission www.nti.org

[273] William Burr & Avner Cohen "The US discovery of Israel's secret nuclear project" Wilson Center www.wilsoncenter.org\publication\the-us-discovery-israels-secret-nuclear-project

[274] Julian Borger Feb 18, 2021 "Israel expands nuclear facility previously used for weapons material" The Guardian www.theguardian.com\world\2021\feb\18\israel-nuclear-facility-dimona-weapons

İsrail'in nükleer projesi hakkında 2000 yılında Columbia Üniversitesi tarafından yayınlanan bir makalede, İsrail'in nükleer programının Yahudi Devleti'nin tarihindeki Siyonist aşamanın, büyük ulus inşa projeleri döneminin bir parçası olduğu ve bunun nihai Siyonist proje olduğu belirtilmektedir. Bu girişim İsrail'in varlığını güvence altına almak için tasarlandı. Yahudi tarihi, İsrail'in varlığına yönelik tehditlere ilişkin endişelerin her zaman mevcut olacağını göstermektedir ve bu, nükleer cephaneliğin statükonun kalıcı olarak sürdürülmesinin gerekçesi olarak alınacaktır.[275] İsrail bu nükleer silahları diğer ülkeleri ve Filistinlileri tehdit etme aracı olarak kullanmaktadır. Mesela Ekim 2023'ten bu yana Gazze'de başlayan son savaşta bu tehdidin kullanıldığı gözden kaçmamaktadır. Kendisi de aşırı sağcı Otzma Yehudit partisinin üyesi olan İsrail Kültür Bakanı Amihai Eliyahu, İsrail medyasına Gazze Şeridi'ne "nükleer bomba" bırakmanın Hamas'taki savaşta "bir seçenek" olduğunu söylemiştir.

Stockholm Uluslararası Barış Araştırma Enstitüsü'nün SIPRI bilgileri, İsrail'in nükleer cephaneliği için hava, kara ve deniz bazlı dağıtım sistemlerine sahip olduğunu gösteriyor. Bombalar uçaklardan rahatlıkla atılabilir (F-61 veya F-15 uçakları). Muhtemelen İsrail'in merkezindeki Tel Nof hava üssü gibi hava kuvvetleri üslerinin yakınında depolanmış durumdadırlar veya Negev çölündeki Hatzerim hava üssü bunun için elverişli görünmektedir. İsrail'in nükleer silahları karadan konuşlu Jericho balistik füzeleriyle de fırlatılabilir. Bu füzelerin bulunduğu yerin Zekharia yakınlarındaki Sdot Micha Hava Üssü olduğu düşünülmektedir (Kudüs'ün yaklaşık 25 kilometre batısında.) İsrail ayrıca Akdeniz kıyısındaki Hayfa limanında faaliyet gösteren beş adet Alman yapımı Dolphin sınıfı dizel-elektrik denizaltıyı da işletmektedir. Bu denizaltılardan bazıları nükleer silahlı seyir füzesi fırlatabilecek donanıma sahip olabilir. Bu, müthiş bir kitle imha silahları dizisidir ve İsrail'e komşularına yıkıcı zarar verme kapasitesi verir.[276] İsrail'in nükleer silahlarının, aslında Filistin'e ve tüm Ortadoğu ülkelerine yönelik terör, toplu katliam ve yıkım silahı olduğu açıktır. Nükleer silaha sahip olmayan diğer komşu ülkeler için de büyük bir tehdittir.

---

[275] Sharad Joshi "Israel's nuclear policy: a cost-benefit analysis" *Strategic Analysis Journal*. Columbia University. March 2000 Vol. XXIII No. 12 www.ciaotest.cc.columbia.edu\olj\sa\sa_00jos01

[276] Kate Hudson "Israel's nuclear arsenal: what we know" CND www.cnduk.org\israel-nuclear-arsenal-what-we-know

Özetlemek gerekirse İsrail, Filistin'deki işgalini sıkılaştırmak ve oradaki Filistinlilerin yaşamlarını kısıtlamak için sistematik yöntemler kullanmış ve kullanmaya da devam etmektedir. İsrail, Filistinlilerin Batı Şeria, Gazze Şeridi ve Doğu Kudüs'teki hareketlerini kısıtlamakta, keyfi bir bürokratik süreç yoluyla seyahat izni vermekte, bunu yaparak İsrail işgal rejimini uygulamakta, Filistinlilerin yaşamlarını kısıtlamakta ve onları boğmak için kullanmaktadır. Böylece Filistinlilerin hayatlarını normal bir şekilde yaşamalarını engellemektedir. İsrail'in 1948 Nekbe'de Filistinlilere etnik tehcir uygulamasıyla başlayan soykırım yöntemleri, Ekim 2023'ten bu yana Gazze Şeridi'nde soykırımla devam ediyor. Nazilerin Aryan olmayan ırklara uyguladığına benzer şekilde İsrail'in Filistin'de kullandığı bir diğer yöntem ise hareketlerin kısıtlanmasıdır. Filistinlileri İsraillilerden ayıran doksan dokuzdan fazla kontrol noktası, İsrail'in Batı Şeria ve Doğu Kudüs'teki yerleşimci nüfusunu çevrelemek için inşa ettiği 708 kilometrelik Ayırma Duvarı, Filistinlilerin organlarını çalıp dünya çapında ticaretinin yapılması, Filistinliler üzerinde modern silah ve teknoloji deneyleri uygulanması, bölge sakinlerinin ve çocukların keyfi olarak tutuklanması, meçhul şehit naaşlarının bulunduğu numaralandırılmış mezarlar, Ortadoğu'da güvenliği tehdit etmeyi amaçlayan nükleer silah tesisleri, Siyonizm'in Filistin'de uyguladığı ve çeşitliliği bakımından Nazizm'i geride bırakan yöntemler olarak ön plana çıkmaktadır. Vahşet sayılabilecek bütün bu uygulamaların amacı; Filistinlileri aşağılamak, işkenceyle yerinden etmek ve yok etmektir.,

Filistin’in işgalinin kronolojisi şöyle özetlenebilir: Herzl’in ortaya çıkış ve Yahudi Devleti kitabını yazması, Siyonizm’in kuruluşu, Filistin’in Vaat Edilmiş Topraklar olduğuna dair Yahudileri oraya göç teşvik eden dini propagandanın başlaması, İsviçre’de Siyonist toplantıların başlaması. Herzl’in Batı imparatorluğu tüm Yahudileri toplayacak bir yer bulmanın gerekliliğine ikna ettiği İngiltere ve Avrupa ülkelerinin desteğiyle Filistin’in işgal ve etnik temizlik yapması, Filistin şehirleri ve köyleri arasında izolasyon politikasının uygulanması, İsrail yerleşimlerinin ve nükleer silahlar kurulması ve şimdi de Gazze halkının soykırıma uğratılarak öldürülmesi.

Tablo 4. Kullanılan Yöntemler: Nazizm ve Siyonizm

Kullanılan yöntemler	Nazizm	Siyonizm
	Toprakların İşgal Edilmek	Etnik Temizlik
	Ayrımcı Yasaların Uygulanmak	Yasadışı yerleşim yerleri inşa ederek yeni toprakları ilhak etmek
	Zorla çalıştırmak	Filistin Hareketlerine Yönelik kısıtlamalar
	Nüfus Hareketinin Kısıtlanmak	İşgal altındaki nüfusu ucuz iş gücü olarak sömürmek
		Uygulanan Ayrımcılık Yasaları
		Filistinli Şehitlerin Organlarının Çalınması
		Filistinlilere yönelik keyfi tutuklamalar
		İsrail'in nükleer silahı

3.5. Nazilerin ve Siyonistlerin Nihai Çözümü

"Nihai Çözüm", Nazilerin "Yahudi sorununu" Avrupa'daki tüm Yahudileri öldürerek çözmeye yönelik kapsamlı programıydı. "Nihai çözümü" uygulama kararının kesin zamanı muhtemelen hiçbir zaman bilinmeyecek ve bilim insanları arasında tartışma konusu olmaya devam edecektir.[277] Nazi rejimi, Aryanlı olmayan etnik kökenlere karşı nihai çözüm olarak gaz odasını kullandı. Gazın verilmesinden yarım saat sonra gaz odası, kimsenin hayatta kalmadığından emin olmak için açıldı. Gece ya da akşam geç saatlerde gazla zehirlenen kurbanların cesetleri, Sonderkommando hapishanelerine getirilene kadar SS koruması altında kaldı.[278]

[277] William Frederich Meinecke Jr. *Nazi ideology and the Holocaust*, USA: Library of Congress. 2007, 139, 141.
[278] Francizek Piper "Gaz Chambers and Crematoria" In Anatomy of the Auschwitz death camp, Yirsael Gutman & Michael Bernbaum (eds.) (1994) Washington D C: Indiana University Press. (157-182).

Cinayetler, Reich genelinde doktorların görev yaptığı özel tesislerde gerçekleştirildi; bu tesislerde, ölüm kamplarının öncülüğünde gösteri olarak gizlenen gaz odaları kullanıldı. Auschwitz kamplarındaki ölüm programlarından birine "14F13" adı verildi.[279] Bu projenin kendisi iki önemli köprü sağladı: İdeolojik köprü; fizyolojik olarak yaşamayı hak etmeyenlerin öldürülmesini, rejimdeki hemen hemen herkesin doktorların talimatıyla, bunların istenmeyen veya işe yaramaz oldukları ideolojik varsayımlarının ortadan kaldırılmasıyla ilişkilendirildi. Kurumsal köprü; T4 ile tıbbi ötenazi amaçlı öldürme alanları olması nedeniyle başlangıçta çoğunlukla siyasî düşmanları barındıran toplama kamplarını birbirine bağlıyordu.

İngiltere, 28 yıl süren Filistin işgali döneminde, Filistin topraklarında üs kurmaları kolay olan yasa ve prosedürlerle, Yahudilerin Filistin'e göçünü ve işgalini kolaylaştırdı. 1948 öncesinde kurulan Siyonist örgütler, daha sonra katliamlar gerçekleştirerek Filistinlilere yönelik İsrail terörünün en önemli araçlarından biri olarak değerlendirildi. Bu örgütler Haganah'tı.[280] Bu örgüt, 1920 yılında kurulan, İngiltere'nin desteğini alan Siyonist askerî bir örgüttür. Irgun, 1937 yılında kurulmuş ve 1948 yılında Deir Yasin katliamını gerçekleştiren Siyonist örgüt Lehi'dir. Nihai çözüm olarak halkın öldürülmesi ve köylerin yok edilmesi gibi takip edilen bu Siyonist katliamların en önemlileri arasında 1948'de Deir Yasin, 1956'da Kafr Qasim katliamı, 1982'de Lübnan'daki Filistinli mülteciler ve 1994'te İbrahimi Cami katliamı yer aldı.[281] 1948'de etnik temizliği yürüten iki ana Yahudi askerî gücü şunlardı: Irgun (İbranice'de Ertzel) ve Stern Gang (Lehi). Irgun 1931'de Hagana'dan dökülmüştü ve 1940'larda Menachen Begin'in elindeydi.[282]

İsrail, Filistin'i işgal ederken, Amerika kendisini desteklediği sürece kimsenin ondan hesap soramayacağını bilerek, uluslararası yasa ve mevzuatı ihlâl etmeye alışmıştır.

---

[279] Robert Jay Lifton & Amy Hackeft "Nazi doctors" in In Yirsael Gutman & Michael Bernbaum (ed.) *Anatomy of the Auschwitz death camp*, Washington D C: Indiana University Press. 1994, 301-316.
[280]Hagana, üyelerinin birçoğunun İngiliz kuvvetlerinde gönüllü olduğu İkinci Dünya Savaşı'nda değerli askeri deneyim kazandı. Ilan Pappe (2006) The ethnic cleansing and Palestine, Oxford: One World Oxford.
[281] Nawaf Al-Zaro. *The open Palestinian Holocaust encyclopedia: a century of terrorism and Zionist war crimes in Palestine*, Amman, Jordan: Majdalawi for publishing and distribution. 2008.
[282] Ilan Pappe. *The ethnic cleansing and Palestine*, Oxford: One World Oxford. 2006.

İsrail'in Filistin'deki en önemli ihlâllerinden biri, Filistinlilere karşı, uluslararası alanda yasaklanmış silahları kullanmasıdır. B'TSELEM 2013 yılında yayınladığı bir raporda, İsrail'in Filistinlilere karşı kitle kontrol silahları kullandığını, bu silahların öldürücü olmaması gerektiğini ve yetkililerin yasayı insan hayatını tehlikeye atmadan uygulayabilmelerine olanak sağladığını beyan ediyor. İsrail'in Batı Şeria ve Doğu Kudüs'te Filistinlilere karşı kullandığı kitle kontrol silahları şunları içermekteydi: göz yaşartıcı gaz; gözleri ve solunum sistemini ciddi şekilde etkileyen kimyasal bir tahriş edicidir. Sersemletici el bombaları; aynı zamanda baskın bir kalabalık kontrol silahıdır; patlamaları parlak bir ışık ve gök gürültüsü gibi bir ses yayan, dikkat dağıtıcı bir önlemdir; bu silah, Amerika Birleşik Devletleri'nde üretilen göz yaşartıcı gaza benzer. Kauçuk kaplı metal mermiler; Kauçuk veya plastikle kaplanmış metal bir çekirdekten yapılmış ve tüfek namlularına monte edilmiş fırlatıcılardan ateşlenen iki tür mermi vardır. Kokarca; Gösterileri dağıtmak amacıyla geliştirilmiş kötü kokulu bir sıvıdır, kamyona monteli tazyikli su ile püskürtülür, kokusu o kadar rahatsız edicidir ki, çevresindeki herkesi geri çekilmeye zorlar.[283]

İsrail, Birinci İntifada'dan bu yana (1987) Filistinlilere karşı yasaklı silahlar kullanmıştır; patlayıcı mermiler (dom-dom mermileri), kurbanların vücutlarında patlamak üzere tasarlanmış ve onlara mümkün olduğu kadar iç hasar vermek amacıyla tasarlanmış bir tür özel mermidir. İsrail, uluslararası yasağına rağmen bu tür silahları özellikle çocuklara karşı kullanmaktadır.[284] İsrail, 2014'te Gazze'ye karşı savaşta yasadışı şu silahları şu kullanmıştı: Yoğun İnert Metal Patlayıcı DIME; insan vücuduna nüfuz eden ve insan dokusundan çıkması zor olan âtıl metal atomları yayar. Zırh delici bombalar; normalde güçlendirilmiş komuta merkezlerini ve silah depolarını vurmak için kullanılan bu bombalar, yüksek patlayıcı kapasiteyle uzun mesafelere nüfuz etmekte ve Filistinlilerin evlerini vurmak

[283] B'TSELEM *January* 2013 "Crowd control: Israel's use of crowd control weapons in the West Bank www.betselem.org\publications\summaries\201212-crowd-control

[284] Al-Rai Agency, "Explosive bullets turn Palestinian "bodies into" halves" *January* 2018 www.alray.ps\ar\post\180671

için kullanılmaktadır. Beyaz fosfor; bu şeffaf bir balmumu oluşturmak için oksijenle karışır, yangınlara neden olur ve kalınlaşır, sadece kemikler kalana kadar eti yakabilir.[285]

İsrail, 2023'ten günümüze Gazze'deki son savaşında beyaz fosfor kullanmıştı. Bu yasak silah, işaretleme, sinyal verme ve karartma amacıyla ya da insanları ve nesneleri kavuran ateş yakmak için bir silah olarak kullanılabilir; insanları ciddi şekilde yakabilecek ve bölgedeki yapıları, alanları ve diğer sivil nesneleri yakabilecek önemli bir yangın çıkarıcı etkiye sahiptir. Dünyanın en yoğun nüfuslu bölgelerinden biri olan Gazze'de beyaz fosfor kullanımı, siviller üzerindeki riski büyütmekte ve uluslararası insani hukukun sivilleri gereksiz riske sokma yasağını ihlal etmektedir.[286] İnsan Hakları İzleme Örgütü'ne göre İsrail, Gazze'de savaş suçu teşkil eden açlığı bir savaş silahı olarak kullanmakta; sivil halkın toplu olarak cezalandırılması olan su, yiyecek ve yakıt dağıtımını kasten engellemektedir.

Almanya'nın 1945'teki yenilgisinin ardından, İkinci Dünya Savaşı'nı başlatan Alman yetkilileri Nürnberg Mahkemeleri yargıladı ve İsrail, Holokost nedeniyle hâlâ Almanya'dan tazminat alıyor.[287] Öte yandan Filistin'de işlediği soykırım suçlarından dolayı bazı ülkelerin dava açmasına rağmen hiçbir İsrailli yetkili yargılanmadı ve bu durum Filistin sebebiyle yurtdışında tutuklanma korkusuyla seyahat etmelerini engellemektedir.

3.6. Dün Auschwitz Bugün Gazze…

3.6.1. Tarih

Bugünün dehşetleri dünün mağduriyeti üzerine inşa edilmiş ve nesilden nesle aktarılmıştır. Aushwitz gettosu her zaman, 1940'ta kurulan ve 1,3 mil karelik bir alanda yaklaşık 400.000 Yahudi'yi barındıran Nazi Holokost rejiminin yankı uyandıran bir simgesi olmuştu.[288]

---

[285] Middle East Monitor “Military expert: Israel is using 3 internationally banned weapons in Gaza” www.middleeastmonitor.com\20140804-military-expert-israel-is-using-3-internationally-banned-weapons-in-gaza

[286] Human Rights Watch October 12, 2023 “Israel: white phosphorus used in Gaza, Lebanon” www.hrw.org\news\2023\10\12\israel-white-phosphorus-used-gaza-lebanon

[287] Abdullah Al Ashaal. 2010

[288] Michael Rothberg” From Gaza to Warsaw: mapping multidirectional memory” Holocaust Memory 2011, 523-548.

Auschwitz, Polonya'nın güneyinde, küçük bir sanayi kasabasıydı, Nazi rejiminin en büyük kampıydı ve Nazilerin "nihai çözümünün" bir parçasıydı." Auschwitz, Nazi toplama kamplarının en büyüğüydü, Auschwitz'de bir toplama kampı kurma girişimi SS ve polis bölge komutanlığından geldi; Polonya'daki direniş faaliyetlerinin yoğunlaşması nedeniyle hapishaneler ve cezaevleri artık ihtiyaçlarını karşılayamıyordu. Auschwitz, Nazilerin en büyük ölüm kampıydı; üç kamp bir aradaydı: bir ölüm merkezi, bir toplama kampı ve bir dizi köle-çalışma kampı. 1942-45 yıllarında ana kampların bölümlerinin yoğun bir şekilde genişletilmesi ve inşa edilmesine ek olarak, Auschwitz çevresinde geniş bir alanda 40'a yakın kamp kuruldu, bu kamplar ya doğrudan Auschwitz'e bağlıydı ya da şube olarak hizmet veriyordu.[289]

Gazze Şeridi, Filistin'in güneybatısında yer alan 140 mil karelik bir arazidir ve güneyde Mısır ile sınır komşusudur. Gazze'nin nüfusu 2022 yılı sonu itibariyle 2,2 milyondur.[290] Gazze nüfusu dünya hızının üç katı artıyor ve bölge sakinlerinin ortalama yaşı 17,4 olup nüfusun %44,4'ü 14 yaş veya daha yaşlıdır.[291] Gazze Şeridi yedi geçitle çevrilidir ve hiçbir şey bu geçitlerden birinden geçmeden şeride giremez veya var olamaz. Bunlardan altısı "İsrail" in kontrolünde, işgalin kontrolü dışındaki tek geçiş noktası ise Mısır'ın kontrolü altında bulun Refah kapısıdır. Gazze, Kudüs'ten sonra Filistin Yönetimi idaresindeki ikinci büyük şehirdir. UNRWA'ya göre Gazze'deki Filistin kampının sayısı sekiz, buradaki mülteci sayısı ise yaklaşık 1,4 milyon civarındadır ve bu kamplar şeridin nüfusunun üçte ikisinden fazlasını oluşturmaktadır.[292] İsrail kuşatmasının başladığı 2006 yılından bu yana Gazze, araştırmacıların dikkatini çekmiş durumdadır. Siyonizm'in elindeki Gazze'de yaşananları, Nazilerin elindeki Polonya'daki Auscwitz kampında yaşananlarla karşılaştıran çok sayıda çalışma ve makale var. Bu kitap ve makale karşılaştırmalarına örnek olarak şu yayınlar zikredilebilir: Josef Massad (2009) Gaza Getto Ayaklanması (The Gaza ghetto uprising), Michael Rothberg (2011) Gaza'dan Varşova'ya: Çok Yönlü Hafızanın Planlanması (From Gaza to Warsaw: mapping multidirectional memory), Hamid Dabashi (2014) Gaza:

[289] Yirsael Gutman & Michael bernbaum. *Anatomy of the Auschwitz death camp*, Washington DC: Indian University Press. 1994.
[290] Palestine News and Info Agency WAFA www.info.wafa.ps.
[291] The World Factbook www.cia.go\library.
[292] Encyclopedia of Palestinian Camps, www.palcamps.net.

Auschwitz Sonrası Şiir (Gaza: poetry after Auschwitz), David Rovics (2023) Gazze Getto Ayaklanması (The Gaza ghetto uprising) ve Haydar Bayramı (2023) Gazze 2023: (Our Warsaw uprising movement).

Gazze'ye 2007'den bu yana uygulanan kuşatmanın işi zorlaştıran yanı, bunun ABD ve Avrupa Birliği'nin desteğiyle İsrail tarafından yürütülmesidir. Asıl acı olan, Varşova'da yaşananlarla Gazze'de yaşananların karşılaştırılmasının geçerliliği konusundaki tartışma değil, çünkü her olayın kendine has bir özelliği bulunmaktadır. Ne kadar üzücüdür ki, dünyanın gözleri önünde, Amerika'nın desteğiyle yeni bir soykırım bu yüzyılda (yirmi birinci yüzyılda) gerçekleşiyor ve kimse İsrail'i ve Amerika'yı ya da Gazze halkına yönelik bu soykırımı durduramıyor.

3.6.2. İşgal ve Direniş

Almanya, Eylül 1939'da Polonya'yı işgal etti ve orada Auschwitz kampını kurdu; burası Avrupa'nın en büyük Nazi toplama kampı oldu. Zorlu gözaltı koşullarına rağmen Ekim 1944'te kamptaki mahkûmların direnişi Naziler tarafından bastırıldı. Ekim 1944'te kampta zalimlere karşı çıkan bir ayaklanma ve tüm katılımcıların öldürülmesiyle sonuçlanan bir kaçma girişimi, kamp tarihinde bu türdeki tek önemli direniş eylemiydi.[293] Auschwitz'de faaliyet gösteren Polonyalı direniş örgütünün üyeleri yerel halktan seçilmişti. Direniş çabalarının çoğunu, özellikle kampa yiyecek ve ilaç kaçırarak mahkûmlara maddî yardım sağlamaya çalışanlar oluşturmaktaydı. Direniş aynı zamanda Polonyalı mahkûmlar ile kamp dışındaki akrabaları arasında temas kurulmasına da yardımcı oldu ve kaçış için yardım sağladı. Auschwitz tarihindeki ilk kaçış, 6 Temmuz 1940'ta Polonyalı bir mahkûmun kaçmayı başarmasıydı.[294]

Gazze Şeridi, 1948 yılına kadar Filistin üzerinde İngiliz 'Mandası' altındaydı. Daha sonra 1948-1956 yılları arasında Mısır yönetimine geçti, daha sonra İsrail, 1956'da burayı beş ay işgal etti, ardından Mart 1957'de buradan çekildi. Gazze yeniden Mısır egemenliğine

[293] Yisrael Gutman, "Auschwitz an overview "(5-33) in Anatomy of the Auschwitz death camp. 1994, 31.
[294] Henryk Swiebocki "Prisoners escapes" in Anatomy of the Auschwitz death camp (1994), (503-521)

girdi. İsrail, 1967 yılından 1994 yılında Filistin Yönetimi'nin gelişine kadar Gazze'yi işgal etti. Gazze Şeridi, 2005 yılında tek taraflı olarak geri çekilmesine rağmen İsrail işgali altında kalmaya devam etmektedir; zira İsrail, Şeridin kara, deniz ve hava çıkışları üzerinde tam kontrole sahip bulunmaktadır. Hamas'ın 2006 parlamento seçimlerinde kazandığı zaferin ardından Gazze'de boğucu bir kuşatma uygulanmakta ve 17 yılı aşkın bir süredir buradaki halka karşı Apartheid politikası devam ettirilmektedir.

Birleşmiş Milletler Güvenlik Kurulunun 3314 (1974) sayılı kararı, "sömürge ve ırkçı rejimler veya diğer yabancı tahakküm biçimleri altındaki halkların" kendi kaderini tayin etme, özgürlük ve bağımsızlık hakkını almasını" teyit etti ve "bu insanların mücadele etme hakkını" onayladı. UNGA Kararı 37/43 (1982), Filistin halkının ve "yabancı ve sömürge egemenliği altındaki tüm halkların" kendi kaderini tayin etmesinin "devredilemez hak" olduğunu yeniden kabul etti. Ayrıca "halkların {...} sömürge ve yabancı tahakkümünden ve yabancı işgalinden, silahlı mücadele de dâhil olmak üzere mevcut tüm araçlarla kurtuluş mücadelesinin" meşruiyetini yeniden onayladı.

Filistinliler tarihsel olarak sömürgeci egemenliğe farklı yollarla direndiler; bunlar silahlı ve silahsız direniş araçlarıydı. Filistin'de özellikle İngilizlere ve Siyonistlere karşı 1936-1939 Büyük Arap İsyanı'nda İngiliz işgaline karşı direndiler. 1948 Nekbe'de Filistin topraklarında Yahudi devletinin kurulmasıyla sonuçlanan İsrail işgaline, 1967'de ise yine İsrail'e direndiler. Birinci İntifada'nın (1987) gelmesiyle birlikte bu yıl 'taş ayaklanması' diye bilinen İslami yönelimli bir direniş ortaya çıktı. Bu, İslami Direniş Hareketi Hamas'tı. Filistinliler İsrail işgaline direnişte silahlı yöntemlerin yanı sıra grev, boykot, Filistinli tutsakların açlık grevi, kitle ve halk komiteleri gibi silahsız direniş yolları da vardı. İngiliz işgalinden günümüze kadar çeşitli direniş hareketleri (sol, laik ve İslami) Filistin direniş hareketi olarak ortaya çıkmıştır. İslami hareket Hamas, İsrail'in 2006'daki kuşatmasından bu yana Gazze'deki direnişin merkezi olarak görülüyor.

İsrail işgaline karşı Filistin direniş hareketleri, 1967 savaşından sonra geçen yüzyılın altmışlı yıllarında, Filistin Kurtuluş Örgütü el-Fetih ve diğer sol hareketlerin kurulmasıyla başladı. 1987 yılındaki ilk Filistin İntifadası ile İslami hareket Hamas ortaya

çıktı ve direniş faaliyetine başladı. 2006'da Filistin Yasama seçimlerini İslami Direniş Hareketi "Hamas" kazandı ve İsrail, ABD, Avrupa Birliği ve (Hamas'ın siyasi rakibi) el-Fetih hareketi seçim sonuçlarını tanımayı reddetti. Hamas'ın bu zaferinin ardından İsrail, Gazze Şeridi'ni karadan, denizden ve havadan boğucu bir kuşatma altına aldı ve Hamas bu insanlık dışı kuşatmaya direnmeye başladı.

Gazze, 2007 yılından beri ağır bir kuşatma altında ve 2008-2009 (23 gün), 2012 (8 gün), 2014 (51 gün), 2019, 2021, 2022 ve 2023-2025 yıllarında İsrail tarafından beş savaş saldırısına maruz kaldı. Bu bağlamda, Gazze'nin Ekim 2023'ten itibaren bir soykırıma maruz kaldığını hatırlamak gerekir. İsrail'in Gazze Şeridi'ne yönelik son saldırılarında, uluslararası alanda yasaklanmış silahlar, Amerikan yapımı fosfor bombaları ve patlayıcı bombalar kullanıldı. Filistin direnişi ise bu saldırılara İsrail'e roket atarak karşılık verdi.

Filistin'in direniş biçimleri, İsrail işgalinin Gazze'yi kuşattığı yıllar boyunca gelişti ve çeşitlendi. Gazze'deki direnişin en belirgin biçimlerinden bir İsrail askerlerinin kaçırılıp işgal hapishanelerindeki Filistinli tutuklularla takas edilmesidir. Şalit, 2006 yılında Hamas tarafından kaçırılan ilk İsrail askeriydi. İsrail, Gazze Şeridi'ne yönelik birden fazla saldırı başlatmasına rağmen yıllardır onun yerini tespit edemedi. 2011 yılında binden fazla mahkûmla takas edildi.

2014 yılı, Gazze'deki direnişin Gazze'den İsrail'deki hedefini vuran roketleri fırlatmayı başardığı bir dönüm noktasıydı. Direnişin ve Gazze'deki Filistin halkının ablukayı kırmak için takip ettiği direniş biçimlerinden biri de İsrail ablukasının kaldırılması ve Filistin halkının geri dönüş hakkı talebi amacıyla 2018 yılında Gazze girişlerine doğru mülteci yürüyüşlerinin başlatılmasıdır. Bu yürüyüşler barışçıl olmasına rağmen İsrail ve yürüyüşlere katılanlara saldırdı ve binlerce Filistinliyi öldürdü.

Gazze'deki direniş biçimlerinden biri de uluslararası desteğe erişimdir. Müslüman Kardeşler gemisi, Gazze Şeridi'ndeki ablukayı kırmak amacıyla 2009 yılında Lübnan'dan ayrılmış ancak İsrail, Gazze tarafından Filistin topraklarına girdiğinde gemiyi durdurmuş, gemidekileri tutuklamış, üzerindeki kamera ve aletleri imha etmiş, mürettebatı onlarla inceleme yaptıktan sonra serbest bırakmıştı. İsrail, ablukayı kaldırmak için Mısır, Kıbrıs,

Katar ve Libya'dan gelen diğer gemilerin Gazze'ye girmesini engellemişti.[295] Belki de en büyük olay, İsrail'in Mayıs 2010'da Türkiye'den kalkan Mavi Marmara Gemisi'ne karşı işlediği suçtur. Altı uluslararası kuruluş (İHH İnsani Yardım Vakfı, Özgür Gazze Hareketi, Avrupa Gazze Kuşatmasını Bitirme Kampanyası, Yeşil Gemi ve İsveç Gazze Gemisi) buluştu ve şeride 6.000 ton insani yardım ulaştıracak bir yardım filosu oluşturdular. Bu gemiye, aralarında Nobel Barış Ödülü sahibi sanatçı ve aktivistlerin yanı sıra 15'ten fazla parlamenter ve 60'tan fazla uluslararası gazetecinin de bulunduğu 37 ülkeden 750 aktivist katıldı. 31.05.2010 tarihinde İsrail ordusu filoya karşı saldırı başlatmış, 10 gönüllü öldürülmüş, 56 kişi de ağır yaralanmış, aralarında yaralılar bulunmasına rağmen gemiye katılanların tümü, tutuklanmış, baskı ve kötü muameleye maruz bırakılmıştır.[296] Belki de en büyük direniş faaliyeti 7 Ekim 2023'te Gazze'deki direnişin Gazze sınırındaki İsrail yerleşimlerine büyük bir saldırı başlatıp yüzlerce kişiyi rehin aldığı gündü. Bunun amacı 17 yılı aşkın süredir kuşatma altında olan Gazze halkının sesini dünyaya duyurmaktı. Buna karşılık İsrail, Gazze halkına soykırım yapma niyetini açıkça ilan ederek yok etti, altyapısını ortadan kaldırdı ve yüz binlerce kişiyi öldürdü.

3.6.3. *Gazze Soykırımı: Soykırıma Rağmen Geri Kalanımızı Kurtarın*

Devlet adamlarının hiçbiri, Hitler'in Yahudi sorununa getirdiği çözümün, önce Alman Yahudilerini Almanya'da tanınmayan bir azınlığa indirgemek, sonra onları vatansız insanlar olarak sınırların ötesine sürmek ve son olarak da onları tehcir etmek için her yerden geri toplamak olduğunu bilmiyordu. Yahudilerin imha kamplarına gönderilmesi, dünyanın geri kalanına, azınlıklar ve vatansızlarla ilgili tüm sorunların gerçekte nasıl 'tasfiye edileceğini' gösteren anlamlı bir gösteriydi.[297] İsrail'in Ekim 2023'ten bu yana Gazze halkına yönelik gerçekleştirdiği soykırıma ilişkin; İsrail dünyada yaşanan soykırımın her türlüsünü uyguladı ve uygulamaya da devam ediyor. Şu ana kadar 18.000'i çocuk olmak üzere 70.000'e yakın insanı öldürdü[298]. Eğitim kurumları ve altyapı yıkıldı, sağlık sektörü ve orada çalışan

[295] Abdullah Al Ashaal. *The Gaza Holocaust in the eyes of international law*, Beirut: Dar Al Fikr. 2010.
[296] İHH İnsani Yardım Vakfı
[297] Arendt. 1973, 290
[298] Palestinian Central Bureau of Statistics PCBS August. 15, 2025 https://www.pcbs.gov.ps/site/512/default.aspx?tabID=512&lang=en&ItemID=6006&mid=3171&wversion=Staging

uluslararası yardım kuruluşları yok edildi ve oradaki nüfusun geri kalanı, bombalama ve öldürmelerden ölmezlerse, uygulanan açlık politikası nedeniyle açlıktan ölecek. Gazze, İsrail'in planladığı gibi yaşanmaz bir yer haline geldi ama işin korkunç yanı, bunun; Hitler dönemindeki gibi değil, dünyayı yönetenlerin onayı ve sessizliğiyle ve kamuoyu önünde gerçekleşiyor olmasıdır

Gazze nüfusunun üçte ikisi, Birleşmiş Milletler Konseyi Genel Kurulu'nun 1948 tarih ve 194 sayılı kararı uyarınca geri dönüş haklarına sahip mültecilerden oluşmaktadır. Bu sakinler, 1948'de Filistin'in işgali ve bu topraklarda Yahudi devletinin kurulmasıyla tarihi Filistin'inde etnik temizliğe maruz kaldılar. Şimdi de yerlerinden edildikleri Gazze'de yeniden etnik temizliğe, yeni bir soykırıma maruz kalıyor, aynı acıyı iki kez yaşıyorlar.

Filistin Merkezi İstatistik Bürosu, 2023 yılında Filistinliler arasında 1948 Nekbe'den bu yana en yüksek ölüm oranının kaydedildiğini belirterek, Filistin'de 2023 başından bu yana şehit sayısının 22 bin 404'e ulaştığını, bunların 22 bin 141'inin, 7 Ekim'den bu yana şehitlerin yüzde 98'inin Gazze Şeridi'nde olduğunu açıkladı. Gazze Şeridi'ndeki toplam 61.722 şehidin 18.592'i çocuk, 12.400'ü kadın, 4.412'e yaşlı, 1411'si sağlık personeli, 800'i eğitim personeli şehidi ve 238'i de basın şehididir.[299]

Euro-Med İnsan Hakları İzleme Örgütü'ne göre İsrail, 2023'ten bu yana Gazze'ye karşı yürüttüğü son savaşta onlarca akademisyeni öldürdü, Gazze Şeridi'ndeki tüm üniversiteleri yok etti, kasıtlı ve spesifik olarak Gazze'deki akademik, bilimsel ve entelektüel şahsiyetleri hedef aldı (Evlerine hava saldırıları düzenleniyor). Hak Grubu, hedeflenenlerin arasında profesör derecesine sahip 17, doktora derecesine sahip 59 ve yüksek lisans derecesine sahip 18 kişinin bulunduğunu belirtti. İsrail, 100 günden fazla süren saldırı boyunca Gazze Şeridi'ndeki her üniversiteyi aşamalı ve sistematik olarak yok etti. Filistin Eğitim Bakanlığı'na göre devam eden saldırılarda 4 bin 327 öğrenci hayatını kaybederken, 7 bin 819 öğrenci de yaralandı, 231 öğretmen ve yönetici öldürüldü, 756 kişi de yaralandı. Bu

[299] Palestinian Central Bureau of Statistics 15 Augustus 2025 https://www.pcbs.gov.ps/site/lang__en/1405/Default.aspx

arada Gazze Şeridi'nde devlet tarafından işletilen 281 okul ve UNRWA tarafından işletilen 65 okul tamamen yıkıldı veya ciddi şekilde hasar gördü.[300]

Aljazeera'ye (31 Aralık, 2023) göre, Hükümet Medya Ofisi'ne göre İsrail'in Gazze'yi yaklaşık üç ay boyunca aralıksız bombalaması Gazze Şeridi'ndeki evlerin yüzde 70'ini yok etti. Daha önceki bir raporda, modern tarihin en yıkıcısı olarak kabul edilen İsrail bombardımanında 200'den fazla kültürel ve arkeolojik alanın yok edildiği belirtiliyordu. Wall Street Journal'ın bir raporunda, şeride atılan 29.000 bombanın yerleşim bölgelerini, Bizans kiliselerini, hastaneleri ve alışveriş merkezlerini hedef aldığı ve tüm sivil altyapının tamir edilemeyecek derecede zarar gördüğü belirtilirken; analiz edilen uydu görüntüleri ise yaklaşık olarak şunu gösterdi: İsrail saldırılarında 439.000 evden 300.000'i yıkıma uğradı.[301] Israil Gazze'de basını da hedef almakta ve basın mensuplarını öldürmektedir. Şeritteki hükümetin medya ofisine göre, savaşın başlamasından bu yana İsrail tarafından Gazze'de öldürülen gazetecilerin sayısı 105'e ulaştı. Bu, İsrail'in bölgedeki savaşı başlatmasından bu yana günde ortalama birden fazla gazetecinin öldürüldüğü anlamına gelmektedir.[302]

Bütün bu uygulamalar kelimenin tam anlamıyla Gazze'de Filistinlilere soykırım yapıldığını göstermektedir. İsrail işgal ordusu tarafından ibadethanelerin, konutların, ambulansların, hastanelerin, okulların, üniversitelerin, kiliselerin ve 200'den fazla miras ve arkeolojik alanın yok edilmesi de bu soykırım planının bir parçası olarak öne çıkmaktadır. Doktorları, üniversite profesörlerini, bilim adamlarını, entelektüelleri ve okul öğretmenlerini içeren bilim sınıfını öldürerek ortadan kaldırmak; çoğu çocuk olmak üzere 30.000'den fazla insanı öldürmek, Gazze Şeridi'nin altyapısını ve sembol yapılarını silmek ve burayı yaşanmaz hale getirmek soykırımın net bir göstergesidir.

---

[300] Euro-Med Human Rights Monitor, *January* 20, 2024 "Israel kills dozens of academics, destroys every university in the Gaza Strip", 20 Ocak 2024, https://euromedmonitor.org/en/article/6108/Israel-kills-dozens-of-academics,-destroys-every-university-in-the-Gaza-Strip

[301] AlJazeera, December 31, 2023, "Israeli bombardment destroyed over 70% of Gaza homes: Report" https://www.aljazeera.com/news/2023/12/31/israeli-bombardment-destroyed-over-70-of-gaza-homes-media-office#:

[302] The New Arab, December 28, 2023, "Gaza journalist death toll reaches 105 as Israel expands assault" https://www.newarab.com/news/gaza-journalist-death-toll-reaches-105.

20. yüzyılda Holokost'un medyadan uzak, kapalı mekânlarda gerçekleştiği bir dönemde ve delil yetersizliği nedeniyle kurbanların sayısından ve imha yöntemlerinden şüphe duyan birçok araştırmacı bulunduğundan; Filistinlilerin özellikle Gazze'deki imhası 21. yüzyılda medyanın önünde ve doğrudan dünyanın gözü önünde gerçekleşmektedir. Buna rağmen dünya bir kez daha bu duruma seyirci kalmakta ve izlemektedir. Holokost yalnızca Nazizm'in elinde meydana gelirken, Gazze şu anda Amerikan silahları ve füzeleri ile ABD, İngiltere ve Fransa'dan gelen askerî teçhizat ve askerlerle yok edilmektedir. Süper güçlerin desteğiyle gerçekleşen bu çifte soykırım, mevcut siyasî dünyanın çöküşünün boyutunu da göstermektedir. Eğer insanlığın hâlâ var olduğu iddia ediliyorsa ve mümkünse yok edilen Gazze'den geriye kalanların da kurtarılması gerekmektedir.

Uluslararası Askeri Mahkeme (IMT), Nazi rejimi sırasında işlenen suçlar nedeniyle 1 Ekim 1946'da 12 üst düzey Nazi yetkilisini idama mahkûm etti. Dört müttefik ülke (Amerika Birleşik Devletleri, Britanya, Sovyetler Birliği ve Fransa) her biri yargıçlar ve diplomatik yetkililer atayarak, Nazi rejiminin ekonomik, siyasi ve askeri liderliğini temsil eden seçilmiş Alman yetkilileri yargıladı. İsrail işgalinin vahşetlerine ve Filistin'deki eylemlerine rağmen, İsrail ordusundaki savaş suçlularından hiçbiri cezalandırılmadı.

İspanya Yüksek Mahkemesi, 2002 yılında Gazze Şeridi'nde 14 sivilin ve bir Hamas liderinin öldürülmesiyle sonuçlanan saldırıya ilişkin olarak, aralarında eski bir savunma bakanının da bulunduğu yedi İsrailliye karşı savaş suçu soruşturması başlatacağını söylemiş, İspanyol yasaları yabancıların dünyanın herhangi bir yerinde işledikleri soykırım, insanlığa karşı suçlar ve işkence gibi suçlardan yargılanmasına izin vermiştir. Ancak bugüne kadar İsrailli yetkililerin yargılandığı bir dava fiilen gerçekleşmemiştir.[303] Holokost, Nazi rejimi İkinci Dünya Savaşı'nın bitmesiyle sona erdi. İsrail işgali ve soykırımı, 1948 ve öncesinde Filistin'in işgal edilmesiyle başladı; Siyonizm tarafından planlanan ve uluslararası hukuku aşan Amerika ve Avrupa desteğiyle bugüne kadar devam etmektedir.[304]

---

[303] Reuters, 29 *January* 2009) Spanish court investigates 2002 Israeli Gaza attack"https://www.reuters.com/article/idUSTRE50S5U4/

[304] Bkz. Ilan Pappé (2004). Siyonizmi Pazarlamak: Atlantikin İki Yakasında Siyonist Lobicilik, Çev. Murtaza Özeren, İstanbul: Ketebe Yayınları. John J. Mearsheimer & Stephen M. Walt (2014) İsrail Lobisi ve Amerikan

Dış Politakası, Çev. Hasan Kösebalaban, İstanbul: Küre Yayınları. Robert Eisen. (2011). The Peace and Violence of Judaism: From the Bible to Modern Zionism, New York: Oxford University Press,

4. Tartışma ve Analiz

Modernite, Holokost ve İsrail'in Filistin'i işgali arasında bir benzerlik olduğu fikri çalışmamızın temel hipotezidir. Bunu şu sorular ışığında daha da açıklığa kavuşturmaya çalışacağız:

4.1. Holokost Modernitenin Bir Sonucu muydu?

Modernite genellikle Aydınlanmanın fikirleriyle, özellikle de rasyonel ve ilerici bir sistem kurmak için doğa, akıl ve ilerleme vaadiyle eşittir. Bu bakış açısı, İkinci Dünya Savaşı'ndan ve Frankfurt okulunun çalışmalarıyla artan çok sofistike bir Batı otokontrol söyleminin gelişmesinden sonra büyük ölçüde değişti. *Felsefe Ansiklopedisi*'ne (1967) göre Aydınlanma, büyük bir tarihsel dönemi, çoğu batı dilinde kabaca 18. Avrupa'yı belirten zihinsel bir yapı veya soyut bir fikirdir. Dönemin Fransız filozofları sistematik filozoflar değil, doğa bilimine hayran olan ve metafizik için önemli bir girişimde bulunan entelektüellerdi. Bacon, Decants, Lock ve Newton gibi 17. yüzyıl filozoflarından etkilendiler. Soyut bir paradigma olarak Aydınlanma'ya genellikle bir ana fikirler kümesi olarak yaklaşılır, doğa, akıl ve ilerleme. Bunların hepsi, Yahudi-Hıristiyan geleneğinin dayattığı doğal olmayan ve mantıksız sınırlamalara karşı, rasyonel ve ilerici bir sistem kurabilecek standartlara ve yasalara atıfta bulunmaktadır.[305]

İleri modernizm, kabaca 1830'dan 1. Dünya Savaşı'na kadar Batı Avrupa ve Kuzey Amerika'da sanayileşme ile ilişkili olan bilimsel ve teknik ilerlemeye olan inançların güçlü bir versiyonu olarak düşünülür. Teknolojik ve bilimsel ilerlemenin faydalarının, genellikle devlet aracılığıyla, insan faaliyetinin her alanında nasıl uygulanabileceğine dair özellikle kapsamlı bir vizyondur. İleri modernizmde yeni olan şey, bütün bir toplumu daha önce sadece manastırın örgütlendiği şekilde örgütlemeyi hayal etmeyi mümkün kılan idari teknoloji ve sosyal bilgidir. 19. yüzyıl ileri moderniteleri için, insan da dâhil olmak üzere doğa üzerindeki bilimsel tahakküm özgürleştiriciydi. 20. yüzyıl ileri modernizmi, gerçekleştirilebilir ütopya

[305] Haggag Ali. 2013, 5, 40

yaratmada tüm toplumsal düzenlerin kök ve dal rasyonel mühendisliği fikrine dayanıyordu ve bir dizi tarihsel toprak, ileri modernist ideolojinin gelişmesi için özellikle elverişli görünüyordu. Bu topraklar savaşlar ve ekonomik bunalım gibi devlet iktidarının krizlerini içeriyor.[306]

Birinci Dünya Savaşı ve sonrası ister nasyonal sosyalist ister muhafazakâr ya da sadece milliyetçi olsun, ırkın bilimi ya da gizemi olarak ırkçılığı her biçimiyle yeniden canlandırdı. 1914'e gelindiğinde, ırkçılık büyük ölçüde Avrupa kolonileriyle sınırlı ve Avrupa'da fırtınalı bir rotayı izlemiş gibi görünüyordu. Yine de birkaç on yıl sonra ırkçılık Avrupa'da eşi benzeri görülmemiş bir ölçekte uygulamaya konacaktı. Savaş ve devrimler, ırkçılığı daha kalıcı ve harika bir uygulama haline getirdi.[307]

İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana, bölgedeki bir vatandaşın kendisi ve siyasi aidiyet duygusu hakkında ne hissetmesi gerektiğine dair çok önemli, belirleyici denmese bile, değişimler ve eklemeler oldu. Bunlardan ilki, ulus devletlere bağlı insanların duygularında önemli bir artış olmasıdır. Tıpkı ulus devletin bağımsızlığı veya bölgesel varlığı tehdit edildiğinde üretilen farklı derecelerde ve türlerde duygular olduğu gibi bir ulus-devlete olan bu bağlılıkta farklı yoğunluk dereceleri vardır. 20. yüzyıldaki ikinci büyük değişim, siyasi düşünce söz konusu olduğunda, tamamen yerel sorunların büyük, küresel genellemeler içinde kavranması, ele alınması, analiz edilmesi, üzerinde mücadele edilmesi ihtimalinin çok daha yüksek olmasıdır. Kuşkusuz bu, Siyonistlerin Filistin mücadelesini yürütme şekli için de geçerliydi. Örneğin, 20. yüzyılda Maruni Zealotların, konumlarını, kapıları çekiçle çalan barbar ordularından kaçan Batı medeniyetinin özünü somutlaştıran bir şey olarak görmeleri de yaygındır. Benzer şekilde, Filistinliler 1967'den bu yana mücadelelerine Vietnam, Cezayir, Küba ve Kara Afrika'yı içeren çerçevede eğildiler ve gördüler. Odaktaki bu değişiklik, kısmen, özgürlük ve bilgi hakkındaki fikirlerin geniş ölçüde ayırt edilmesi ve

[306] Scott, (1998).
[307] George Mosse. *Toward the final solution,* USA: University of Wisconsin Press. 2020, 153.

sömürgeciliğe ve emperyalizme karşı evrensel mücadele nedeniyle odaklanan dünya çapında artan bir siyasi bilinçten kaynaklanmaktadır.[308]

20. yüzyılın farklı jeopolitik değişimi: Birinci Dünya Savaşı, İkinci Dünya Savaşı, Doğu Avrupa'da komünizmin çöküşü ve Sovyetler Birliği'nin dağılması, ulus devleti siyasi bir format olarak büyük ölçüde genişletti ve ideolojik bir seçenek olarak güçlü bir şekilde güçlendirdi. Uluslar, doğuştan birbirine ait olanlardan oluşur (genetik olarak, soysal olarak tanıdık bir şekilde kalıtsal olsa da dil ve kültür). Devletler, tamamen kendi egemen yasal otoritelerine tâbi olanlardan oluşur. Bu nedenle, gerçek bir ulus devlet, yalnızca doğuştan kendisine ait olanlardan ve egemen yasal otoritesine tâbi olanlardan oluşacaktır.[309]

Antisemitizm ve ırkçılık, 20. yüzyıldaki Holokost'tan önce Avrupa'da tanıdıktı. Katolik antisemitizmi Fransa'da her zaman var olmuş ve ırkçılığa zemin hazırlamıştı. Fransız antisemitizminin ana akımı, milliyetçiliği sosyal ve politik reformla ilişkilendirmeye çalıştı. Antisemitistler her şeyden önce ulusal birliğe odaklandı, mevcut kapitalist burjuva düzeni onaylamadan sınıf entegrasyonu lehine sınıf savaşını reddetti.[310] İronik olarak, Birinci Dünya Savaşı'ndan önce, başarılı bir ırkçı ve nasyonal sosyalist hareketin evi haline gelmesi muhtemel görünen Almanya veya Avusturya'dan ziyade Fransa'ydı. Almanya'da Dreyfus Olayı ya da Panama Skandalı yoktu ve Üçüncü Cumhuriyet yoktu. Irkçılık olmadan antisemitizm yeterince yaygındı, ancak ırkçılığın, esas olarak akademik tartışmalarda, kültürel topluluklarda, öjeni hareketlerinde veya Darwin'imin bazı popülerleştirmelerinde kendisine yer buluyor gibi görünüyordu. Özetlemek gerekirse, Avrupa'da ırkçılığın geleceği büyük ölçüde Nazi Almanya'sının başarısızlığı veya başarısı ile bağlantılıdır. Ulus, Avrupa'ya hâkim olmak üzere gibi göründüğü için tüm ırkçı politikalar sonunda bu bağlamda belirlendi.[311]

---

[308] Said. 1979, 142-143
[309] Dunn, 1995, 304.
[310] Alain Badiou & Eric Hazan & Slovaj Zizek, (2014). Anti-Semitizm Üzerine, Çev. Erkan Ünal, İstanbul: Monokl Yayınları. Caner Çakı (2019). "Antisemitist Mitlerin İnşasında Nazi Propagandasının Rolü." *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 9, no. 17, 203-219.
[311] George Mosse. 2020, 136, 153, 18.

Alman milliyetçiliği ancak 1870'ten sonra ulusun birleşmesi ve Alman ırkçılığının Alman emperyalizmi ile tamamen gelişmesiyle değişti. Bununla birlikte, bu ilk zamanlardan itibaren, özellikle Alman ırk düşüncesi markası için önemli kalan birkaç özellik hayatta kalmadı.[312] Holokost, tek başına modernite sahnesi değildi; 19. yüzyıldaki Avrupa emperyalizm politikasının bir sonucuydu. Bu ülkeler Afrika'nın neredeyse tamamını kendi aralarında paylaştılar. İngilizler ve Fransızlar, Portekizliler, Belçikalılar, İtalyanlar ve Almanlar Afrika'da büyük sömürge mülklerine sahipti. Asya'da İngilizler Hindistan'ı, Rusya Orta Asya'yı ve Hollandalılar Endonezya'yı kontrol etti.[313] Holokost, modernitenin tek sonucu değildi: İkinci Dünya Savaşı sonrası soykırımları hatırlamak yeterlidir: Kamboçya, Ruanda, eski Yugoslavya ve Darfur.

Charles Taylor'a (2021) göre, kültürel bir teori türü örneği olan bir paradigma, çeşitli şekillerde tanımlanan aklın büyümesine neden olur. Örneğin, bilimsel bilincin büyümesi veya seküler bir bakış açısının gelişmesi veya araçsal gerçekliğin yükselişi veya olgu bulma ve değerlendirme arasında her zamankinden daha temiz bir ayrım olarak. Son iki yüzyıl boyunca egemen olan modernite teorilerinin kültürel türden olduğu açıktır. Weber'in yorumuna göre, pek çok kişi değişiklikleri kısmen Durkheim'ın mekanik sosyal uyum biçiminden farklılaşmış, organik sosyal uyum biçimine geçişi veya Tocqueville'in sürünen demokrasi varsayımı gibi kültürden bağımsız sosyal gelişmelerle açıklamıştır, Weber'in yorumuna göre rasyonalizasyon zaman içinde tüm kültürlerde meydana gelen istikrarlı bir süreçti.[314] Bauman, Modernite ve Holokost (1989) adlı kitabında Holokost'un Batı modernliğiyle, onun rasyonalizmiyle, bilime ve düzene olan saygısıyla, Batı medeniyetiyle, vizyonuyla ve öncelikleriyle uyumlu olduğunu açıklıyor:[315]

> "ve yine de Holokost, modernleşmenin modern bürokratik tarzıyla ilgili anlayışımız için yalnızca ve öncelikle çok önemli değildir, çünkü verimliliğin bürokratik yoldan sağlanması yolunun resmi ve ahlaksal yönden nasıl kör olduğunu hatırlatır (sanki

[312] Arendt, (1973).
[313] Bergen, (2016).
[314] Charles Taylor. 2021, 173-174
[315] Bauman. 1989, 42.

böyle bir hatırlatıcıya gerek duyuyormuşuz gibi). Onun önemi, görülmemiş boyutlardaki bu kitlesel cinayetin gerek titiz ve hassas bir iş bölümünü, düzenli bir emir ve bilgi akışını sağlayabilme konusundaki; gerekserse özerk ama birbirini tamamlayan etkinlikleri, kişisel olmayan, iyi senkronize edilmiş bir tarzda koordine edebilme konusundaki gelişmiş ve tam anlamıyla yerleşmiş beceri ve alışkanlıklarıyla ne kadar ilgili olduğunu fark ettiğimizde bile tam anlamıyla ifade edilemez: doğrusu, en iyi şekilde, ancak bir yönetim ofisi atmosferinde geliştirilip başarılı olunabilecek yetenek ve alışkanlıklardır kısaca. Holokost'un bürokratik akılsallık bilgilerimize düşürdüğü ışık, Endlösung fikrinin, aslında bürokratik kültürün bir ürünü olduğunu fark ettiğimizde gözlerimizi rahatsız edecek güçtedir"

Milliyetçiliğin temel ilkesi, en katı biçimleriyle, her ulusun kendi devletine sahip olmasını gerektirir ve milliyetçiliğin temel hakkı, en katı biçimleriyle her halkın kendi kaderini tayin hakkıdır. Bu katı anlamda ele alındığında, normatif bir doktrin olarak milliyetçilik bugün etnik temizlik, zorla yeniden yerleşim, kitlesel baskı ve benzeri hayalleri gündeme getirmektedir.[316] Ulus-devletler, sınırları içinde güç tekeline sahip oldukları topraklara ihtiyaç duyarlar, ancak dünya nihayetinde sayıları 200'den az olan hâlihazırda var olan devletlerle kaplıdır, milliyetçi ilkeyi ve milliyetçi hakkı akla yatkın bir şekilde başvurabilecek tanımlanabilir etnik grupların sayısı yaklaşık 5.000'dir. Dahası, dünya bağımsız devletler haline gelebilecek etnik bölgelere ayrılmıştır, etnik karışım hemen hemen her yerde kuraldır. Bu nedenle, etno-milliyetçiliği devlet oluşumunun temel ilkesi olarak almak, yaşadığımız dünyada kanlı bir felaket reçetesidir, milliyetçiliğin farklılığa duyarlılık ve uzlaşma konusunda iddia ettiği üstünlük göz önüne alındığında bu, akılda tutulmalıdır.[317]

Siyonizm, bir bölgeyi ele geçirip kaynaklarını yağmalamak ve bunu ucuz emek gücü olarak sömürerek nüfusuna hükmetmek istemiyordu, aksine yerli toplumun yerine yeni bir

[316] Wittmayer, Baron Salo. (2007). Modern Milliyetçilik ve Din, İstanbul: Açılım Kitap. Carlton J.C Hayes (1995). Milliyetçilik: Bir Din, Çev. M. Çiftkaya, İz: İstanbul. Anthony D. Smith (1999). Myths and Memories of the Nation, New York, USA: Oxford University Press.

[317] Thomas McCarthy, "On reconciling cosmopolitan unity and national diversity" in Alternative modernities (2021) Dilip Parameshwar Gaonkar (ed.) London: Duke University Press (2021), 199.

toplum kurmayı hedefliyordu. 19. yüzyılın sonlarındaki ilk Yahudi yerleşimlerinden (Yishuv), 1917'deki Balfour Deklarasyonu'ndan 1948'de İsrail'in kuruluşuna kadar, Siyonizm'in tarihi, bir milliyetçilik ve sömürgecilik tarihiydi. Siyonizm ve lideri, Filistin'in sömürgeleştirilmesini yoğun diplomatik faaliyetle birleştirmeye karar verdi. Siyonizm bir ulusal kurtuluş hareketi olarak doğdu, emperyalizm adına eylemlerde bulundu, ancak onun desteği olmadan hedeflerine ulaşamadı.[318] 'Yahudi Ulusal Evi' fikri, Birinci Dünya Savaşı sırasında İngiliz emperyalizminin bir parçasıydı. İngiltere'nin amacı, emperyal çıkarlarını korumak için Ortadoğu bölgesini kontrol etmek, Süveyş Kanalı, Basra Körfezi ve Irak üzerinden hatlar iletmekti.[319]

Max Weber, modernitenin günümüzde kaybedilen mükemmellik çağıyla karşı karşıya olduğunu düşünmektedir. Modernistler, hızla ilerleyen hayal kırıklığı, bilim, sekülerleşme, matematik, bürokrasi ve yabancılaşma süreci içinde sürüklenmektedirler. Onlar, özünde anlamlı bir dünyanın yükünü taşırken, aynı zamanda eşi benzeri görülmemiş bir eleştirel farkındalıktan da faydalanmaktadırlar.[320] Karl Marx'ın (1818-1883) modernite anlatısı, Weber tarafından vurgulanmayan iki bağlantılı toplumsal sürece odaklanır: Metalaşma ve fetişleştirme. Meta, kendi anlık tüketimi için değil, piyasa değişimi için üretilen bir maldır. Anlamsızlıkla boğuşan Weberci toplumsal düzen, ekonomik adaletsizlik ve yabancılaştırıcı metalaşmanın Marksist dünyası ve bir kez programlandıktan sonra ölü pasif doğa, programda yazılı kuralları takip etmeye devam ediyor.[321]

20. yüzyılda Holokost'u gerçekleştirenlerin tarihine bakarsak, onların 21. yüzyılda Filistin'de soykırım yapanlarla aynı sömürgeci emperyalizm olduklarını görebiliriz, hiçbir değişiklik olmadı, kurbanlarını Yahudilerden Araplara, Avrupa'dan Ortadoğu'ya değiştirdiler. Amaç, sömürgeciliğin, küresel emperyalist politikanın ve Batı'nın

[318] Traverso, (2016).
[319] Hisham Khatib, *Palestine and Egypt under the Ottomans*, USA: Tauris Parke. 2003, 41.
[320] Jane Bennett, 2006," Modernity and its critics" in The Oxford of political science, (ed.) Johns Dryzek, Bonnie Honig & Anne Philips, Oxford University Press, 216-217.
[321] Jane Bennett, (2006), 218, 222.

sömürgeleştirdiği ülkelere kendilerinden daha az değerli olduklarını hissettirmek için duyduğu bitmek bilmeyen arzunun devamıydı.

4. 2. Almanya'da Holokost'a (1941-1945) Sevk Eden Sebepler

Holokost, Nazizm'den ve onun Aryan ırkının üstünlüğüne olan inancından kaynaklandı. Ancak bu efsane, birçok Avrupa ülkesinde benzer efsanelerden önce geldiği için Avrupa'da ilk değildi. Lean Poliakoy (1974)[322], *The Aryan myth: a history of racist and nationalistic ideas in Europe* (Aryan efsanesi: Avrupa'da Irkçı ve Milliyetçi Fikirlerin Tarihi) adlı kitabında, mitlerin Avrupa'da yayıldığını göstermektedir. Gotik mitin erken bir düşüşe geçtiği İspanya'da, bunun yerini teolojik terimlerle detaylandırılan ve ifade edilen bir ırkçılık biçimi aldı. İspanyol tarihinin özgünlüğü, bizim bakış açımıza göre, son derece öğretici olabilir. Çünkü İspanyol engizisyonunun kurulmasına yol açan, ülkenin birliğe ulaştığı bir dönemde inancın saflığı konusundaki endişeydi. Bununla birlikte, kanın ve soyun saflığı efsanesi, dini idealle alay etti. İngilizlerin kendi köken mitlerini inşa etmek için dört büyük mitolojisi vardı: Yunan-Roma, Kelt, Germen ve İbrani. Son ikisinin geleneklerinin temel dayanağı olduğu ve Atlantik'in ötesine taşındığı iyi bilinmektedir. İtalya, Cesare Lombroso'nun ilkel insanlığın siyah olduğu teorisinden ve görüşünden etkilendi. Lombroso, İtalya'da münferit bir vaka değildi, antropolog Giuseppe Sergi, İtalya'daki Aryanları; Etrüskleri bu yazısız ilkellerin teşebbüs ettiği istilayı püskürttükleri ve böylece Akdeniz uygarlığını kurtardıkları için övdü. Yine de hem Lombroso hem de Sergi, bir moda olan Aryan'a inandılar.[323]

18. yüzyıl Avrupa'sı, modern ırkçılığın beşiğiydi. Bu yüzyılın başlıca kültürel eğilimleri, ırkçı düşüncenin temelini hayati derecede etkiledi. Bu, entelektüel seçkinlerin 'geçmişin eski batıl inançları' yerine ana içsel akıl ve erdeme yapılan vurguyu ikame etmeye çalıştığı Aydınlanma çağıydı. Aydınlanma estetik ve entelektüel zevklerde ve geleneklerde bir devrimdi, ancak Hıristiyanlığa karşı isyanda özel bir odak noktası buldu. 18. yüzyıl aynı

[322] Lean Poliakoy. *The Aryan myth: a history of racist and nationalistic ideas in Europe*, translated by Edward Howard, UK: Sussex University Press. 1974.
[323] Lean Poliakoy. 1974, 15-16, 38, 68.

zamanda dinî bir coşku ve canlanma dönemiydi. Avrupa kıtasındaki pietizm ve İngiltere'deki evanjelizm, aydınlanmaya paralel olarak 18. yüzyıla yayıldı. Bu hareketler, duygusal bir Hıristiyan bağlılığına duyulan ihtiyacı vurguladı, paydaşlık ve 'yürek dini' kavramında yüzyıla duyulan özlemi gösterdi. 18. yüzyılda ırkçılığın temeli iki faktörle güçlendi: Beyaz ve siyah arasındaki artan temas ve Yahudilerin Avrupa'ya yeni özgürleşmiş bir azınlık olarak tanıtılması.

Coğrafi keşiflerin bir sonucu olarak, Afrika ve Batı Hint Adaları hakkındaki bilgiler artmıştı, ayrıca bir süredir İngiltere'de bir dizi siyah yaşıyordu, elbette Yahudiler her zaman Avrupa'da yaşamışlardı, ancak 16. yüzyıldan beri gettolarda yaşıyorlardı ve nüfusun geri kalanından ayrılmışlardı. Yahudilerin gettolardaki varlığı, Hıristiyan ve Yahudi arasındaki farkları açıkça ortaya koydu. Avrupa'daki bu farklı kültürler arasındaki çatışmanın üstesinden gelmek zordu, Roma'da getto 1863'e kadar, Bohemya ve Moravya'da 1848'e kadar vardı ve 1814'ten beri Rusya ve Polonya'da Yahudi yerleşiminin solgunluğu kurulmuştu. Avrupa'daki Yahudi karşıtı ayaklanmalar ister Rusya'da ister batıda olsun, 1918'e kadar büyük ölçüde geleneksel kaldı. Sloganları, Yahudileri Hıristiyan katiller, tefeciler ve ritüel cinayet uygulayıcıları olarak vurguluyordu.[324]

Totaliter propaganda, ideolojik ve bilimsel olarak ve tahmin biçiminde açıklama yapma tekniğini, yöntemin verimliliğinin ve içeriğin saçmalığının zirvesine yükseltti, çünkü demagojik olarak konuşursak, tartışmadan kaçınmanın, şimdinin merkezinden bir argüman ortaya koymaktan ve yalnızca geleceğin kendi değerlerini yeniden icat edebileceğini söylemekten daha iyi bir yolu yoktur. Totaliter yorumunda, tüm yasalar hareket yasaları haline gelmiştir. Naziler doğa yasasından bahsettiklerinde ya da Bolşevikler tarih yasasından bahsettiklerinde ne doğa ne de tarih artık ahlaklı insanların eylemleri için dengeleyici otorite kaynağı değildir, bunlar birbirine benzeyen hareketlerdir. Nazilerin ırk, insan ve doğa yasası inancının temelinde, Darwin'in insanı, mevcut insan türleriyle durmak zorunda olmayan bir doğa gelişiminin ürünü olarak görmesinin temelinde, tıpkı Bolşeviklerin tarih yasasının ifadesi olarak sınıf mücadelesine olan inancının altında olduğu gibi, Marx'ın toplumu kendi

[324] George Mosse. 2020, 3, 12, 122.

hareket yasasına göre sonuna kadar yarışan devasa bir tarih hareketinin ürünü olarak görmesi yatar.[325]

1859'da Charles Darwin, türlerin kökeni üzerine yayınladığı çalışmaları her türün sınırlı bir alan ve beslenme için rekabet ettiğini ve sadece bazılarının hayatta kaldığını öne sürdü. 1800'lerin ortalarında Almanlar, Yahudilerin Alman ulusuna ait olup olamayacakları konusunda tartıştılar. Her ne kadar 1871'de Yahudiler Almanya'da vatandaşlık garantisi almış olsalar da diğer vatandaşlarla aynı haklara sahip değillerdi. 1933'te Almanya nüfusunun neredeyse %40'ı Roma Katolik'iydi. Protestan çoğunluğa sahip bir ülkede azınlık olan Katolikler, tehdidin ırktan emir aldığından şüphelendikleri için gerçek Alman olmadıklarıyla suçlamaya karşı her zaman kendilerini savunmasız hissetmişlerdi. Genel olarak, Almanya'daki Protestanlar hem Hıristiyanlığa inananlar hem de Nazilerin destekçisi olmanın bir yolunu ileri sürmektedirler.[326] Rakip ırklar arasındaki mücadele ve en güçlülerin hayatta kalması hakkındaki sosyal Darwinist fikirler, yalnızca Nazilerin Yahudiler hakkındaki görüşleri için değil, aynı zamanda aşağı kabul edilen insanlara karşı bütün iç içe geçmiş bir önyargı sistemi için de verimli bir zemin sağladı.[327] Siyasi tartışmalar için Darwinizm iki önemli kavram önerdi: "En uygun olanın hayatta kalması" gibi iyimser bir iddiayla varoluş mücadelesi ve insanın hayvan yaşamından evrimleşmesinde yatıyormuş gibi görünen ve yeni öjeni "bilimini" başlatan belirsiz ihtimal.[328]

İngilizler, Darwinizm ve öjenik hareket aracılığıyla ırkçılığa kendi önemli katkılarını yapmakla kalmadılar, aynı zamanda antropoloji, tarih ve dilbilimle ilgili olağan meşguliyetlerini de yansıttılar. Doğal Seleksiyon doktrini ve en uygun olanın hayatta kalması, ırksal sınıflandırma için kolayca kılavuz olarak kullanıldı, Darwin'in daha az gelişmiş formların neslinin tükenmesi dediği şey, aşağı ırklara da uygulanabilirdi. Darwinizm'i toplumsal sorunlara uygulayanlar, en güçlü olanın hayatta kalmasının, sağlıklı ve güçlü olanın hakkıyla birlikte, insanların ve devletlerin yaşamlarının yönetilmesi gerektiği

[325] Ardent,. 1973, 346, 463.
[326] Sigward, (2017).
[327] Bergen, (2016).
[328] Arendt, (1973).

ilkesini belirlediğini ilan ettiler. Yahudilere karşı ırkçılıkta parmağı olan da İtalya'ydı, Ekim 1938'de karma evlilikleri yasakladı ve Yahudileri askerlik hizmetinden ve büyük topraklardan dışladı, ancak Mussolini, Birinci Dünya Savaşı'nda veya Faşist harekette yer alan tüm Yahudileri derhal yasadan muaf tuttu.[329]

Holokost'un nedenlerinden biri de modernitenin bir sonucu olan antisemitizmdir. Antisemitizm terimi 1870'lerde Almanya'da, Yahudilere karşı sözde bilimsel antipatisini din karşıtlığı biçimleriyle karşılaştırmak isteyen bir Alman gazeteci tarafından ortaya çıktı. Bir etiket olarak antisemitizm yanıltıcıdır, çünkü semitik sıfatı, aralarında İbranice, Arapça ve fonetikçi bulunan, bir grup ilgili dili ve onlarla konuşan insanları tanımlar. Aslında bu terimi 19. yüzyılda kullananlar, bunu yalnızca Yahudilere yönelik düşmanlığa atıfta bulunmak olarak anlamışlardır.[330] Sonuç olarak, 20. yüzyılda Avrupa'da faşizmin oluşmasında, 20. yüzyılda Holokost'a sebep olan modernite teorileri döneminin bir sonucu olan ırk üstünlüğü, emperyalizm politikası, ulus devlet ve antisemitizm gibi farklı nedenler ileri sürülmüştür.

Nazilerin Holokost'ta yaptıklarının da gerekçelerin olduğunu, bu gerekçelerin rasyonalizm ve modernite çağından kalma, bilimsel kavram ve teorilere büründürülerek uygulandığını da belirtelim. Dünyadaki olaylara akılcılık ve modernlik prizmasından bakmaya devam ettiğimiz sürece, dünyanın devam eden modernleşmesi nedeniyle dünya bir daha asla güvende olmayacak. Bu modernleşme, Almanya'da yaşananlardan daha yakın ve daha hızlı bir soykırımı mümkün kılıyor.

4.3. Filistin'in İşgalinden (1948) Günümüze Soykırıma Yol Açan Sebepler

Ilan Pappe'ye (2010) göre, sadece Batılı değil, yerel tarih yazarları da modern Ortadoğu'nun inşasını ele aldığında, hepsi Batı ile 'karşılaşmayı' belirleyici olarak kabul etti. O zamanlar Batı'nın kabul edilip edilmediği ya da reddedildiğinin teorik olarak pek bir önemi yoktu. Çünkü her iki tepki de modernite kavramına uyuyordu: sömürgecilik ve milliyetçilik. Bunlar Batılı olmayan bir toplumun modernleşmesinin bir parçasıdır. Orta Doğu'nun modern

[329] George Mosse. 2020, 62, 67, 182.
[330] Bergen, (2016).

tarihi, Napolyon'un 1798'de Mısır'ı işgaliyle başladı ve daha sonra modernleşmenin gelenek ve modernite arasında bir 'geçiş' dönemi olarak tanımladığı döneme girdi. Tüm Batılı ve çokuluslu medya organlarında Batı'dan 'gelişmiş' dünya, Asya, Afrika ve Latin Amerika'nın büyük bir kısmı ise 'gelişmekte olan' dünya, yani hâlâ geçiş sürecinde olan dünya olarak bahsediliyor. Ortadoğu konusunda bu ikilik dinî, mezhepsel, toplumsal cinsiyet ve coğrafi çizgiler boyunca devam ediyor. Hıristiyanlar ve Yahudiler Müslümanlardan daha gelişmiş olarak kabul edilir, kasaba kırsal kesimden daha gelişmiş olarak tanımlanır ve her kategoride kadınlar 'gelişmiş' değil, 'gelişen' olarak tanımlanır; kadınların 'gelişmiş' statüsüne geçişi, sürecin tamamlandığının nihai kanıtıdır.

Sömürgecilikten doğan ve 19. yüzyılın son üçte birlik dilimindeki ekonomik ve sınai gelişmelerle ulus-devlet sisteminin uyumsuzluğundan kaynaklanan emperyalizm, genişleme uğruna genişleme siyasetine 1884 civarında başlamadı ve iktidar siyasetinin bu yeni versiyonu, gerçek imparatorluk inşa eden Roma tarzından olduğu kadar sınır savaşlarındaki fetihlerden de farklıydı.[331] İki ülke, Cezayir ve Filistin, sömürgeciliğin bireysel, yerelleşmiş doğasının ve Orta Doğu'daki mirasının vaka çalışmaları olarak öne çıkıyor. Her iki ülkede de sömürgeci güçler uzun bir sömürge dönemi boyunca kalırlar; Cezayir'deki Fransız sömürgeciliği (1830-1962) ve Filistin'deki sömürge projesi 19. yüzyıldan günümüze kadar devam ediyor. Her iki ülkede de bir dayanak noktası hızla tam bir devralmaya dönüştü. 1832'de Cezayir'de sadece 5.000 Fransız yerleşimci vardı; 1847'de zaten 100.000 olmuşlardı ve 1954'te Cezayir Kurtuluş Savaşı başladığında bir milyona ulaşmışlardı. 1882-1948 yılları arasında Filistin'deki Siyonist yerleşimler de benzer bir hızla arttı. Cezayir ve Filistin, toprak meselesi çok merkezi olduğu için de sömürgeciliğin klasik örnekleriydi. Cezayir'de Fransız İmparatorluğu'nun gücü, yeni yerleşimciler için topraklara el koymak için kullanıldı; Filistin'de, çoğu mukim olmayan yerel toprak sahiplerini, topraklarını üzerindeki kiracılar ve köylülerle birlikte satmaya teşvik eden Yahudi sermayesiydi.[332]

Emperyalist-sömürge ülkeler, üstünlük kompleksinden ve işgal ettikleri halklardan daha iyi oldukları için kurtulamadılar, bu yüzden bu ülkelerde istedikleri gibi davrandılar.

[331] Arendt, (1973).
[332] Pappe, 2010, 21.

İngiltere, 1. Dünya Savaşı sırasında işgal ettikten sonra Filistin'in koruyucusu gibi davrandı. Sömürgeleştirdiği ülkelerde sözde İngiliz Mandasını kurdu; bu, daha sonra İsrail devleti olarak adlandırılan Filistin'deki Siyonist yerleşim projesinin uygulanmasındaki en önemli aşamaydı. Said'e (1979) göre, 1917 Balfour Deklarasyonu uzun zamandır Siyonistlerin Filistin'e yönelik iddialarının hukuki temelini oluşturmuştur. Bu tespit, konumsal gücü ancak Filistin'in demografik veya insani gerçekleri açıkça akılda tutulduğunda takdir edilebilecek bir beyandır. Bu, Avrupalı bir güç tarafından, bölgede yaşayan yerli çoğunluğun hem vaatlerini hem de isteklerini açıkça göz ardı ederek Avrupa dışı bir bölge hakkında yapılan bir beyandı ve aynı bölge hakkında başka bir yabancı gruba, bu yabancı grubun bu bölgeyi kelimenin tam anlamıyla Yahudi halkı için ulusal bir vatan haline getirebilmesi için bir vaat şeklini aldı. İngiliz politikası, demografik olarak konuşursak, Siyonizm'den yararlandı; nüfustaki doğal artış normalde yılda %1,5'tir, ancak 1922 ile 1949 yılları arasında Filistin'deki Yahudiler, İngilizlerin ülkede Yahudi çoğunluğu zorlama politikasının da yardımıyla yılda ortalama %9,0 oranında artıyordu.[333]

Sonuç olarak, Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküşünden sonra Orta Doğu'da ulus devletlerin kurulması, orada sömürgeci güçlerin yaratılmasıydı. 1923'te Orta Doğu'nun yeni bir siyasi haritası ortaya çıktı. İsviçre'nin Lozan kentinde, ilk olarak 1919'da Fransa'nın Versay kentinde toplanan Barış Konferansı'nın son oturumunda törenle sonuçlandırıldı. Orta Doğu'nun siyasi haritası o zamandan beri aynı kaldı. Birkaç bölge daha sonra bir güçten diğerine geçti, ancak 1923 haritasının genel hatları 21. yüzyılın başında hâlâ geçerlidir.[334]

Post-kolonyal teori, Avrupa'nın genişlemesinin ahlaki ve fetih, şiddetli yönetim ve yerli isyanın ortaya çıkardığı etik ve politik sorunların yanı sıra ticaret ve kültürel çeşitlilik gibi daha belirgin konular hakkında karmaşık teolojik ve antropolojik argümanlar yoluyla geriye uzanan sömürgeci gücün meşruiyeti üzerine tartışmalar üzerine inşa edilmiştir.[335]

---

[333] Mete Sağlam, (2023). "İngiliz manda yönetimi altındaki Filistin'de Yahudilerin uyguladığı baskı ve şiddet (1920-1948)". *Abant Sosyal Bilimler Dergisi.* 23 (3), 1664-1679.
[334] Pappe. 2010, 23-24.
[335] Bkz. Rashid, Khalidi (2025), Filistin Yüzyıllık Savaş Yerleşimci Kolonyalizmin ve Direnişin Tarihi (1917-2017), Çev. Utku Özmakas, İstanbul: İletişim Yayınları.

Aime Cesaire, *Discourse on Colonization* (1972) adlı kitabında, Avrupa'daki Yahudilerin ve diğer azınlıkların endüstriyel olarak öldürülmesinin, sömürge hükümetinin rutin vahşetinin güçlendirilmiş bir örneği olarak yorumlanmasını savunuyor. Sonuç olarak, Avrupa burjuva sınıfının, Hitler'in unutulmaz suçunun insana karşı değil, beyaz adama karşı işlediği suç olduğunu ve o zamana kadar yalnızca Cezayir'in Araplarına, Hindistan'ın işçilerine ve Afrika'nın siyahlarına mahsus olan sömürgeci prosedürleri Avrupa'ya uygulaması olduğunu savundu.[336]

Holokost, Siyoniszmi icat ve inşa edenler aracılığıyla Filistin'in işgaline neden olan sebeplerden biriydi. George Mosse (2020), Almanya'nın Yahudilere karşı dayattığı bu yasaların Yahudi göçünü teşvik ettiğini, ancak bu politikanın sığınma hakkını finanse etmenin zorluğu nedeniyle 1937'de başarısız olduğunu gösteriyor. Buna rağmen Naziler, Filistin, Arjantin ve Şili gibi bazı Latin Amerika ülkeleriyle ekonomik transfer anlaşmaları yoluyla göçü kolaylaştırmaya çalışmıştı. Ama şimdi, Yahudiler geçim kaynaklarından mahrum bırakıldıkları için zorunlu göç girişiminde bulunuldu. Ayrıca, Yahudiler yanlarında hiçbir mal götüremezlerdi, kişi başına sadece 10 mark izin verilirdi ve devir anlaşmalarının sona ermesiyle izin verilirdi.[337]

Filistin'i işgal eden ve Yahudileri Filistin'e yerleştiren Siyonistlerin rolünün 19. yüzyılın sonlarında ve 20. yüzyılın başlarında aktif olduğunu belirtmek gerekir.[338] Basel'deki İkinci Siyonist Kongre (1898), 1903'te Java'da kurulan ve Anglo Filistin Şirketi olarak adlandırılan bir yan kuruluşu olan Jewish Colonial Trust Limited'i yarattı. Böylece, Filistin'in dönüşümündeki rolü olağanüstü derecede önemli olan bir ajans doğdu. 1901'de sömürge Vakfı'ndan, toprak satın alma ve onu 'Yahudi halkı' için emanet olarak tutma yetkisine sahip Yahudi Ulusal Fonu JNF çıktı; JNF her zaman Dünya Siyonist Örgütü'nün kontrolü altındaydı ve 1905'te ilk toprak alımları yapıldı. Siyonistlerin amacı toprak elde etmek ve üzerine yerleşimciler yerleştirmekti, bu nedenle 1920'de Filistin Toprak Geliştirme Şirketi

[336] Paul Gilroy, 2006. "Multiculturalism and post-colonial theory" in The Oxford of political science, (ed.) Johns Dryzek, Bonnie Honig & Anne Philips, Oxford University Press.
[337] Gilroy, 2006, 191.
[338] Bkz. Fahir Armaoğlu (1991). *Filistin Meselesi ve Arap- İsrail Savaşları (1948-1988),* Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

JNF'nin bir ajansı olarak kurulduktan sonra, bir Filistin Vakıf Fonu oluşturuldu ve göç ve sömürgeleştirmeyi organize etti.[339]

Filistinli entelektüel Edward Said (1984) Yahudi devletinin gerçek kökenlerini şöyle özetlemektedir: "Siyonizm, Avrupa milliyetçiliğinden, anti-semitizmden ve sömürgecilikten yetişen bir sera çiçeğiydi. İsrail sadece Batı'nın Ortadoğu ve sömürge sonrası dönemdeki sömürgeci projesinin bir uzantısı değildir. Filistin'i işgalinden bu yana İsrail kendi başına bir sömürge devletidir; İsrail, en başından beri itibarsız rejimlere savunma teçhizatı sattı. Bu eyaletler, 1950'lerin sonlarında komünist bir isyana karşı Burma'yı ihtiva etmektedir.[340] 1940'ların sonlarında İsrail'in kuruluşundan kısa bir süre sonra tasarlanan etkili Uzi silahı ortaya çıktı. Uzi'yi 90'dan fazla ülkede sattı ve Sir Lanka, Rodezya ve Belçika ordularında yer aldı. İsrail diplomatik ilişkilerini kendi çıkarları üzerine kurmuş, örneğin özellikle 1950'li yıllarda İran Şahı'nı desteklemiştir. 1967'de iktidara gelen Suharto rejimi ve 1965-89 yılları arasında hüküm süren ve 1967 savaşından sonra İsrail ile diplomatik bağlarını sürdüren tek Doğu Avrupa ülkesi olan Nicolay Çavuşesku'nun ülkesi Romanya ile bağları derinleştirmeye hevesliydi. İsrail, Nikaragua'yı 42 yıl boyunca yöneten Semoza diktatörlüğü Ailesi'ni silahlandırdı. İsrail ve ABD, 1970'li ve 1980'li yıllarda Guatemala rejimine destek verdi ve bu soykırımcı rejime askeri, ideolojik ve diplomatik kılıf sağladı. Dahası var: İsrail'in Hindistan ile ilişkileri silah satışı alanında üst düzeydedir. 2015 ve 2020 yılları arasında İsrail'in önde gelen silah ihracat pazarı, toplam satışların %43'ü ile Hindistan oldu ve 2020'de Hindistan, İsrail'in en büyük silah satın aldığı ülke oldu. İsrail'in insansız hava araçları, tıpkı Filistin işgali altındaki topraklar üzerinde uçtukları gibi Keşmir üzerinde de uçuyor."[341] Böylece dünyanın neresinde iç savaş, çatışma varsa başlangıçta ve sonunda orada İsrail'in elini görüyoruz.

İsrail meselesi İslamofobi meselesiyle yakından bağlantılıdır. Ancak İsrail'i destekleyen sağ kesim, kendilerini cennetten sonraki hayata hazırlamakla görevli olan

[339] Said, (1979).
[340] Bkz. Judith Butler (2025). "Yahudilerin Devlet Şiddetine Karşı Seslerini Yükseltmesini İmkânsız Hale Getirmek", Çev. Nesrin Demiryontan, Hem Antisemitizme Hem İstismarına Karşı, İstanbul: Metis Yayınları.
[341] Antony Loewenstein. *The Palestine laboratory*, USA: VERSO. 2023, 35, 43, 45, 120.

dindar Siyonistler ve benzerlerinden daha fazlasını içerir. Bu durumda, Yahudi olmayanlar (Filistinli Müslümanlar) şiddet içeren bir dini anlatının hedefindedir. Çünkü İslamofobi üretimi, İsrail yanlısı sağın farklı kesimlerinden üyelerin oluşturduğu bir ittifaktan meydana gelmektedir.

İslamofobi Endüstrisi, İsrail yanlısı Sağ'ın birçok tonunu barındıran üyelerden oluşan bir ittifaktan oluşuyor. Müslümanlara karşı yürüttükleri düşmanca kampanyaların nedenlerindeki farklılıklara rağmen, hepsi aynı İsrail yanlısı, Müslüman karşıtı kampa sıkı sıkıya bağlılar.[342]

İsrail'in tartışmalı topraklarda ilerlemeye devam edebilmesi ve Amerika Birleşik Devletleri'nin ve daha geniş uluslararası toplumun onayını almadan daha fazla toprak çalabilmesi için, Filistinlilerin hepsini teröristlerle eşitleyen bir imajı başarılı bir şekilde inşa etmesi gerekecekti. İlk olarak Avrupa'da İkinci Dünya Savaşı sırasında Adolf Hitler'in devlet destekli soykırımıyla ve şimdi de İsrail'de Filistinli Müslüman militanların kontrolsüz şiddetiyle travma geçiren Yahudileri ebedi kurbanlar olarak temsil ederek, politikalarına destek sağlayabilirdi. Filistinlinin hayatı, İsraillinin hayatından daha az değerli ve daha kolay vazgeçilebilir görünecekti. Amerika Birleşik Devletleri'nde Müslüman karşıtı propagandayı finanse etmek bir şeydi. Batı Şeria'daki yasadışı yerleşimlerin genişletilmesini finanse etmek de bir diğeriydi. Ancak Chernicks için ikisi iç içeydi.[343]

Soğuk Savaş döneminde, Batılı bir bakış açısıyla, Demir Perde, "biz" ve "onlar" olarak net bir ayrım yaptı ve bu ayrım aslında coğrafyaya indirgendi. İki sistemin sınırı, sürekli uzayın iki farklı kabilenin yaşadığı süreksiz yerlere dönüştürüldüğü zihinsel haritada yazılıydı: Medeni "biz" ve egzotik, genellikle "medenileşmemiş" öteki.[344] Bu ayrıştırma politikası Holokost'tan önce Avrupa'daki Yahudilere uygulanıyordu. Onlar, milliyetlerden oluşan bir dünyada yaşayan, ulusal olmayan bir gruptu, dolayısıyla “biz” ve “onlar” vardı.

[342] Nathan Leen. *The Islamophobia industry*, Pluto Press. 2012, 12.
[343] Nathan Leen. 2012, 129, 135.
[344] Michal Buchowski, 2006. ”The specter of orientalism in Europe: from exotic other to stigmatized brother” *Anthropological Quarterly*, Vol. 79, No. 3 (Summer, 2006), George Washington University.

Bauman'ın Modernite ve Holokost (1989) adlı kitabının ikinci bölümünde açıkladığı şey budur.

Filistin'de işgal anlamında yaşananlar, Batılı post-emperyalizmin ve orada bitmeyen oryantalizmin devamından başka bir şey değildir. Edward Said (1978)[345] kitabında *Oryantalizm*in tanımını Batı'nın Şark üzerinde hâkimiyet kurma, yeniden yapılandırma, otorite sahibi olma politikası ve tarzı olarak açıklamıştır. Bu, Batı ve Doğu arasında bir güç, tahakküm ve değişen derecelerde karmaşık bir hegemonya ilişkisidir. Dina İbrahim (2009),[346] Amerika Birleşik Devletleri'nin İsraillileri genellikle Batılı bir tarz olarak algıladığını ve onları 'yabancı' ve 'öteki' olarak tasvir edilen Doğu kültüründen farklı olarak şiddet ve terörizme meyilli olan "medeni" kültür olarak sınıflandırdığını açıklıyor. Bu, oryantalizm söylemindeki "Biz" ve "Onlar" söylemine karşılık gelir. "Onlar", yani Filistinliler, insanlıktan çıkarılıyor, susturuluyor ve terörist olarak klişeleştiriliyor ve hayatları daha az değerli kabul ediliyor. Bu, Batı medyasının bunu kullanışında açıkça görülüyor. Edward Said (1997)[347] *Covering Islam* adlı kitabında, İslam'ın ABD'de doğuşunun erken başladığını, İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinden bu yana, ABD'nin İslam dünyasında bir zamanlar İngiltere ve Fransa tarafından tutulan hâkimiyet ve hegemonya pozisyonlarını aldığını göstermektedir. ABD, Basra Körfezi'ndeki ekonomik çıkarlarını korumak için 1991'de savaşa girdi, Sovyetler Birliği'ne karşı Afgan milisleri silahlandırdı, işgal altındaki Batı Şeria ve Gazze şeridinde İslamcı militanlığa karşı İsrail ile araştırma ve istihbarat koordine etti. Müslümanlar ve Araplar, Batı medyasında esasen ya petrol tedarikçileri ya da potansiyel teröristler olarak ele alınıyor, tartışılıyor ve yakalanıyor.

4. 4. Nazi Rejiminin Holokost'ta Yahudilere Karşı Kullandığı Yöntemler

Holokost, modern teknolojinin uygulanması, modern merkezi devlet ve onun iletişim sistemi ve bürokratik sistem olmadan gerçekleşemezdi. Zygmunt Bauman'a (2013) göre, Holokost'un muazzam ölçeğindeki toplu katliamlar bir bürokrasiye bağlıydı; birçok insanın,

[345] Edward Said. *Orientalism*. USA: Pantheon Books. 1978.
[346] Dina İbrahim (2009) "The Middle East in American Media." International Communication Gazette 71(6):511-524.
[347] Edward Said. *Covering Islam*. Vintage. 1997.

herkesin işi birlikte etkili bir şekilde organize edildiğinde ve koordine edildiğinde daha büyük bir hedefe ulaşabilecek belirli bir bireysel işi gerçekleştirmesini gerektiriyordu. Nazilerin toplu katliam planı, kısaca, en iyi ofis atmosferinde büyüyen ve gelişen bu becerilere ve alışkanlıklara dayanıyordu. Holokost'ta doktorlar toplama kampı mahkûmları üzerinde tıbbi deneyler yaptı, mühendisler ve teknisyenler toplu ölüm teknolojisinin yaratılmasına yardımcı oldu, mühendisler Topf and Sonss adlı bir şirket için fırınlar tasarladı ve inşa etti.[348]

Bir Yahudi'nin kim olduğu sorusu bürokrasi tarafından çözüldü; bir Yahudi'nin en az üç Yahudi büyükanne ve büyükbabası olmalıdır. İki Yahudi büyükanne ve büyükbabası olan Yahudi, ancak Reich'ın dinî topluluğuna mensup olsaydı Yahudi'ydi, Alman Yahudiliğe geçse bile vatandaş olarak kalacaktı.[349] Alman Nazilerinin 1939'un sonlarında ve 1940'ların başlarında geliştirdiği ölçü olan gettolaşma, böl ve yönet yaklaşımının mantıksal bir uzantısıydı. Polonya topraklarının her yerinde Alman yetkililer, Yahudileri köylerdeki, küçük kasabalardaki ve şehirlerdeki evlerinden, Yahudilerin yoğunlaştığı ve tecrit edildiği getto adı verilen belirlenmiş bir kentsel alana zorla çıkardı.[350] Irkçılık ve bir ırkın yaşanacak özel alanlara (gettolar) ayrılması, düşmanlık, yabancılaşma, kovulma ve yıkımla bağlantılıdır, bunların amacı dışlamadır, Nazilerin Almanya'daki hedefi de buydu.[351]

1939'da Adolf Hitler, Nazi programını yönetmek için seçilen doktorlara ve meslekten olmayanlara, zihinsel eksiklikleri ve fiziksel özellikleri olan kişileri öldürerek daha fazla yetki verdi. Ötenazi Almanya'da gizli olamazdı, nüfus merkezlerinin yakınındaki kurumlarda gerçekleşti ve ebeveynler ve akrabalar kısa süre sonra çok ani ölümlerden şüphelendiler, kiliseler ötenaziyi protesto etmede başı çekti. Ötenazi, görece değersiz bir yaşam ile özellikle devamına değer görülen bir yaşam arasındaki karşılıklı ilişkinin bir parçasıydı, iç ve üstün ırkların imgeleri üzerine inşa edildi. Yahudiler sadece fiziksel yozlaşma ya da üretkenlik eksikliği olarak adlandırılan belirtiler nedeniyle değil, aynı zamanda bastırılmış suçlulukları

[348] Sigward, (2015).
[349] George Mosse. 2020, 189.
[350] Bergen, (2016).
[351] Bauman, 1989

nedeniyle de dışlandılar. Naziler bu suçluluk kavramını Cesare Lombroso'nun teorilerine dayandırmıştır.[352]

Özetlemek gerekirse getto, hapishane ayrımı, ötenazi, gaz odaları, ayrımcılık kuralları, Nazilerin Almanya'da ve o dönemde işgali altına giren ülkelerde Yahudilere karşı kullandığı yöntemlerden bazılarıdır ve bu yöntemler çalışmanın önceki bölümünde geniş bir şekilde ele alınmıştır.

4. 5. Filistin'in İşgalinde ve Yahudi Devletinin Kurulmasında Kullanılan Yöntemler

Holokost Almanya tarafından, Filistin soykırımı ise ABD, İngiltere, Avustralya, Kanada ve Fransa gibi sömürge sonrası ülkelerin ve ABD ve müttefiklerinin desteğiyle, askerleri, makineleri, paraları ve vetolarıyla olmuştur. İsrail, geçen yüzyılda Filistin'i işgaline 1948 Nekbe ve 1967 savaşında Filistinlilere etnik temizlik uygulayarak başladı ve bu şimdi Batı Şeria ve Gazze Şeridi'nde devam ediyor.

Tezin bir önceki bölümünde, Nazilerin iktidarları ve Holokost dönemindeki yöntemleri ile Siyonizm hareketi ve Filistin'i işgal etmek ve Filistin topraklarında bir Yahudi devleti kurmak için kullandığı yöntemler arasında bir karşılaştırma yapılmıştır. Bu soruyu yanıtlamak için, İsrail'in 2023'ten bu yana Gazze'deki soykırımda kullandığı ve Holokost'ta kullanılanların çoğu da dâhil olmak üzere mevcut yöntemlere bir hediye var. İsrail, 2023'ten bu yana Gazze'ye uyguladığı soykırımda farklı yöntemler kullanıyor, Gazze'ye tüm sınırları kapatıyor, tıbbi gıdanın Gazze Şeridi'ne girmesini engelliyor ve içerideki insanlar açlık çekiyor. Uluslararası Af Örgütü[353]'nün topladığı kanıtlar, İsrail'in askeri yardım dağıtım sistemini devreye sokmasından bu yana geçen bir aydan fazla bir süre içinde, işgal altındaki Gazze Şeridi'ndeki Filistinlilere karşı sivilleri aç bırakmayı bir savaş silahı olarak kullanmaya devam ettiğini ve devam eden soykırımının bir parçası olarak, onların fiziksel yıkımına yol

[352] George Mosse. 2020, 195, 196, 198.
[353] Uluslararası Af Örgütü, 3 Temmuz 2025, ‘Gazze: İsrail'in Filistinlilere karşı soykırım uygulamak için açlığı kullanmaya devam ettiğine dair kanıtlar var’ https://www.amnesty.org/en/latest/news/2025/07/gaza-evidence-points-to-israels-continued-use-of-starvation-to-inflict-genocide-against-palestinians/ Memiş, Ekrem (2006). İsrail Nereye Koşuyor? İstanbul: Ekin Yayınları.

açacak yaşam koşullarını kasıtlı olarak dayattığını göstermektedir. Dünya Sağlık Örgütü[354]'nün (WHO) 12 Mayıs 2025 tarihli raporunda bunu yazdı: 'Gazze'nin 2,1 milyonluk nüfusunun tamamı uzun süreli gıda kıtlığıyla karşı karşıya; yaklaşık yarım milyon insan açlık, akut yetersiz beslenme, açlık, hastalık ve ölüm gibi felaketlerle boğuşuyor. Bu, dünyanın en kötü açlık krizlerinden biri ve gerçek zamanlı olarak yaşanıyor.'

Modernite ve Holokost (1989) teorisinin beşinci bölümünde Bauman, Yahudilerin açlıktan öldüklerini ve cenazeleri için paraları olmadığını, bu nedenle cesetlerin sokaklara atıldığını ve aralarında hastalıkların yayıldığını belirtiyor. Gazze halkı 2023'ten beri maruz kaldığı soykırımı şimdi de İsrail işgalinin elinde yaşıyor.[355]

Oxfam, 4 Temmuz 2024'te İsrail'in Gazze'deki 250.000 Filistinliyi yiyecek, su ve barınak olmadan ölüm tuzağına zorladığına dair bir rapor yayınladı. İsrail'in Gazze'ye yönelik saldırısının başlangıcından bu yana, halka her zaman bir bölgeden diğerine gitmelerini emretti ve şeritteki insanların her gün İsrail'in güvenlik bölgesi olarak adlandırdığı bir yerden başka bir yere tahliye edilmesini emretti. Raporda, İsrail'in Gazze'deki insanlara gitmelerini söylediği ilan edilen güvenli rotaların hiçbirinin aslında güvenli olmadığı belirtiliyor. İsrail, açıkça işaretlenmiş "güvenli bölgeler" ve "tahliye yolları" da dâhil olmak üzere sivillere ve yardım çalışanlarına sistematik olarak saldırdı. Bu bölgeler, yeterli gıda, barınma ve tıbbi hizmetlerin bulunmadığı, dünyanın en yoğun nüfuslu yerinden edilme bölgeleridir.[356] Aynı bağlamda, 9 Temmuz 2024 tarihinde Aljazeera'da yayınlanan bir raporda, bir BM uzmanı, İsrail'in "Gazze'de hedefli açlık kampanyası" yürüttüğünü ve bunun Gazze'deki çocukların ölümüne neden olduğunu ve bunun farklı bağımsız BM uzmanlarına göre bir tür soykırım şiddeti olduğunu söylüyor. Gazze Sağlık

[354] Dünya Sağlık Örgütü, 12 Mayıs 2025 'Gazze'de yardım ablukası devam ederken insanlar açlıktan ölüyor, hastalanıyor ve ölüyor' https://www.who.int/news/item/12-05-2025-people-in-gaza-starving--sick-and-dying-as-aid-blockade-continues

[355] Yalçın Akdoğan (2023). "İsrail'in Gazze Katliamı: UCM'ye Göre Savaş Suçu mu, Devlet Terörü mü?" *Medeniyet ve Toplum Dergisi,* 7/2.

[356] Oxfam Internatıonal, 4 Temmuz 2024, https://www.oxfam.org/en/press-releases/israel-breaches-international-humanitarian-law-forcing-250000-palestinians-gaza

yetkilileri, Ekim 2023'ten bu yana İsrail'in yoğun saldırısı altında olan Gazze'nin kuzeyinde Gazze'de en az 33 çocuğun yetersiz beslenme nedeniyle hayatını kaybettiğini açıkladı.[357]

Bridget Conley ve Alex de Waal (2023) diyor ki; Auschwitz kampında açlık, soğuk, hastalık ve yorgunluktan her türlü ölüme maruz kaldılar. Bunlar, yiyecek eksikliğiyle sınırlı olmayan, ancak yaşamı sürdürmek için gerekli olan nesnelerin uluslararası yoksunluğunu da içeren, kitlesel açlığın tıpkı Auschwitz'in yaptığı gibi ölüm anlamına gelen kitlesel açlığın karakteristik özellikleridir. Kitlesel açlık, emperyalizmin her kıtasında ve her aşamasında bir fetih ve boyun eğdirme aracıydı. Avrupa imparatorlukları 20. yüzyılın başında zirveye ulaştığında, kitlesel açlık tercih edilen bir soykırım aracıydı.[358] İsrail'in Filistinlileri öldürmek için soykırım yöntemi olarak açlıktan öldürmesi, İngiliz işgalinin yarattığı Hint Kıtlığı (1866) ve Sovyetlerin elindeki 1932-1933 Ukrayna kıtlığına (Holodomor) benziyor: Tarih tekerrür ediyor.

İsrail, Gazze'deki Filistinlileri 'canlı kalkan' olarak kullanıyor. İsrail gazetesi Haaretz, 1 Temmuz 2024'te İsrail askerlerinin Gazze'deki tutukluları 'canlı kalkan' olarak kullanırken video çektiğine dair bir haber yayınladı. Videoda, İsrailli askerlerin, elleri bağlı Filistinli tutukluların üzerine kameralar yerleştirdiği, hatta onları üniforma ve koruyucu yelek giymeye zorladıktan sonra Gazze'deki binalara (onları canlı kalkan olarak kullanarak) gönderdiği görülüyor. Bu durum, uluslararası savaş hukukuna aykırıdır. Filistinli tutukluların Gazze ve Batı Şeria'da "canlı kalkan" olarak kullanıldığına dair benzer farklı videolar da var.[359]

İsrail bu propagandayı Gazze'deki insanları öldürmenin ve Gazze Şeridi'ni yok etmenin bir yolu olarak kullanıyor. TRT Araştırma Merkezi, 3 Kasım 2023 tarihinde İsrail'in

---

[357] Aljazeera, 9 Temmuz 2024" UN experts say Israel carrying out 'target starvation campaign in Gaza'" https://www.aljazeera.com/news/2024/7/9/un-experts-say-israel-carrying-out-targeted-starvation-campaign-in-gaza#:~:text=Israel%2DPalestine%20conflict-.

[358] Tolgahan Alpyavuz (2009). "Soykırım Suçu". *Journal of Naval Science and Engineering* 5/1. Yılmaz Arı, (2023). "Bir İnsanlık Suçu ve Soykırım Trajedisi: İsrail'in Filistinlilere Uyguladığı Devlet Terörü Nedeniyle Yargılanması Gerektiğine Dair Bir Değerlendirme". *Darulhadis İslami Araştırmalar Dergisi* 5.

[359] Jack Khoury, 1 Temmuz 2024," Report: Israeli soldiers filmed using detainees in Gaza as 'human shields' Haaretz https://www.haaretz.com/israel-news/2024-07-01/ty-article/report-israeli-soldiers-filmed-using-detainees-in-gaza-as-human-shields/00000190-6f2b-d6fc-afba-ef7b8ad20000

Gazze'ye ve özellikle hastanelere yönelik yürüttüğü saldırı propagandasına ilişkin bir rapor yayınladı. İsrail ilk başlarda Hamas'ın 40 bebeğin kafasını kestiğini iddia etmiş, bu yalanı kullanmıştı. Bunun yanlış bir iddia olduğu ispatlanmış, daha sonra İsrail Gazze'deki hastaneleri bombalamaya başlamış ve bu hastanelerin altında tüneller olduğunu iddia ederek Al Shifa hastanesini, Al Ahli hastanesini bombalamıştır. DSÖ'nün İsrail'in hastanelerden tahliye taleplerini "hasta ve yaralılar için ölüm fermanı" olarak nitelendirmiştir. (12 Ekim 2023), DSÖ, "İsrail'in hastanelerde Filistinlilere karşı beyaz fosfor bombası kullandığını" ve Hamas'ın bu hastanelerin altında tünel bulamadığını bildirdi.[360]

İsrail, Nazizm'in Avrupa'daki egemenliği sırasındaki propaganda yöntemlerini taklit ediyor, Nazilerin kullandığı yöntemlerden biri de algılanan varoluşsal bir tehdidi manipüle etmekti. Buna göre savaş, büyük ırk ile *Untermenschen* (alt insan), özellikle de Yahudiler arasında, önce onlar yok edilmezse Germandmom'u yok edecek olan son bir küresel hesaplaşma olacaktı. Bu söylentileri güçlendirecek gruplar, duvar yazılarını yayacak gruplar ve heykelden silaha kadar propaganda araçlarının genişliği vardı ve tüm eserlerin medyatikleştirilmesi daha önce hiç gerçekleşmemiş ve o zamandan beri de gerçekleştirilmemiş ihtimallerdi. Nazi Almanya'sını analiz ederken propaganda ile propaganda olmayanı ayırt etmek asla mümkün değildir ve bu durum rejimi özel kılan şeydir. Söylentileri yaymak için gruplar, duvar yazıları yazan gruplar vardı ve Nazi rejiminin medya propagandası, heykelden silahlara kadar geniş bir yelpazeye yayıldı. Gerçekten de Hitler, İngiltere'den propaganda fikrinden ilham aldı, İngiltere'nin Birinci Dünya Savaşı'nı askeri yollarla kazandığını kabul etmeyi reddetti; Yeryüzündeki herhangi bir gücün Alman İmparatorluk Ordusunu yenebilmesi için başka bir neden olmalıydı. Propagandanın, bir İngiliz zaferini mümkün kılan druidik büyü olduğunu düşündü, bu nedenle Almanların üstün sihirbazlar haline gelmesine izin verdi.[361] Nazi rejimi, propagandalarını yaymak ve halkı Hitler'i seçmeye ikna etmek için gazeteleri, film şirketlerini, afişleri, araçları, uçak afişlerini, devasa posterleri ve hatta organizasyon komitelerini kullandı. İsrail'in Ekim 2023'te Gazze'ye

[360] Omer Carullah Sevim, Noc. 3, 2023," Israeli propaganda is unconvincing and failing" TRT World research https://researchcentre.trtworld.com/perspectives/israeli-propaganda-is-unconvincing-and-failing/

[361] Nicholas O'shaughnessy. *Selling Hitler: the Nazi and the propoganda brand*. 2016, 5, 10, 18.

yönelik saldırısının başlangıcından bu yana propagandasını ve asılsız iddialarını yaymak için esasen Yahudiler tarafından kontrol edilen Batı medyasını kullanarak şu anda yaptığı şey budur.

Bunlar Bauman'ın *Modernite ve Holokost* (1989) teorisinin dördüncü bölümünde bahsettiği modern soykırımın özellikleridir; yani modern soykırımın en önemli özelliği, sosyal mühendisliğin unsurlarından biri olmasıdır: tam bir ideal toplum planına tâbi olan bir sosyal sistem. İsrail'in şu ana kadar Gazze'yi yok ederek elde ettiği şey budur. Burayı bir harabeye dönüştürdü, yaşanmaz hale getirdi ve nüfusundan geriye kalanlar, eğer bombalar onları öldürmezse açlıktan, susuzluktan ya da hastalıktan ölecekler.

Tablo 5. İsrail'in Ekim 2023'ten bu yana Gazze'ye yönelik saldırısında kullandığı en önemli soykırım araçları

İsrail'in Ekim 2023'ten Bu Yana Gazze'ye Yönelik Saldırısında Kullandığı En Önemli Soykırım Araçları
Açlık: Yaklaşık 2 milyonluk Gazze nüfusu, sistematik abluka ve kısıtlamalar nedeniyle ciddi açlık ve susuzluk tehlikesiyle karşı karşıyadır. Zygmunt Bauman'ın *Modernite ve Holokost* (1989) adlı eserinin beşinci bölümünde vurguladığı üzere, Holokost sırasında Yahudiler açlıktan ölmüş, cenazeleri için kaynak bulunamaması nedeniyle sokaklarda bırakılmış ve hastalıklar hızla yayılmıştır. Benzer biçimde Gazze'deki Filistin halkı, yiyecek, su, ilaç ve temel sağlık hizmetlerinden yoksun bırakılarak ölüm riskiyle karşı karşıya bırakılmaktadır. Bu yöntem, modern soykırımın sistematik planlanmış araçlarından biri olarak değerlendirilebilir.
Yakma ve kitlesel yıkım: Nazi döneminde Yahudilerin toplu olarak yakılarak imha edilmesi gibi, Gazze'deki saldırılar da hava bombardımanları, füze saldırıları ve yıkıcı silahlar aracılığıyla fiziksel yok etmeyi hedeflemektedir. Özellikle sivillerin barındığı binaların, çadırların ve altyapının hedef alınması, kitlesel yıkım ve korku yaratma stratejisinin bir parçasıdır.

Medya propagandası ve meşrulaştırma: İsrail, saldırılarını haklı göstermek ve uluslararası algıyı yönetmek amacıyla medya propagandasını etkin biçimde kullanmaktadır. Bu bağlamda, hastaneler, okullar ve mültecilerin barındığı alanların bombardımanları, propaganda araçları aracılığıyla "meşru hedefler" olarak sunulmaktadır. Benzer şekilde, Nazi rejimi de Holokost'u toplumsal olarak meşrulaştırmak ve kitlesel desteği sağlamak için gazeteler, filmler, posterler ve kitlesel organizasyonlar üzerinden propaganda yapmıştır.
Soykırımın belgelendirilmesi: Gazze'deki saldırılar, modern teknolojilerin sağladığı araçlar sayesinde tarihsel olarak belgelenmektedir. İsrail ordusu tarafından gerçekleştirilen saldırılar, üniversiteler, okullar ve dini alanlar dâhil olmak üzere sivillere yönelik yıkımı, ayrıca sivillerin öldürülmesini ve işkenceye maruz kalmalarını kapsamlı biçimde kayda geçirmektedir. Bu durum, Gazze'deki soykırımın modern dönemdeki en ayrıntılı şekilde belgelenen örneklerinden biri olmasını sağlamaktadır.

4. 6. Bauman'ın Modernite ve Holokost Teorisi Filistin Sorununa Uygulanabilir mi?

Soykırım tanımına göre sadece uluslararası hukuki bir tanım vardır. 1948 Birleşmiş Milletler Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi'nin II. Maddesi, bu suçu, ulusal, etnik, ırksal veya dini bir grubu tamamen veya kısmen yok etmek amacıyla işlenen aşağıdaki eylemlerden herhangi biri olarak tanımlar: (a) Grup üyelerini öldürmek, (b) Grup üyelerine ciddi bedensel veya zihinsel zarar vermek, (c) Grubun tamamen veya kısmen fiziksel olarak yok olmasına yol açacağı hesaplanan yaşam koşullarını kasten uygulamak, (d) Grup içinde doğumları önlemeye yönelik tedbirler almak, (e) Gruptaki çocukların zorla başka bir gruba tehcir edilmesi.

Birleşmiş Milletlerin yukarıdaki soykırım tanımına göre Zygmunt Bauman'ın (1989) modernite ve Holokost teorisini Filistinlilerin kendi üzerinde ve dünyadaki benzer soykırım örneklerinde uygulayabiliriz. Benzerlikler var ve İsrail'in Filistin'i işgal ettiği ve soykırım yaptığı dönem daha uzun ve dünyanın gözü önünde cereyan ediyor. Alman Holokost'u

Yahudilere ve diğer ırklara karşı olduğu gibi, Filistin'deki soykırım da Müslüman Araplara karşıdır. Tek bir hedef vardı: soykırım. Sadece yerler ve kurbanlar farklıydı.

1948'den beri Filistin'de yaşananlar, "etnisite" olarak bilinen şeyle, yani bir etnik grubun öldürülmesiyle başladı. Merriam Webester Sözlüğü, etnisite "etnik bir kültürün kasıtlı olarak yok edilmesi" olarak tanımlar. Filistin sınırları içinde 1948'den önce var olan 475 köyden şu anda sadece 90 köy bulunmaktadır, yani 1948'de İsrail işgali tarafından haritadan çıkarılan yaklaşık 385 köyü, köy sakinlerinin üzerine yıkarak soykırım politikası uygulamıştır.[362]

İsrail'in 1948 Nekbe'si, Filistinlilerin toplu yerinden edilmesi ve etnik temizlik politikalarının uygulanması bakımından tarihsel olarak bir soykırım süreci olarak değerlendirilmektedir ve bu süreç, günümüzde de farklı biçimlerde devam etmektedir. Örneğin, Masafer Yatta, Batı Şeria'nın güneyinde, Hebron Valiliği sınırları içinde yer alan bir grup Filistin köyünü kapsamaktadır. Bu topluluklar, 1980'lerde İsrail tarafından, toplam nüfusu yaklaşık 3.000 kişi olan Masafer Yatta ve çevresindeki köylerin yaklaşık 30.000 dönümlük arazi alanının askeri eğitim amaçlı bir "atış bölgesi" olarak ilan edilmesiyle artan bir tahliye riskiyle karşı karşıya bırakılmıştır. Bu durum, Filistinlilerin yaşam hakkını ve temel insani hizmetlere erişimini ciddi biçimde kısıtlamaktadır. Söz konusu topluluklar, eğitim, sağlık, su ve elektrik gibi temel hizmetlere sınırlı erişim sağlarken, aynı zamanda İsrail yerleşimcilerinin uyguladığı şiddet ve tacize maruz kalmaktadır. Bu bağlamda, Masafer Yatta örneği, İsrail'in Batı Şeria'daki politikalarının Filistinlilerin toprak bütünlüğünü, sosyal yaşamını ve güvenliğini sistematik olarak tehdit ettiğini göstermekte ve güncel soykırım ve zorla yerinden etme tartışmalarında kritik bir vaka olarak değerlendirilmektedir.[363]

Ekim 2023'ten bu yana Gazze'de yaşananlar farklı, etnisitenin yanı sıra Oxford Sözlüğü'nde "Siyasi ve askeri amaçlar için tüm şehirlerin veya yapılı çevrenin bir kısmının

[362] Ali Saadih, *The Palestinian Holocaust: a history of violence against Palestinians- genocide*, Amman, Jordan: The National Library. 2000, 262.
[363] United Nations, "Despite the threat of forced displacement and settler attacks, the residents of the villages of Masafer Yatta in the West Bank are steadfast," March 26, 2022 https://news.un.org/ar/story/2022/03/1097352

yok edilmesi" anlamına gelen "urbicide (şehri yok etme)" ifadesini içermektedir. Birleşmiş Milletler Uydu Merkezi (UNOSAT) tarafından Mayıs, Eylül ve Kasım aylarında toplanan görüntülere dayalı görüntü analizine göre, 2023 ve UNOSAT 31.198 yıkılmış yapı, 16.908 ağır hasarlı yapı ve 40.762 orta hasarlı yapı olmak üzere toplam 88.868 yapı tespit etti. Bunlar, Gazze Şeridi'ndeki toplam yapıların yaklaşık %35'ine ve toplam tahmini 121.400 hasarlı konut birimine karşılık gelmektedir.[364] BM İnsani İşler Koordinasyon Ofisi'ne (OCHA) göre, 19 Haziran 2024'e kadar Gazze Şeridi'nde 37.396 Filistinli öldürüldü, ülke içinde 1,7 milyon yerinden edilmiş kişi var (Gazze'nin %75'i) ve 1,1 milyon kişinin feci düzeyde gıda güvensizliği ile karşı karşıya kalacağı tahmin ediliyor.[365] Gazze, Urban Dictionary'de "Savaş, çatışma, istila veya toplu katliam nedeniyle bir ülkenin veya bölgenin eğitim altyapısının kitlesel olarak yok edilmesi" anlamına gelen "educide" olan başka bir soykırım türü altındadır. Euro-Med Monitor'e (2024) göre, "İsrail'in Gazze Şeridi'ne yönelik mevcut askeri saldırıları, oradaki tüm üniversite ve kolejlerdeki eğitim sürecini tamamen bozdu. 7 Ekim'den bu yana üç üniversite rektörü, 95'ten fazla üniversite dekanı ve profesörü öldürüldü; Bunlardan 68'i profesör unvanına sahipti. Bu arada, 88.000 öğrenci üniversite eğitiminden mahrum kaldı ve uluslararası burs alan 555 öğrenci şiddet nedeniyle yurtdışına seyahat edemedi.[366]

İnsan Hakları İzleme Örgütü (Nisan 2024), İsrail hükümetinin Gazze'de insani yardım ve temel hizmetlere erişimi engellemesi nedeniyle, İsrail'in uluslararası hukuk kapsamındaki yükümlülükleri ve Güney Afrika'daki soykırım davasında Uluslararası Adalet Divanı'nın son kararı uyarınca, İsrail hükümetinin açlığı bir savaş silahı olarak kullanmaya başlamasından bu yana Gazze'deki çocukların açlıktan kaynaklanan komplikasyonlardan öldüğüne dair bir rapor yayınladı.[367]

---

[364] UNOSAT" Gaza Strip comprehensive building and housing damage assessment" March 20, 2024, https://unosat.org/products/3804

[365] UN office for the Coordination of the Humanitarian Affairs (OCHA) "Reported impact snapshot (Gaza Strip 19 June 2024) " https://www.ochaopt.org/content/reported-impact-snapshot-gaza-strip-19-june-2024

[366] Euro-Med Human Rights Monitor "Israel's demolition of educational institutions, cultural objects in Gaza is additional manifestation of genocide" https://euromedmonitor.org/en/article/6163/Israel%E2%80%99s-demolition-of-educational-institutions,-cultural-objects-in-Gaza-is-additional-manifestation-of-genocide

[367] Human Rights Watch" Gaza: Israel's Imposed Starvation Deadly for Children" April 9, 2024 https://www.hrw.org/news/2024/04/09/gaza-israels-imposed-starvation-deadly-children

Entegre Gıda Güvenliği Faz Sınıflandırması (IPC), 1 Mayıs - 15 Haziran 2024 tarihleri arasında bir akut gıda güvensizliği analizi gerçekleştirdi ve en son kanıtların Gazze Şeridi'ndeki nüfusun yaklaşık yüzde 96'sının (2,15 milyon kişi) Eylül 2024'e kadar yüksek düzeyde akut gıda güvensizliği ile karşı karşıya olduğunu doğruladığına dair sonuçları web sitesinde yayınladı.[368] Dünya Gıda Programı (WFP) web sitesinde yaptığı açıklamada, Gazze'deki 1,1 milyon insanın açlık derecesinde olduğunu, gıda ve insani yardım malzemelerinin büyük miktarlarda Gazze'ye girmeye başlamaması halinde kıtlık benzeri koşulların yayılacağını duyurdu.[369] İnsan Hakları İzleme Örgütü 9 Nisan 2024'te İsrail'in açlığı bir savaş silahı, bir savaş suçu olarak kullandığını ve Gazze'deki çocukların açlıktan öldüğünü ve uluslararası insancıl hukukun bir savaş yöntemi olarak sivillerin aç bırakılmasını yasakladığını belirtmek önemlidir.[370] Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin Roma Statüsü, sivilleri "yardım malzemelerini kasten engellemek de dâhil olmak üzere, hayatta kalmaları için vazgeçilmez nesnelerden mahrum bırakarak" kasıtlı olarak aç bırakmanın bir savaş suçu olduğunu belirtir. Özel Raportör Francesca Albanese'nin 1967'den beri işgal edilen Filistin topraklarında insan haklarının durumuna ilişkin raporu, İnsan Hakları Konseyi'nin elli beşinci oturumu 26 Şubat–5 Nisan 2024. Bu rapor, 1967'den beri işgal altındaki Filistin topraklarında insan haklarının durumuna ilişkin Özel Raportör Francesca Albanese (OPT), özellikle 7 Ekim 2023'ten beri Gazze Şeridi'nde Filistin Topraklarında işlenen soykırım suçunu ele alıyor.[371] Tanınmış bir insan hakları aktivisti ve soykırım uzmanı olan Maung Zarni, "Gazze'de yaşananlar, 'Auschwitz'in tekrarı' ve 'kolektif bir beyaz emperyalist adamın soykırımı'dır"[372]der. Bauman konuyu şu şekilde özeter: "….. Holokost salt bir Yahudi sorunu ve yalnızca Yahudi tarihinin bir olayı değildi. Holokost bizim modern mantıklı toplumuzda, uygarlığımızın yüksek sahnesinde ve insanoğlunun kültürel zaferinin zirvesinde doğmuş ve

[368] Integrated Food Security Phase Classification (IPC)" Gaza Strip: acute food insecurity situation for May 1-15 June and projection for 16 June- 30 September 2024"https://www.ipcinfo.org/ipc-country-analysis/details-map/en/c/1157065/

[369] World Food Program (State of Palestine | World Food Programme (wfp.org)

[370] April 9, 2024," Gaza: Israel's imposed starvation deadly for children" Human Rights Watch https://www.hrw.org/news/2024/04/09/gaza-israels-imposed-starvation-deadly-

[371] Francesca Albanese, Human Rights Council, 55th session Feb. 26-April 5, 2024, Report of the special rapporteur on the situation of human rights in the Palestinian territories Occupied since 1967.

[372] Ahmet Karta, April 29, 2024, Anadolu Agency "what we are seeing in Gaza is is a repeat of Auschwitz, says genocide experts,"https://www.aa.com.tr/en/middle-east/what-we-are-seeing-in-gaza-is-a-repeat-of-auschwitz-says-genocide-

uygulanmıştır; bu nedenle de toplumun, uygarlığın ve kültürün bir sorunudur. Çağdaş toplumun vicdanında görünen kendi kendine iyileşme bu nedenle, soykırım kurbanlara karşı suç oluşturan bir aldırmazlık değildir yalnızca; intihara götürebilecek potansiyel bir körlük tehlikesinin de belirtisidir."[373]

4. 7. Bauman'ın Modernite ve Holokost Teorisi Filistin örneğine Kısmen veya Tamamen Uygulanabilir mi?

Zygmunt Bauman'ın *Modernite ve Holokost* teorisi, bütünüyle Filistin bağlamına uygulanabilir görünmektedir. Zira İsrail, özellikle 2023'ten itibaren Gazze'de yürüttüğü son imha sürecinde, soykırımın bütün araçlarını sistematik biçimde devreye sokmuştur: İnsanların açlığa mahkûm edilmesi, eğitim ve sağlık altyapısının kasten yıkılması, yaşam alanlarının kullanılmaz hâle getirilmesi, özellikle kadınlar ve çocukların topluca hedef alınarak öldürülmesi ve nihayet, Filistinlilerin İsrail askerlerince öldürülme ve yok edilme sahnelerinin belgelenmesi, Bauman'ın modernitenin "rasyonel soykırım" mekanizmalarıyla ilişkilendirdiği bütün yapısal unsurları açıkça sergilemektedir. Bauman'ın analizinde soykırım yalnızca faillerle değil, aynı zamanda mağdurlar, tanıklar, işbirlikçiler, kurtarıcılar ve geniş ölçekte toplumsal-siyasal bağlamın kayıtsız seyircileriyle anlaşılabilir. Filistin meselesinde de aynı kategoriler bütünüyle mevcuttur: Mağdurlar, Filistin halkı ve özellikle Gazze'nin sivil nüfusudur; tanıklar, uluslararası medya ve insan hakları kuruluşlarıdır; işbirlikçiler, Filistin siyasal yapısı içinde meşruiyetini kaybetmiş aktörler ya da İsrail'le örtük ittifaklar kuran bölgesel güçlerdir; kurtarıcılar ise sembolik düzeyde var olsalar da etkili olamamışlardır; failler ise doğrudan İsrail devlet aygıtı ve onun askeri-siyasi mekanizmalarıdır.

Ne var ki, bu tabloyu belirleyen en kritik unsur, küresel ölçekte sergilenen kayıtsızlık ve edilginliktir. İsrail işgalinin yetmiş beş yılı boyunca, uluslararası toplum Filistinlileri yüzüstü bırakmıştır. Gazze halkı, kendi ülkelerinin yöneticilerinin soykırımı durdurmaya ve failleri cezalandırmaya muktedir olamadığı –ya da olmak istemediği– bir dünyada terk

[373] Bauman. 1989, 15

edilmiştir. İkinci Dünya Savaşı'nda müttefik devletlerin Nazi Almanyası'na karşı birleştiği hatırlandığında, günümüzün eski sömürgeci güçleri –başta ABD ve Avrupalı müttefikleri– Gazze'nin imhası sürecinde İsrail'e silah, askerî teknoloji ve mali kaynak sağlayarak bu süreci fiilen mümkün kılmışlardır. Dolayısıyla Bauman'ın teorisi, modernitenin rasyonel araçsallığının, yalnızca Nazi Almanyası'nın tarihsel pratiğiyle sınırlı olmadığını, günümüzde Filistin'de işleyen şiddet, imha ve soykırım mekanizmalarının da aynı yapısal akla dayandığını göstermektedir. Modernitenin karanlık yüzü, Gazze'de, bütün dünya toplumlarının gözleri önünde, yeniden ve bütün çıplaklığıyla sahnelenmektedir.

Mayıs 1948 gibi geç bir tarihte, bir BM Ad Hoc Komitesi, yaklaşmakta olan Soykırım Sözleşmesi'nin III. Maddesinin aşağıdaki ifadeyi içermesini önermiştir: Bu Sözleşme'de soykırım aynı zamanda, üyelerinin ulusal veya ırksal kökeni veya dinî inançları temelinde ulusal, ırksal veya dinî bir grubun dilini, dinini veya kültürünü yok etmek, kütüphaneleri, müzeleri, okulları, tarihi anıtları, ibadet yerlerini veya grubun diğer kültürel kurumlarını ve nesnelerini tahrip etmek veya kullanılmasını engellemek amacıyla işlenen herhangi bir kasıtlı eylem anlamına gelir.[374] Steven Jacobs (2023),[375] soykırımı yalnızca uluslararası hukuki bir tanım olarak belirleyen 1948 Soykırım Sözleşmesi ile temelde bir farklılık göstermez; bu tanıma göre soykırım, insanlığa karşı işlenen ve bu nedenle yargılanabilir ve cezalandırılabilir bir suç olarak kabul edilir. Ancak, bu tanıma dayanarak 'soykırımın' savaş ya da barış zamanında bir grup fail tarafından belirlenen bir veya birden fazla kurban grubunun sistematik psikolojik/kültürel yok edilmesi olduğunu ve devlet tarafından cezalandırılması gerektiğini öne sürer. Bu nedenle soykırım;[376] 1. Soykırımlar, rasyonel ve organize, belirli amaçlara ulaşmak için dikkatli bir planlamanın sonucu olan ve failleri için tamamen anlamlı olan, ancak çoğu zaman kurbanları için çok daha az anlamlı olan sistematik davranışlardır. 2. Soykırımlar, yalnızca kurban grupların üyelerinin tamamının veya bir kısmının fiziksel olarak yok edilmesi -öldürülmesi- değildir; bunlar aynı zamanda grubun kültürel çıktısının da yok edilmesidir, yani grubun kendisi tarafından yarattığı ve onun

[374] William A. Schabas (2009), Genocide in international law, Cambridge University Press.
[375] Steven Jacobs "The religion genocide nexus" in Genocide Volume 1, (86-102).
[376] Steven Jacobs, 2023, 90-91.

aracılığıyla kendini tanıttığı ve başkalarının da üyelerini tanımladığı her şey. 3. O halde, soykırım davranışlarının merkezinde, kurban grupları, yani 'Yok edilmesi gereken düşman kim?' sorusunun yanı sıra, 'iç grup'un üyelerini oluşturanları, bu durumda failleri tanımlama gerekliliği vardır. 4. Soykırımlar, her zaman olmasa da genellikle devlet onaylı tatbikatlardır, yani arzu edilen amaçlara ulaşmak için, bu tür karar alma ve karar uygulamalarından sorumlu olan herkes tarafından bazen gizli, bazen de açık, bir konuşma sürecinden geçerler.

Jacobs, bu yapıları analiz ederek, farklı bağlamlarda ortaya çıkan iki görünüşte farklı fenomenin –dindarlık ve soykırım– bazı ortak özellikler sergilediğini vurgular:[377] a. Kabilecilik veya kabile üstünlüğü: 'İç grubun' kendisini algıladığı şekliyle varsayılan 'üstünlüğü' ve her ikisi tarafından da algılandığı şekliyle sözde 'dış grup'un çok gerçek ve açık 'aşağılığı' ile birleştiğinde. b. Dışlayıcılık: 'İç grubun' değerlenmesi ve 'dış grubun' değersizleştirilmesi. (Bu fenomen aynı zamanda cinsiyet yanlılığı, ırksal önyargı vb. bağlamlarda 'ötekileştirme' olarak da adlandırılır.) c. İktidara ayrıcalıklı erişim: Dindarlar söz konusu olduğunda, tanrıya veya tanrılara veya yetkili sözcülere; soykırımcılar söz konusu olduğunda, siyasi, ekonomik, askeri veya sosyal güce ve otorite sahiplerine ve hatta bazen ilahi ve/veya dinî liderliklere. d. Kutsal metinler: Dindarlar söz konusu olduğunda, tanrılarına veya tanrılarına daha fazla erişim sağlayan sözde kutsal kitaplara (örneğin Tevrat, Yeni Ahit ve Kur'an); soykırımcılar söz konusu olduğunda, sözde lider belgelerine (örneğin Hitler'in Mein Kampf'ı veya Ruanda'nın 'Bahutu On Emri' veya daha az bilinen ve Terakki Komitesi'nin 'On Emri').

Soykırım olarak nitelendirilebilmesi için hangi büyüklükteki bir nüfusun yok edilmek üzere hedef alınması gerekir? Soykırım Sözleşmesi tanımı, bir grubun 'tamamen veya kısmen' yok edilmesini ifade eder, ancak bir 'parça' oluşturmak için neyin yeterli olduğunu belirtmez. Daha da önemlisi, 'tamamen veya kısmen' ifadesi niyete eklenir; faillerin gerçekte ne başarmış olabileceğine dair herhangi bir gerekliliği yansıtmaz. Mesele biraz çözülmemiş durumda ve hem niteliksel hem de niceliksel yorumlar -ve ikisinin kombinasyonları -

[377] Steven Jacobs. 2023, 91.

geliştirildi. Nicel bir çerçevede, hedef alınan insan sayısının grubun 'önemli' bir oranı olması gerektiği savunulmuştur.[378]

İsrail, Filistinlileri öldürmek ve özellikle Gazze'deki soykırımda Yapay Zekayı (AI) etkin bir şekilde kullanmaktadır. Thiele'ye (2021) göre Yapay Zekâ, konuşma tanıma, karar verme ve örüntü tanıma gibi tipik olarak insan zekâsı gerektiren görevleri gerçekleştirmek için tasarlanmış bilgisayar sistemleri için kullanılan bir şemsiye terimdir. Yapay Zekâ, insan yeteneklerini yakın zamana kadar hayal bile edilemeyecek bir dereceye kadar tamamlar ve genişletir. Kıt kaynakların hedeflere veya diğer görevlere en iyi şekilde tahsis edilmesini bulmak için kullanılır. Optimizasyon algoritmaları, zaman ve/veya mekânda izlenmeye değer kilit noktaların belirlenmesine yardımcı olabilir ve gerçek zamanlı izleme mümkünse, anında yeniden tahsis seçenekleri oluşturulabilir. Yapay Zekâ, verilerin kullanımı yoluyla askeri üstünlük elde etmenin, yani onu ilgili bilgilere, kullanılabilir bilgiye kaynaştırmanın ve nihayetinde karar avantajına dönüşmenin temel taşı olacaktır. Yapay Zekânın üç özelliği vurgulanmalıdır.[379] Bunlar; Verilerin tüm potansiyelini ortaya çıkarır. Verilerde birçok cevap yer almaktadır. Yapay Zekâ onları ortaya çıkarmaya yardımcı olur; mevcut ürünleri ve sistemleri daha akıllı hale getirir, öğrenir ve uyum sağlar. Verilerdeki yapıları ve düzenlilikleri buldukça, algoritmalar yeni beceriler kazanır.

Son yıllarda yapay zekâ, askeri operasyonlar da dâhil olmak üzere çeşitli alanlarda kullanılmış ve hibrit savaş kavramıyla ilişkilendirilmiştir.[380] Ralf Thiele'nin (2020)[381] tanımladığı gibi yapay zekâ, "Kalıpları tanımak, deneyimlerden öğrenmek, sonuç çıkarmak, tahminlerde bulunmak veya harekete geçmek gibi geleneksel olarak insan zekâsının kullanılmasını gerektiren karar verme süreçlerini otomatikleştirmeyi amaçlayan yöntemleri kapsayan bir şemsiye terim. Sensörler, veri sayısallaştırma ve sürekli artan bağlantılılık ile beslenen yapay zekâ, filtreler, ilişkilendirir, önceliklendirir, sonuçları sınıflandırır, ölçer ve

[378] William A. Schabas. *Genocide in international law*, Cambridge University Press. 2009.
[379] Ralph Thiele (ed.), (2021), Hybrid warfare: future and technologies, Germany: Spring Nature. (76-77), 36
[380] Pitman, L. *Perfect Strangers: Legal and Ethical Aspects of AI in Hybrid Warfare. Practical Applications of Advanced Technologies for Enhancing Security and Defense Capabilities: Perspectives and Challenges for the Western Balkans*. 2022, 155, 32.
[381] Ralf Thiele (2020)" Artificial Intelligence- a key enabler of hybrid warfare" Hybrid COE working paper 6 March 2020, The European Center for Excellence for Countering Hybrid Threats.

tahmin eder, böylece daha iyi bilgilendirilmiş, veriye dayalı kararlar alınmasını sağlar." Bauman'a (1989) göre bunlar bürokrasinin hedefleridir ve aktif insanı sürecin sonuçlarından izole etme ve bürokrasinin hedeflerini insani niteliklerden arındırmada temsil edilen taktiksel hedeflerdir. Bu, mantığın duygulardan özgürleşmesi, rasyonellik ve işin etkinliğinin etikten daha önemli olduğu modernitenin en son eğilimidir. Böylece "öldürebildiğini öldür" ilkesini uyguluyorlar.

Royal (2022),[382] İsrail ile Hamas arasındaki 2014 çatışması sırasında İsrail ordusunun sosyal medya verilerini analiz etmek ve potansiyel hedefleri belirlemek için yapay zekâyı kullandığını tespit etti. Bu çatışmada yapay zekânın kullanılması, yapay zekânın askeri operasyonlarda kullanılma potansiyelini gösterdi. Berisha et'e göre (2023),[383] AI terimi ilk olarak 1956'da Amerika Birleşik Devletleri'nde Amerikalı Bilim Adamı John McCarthy tarafından düzenlenen bilimsel bir toplantıda dile getirildi. Yapay zekâda akıllı olan, insan zihni tarafından belirlenen mantıksal kuralları ve ilkeleri ve ardından makinenin öğrenme yeteneğini uygulamasıdır. Yapay zekânın başaramadığı şey, öz farkındalık, kişinin kendi kimliğinin farkındalığının varlığı ve bir kişiyi diğerinden ayıran şeydir. Yapay zekânın askeri işlerde uygulanmasındaki en büyük zorluklar, makinelerin bir eylemin yürütülmesi konusunda bağımsız olarak karar vermelerine izin verilip verilmeyeceği veya bir insandan onay istemeleri gerekip gerekmediğiyle ilgilidir.

Birleşmiş Milletler uzmanları[384] 15 Nisan 2024'te, İsrail'in işgal altındaki Gazze'de yapay zekâ (AI) ve ilgili askeri direktiflerin sivil nüfus, barınma, hayati hizmetler ve altyapı üzerinde benzeri görülmemiş bir bedele yol açtığı iddiasını kınadı. Uzmanlara göre konutların, hizmetlerin ve sivil altyapının sistematik ve yaygın bir şekilde tahrip edilmesi, insanlığa karşı bir suçtur ve BM İşgal Altındaki Filistin Toprakları Özel Raportörünün İnsan

[382] Royal, N. L. R. *Robustness of Artificial Intelligence for Hybrid Warfare*. 2022.
[383] Hatidza Berisha, et al. (2023)" Challenges of application of artificial intelligence in military affairs" *Journal of Law and Sustainable Development*, Vol. 11 n. 7 (1-25) https://www.researchgate.net/publication/374120642_Challenges_of_Application_of_Artificial_Intelligence_in_Military_Affairs
[384] United Nations, April 15, 2024, "Gaza: UN experts deplore use of purported AI to commit 'domicide' in Gaza, call for reparative approach to rebuilding" https://www.ohchr.org/en/press-releases/2024/04/gaza-un-experts-deplore-use-purported-ai-commit-domicide-gaza-call

Hakları Konseyi'ne sunduğu son raporunda[385] tanımladığı gibi çok sayıda savaş suçu ve soykırım eylemini temsil ediyor.

1948 Soykırım Sözleşmesi, açlığın soykırım eylemi olarak değerlendirilmesine karar verdi. Madde II (C), korunan bir grubu yok etme niyetiyle işlendiğinde, 'grubun tamamen veya kısmen fiziksel olarak yok edilmesine yol açacak şekilde hesaplanan yaşam koşullarına kasıtlı olarak zarar veren' eylemleri yasaklar. Müttefik güçlerin açlık politikası versiyonu inkârı içeriyordu. Başlangıçta İngiliz ve Amerikan açlık suçlarını tarihsel kayıtlardan çıkardı ve ardından savaş sonrası yenilenmiş yasal rejimde Nazilerin dayattığı açlığın temel insanlık dışılığını gizledi. Savaşın ardından Müttefikler, açlık suçlarını savaş sonrası uluslararası yasal uzlaşmada hak ettikleri yere koymak için gösterilen mütevazı çabaları bile boşa çıkardılar. Modern Avrupa'daki en şiddetli kıtlık, 1845-51 İrlanda kıtlığıydı. Büyük Açlık olarak adlandırılan dönemde ve sonrasında göç eden bir milyon ölü ve yaklaşık 2 milyon kişi ile İrlanda, bugün 175 yıl öncesine göre daha küçük bir nüfusa sahip tek Avrupa ülkesidir. 20. yüzyılın en şiddetli kıtlığı 1994 yılında Ruanda'da yaşandı, ateşli silahlar, palalar ve ateş kullanılarak yıkıcı bir hızla toplu katliam gerçekleştirildi. 100 günlük (yaklaşık 3 buçuk ay) organize toplu katliam, rejim düşmeden önce kıtlığın gelişmesi için yeterince uzun değildi. Bununla birlikte, şiddetli açlık genellikle Tutsileri saklandıkları yerlerden çıkmaya ve vurularak veya saldırıya uğrayarak katillerin eline geçmeye zorladı.[386]

İsrail askerleri, Ekim 2023'ten bu yana Gazze'de kameralar, sosyal medya ve TikTok önünde işgal altındaki Batı Şeria ve Gazze Şeridi'nde Filistinlilere yönelik gözaltıların videolarını çekerek, çevrimiçi yayınlayarak ve Gazze'deki okulların, camilerin, evlerin, üniversitelerin yıkılıp yıkıldığının ve insanların öldürüldüğünün videolarını yayınlayarak soykırım suçları işliyor ve dünya hâlâ buna göz yumuyor. Amerika Birleşik Devletleri Savunma Bakanı Lloyd Austin, İsrail'in Gazze'de soykırım yaptığı yönündeki suçlamaları

[385] United Nations," special Rapporteur on the situation of human rights in the Palestinian territories occupied since 1967" https://www.ohchr.org/en/special-procedures/sr-palestine
[386] Conley & Wall. 2023, 130, 133, 136, 139.

reddetti ve "Soykırımın yaratıldığına dair hiçbir kanıtımız yok" dedi[387] BBC, İsrail askerleri tarafından yayınlanan ve İsrail bayraklarına sarılı tutukluların fotoğraflarını içeren 45 fotoğraf ve videoyu analiz etti. BBC'nin analizi, incelediğimiz 45 sosyal medya video ve fotoğrafının, IDF'nin en büyük piyade tugayı olan ve ağırlıklı olarak Batı Şeria'da faaliyet gösteren Kfir Tugayı'nın 11 askeri tarafından paylaşıldığını ortaya koydu. 11'i de askerdi ve kimliklerini sosyal medyada gizlemediler. Gözaltına alınan Filistinliler sık sık gözleri bağlı ve zapt edilmiş halde gösteriliyor ya yere yatmaya ya da elleri arkadan bağlı olarak çömelmeye zorlanıyorlar, bu pozisyonlarda ordu ve kolluk kuvvetleri tarafından sıklıkla "psikolojik işkence pozisyonları" olarak adlandırılıyor.[388]

Birleşmiş Milletler Batı Asya Ekonomik ve Sosyal Komisyonu (ESCWA), Mayıs 2024'te yayınladığı raporda, İsrail'in Gazze'ye yönelik saldırısı nedeniyle Gazze Şeridi'ndeki 360.000 binanın kısmen hasar gördüğünü veya yıkıldığını ilan etti. Raporda, Gazze Şeridi'ndeki nüfusun %2'sinin öldürüldüğü, %4'ünün yaralandığı ve nüfusun neredeyse tamamının yerinden edildiği belirtildi. Filistin Merkezi İstatistik Bürosu'nun (PCBS) 28 Nisan 2024 tarihli verilerine göre Gazze Şeridi'ndeki altyapı önemli ölçüde zarar gördü. Binaların %50'den fazlası yıkıldı ve Gazze'deki 360.000 yapı kısmen hasar gördü veya yıkıldı. Gazze Şeridi'ndeki 25.000 bina da ciddi hasar gördü veya yıkıldı ve 100'ü yıkılan 305 okul veya üniversite hasar gördü. Sağlık tesislerinin önemli ölçüde hasar gördüğünü gösteren verilere göre, 32 hastane devre dışı bırakıldı. Füze saldırıları nedeniyle 25 hastane hasar gördü ve 649 sağlık tesisi etkilendi. Üç kilise ve 290 cami yıkılırken, 168 kamu binası hasar gördü.[389]

İsrail, Ekim 2023'te Gazze'de soykırıma başlamasından bu yana bir nesli öldürdü. Associated Press tarafından yapılan bir araştırma, Ekim ve Aralık 2023 arasında 25 veya

---

[387] Jacob Magid, April 9, 2024," US says 'no evidence' of Gaza genocide, but wants Israel to deliver on aid long-term" Times of Israel https://www.timesofisrael.com/us-says-no-evidence-of-gaza-genocide-but-wants-israel-to-deliver-on-aid-long-term/

[388] Merlyn Thomas et.al. May 17, 2024" Israel troops continue posting abuse footage despite pledge to act" BBC https://www.bbc.com/news/world-middle-east-69020237

[389] Necva Tastan, May 9, 2024, "360,000 buildings damaged or destroyed in Gaza Strip: ESCWA" Anadolu Agency https://www.aa.com.tr/en/middle-east/360-000-buildings-damaged-or-destroyed-in-gaza-strip-escwa/321414

daha fazla kişinin bombalı saldırılarda öldüğü en az 60 Filistinli aile tespit etti. Bu kadar çok Filistinli ailenin ölümü nesiller boyu yankılanacak. Akrabalık bağları Gazze'deki çekirdek ailenin çok ötesine uzanıyor. Yerleşkeler, genellikle üç veya daha fazla katlı birden fazla bina, bütün bir kan bağı tarafından kullanılmaktadır.[390]

5 Nisan 2024'e kadar İsrail saldırısı sonucu Gazze'de 196 yardım görevlisinin öldürüldüğü Ekim 2023'ten bu yana BM Genel Sekreteri Antonio Guterres, ABD merkezli gıda yardım kuruluşu World Central Kitchen için çalışan yedi kişinin katli de dâhil olmak üzere Gazze Şeridi'nde öldürülen 196 yardım görevlisinin tamamının ölümüne ilişkin bağımsız soruşturma çağrısında bulundu.[391] Relief Web'e[392] (10 Mayıs 2024) göre İsrail, Gazze'yi yardım çalışanları için en ölümcül yer haline getirdi. Rapora göre Gazze şu anda dünyadaki yardım görevlileri için en tehlikeli yer. Yardım Çalışanı Güvenlik Veritabanı (AWDS), 7 Ekim'den bu yana geçen yedi ay içinde Gazze'deki yardım çalışanlarını hedef alan ve 234 kişinin ölümüne neden olan 308 şaşırtıcı olayı belgeledi. Gazze'deki kurbanların çoğu, Filistinli mültecilerle ilgilenen BM kuruluşu UNRWA için çalışıyordu ve her 100 çalışanından biri öldürülüyordu, bu, BM tarihindeki en yüksek personel ölüm oranıdır.

Görünen o ki, İsrail'in Gazze'de yeni katliamlar yapmaya devam etmesini kimse engelleyemez. Dünya Mahkemesi 26 Ocak 2024'te İsrail'e soykırım eylemlerini önlemek için harekete geçme emri verdi. Güney Afrika'nın açtığı davayı karara bağlayan mahkeme, İsrail güçlerinin soykırım yapmamasını sağlaması ve yerleşim bölgesindeki Filistinli sivillerin insani durumunu iyileştirmek için önlemler alması gerektiğini söyledi. Mahkeme bu aşamada

[390] Sarah El Deeb, June 17, 2024,“ Investigation identifies entire Palestinian families killed by Israeli strikes in Gaza“ PBS News https://www.pbs.org/newshour/world/investigation-identifies-entire-palestinian-families-killed-by-israeli-strikes-in-gaza

[391] Michelle Nichols, April 5, 2024, “UN chief to Israel: 196 aid workers have been killed, why? “Reuters https://www.reuters.com/world/middle-east/un-chief-hopes-israel-quickly-effectively-boost-gaza-aid-access-2024-04-05/

[392] Relief Web, May 10, 2024,” Israel has made Gaza the deadliest place for aid workers” https://reliefweb.int/report/occupied-palestinian-territory/israel-has-made-gaza-deadliest-place-aid-workers

Güney Afrika'nın açtığı davanın özü olan Gazze'de soykırım olup olmadığı konusunda karar vermedi. Ancak Gazze'deki Filistinlilerin soykırım eylemlerinden korunma hakkını tanıdı.[393]

Ekim 2023'te Gazze'ye yapılan soykırımdan bu yana dünya çapında Filistin yanlısı destek gösterileri Nisan 2024'e kadar sokaklardaki kitlelerden üniversitelere taşındı. 'Dünya, küresel kampüslere yayılan Filistin yanlısı protestolarla 21. yüzyılın en büyük öğrenci hareketine tanık oldu. 10 Mayıs 2024 tarihinde dünya genelinde Filistin'e destek ve ateşkes talebiyle yapılan eylemlere ilişkin yayımlanan Anadolu Ajansı (AA) raporunda, kitlesel öğrenci hareketinin kökenlerinin, öğrencilerin İsrail'in Gazze'ye yönelik ölümcül saldırısını kınamak ve üniversite yönetiminin İsrail'e bağlı tüm şirketlerden çekilmesini talep etmek için Nisan ayında kamplar kurduğu ABD'deki Columbia Üniversitesi'ne dayandığı belirtildi ve İsrail üniversiteleri ile akademik bağların sona ermesi gündeme geldi. O zamandan beri, ABD haber kuruluşu Axios'un son çetelesine göre, ülke genelinde 130'dan fazla üniversitede kamplar veya oturma eylemleri oldu. Bunlar arasında Harvard, Yale, Stanford, MIT ve California Üniversitesi, Los Angeles gibi önemli isimlerin yanı sıra düzinelerce kolej ve üniversite yer alıyor. Son haftalarda, öğrenciler Kanada, Meksika, İngiltere, Fransa, İrlanda, Almanya, Hollanda, İspanya, İtalya, İsviçre, Belçika, Finlandiya, Avustralya, Yeni Zelanda, Tokyo, Güney Kore, Bangladeş'teki üniversite kampüslerinde ve Orta Doğu'daki üniversitelerde Filistin yanlısı protestolar başlattılar. ABD makamları, çoğunlukla barışçıl protestoculara karşı giderek daha şiddetli baskılar başlattı ve binlerce tutuklamaya ve polis ve diğer kolluk kuvvetleri tarafından vahşice öldürülen öğrencilerin ve öğretim üyelerinin şok edici görüntülerine yol açtı.[394] Bauman, Modernite ve Holokost (1989) teorisinde, modern soykırımın özelliğinin, gücünü kısıtlayan kısıtlamalardan kurtulmuş olması olduğunu söylüyor. Uluslararası toplumun İsrail'in 1948'den bu yana işlediği suçlara karşı

[393] Stephanie van den Berg & Anthony Deutsch, Jan. 26, 2024,“ World Court says Israel must take steps to prevent acts of genocide in Gaza“ Reuters https://www.reuters.com/world/middle-east/world-court-rule-urgent-measures-gaza-genocide-case

[394] Emre Basaran, May 10, 2024,” Biggest student movement of 21st century’: Pro-Palestinian protests spread across global campuses“ Anadolu Agency (AA) https://www.aa.com.tr/en/world/-biggest-student-movement-of-21st-century-pro-palestinian-protests-spread-across-global-campuses/

sessiz kalması ve İsrail'in Gazze'yi kitlesel olarak yok etmesini sürdürmesi nedeniyle Filistin'de yaşanan da tam olarak budur.

Filistin yanlısı bu küresel üniversite gösterilerinden önce, Ekim 2023'ten bu yana başlayan ve bugüne kadar devam eden dünya çapında kitlesel halk gösterileri yapıldı. Anadolu Ajansı (AA), 12 Mayıs 2024 tarihli raporunda, Cumartesi günü, İsrail'in 2023'ten bu yana Gazze'ye yönelik saldırılarına karşı Avrupa genelinde devam eden Filistin yanlısı protestoları, İspanya, Portekiz, Yunanistan, Almanya, İtalya, Fransa ve Hollanda, Madrid, Amsterdam ve Atina'da düzenlenen yürüyüşlerle protesto ettiğini gösteren bir rapor yayımladı. Protestocular genellikle "Bu bir savaş değil, soykırımdır", "Özgür Filistin", "Benim adıma değil" ve "Nehirden denize, Filistin özgür olacak" yazılı pankartlar taşıdılar. İsrail ile silah ticaretinin durdurulmasını ve Gazze'deki katliamlara karışan İsrail şirketlerinin boykot edilmesini talep eden diğerleri[395] Küresel Filistin yanlısı gösteriler, New York'taki Columbia Üniversitesi gibi en önemli ABD üniversitelerinde mevcuttu. Ekim 2023'ten bu yana Gazze Şeridi'nde yaşananlarla bağlantılı protesto hareketi 2024, New York'taki Ivy League üniversitesinde Nisan ayında başladı. O zamandan beri ülke çapında üniversite kampüslerine yayıldı ve 2.500'den fazla kişi tutuklandı. 18 Nisan 2024'te New York polisi, protesto kampını dağıtmak için Columbia kampüsüne çağrıldı ve 100'den fazla protestocu tutuklandı. 29 Nisan 2024'e kadar, ABD genelinde, derslerin son günleri sona ererken ülke çapındaki kampüslerde tutuklananların sayısı 1.000'e yaklaşıyor.[396]

Ekim 2023'ten bu yana, sosyal medya gönderileri, televizyon röportajları ve İsrailli politikacılar, ordu personeli, gazeteciler ve diğer etkili şahsiyetlerin resmî açıklamaları şeklinde ortaya çıkan 500'den fazla şiddet ve soykırım kışkırtması var. Filistin Yasası (4 Ocak 2024), İsrailli yetkililer ve tanınmış kişiler tarafından Filistinlilere karşı işlenen şiddete teşvik ve soykırım niyetinin çoğaldığını ortaya koyan ikna edici bir kanıt grubunu titizlikle bir araya getirdi. Bu kışkırtmalar, soykırım niyeti, zorla yerinden etme ve toplu cezalandırma dâhil

[395] Zeynep Cetin, May 12, 2024," Pro-Palestinian protests continue across Europe" Anadolu Agency https://www.aa.com.tr/en/europe/pro-palestinian-protests-continue-across-europe
[396] The Associated Press (AP), May 7, 2024," Timeline of the nationwide protest movement that began at Columbia University"https://apnews.com/article/israel-palestinian-campus-protests-timeline-

olmak üzere önemli tematik alanlara ayrılmıştır. Bu kanıtı daha da endişe verici kılan şey, Cumhurbaşkanı, Başbakan, Knesset üyeleri, askeri personel ve kolluk kuvvetleri de dâhil olmak üzere İsrail hükümetinin üst kademelerinden kaynaklanan onaylamadır.[397]

2023 Ekim'inden itibaren dünya medyasında, İsrail'in Gazze'ye yönelik başlattığı saldırılar "soykırım" terimiyle tanımlanmaya başlanmıştır. Al Jazeera 15 Aralık 2023 tarihli bir analizinde, Amerikan medyasının Gazze'deki katliam ve yıkımı "tahliye" gibi hafifletici bir dille sunarak bu soykırım sürecine nasıl dâhil olduğunu vurgulamaktadır. ABD basını, Gazze'de yaşanan etnik temizlik, zorla yerinden etme ve sivillerin bombardımanını, "kendini savunma" doktrini ve terörle mücadele söylemleriyle meşrulaştırmaktadır. Bu medya dili, İsrail'in sivillere yönelik saldırılarının etkilerini maskeleyerek sorumluluğu gizler niteliktedir. Bu tanımlama mücadelesi, Ekim 2023'ün ortasında Anayasal Haklar Merkezi'nin (Center for Constitutional Rights, CCR) "İsrail'in Gazze'deki ortaya çıkan soykırımı" konusundaki hukuki analizini yayınlamasıyla başladı. CCR, 3 Kasım 2023 tarihinde İkinci Dünya Savaşı sonrası nadir görülen kapsamlı bir adım atarak, Filistin Hukuk Bürosu ve Ulusal Avukatlar Birliği gibi STK'larla birlikte Amerikan Kongresi'ne bir "Notice & Demand" mektubu gönderdi. Mektupta, Kongre üyelerine İsrail'e gönderilecek yeni bir yardım paketi lehine oy vermeleri halinde "soykırım, savaş suçları ve insanlığa karşı suçlara yardım ve yataklık etmekten" hukuki (hem cezai hem sivil) sorumlulukla karşılaşabilecekleri hatırlatıldı. Al Jazeera'ya göre, CCR liderliğindeki hukuki girişim, ABD'nin İsrail'e ekonomik ve askeri desteğiyle Gazze'deki saldırılarda oynadığı rolü "uluslararası hukuki bir tehlike" olarak tanımlamaktadır. Bu eleştirel dönüş, Batı medyasının "tarafsız gözlemci" rolünü sorgulayan, hukuki ve etik düzlemde ciddi bir meşruiyet sorunu ortaya koymaktadır.[398]

Aynı bağlamda, *The Intercept* tarafından 15 Nisan 2024 tarihinde yayınlanan bir rapor, *The New York Times* (NYT) editörlerinin Gazze Savaşı'nı haberleştiren muhabirlere

[397] Law for Palestine, Jan. 4, 2024," Law for Palestine Releases Database with 500+ Instances of Israeli Incitement to Genocide – Continuously Updated" https://law4palestine.org/law-for-palestine-releases-database-with-500-instances-of-israeli-incitement-to-genocide-continuously-updated/

[398] Rami G Khouri, Dec. 15, 2023," Watching the watchdogs: Media, law and Gaza genocide" Aljazeera https://www.aljazeera.com/opinions/2023/12/15/watching-the-watchdogs-media-law-and-gaza-genocide

verdiği iç yönergeleri ortaya koymaktadır. Rapora göre, Times'ın standart editörleri Susan Wessling ve Philip Pan ile yardımcıları tarafından hazırlanan notta, "soykırım" ve "etnik temizlik" terimlerinin kullanımının sınırlanması talimatı verilmiş; Filistin topraklarını tanımlarken "işgal altındaki toprak" ifadesinden kaçınılması istenmiştir. Ayrıca memo, gazetecilere "çok nadir durumlar dışında" *Filistin* kelimesini kullanmamaları gerektiğini belirtmekte ve Gazze'de, önceki İsrail-Arap savaşları sırasında sürgün edilen Filistinlilerin tarihsel yerleşimi olan kampları "mülteci kampları" yerine "mahalleler" veya "yerleşim alanları" olarak adlandırmalarını önermektedir. Bu yönlendirme, medyada kullanılan dilin seçimiyle, İsrail'in eylemlerinin etik ve politik meşruiyetinin nasıl kurgulandığını göstermektedir. Terim seçimi savunucusu bir strateji olarak görülebilir; "soykırım" ve "etnik temizlik" gibi tanımlardan kaçınmak, haberciliğin nesnelliği ve 'dilsel yumuşatma' ekseninde bir çerçeveleme işlevi görmektedir. Bu durum, aynı zamanda, Filistin kimliğinin, ulusal ve tarihsel hak taleplerinin medya söyleminden görünüşte silikleştirilmesine ve uluslararası algının şekillendirilmesine yönelik stratejik bir müdahale olarak da okunabilir.[399]

4. 8. Holokost'un En önemli Sonuçları Nelerdir?

Nazi Holokostu, İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesi ile 1960'ların sonları arasında yalnızca sınırlı sayıda kitap ve filmde ele alınmıştır. 1948'deki İsrail'in kuruluşundan Haziran 1967 Arap-İsrail Savaşı'na kadar İsrail, Amerikan stratejik planlamasında merkezi bir rol oynamamıştır. Eisenhower yönetimi, ABD'nin Orta Doğu'daki çıkarlarını güvence altına almak amacıyla İsrail ve Arap devletlerine sağladığı desteği dengeleyerek Arapların lehine bir politika izlemiştir. Ancak Haziran 1967 Savaşı ile birlikte durum köklü bir değişim göstermiştir. Bu değişim, İsrail'in savaş sırasında yaşadığı aşırı izolasyon ve savunmasızlık deneyiminin, Nazilerin Yahudi halkına uyguladığı soykırımın anılarını yeniden canlandırmasıyla ilişkilendirilebilir. Bununla birlikte, bu tür analizler hem dönemin Ortadoğu güç dengelerini hem de Amerikan Yahudi seçkinleri ile İsrail arasındaki ilişkiyi yanlış temsil etmektedir. 1967 savaşının ardından İsrail'in askeri kapasitesi ve Amerikan

[399] Jeremy Scahill & Ryan Grim, April 24, 2024," Leaked NYT Gaza memo tells journalists to avoid words "Genocide," "Ethnic cleansing," and "Occupied Territory" *The Intercept* *https://theintercept.com/2024/04/15/nyt-israel-gaza-genocide-palestine-coverage/*

silahlarıyla sağlanan stratejik avantaj, yalnızca düşmanlarına karşı etkin bir yönelim sağlaması açısından öne çıkmıştır. İsrail'in sözde zayıflığı ve izolasyonu ya da "ikinci bir Holokost" korkusu değil, aksine Yahudi seçkinlerin savaş sonrası dönemde Holokost anısını canlandırmaya yönelmelerine neden olan unsur, İsrail'in kanıtlanmış gücü ve ABD ile kurduğu stratejik ittifaktır.[400]

Holokost endüstrisi ilk olarak İsviçre bankalarının Holokost kurbanlarının meşru mirasçılarının 7 milyar ila 20 milyar dolar arasında değere sahip hareketsiz hesaplara erişimini sistematik olarak reddettiğini iddia etti. Holokost endüstrisi, kamuoyu histerisini kışkırtmanın ötesinde, İsviçrelileri boyun eğdirmek için "terörize etmek" (Bower) için iki yönlü bir strateji koordine etti: toplu davalar ve ekonomik boykot. İsviçre'den sonra, Holokost endüstrisi aynı kazanma stratejisini şimdi Almanya'ya karşı sürdürmektedir. Üç hukuk ekibi (Hausfeld-Weiss, Fagan-Swift ve Dünya Ortodoks Yahudi Toplulukları Konseyi) Alman özel sektörüne karşı en az 20 milyar dolar tazminat talep ederek toplu davalar açtı. Yine de elli yıl sonra Holokost endüstrisi, Almanların onlara hiçbir zaman tazminat ödemediği iddia edildiği için yoksulluk içinde yaşayan "muhtaç Holokost kurbanları" için para talep ediyordu. İsviçre ve Almanya'dan sonra Holokost endüstrisi Doğu Avrupa'da da devam etti. Sovyet bloğunun çöküşüyle birlikte, Avrupa Yahudilerinin eski kalbinde cazip umutlar ortaya çıktı. Kendisini "muhtaç Holokost kurbanları" gibi kutsal bir örtüye büründüren Holokost endüstrisi, zaten yoksul olan bu ülkelerden milyarlarca dolar sızdırmaya çalıştı. İsrail'in, soykırımı kullanarak ülkeleri Holokost için tazminat ödemeye zorlamayı bir amaç haline getirmesi ve bu amaca pervasızca ve acımasızca ulaşma çabası, Avrupa'da antisemitizmin başlıca tetikleyicisi haline gelmiştir. [401]

Almanya, İsrail'e ve Holokost mağduru Yahudilere tazminat ödemiş ve Nazi liderlerini yargılayan mahkemeler kurulmuştur. Eylül 1952'de, üç yıl süren müzakerelerin ardından, Alman Federal Cumhuriyeti, İsrail devleti ve Nahum Goldmann'ın temsil ettiği Yahudi Maddi İddiaları Konferansı, Lüksemburg'da, Nazi zulmünün kurbanlarına ve

[400] Norman Finkelstein. *The Holocaust industry*. 2003.
[401] Norman Finkelstein, (2003).

soykırımdan kurtulanlara tazminat sağlayan iade anlaşmalarını imzalamıştır.[402] Bu anlaşmalar, aynı zamanda, soykırımdan kaynaklı büyük maddi kayıplara uğrayan Avrupalı Yahudi toplumlarını da kapsamaktadır. Amerika Birleşik Devletleri'nde yıllık Holokost Anma Günleri ulusal etkinlikler olarak düzenlenmekte, elli eyaletin tamamı genellikle eyalet yasama meclislerinde anma törenlerine sponsor olmaktadır. Holokost Örgütleri Derneği, ABD'de 100'den fazla Holokost kurumunu listelemekte ve yedi büyük Holokost müzesi Amerikan kültürel peyzajında önemli bir yer tutmaktadır. Bu anıtlaştırmanın en merkezi unsuru, Washington'daki Birleşik Devletler Holokost Anı Müzesi'dir. Holokost sonrası dönemde, Holokost hafızasının korunması ve çeşitli hedeflerin gerçekleştirilmesi amacıyla, sigorta şirketleri, bankalar, sanat müzeleri, özel sektör ve Avrupa'daki çok sayıda kurum ile birlikte organize bir bürokratik yapı kullanılabilmiştir. Ancak, Holokost endüstrisinin ortaya çıkışı ve gelişimi, olayın kendisinden ziyade, etrafında şekillenen bürokratik ve ekonomik yapı üzerinden yapılan tartışmalarla ilişkilidir. Holokost endüstrisi her zaman eleştirel bir tartışma konusu olmuş ve farklı açılardan eleştirilere tabi tutulmuştur.[403]

1 Kasım 2005 tarihinde Genel Kurul tarafından kabul edilen 60/7 sayılı karar ile 27 Ocak, Uluslararası Holokost Anma Günü olarak ilan edilmiştir. Holokost'un inkârına ilişkin iki önemli Birleşmiş Milletler kararı bulunmaktadır: 61/255 (2007) ve A/76/L.30 (2022) (UNESCO). Holokost ile ilgili eğitim programları, soykırım eğitimi ve hafıza çalışmaları, dünyanın dört bir yanındaki insanları Holokost ve insanlık tarihinin bu karanlık dönemine dair bilinçlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu kapsamda, Holokost hafızasına adanmış yaklaşık 20 müze ve anıtın yanı sıra, Avrupa Birliği genelinde Holokost inkârının suç sayılması gibi uygulamalar mevcuttur. Ancak, tüm bu girişimler, 2023'ten bu yana Filistin'de, özellikle Gazze Şeridi'nde yaşanan yeni insanlık trajedileri bağlamında, Holokost'un hatırlanması ve derslerinin aktarılmasını insanlara unutturabilecek bir bağlama da işaret etmektedir. Bauman'ın (1989) teorisine göre Holokost'un en çarpıcı sonuçlarından biri, Yahudilerin kendi topluluklarından olanları öldürme sürecine dahil olmalarıdır. Nazizm, bu işbirliğini sağlayarak, "ölümü hak edenler" ve "yaşamayı hak edenler" ayrımını kuran bir tercih

[402] Traverso, (2016).
[403] Norman Finkelstein, (2003).

politikasını sistematik şekilde hayata geçirmiştir. Aynı zamanda Avrupa toplumunun düzeni, kanunlara bağlılığı ve görünüşteki şefkat ile insanlık imajı, Yahudileri yanıltmada etkili olmuştur. Sonuç olarak Almanya, 6 milyon Yahudi'yi sistematik olarak yok etmiş; bu sayı, her gün yaklaşık 100 kişinin öldürülmesine denk düşmekte ve Almanya'nın hedeflerine ulaşması için 200 yıl gerekeceğini göstermektedir.

4. 9. İsrail'in Filistin'deki İşgal ve Soykırımının En Önemli Sonuçları Nelerdir?

11 Ocak 2024 tarihinde Al Jazeera'da yayımlanan "Batı'da bu kadar çok kişi soykırımı nasıl bu kadar kolay görmezden gelebilir?" başlıklı bir makalede, Batılıların Batılı olmayanları hâlâ huzursuzluk, yoksunluk, şiddet ve kaçınılmaz geri kalmışlık yeri olarak gördükleri belirtilerek bu soruya yanıt verdi. Soykırım ister Gazze'de ister Darfur'da olsun, Batı, Ortadoğu ve Afrika'daki insanları, sürekli bir huzursuzluk ve yoksulluk içinde çürümekten kendilerini alamayan vahşi kurbanlar olduklarını düşündükleri için uzaktan izlemekten çekinmiyor. Gazze soykırımı konusunda; Batı'nın Ekim 2023'ten bu yana Gazze'de meydana gelen soykırıma karşı eylemsizliği, Arap ve Filistin karşıtı ırkçılık ve İslamofobi düşüncelerine dayanmaktadır[404] Böylece geçen yüzyılda Alman Holokost'unun nedeni olan modernite teorilerine ve bir ırkın diğerine üstünlüğüne geri döndük. Holokost, 20. yüzyılda benzersiz bir soykırım türü olarak meydana geldiyse, 21. yüzyılda Filistin'in Gazze kentinde devam ediyor. Çifte standart, küresel ikiyüzlülük ve insan hakları cehaleti olduğu sürece, her yerde ve her zaman soykırım olacaktır.

Amerika Birleşik Devletleri, Fransa ve İngiltere gibi sömürgeci ülkeler, Güvenlik Konseyi'nde veto hakkını kullandığı ve küresel adaletin başarılarını engellediği sürece, bu gezegende sürekli soykırım ve yıkım olacaktır. Güvenlik Konseyi'nin 15 üyesi vardır: veto yetkisine sahip beş daimî üye (Çin, Fransa, Rusya, Birleşik Krallık, Amerika Birleşik Devletleri) ve beşi her yıl Genel Kurul tarafından iki yıllık bir süre için seçilen 10 daimî olmayan üye (Birleşmiş Milletler). ABD Güvenlik Konseyi'nin daimi üyeleri, "ulusal çıkarlarını savunmak, dış politikalarının bir ilkesini sürdürmek veya bazı durumlarda, bir

[404] Somdeep Sen, Jan. 11, 2024, "How can so many in the West so easily ignore genocide?" https://www.aljazeera.com/opinions/2024/1/11/how-can-so-many-in-the-west-so-easily-ignore-genocide

devlet için özel öneme sahip tek bir konuyu teşvik etmek" için vetoyu kullanıyorlar.[405] 1954-2023 yılları arasında ABD, İsrail-Filistin durumuyla ilgili olarak İsrail'i korumak için veto kullandı.[406] Ekim 2023'ten bu yana ABD, Gazze'deki ateşkese karşı üç veto oyu kullandı: İlki, Ekim 2023'te Brezilya, Gazze'deki sivillere insani erişim ve koruma ve rehinelerin serbest bırakılması çağrısında bulunurken saldırıları kınayan bir karar önergesi sundu. İkincisi, Aralık 2023'te acil ateşkes çağrısında bulunan bir karardı ve üçüncüsü, Şubat 2024'te Gazze'de yaklaşık 30.000 kişinin ölümünün ardından yeni bir ateşkes kararıydı.[407] Beş ülkenin veto yetkisini kendi siyasal öncelikleri doğrultusunda kullanarak insanlığın kaderi üzerinde belirleyici bir güç oluşturması, küresel adalet tartışmalarının merkezinde yer almakta ve giderek daha görünür bir meşruiyet krizine işaret etmektedir. Eleştirel perspektiften bakıldığında, tarihsel örnekler ile güncel güç ilişkileri arasındaki benzetmeler, uluslararası sistemi yöneten büyük güçlerin Filistin meselesinde izledikleri politikaların, İsrail'in askerî operasyonlarıyla örtüşen bir işbirliği alanı yarattığı yönündeki argümanları güçlendirmektedir. Bu durum, birçok araştırmacı ve insan hakları kuruluşunun, Gazze'de yaşanan kitlesel sivil kayıpları uluslararası hukuk çerçevesinde ciddi ihlaller olarak değerlendirmesine neden olmuştur. Gazze'de yaşanan yıkım, yalnızca bölgesel bir çatışma değil, aynı zamanda içinde yaşadığımız küresel düzenin yapısal sorunlarını açığa çıkaran bir ayna işlevi görmektedir. Bu tablo, uluslararası sistemin ahlaki ve hukuki temellerinin yeniden gözden geçirilmesini ve evrensel bir etik sorumluluk bilincinin güçlendirilmesini zorunlu kılmaktadır.

2023 yılından bu yana Gazze'de yürütülen şiddetli operasyonlar, uluslararası toplumun tepkisizliği ve küresel güçlerin rolünü gözler önüne sermiştir. Bu süreçte, Filistinlilere yönelik operasyonlar ve istihbari faaliyetler kapsamında yapay zekâ ve ileri

---

[405] UN Security Council Report, Oct. 13, 2015 https://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/research_report_3_the_veto_2015.pdf

[406] Shakeeb Asrar and Mohammed Hussein, Oct. 26, 2023," How the US has used its veto power at the UN in support of Israel" Aljazeera https://www.aljazeera.com/news/2023/10/26/how-the-us-has-used-its-veto-power-at-the-un-in-support-of-israel

[407] Shashank Bengali, March 22, 2024" A look at the three previous U.N. cease-fire resolutions the U.S. vetoed" T*he New York Times* https://www.nytimes.com/2024/03/22/world/middleeast/us-cease-fire-resolution-vetoes.html#:~:text=A%20Look%20at%20the%20Three,a%20halt%20to%20the%20fighting

teknoloji kullanımı, Microsoft, IBM ve Amazon gibi küresel teknoloji şirketlerinin desteğiyle yürütülmektedir. Uluslararası İş Makineleri (IBM)[408], 1972'den beri İsrail'de faaliyet göstermekte olup, özellikle 8200. Birim dâhil olmak üzere askeri ve istihbarat personeline teknoloji sektörü ve yeni kurulan şirketler için eğitimler vermektedir. Microsoft[409] ise 1991'den beri İsrail'de faaliyet göstermekte ve bazı gözlemciler tarafından, İsrail'in uygulamalarına teknoloji sağlama ve operasyonel destek açısından öne çıkan bir aktör olarak değerlendirilmektedir. Microsoft'un, İsrail ordusu ve hükümetinin çeşitli bakanlıklarıyla iş birliği, teknoloji ve yapay zekâ alanındaki desteği, Filistinlilere yönelik sistematik kontrol ve yönetim uygulamalarını kolaylaştıran unsurlar arasında gösterilmektedir. Bazı araştırmalar ve insan hakları raporları, bu teknolojik iş birliğinin, ağır insan hakları ihlallerini, savaş suçlarını ve uluslararası hukuka göre tartışmalı olan uygulamaları (örneğin apartheid iddiaları) dolaylı olarak kolaylaştırdığı yönünde değerlendirmeler yapmaktadır. Bu bağlamda, teknoloji şirketlerinin çatışma bölgelerindeki rolleri, hem etik hem de hukuki açıdan küresel bir tartışma konusu olarak ön plana çıkmaktadır.

Microsoft, Alphabet ve Amazon, İsrail'e bulut ve yapay zekâ teknolojilerine neredeyse hükümet çapında erişim sağlayarak, Gazze'deki soykırımda veri işleme, karar alma ve gözetimi geliştiriyor (Nambus Projesi gibi). Nimbus projesi[410] 2019 yılı başında başlamış olup, kamuya açık bulut hizmetlerinin sunulması için kapsamlı bir çerçeve sağlamayı amaçlamaktadır. İnsan Hakları İzleme Örgütü[411]'ne göre İsrail, 2023'ten beri Gazze'de gerçekleştirdiği soykırımda, Gazze'deki insanlara saldırmak ve onları öldürmek için "İncil/The Gospel", "Lavanta/Lavender" ve "Baba Nerede? /Where's Daddy" gibi teknolojik programlar uygulamaktadır. Gazze soykırımında yaşanan da Bauman'ın tanımladığı gibi, modernite, akılcılık, bürokrasi ve teknolojiye dayalı sistematik bir soykırımdır ve daha da suç teşkil edecek şekilde, insanlığa ve masum yaşamın değerine alenen hakaret etmektedir.

[408] Who Profit research center https://www.whoprofits.org/companies/company/7236
[409] BDS Movement https://bdsmovement.net/microsoft
[410] Nimbus Project https://mr.gov.il/ilgstorefront/en/news/details/111222
[411] İnsan Hakları İzleme Örgütü 10 September 2024 'Gaza: Israeli Military's Digital Tools Risk Civilian Harm' https://www.hrw.org/news/2024/09/10/gaza-israeli-militarys-digital-tools-risk-civilian-harm

Teknoloji şirketleri, bankalar ve üniversitelerin Gazze'de Filistinlilerin katledilmesi ve soykırıma uğramasına sebep olması yetmezmiş gibi, İsrail'in Filistin topraklarına vahşice inşa ettiği yerleşim yerlerini pazarlayan ve Filistin'de soykırım turizmini teşvik eden turizm şirketleri de var. İnsan Hakları İzleme Örgütü[412]'nü (2018) hazırladığı bir raporda, küresel seyahat şirketleri Airbnb ve Booking.com'un işgal altındaki Batı Şeria'daki yerleşim yerlerinde onlarca mülkün nasıl listelendiği ve kiralanmasını kolaylaştırdığı belgeleniyor. Carterpillar Inc. (CAT) gibi inşaat şirketleri, işgalcilere Filistinlilerin evlerini yıkmak, evlere el koymak ve yerlerine yerleşimciler için evler inşa etmek amacıyla buldozer gibi ağır iş makineleri sağlıyor. Caterpillar'ın İsrail temsilcisi Zoko Enterprises, Caterpillar ağır iş makinelerinin İsrail ordusuna özel tedarikçisidir. Zoko, Caterpillar'ın bazı ağır iş makinelerini ordunun ihtiyaçlarına göre yeniler ve şirket personeli, ordu tarafından kullanılan muharebe araçlarının bakımından sorumludur. Aralık 2023'te, İsrail'in Gazze'ye yönelik saldırısı sırasında, Zoko Enterprises personeli, ordunun Caterpillar D9 buldozerlerinin bakım personeline takviye görevi yapmak üzere yedek birlik olarak İsrail ordusuna alındı. İsrail Savunma Bakanlığı (IMOD), Ocak 2024'te çoğunluğu büyük D9 buldozer tipi araçlar olmak üzere yaklaşık 100 adet ek mühendislik aracının alımına başladığını duyurdu.[413] Volvo Group; Kamyon, otobüs, inşaat makineleri, deniz ve endüstriyel motorlar üreten İsveç merkezli çok uluslu bir halka açık şirket. İşgal altındaki Batı Şeria, Doğu Kudüs ve Yeşil Hat sınırları içinde Filistinlilere ait evlerin, su ve elektrik altyapısının, tarım yapılarının ve tarım alanlarının yıkılmasında Volvo makineleri kullanıldı. Ayrıca, İsrail yerleşim birimlerinin ve Ayrım Duvarı'nın inşasında da Volvo makineleri kullanıldı.[414]

Leonidas Donskis ve Zygmunt Bauman'ın *Liquid Evil-Akışkan Kötülük* (2016) adlı eserinde de vurguladığı üzere, modernite ve rasyonalitenin beşiği olarak kabul edilen Avrupa, üzerinde sürekli dolaşan bir hayaletin etkisi altındadır: alternatifin yokluğu hayaleti. Bauman'a göre, günümüz dünyasında güç takıntısı belirleyicidir. Egemenlik artık bir kişinin

---

[412] İnsan Hakları İzleme Örgütü 20 Kasım 2018 'Bed and Breakfast on Stolen Land' https://www.hrw.org/report/2018/11/20/bed-and-breakfast-stolen-land/tourist-rental-listings-west-bank-settlements

[413] Who Profits? Caterpillar https://www.whoprofits.org/companies/company/

[414] Who Profits? Volvo Group (AB Volvo) https://www.whoprofits.org/companies/company/3644

dünya görüşüne veya güçlü bir kimliğe sahip olmasına değil, sahip olduğu gücün kapasitesine ve değerine dayanmaktadır.

İsrail'in Filistin'i işgal etmesinin sonuçlarından biri de özellikle Ekim 2023'ten bu yana devam eden Gazze soykırımının ardından artan antisemitik olaylardır. Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı (FRA), 11 Temmuz 2024 tarihinde yayınladığı raporda, 2023 Gazze Savaşı'nın Avrupa'da antisemitik olayların artmasını tetiklediğini gösteriyor. Ocak ve Haziran 2023 arasında yapılan bir (FRA) anketi, antisemitizmin Avrupa'da Ekim ayından önce zaten yüksek olduğunu gösterdi. Anket, ankete katılanların dörtte üçünden fazlasının Yahudi kimliklerini en azından ara sıra gizlediğini ve üçte birinden fazlasının güvenlik endişeleri nedeniyle Yahudi etkinliklerinden veya mekânlarından kaçındığını gösteriyor[415] Gazze savaşının ortasında İslamofobi de yükseldi; Gazze'deki savaşın başlangıcı 2023'te Guardian'da yayınlanan bir makale, 2023'ten bu yana Gazze'deki durumun ardından İslamofobi ve antisemitizmin arttığını gösteriyor. Makale, Amerikan-İslam İlişkileri Konseyi (CAIR) tarafından hazırlanan bir rapora göre, Müslüman sivil haklar ve savunuculuk örgütünün 7 Ekim ile 4 Kasım 2023 tarihleri arasında toplam 1.283 yardım talebi ve önyargı raporu aldığını ifade ediyor. Yahudi cemaatleri de İsrail'in Gazze'deki savaşından sonra rekor düzeyde antisemitizmle karşı karşıya olduklarını söylüyorlar.[416]

Aslında Filistin'de yaşananların en temel sonucu, İsrail işgalinin 1948'den bu yana devam etmesi ve Avrupa'dan gelen silahlı yerleşimcilerin Filistin topraklarını tahrip etmesi, dağıtması ve gasp etmesiyle ortaya çıkmıştır. Bu süreç, uluslararası sistemin adaletsizliğini gözler önüne sermekte ve İsrail'in silah ve diplomatik destekle güçlendirilmesi, Filistinlilere uygulanan haksızlığın sürdürülmesine imkân sağlamaktadır. Uluslararası toplumun, özellikle askeri yetki ve veto hakları aracılığıyla sağladığı destek, yalnızca Filistinlilere karşı değil, aynı zamanda çevredeki Arap ülkelerine yönelik şiddet ve terör uygulamalarının devamına da zemin hazırlamaktadır. Holokost sonrasında dünya, özellikle Almanya bağlamında,

[415] Reuters, July 11, 2024," Antisemitic in Europe rise as Gaza war rages, survey shows" https://www.reuters.com/world/europe/antisemitic-incidents-europe-rise-gaza-war-rages-survey-shows-/
[416] Guardian," Islamophobia and antisemitism on rise in US amid Israel-Hamas war" https://www.theguardian.com/us-news/2023/nov/10/us-islamophobia-antisemitism-hate-speech-israel-hamas-war-gaza

güvenlik ve adalet alanında kırılgan bir hâl almış ve medeniyetin, yeni soykırımları önlemek için öldürme dışındaki araçları etkin biçimde kullanmakta yetersiz olduğunu göstermiştir.

Gazze'deki soykırımın sonuçlarından biri de Batı'nın insan hakları iddiasının sahteliğinin ortaya çıkmasıdır. Filistin'de Siyonist terörizmin devam etmesi ışığında Filistinlilerin hayatlarının hiçbir değeri olmadığı açıkça ortaya çıktı. 17 Ekim 2023'te Al Jazeera'da yayınlanan bir makalede, uluslararası hukukun Rus saldırganlığı karşısında Ukrayna halkını savunmak için nasıl kullanıldığına dikkat çekiliyor ve bunu, İsrail'in Filistinlilere yönelik devam eden saldırısına Batı'nın tepkisinde aynı yasaların, normların ve ilkelerin nasıl sadece dipnotlara ve önerilere indirgendiği ile karşılaştırıyor. Amerika Birleşik Devletleri ve Batı, çıkarlarına hizmet ettiğinde ve gündemlerine uygun olduğunda uluslararası hukuka bağlı kalmaktadır.[417] Filistinliler ve Gazze'deki insanlar Batı dünyası hükümetleri tarafından yüzüstü bırakıldı.

14 Ocak 2024'te İsrail'in Gazze'ye yönelik soykırım saldırısı 100 gününe girdi. Al Mezan Hulman Hakları Merkezi, uluslararası toplum Filistin halkını korumakta hâlâ başarısız olurken, bu dönemde İsrail'in Gazze'ye karşı işlediği suçları ortaya çıkaran bir rapor yayınladı. 100 gün içinde, İsrail saldırıları Gazze'deki her 100 Filistinliden birini öldürdü ve her 100 Filistinliden en az ikisini çoğu zaman hayatlarını değiştiren yaralarla yaraladı. Rapor yazılırken, binlerce Filistinli ölü ya da diri enkaz altında kalmış durumda ve bazıları bu duruma günlerce hatta haftalarca katlanıyor. İsrail ordusu Gazze'de günde ortalama 250 Filistinliyi öldürüyor ve bu, 21. yüzyıldaki diğer silahlı çatışmalardan daha yüksek bir günlük ölüm oranı. Filistin Sağlık Bakanlığı'nın açıklamasına göre İsrail, 7 Ekim 2023 ile 12 Ocak 2024 tarihleri arasında 23 bin 843 Filistinliyi öldürdü ve 60 bin 317 Filistinliyi de yaraladı. Bu kurbanlar arasında yaklaşık 10.400 çocuk, 7.100 kadın, 337 sağlık personeli, 45 sivil savunma personeli ve 117 gazeteci var. Gazze'deki Hükümet Medya Ofisi tarafından bildirildiği üzere, Gazze'deki soykırımın 100 gününden sonra, Filistinlilerin %90'ı evlerini terk etmek zorunda kaldı, İsrail açlığı bir savaş yöntemi olarak kullanıyor, 95 okul ve

[417] Wesam Ahmad," The mask is off: Gaza has exposed the hypocrisy of international law" Oct. 17, 2023, Aljazeera https://www.aljazeera.com/opinions/2023/10/17/the-mask-is-off-gaza-has-exposed-the-hypocrisy-of-international-law

üniversiteyi tamamen yok etti ve 295 okula kısmi zarar verdi. İsrail hava saldırılarında 145 cami yıkıldı, 243 cami de kısmen hasar gördü. İsrail saldırılarında üç kilise, çok sayıda arkeolojik ve tarihi mekânın yanı sıra önemli kültürel simge yapıların tahrip edilmesi, Filistin tarihinin ve Gazze'deki yaşamın silinmesine sebep oldu. 7 Ekim 2023'ten bu yana en az 5875 Filistinli gözaltına alındı, çünkü onlara ve idari tutuklular da dâhil olmak üzere mevcut 5.200 Filistinli mahkûm ve tutukluya daha fazla cezai tedbir uygulandı.[418]

2023'ten günümüze Gazze'de yaşanan Soykırım da İsaril'in "ahlak ordusu" efsanesinin yanlışlığını ortaya çıkardı. 4 Mart 2024 tarihinde Foreign Affairs'de yayınlanan bir makalede, İsrail'in geçmişte Gazze'de siviller ve militanlar arasında ayrım yapmak için yeterince çaba göstermediği ve bugünkü savaşta İsrail'in daha da az şey yapıyor gibi göründüğü belirtiliyor. Makaleye göre, "İsrail Gazze'de acımasız bir kampanya yürüttü, ancak silahlı kuvvetlerinin izlemesi gereken protokolleri sadece gevşek bir şekilde yerine getirdi."[419]

24 Nisan 2024'te Gazze'deki soykırım 200. güne girdi. Euro-Med İnsan Hakları İzleme Örgütü, İsrail'in Gazze Şeridi'ndeki Filistinlileri yok etmek amacıyla gerçekleştirdiği soykırımın feci sonuçlarını rakamlarla özetleyen bir rapor yayınladı. İsrail ordusu, 200 günlük saldırısı boyunca 10.091'i kadın ve 15.780'i çocuk olmak üzere 38.621'i sivil olmak üzere 42.510 Filistinliyi öldürdü. Bu istatistikler arasında 137 gazetecinin, 356 sağlık personelinin ve 42 sivil savunma personelinin öldürülmesi yer alıyor. Birkaç bin kişinin cesedi hâlâ enkaz altında kalırken, binlercesi hâlâ kayıp ve öldüğü tahmin ediliyor. İsrail, Gazze'de toplu mezarlar işledi ve Gazze Şeridi'nin çeşitli bölgelerinde 140'tan fazla toplu, rastgele veya geçici mezarlık açarak insanları bir grup olarak öldürdü ve onları mezara koydu. Bu kişilerin çoğu İsrail güçleri tarafından idam edildikten sonra oracıkta gömüldü. Hastane avlularında, özellikle Han Yunus'taki Nasır Tıp Kompleksi ve Gazze Şehri'ndeki El

[418] Al Mezan Center for Human Rights, "100 Days of Ongoing Genocide in Gaza Amid the International Community's Failure to Protect Palestinians" Jan. 14, 2024. https://www.mezan.org/en/post/46357/100-Days-of-Ongoing-Genocide-in-Gaza-Amid-the-International-Community

[419] Avner Gvaryahu," The myth of Israel's "moral army" March 4, 2024, Foreign Affairs https://www.foreignaffairs.com/israel/myth-israels-moral-army?check_logged_in=1&utm_medium=promo_email&utm_source=lo_flows&utm_campaign=article_link&utm_term=article_email&utm_content=

Şifa Tıp Kompleksi'nde bulunan toplu mezarlar, İsrail ordusu mensuplarının tutukladığı ve gözaltına aldığı kişileri yargısız infaz ettiğini ve ardından bizzat gömdüğünü gösteriyor. Gazze Şeridi şu anda neredeyse yaşanmaz hale geldi, çünkü İsrail ordusu oradaki binaların %60'ından fazlasını yıktı ve bu süreçte Şerit'in yerleşim meydanlarının ve evlerinin çoğunu tamamen yok etti. Yıkıma öncelikle hava bombardımanı neden oldu. İsrail'in buldozer operasyonlarına ek olarak Gazze Şeridi'ne 70.000 tondan fazla patlayıcı attığı ve bunun sonucunda "tampon bölge" olarak adlandırılan bir bölge oluşturmak için Gazze Şeridi'nin doğusunda ve kuzeyinde bir kilometreye kadar mesafedeki tüm binaların yıkılmasıyla sonuçlandığı tahmin ediliyor. Gazze'de 200 gün süren soykırımın ardından İsrail, Gazze Şeridi'ndeki okulların %80'ini kısmen veya tamamen, Gazze Şeridi'ndeki üniversitelerin neredeyse tamamını, 13 halk kütüphanesini, 241 camiyi tamamen, 318 camiyi kısmen ve üç kiliseyi yıktı.[420]

[420] Euro-Med Human Rights Monitor,“ 200 days of military attack on Gaza: A horrific death toll amid intl. failure to stop Israel’s genocide of Palestinians,“ April 24, 2024 https://euromedmonitor.org/en/article/6282/200-days-of-military-attack-on-Gaza%3A-A-horrific-death-toll-amid-intl.-failure-to-stop-Israel

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Modernite, Avrupa'da 17. yüzyılla birlikte ortaya çıkan ve ekonomik, siyasal ile toplumsal alanlarda köklü dönüşümleri içeren tarihsel bir dönemdir. Bu dönüşüm süreci, özgürleşme ve ilerleme ideallerini öne çıkarmakla birlikte, aynı zamanda yeni iktidar biçimlerini ve ölümcül sonuçları da doğurmuştur. Batı modernliğinin en yıkıcı tezahürlerinden biri olan Holokost, 20. yüzyılda Yahudilere ve çeşitli gruplara yönelik bilimsel yöntemlerin, bürokratik örgütlenmenin ve rasyonel şiddet araçlarının sistematik olarak kullanıldığı kitlesel bir imha sürecidir. Bu tarihsel deneyim, insanlığa evrensel bir uyarı niteliği taşıması gerekirken, şiddetin modern biçimleri dünyanın farklı bölgelerinde yeniden üretilmiş ve büyük ölçekli katliamların önüne geçilememiştir.

Bu bağlamda Filistin'in işgali ve günümüzde Filistin halkının maruz kaldığı toplu şiddet, yalnızca bölgesel bir çatışmanın ya da iki taraf arasındaki siyasi gerilimin sonucu olarak görülemez. Holokost'un modernite içindeki yapısal özelliklerinden biri olan "yerinden etme ile demografik mühendisliğin iç içe geçmişliği", Filistin bağlamında kurumsallaşmış bir uygulama alanı bulmuştur. Siyonist hareketin Filistin'de demografik üstünlük kurma hedefi, yalnızca yerleşim politikalarıyla değil, aynı zamanda uluslararası güçlerin desteğiyle gerçekleşmiştir. Filistin'in işgali; Batı emperyalizminin Yahudi yerleşimlerinin önünü açması, askeri ve finansal destek sağlaması ve bunun sonucunda bölgede kalıcı bir kolonizasyon düzeninin oluşmasıyla mümkün kılınmıştır. İngiltere'nin manda yönetimi döneminde Yahudi göçünü kolaylaştırması, kolonilerin kurulmasına zemin hazırlaması ve Filistin'de Yahudi kurumlarının inşasına olanak tanıması bu sürecin erken aşamalarını oluşturmuştur. Soğuk Savaş'tan itibaren ise Amerika Birleşik Devletleri'nin İsrail'e sağladığı askeri, ekonomik ve siyasi destek; veto mekanizmalarıyla uluslararası denetimi işlevsizleştirmesi, işgali ve Filistinlilere yönelik sistematik şiddetin sürdürülmesini mümkün kılan temel bir güç kaynağı haline gelmiştir.

Zygmunt Bauman'ın modernite eleştirisi, bu süreçleri anlamak açısından önemli bir kavramsal çerçeve sunmaktadır. Bauman'a göre modernite, bürokratik rasyonalitenin ve

teknolojik organizasyonun merkezileşmesine dayanır. Bu mekanizmalar, bireysel ahlaki sorumluluğu bastırarak şiddeti teknik bir süreç haline getirir ve bireyi suça katılmanın pasif bir öznesine dönüştürür. Holokost'un yalnızca patolojik nefretin değil, rasyonel örgütlenmenin ve idari koordinasyonun ürünü olması tam da bu nedenle belirleyicidir. Günümüzde Gazze'de yaşanan yıkım da benzer bir mantığın izlerini taşımaktadır. Şiddetin üretimine yalnızca askeri güçler değil; uluslararası kurumlar, siyasal ittifaklar, üniversiteler, medya şirketleri ve teknoloji firmaları da dahil edilmektedir. Bu durum, modern şiddetin yalnızca doğrudan fail üzerinden değil, çok katmanlı ve kurumsal bir ağ üzerinden işlediğini göstermektedir.

Bauman'ın modernite ve Holokost analizinin merkezinde yer alan husus, modern çağın ahlaki referansları dışlaması, şiddeti araçsal akıl üzerinden meşrulaştırması ve bireyi bu sürecin teknik uygulayıcısına dönüştürmesidir. Holokost döneminde Yahudilerin kendi topluluklarına zarar vermeye zorlanması ya da imha sürecine teknik işlevler üzerinden dahil edilmeleri, modernitenin ahlaki mesafeyi nasıl kurumsallaştırdığının en trajik örneklerinden biridir. Bu durum bugün Gazze'de de yeniden üretilmektedir; şiddetin sürekliliği, yalnızca askeri operasyonlar üzerinden değil, uluslararası siyasal destek, medya manipülasyonu, ekonomik iş birlikleri ve dijital gözetim ağları üzerinden sağlanmaktadır.

Filistin örneği, modernitenin şiddet üretme kapasitesinin tarihsel tekilliklere indirgenemeyeceğini göstermektedir. Holokost, modernliğin içsel mantığının en uç, en trajik tezahürünü temsil ederken; Filistin'deki işgal, aynı mantığın yerleşimci-sömürgeci pratikler aracılığıyla yeniden üretilmesidir. Bu açıdan bakıldığında modern şiddet, yalnızca totaliter rejimlerin veya radikal ideolojilerin ürettiği bir anomaliden ibaret değildir; akılcılığın teknik araçlarla birleştiği her durumda ortaya çıkabilecek bir kurumsal potansiyeldir. Filistin'deki süreç, modernitenin bürokratik mantığının, ahlaki bakıştan arındırılmış politika üretim mekanizmalarıyla kesiştiğinde nasıl bir toplumsal yıkım üretebileceğinin güncel ve dramatik bir örneğidir.

Bu çalışmanın vardığı sonuç, Holokost ile Filistin deneyimini eşitlemek değil, modernitenin şiddeti üretme biçimlerinin sürekliliğini göstermektir. Tarihsel bağlamlar farklı

olsa da şiddetin organizasyonu, kurumsallaşması ve meşrulaştırılması benzer rasyonel mekanizmalar tarafından yürütülmektedir. Modernite, kendisini ilerleme ve özgürleşme üzerinden tanımlasa da; organize şiddeti mümkün kılan bürokratik araçları da üretir. Bu araçlar, bireyin ahlaki öznesini silikleştirir; insanı yerinden edilebilir, öldürülebilir ve siyasal olarak görünmez bir nüfusa indirger. Filistin'in bugün tanık olduğu toplu yıkım, bu mantığın günümüzdeki en görünür ve en ağır tezahürlerinden biridir.

Bauman'a göre modernite, ahlaki kayıtsızlığın ve ahlaki körlüğün toplumsal düzeyde yeniden üretilmesine yol açan bir ortam yaratabilir. Bürokratik düzenin işleyişi altında bireyler, eylemlerinin sonuçları ne kadar yıkıcı olursa olsun kendilerini sorumlu hissetmeyebilirler. 2023'ten bu yana Gazze'de yaşanan durum tam olarak budur: kesintisiz bir imha pratiği. İnsan yaşamını ilerletmeyi, özgürlüğü ve onuru güvence altına almayı hedeflediğini iddia eden modernite, pratikte bunun tam tersini göstermiştir. Bilim ve teknolojinin "ilerleme" adına araçsallaştırılması, insanlığın ahlaki çerçevesini devre dışı bırakan rasyonel şiddetin hizmetine sunulmuş ve insanların yaşamlarını yıkıma uğratan sistemlere dönüşmüştür.

Bu tezde, Holokost'ta (1933–1945) Avrupa'da Yahudilere karşı yaşananlarla; Filistin'de (1948'den günümüze) ve Gazze'de (2023'ten günümüze) tanık olunan süreç arasında, İsrail tarafından uygulanan soykırım pratikleri bağlamında bir karşılaştırma yapılmıştır. Her soykırım kendi tarihsel ve siyasal bağlamına sahiptir; ancak imha mekanizmaları ve uygulama biçimleri arasında dikkat çeken yapısal benzerlikler bulunmaktadır. Şiddetin kurumsal mantığı birbirinden öğrenir, yöntemleri devralır. Bu nedenle karşılaştırmalar, geçmişin yalnızca hatırlanması gereken bir travma değil, tekrarın nasıl mümkün hale geldiğini anlamak açısından da önemlidir. İnsan ruhunun en kıymetli varlık olduğu varsayılır; fakat öldürmenin, düşmanlaştırmanın ve insanı insanlıktan çıkaran rasyonel iktidar arzusunun sürmesi, soykırımın sistematik biçimde yeniden üretilmesine zemin hazırlar.

Öncelikle Holokost'ta ortaya çıkan yapının, Hitler ve Nazi Partisi'nin yönetimi altındaki Almanya'nın egemenliğinde geliştiğini belirtmek gerekir. Hitler'in genişleme hırsı

ve ırksal hedefleri, İkinci Dünya Savaşı sürecinde Almanya'yı totaliter bir Nazi devletine dönüştürmüştür. Buna karşın İsrail, modern ulus-devletlerin tipik biçimlerinden biri olarak ortaya çıkmamıştır. İsrail, 1948'de Nekbe döneminde Filistinlilerin katledilmesi ve yerlerinden edilmesiyle temelleri atılan, yerleşimci-sömürgeci bir projedir ve bu proje günümüze dek sürmektedir. İsrail'in sınırlarının hiçbir zaman netleşmemesi tesadüf değildir; Ortadoğu'da genişlemeye dayalı bir sömürgeci yerleşim mantığıyla hareket eder. Varlığı yalnızca Filistin ve Suriye Golan Tepeleri'nin işgaliyle sınırlı değildir; aksine Lübnan, Suriye, Yemen ve İran gibi bölgesel aktörlere yönelik sürekli askeri müdahalelerle yayılmacı karakterini korur. Yahudi devletinin varlığı yalnızca Benjamin Netanyahu'ya bağlı değildir; Netanyahu, Batı'nın desteğiyle yürütülen uzun soluklu Siyonist liderler zincirinin bir parçasıdır.

Holokost döneminde Hitler, Yahudileri gettolara ve gizli hapishanelere kapatırken; İsrail, işgal altındaki Filistin topraklarında 2002'den itibaren apartheid duvarını inşa etmiş, Filistin şehirlerini birbirinden koparan 90'dan fazla askeri kontrol noktası kurmuş, Kudüs'ü Batı Şeria ve Gazze'den ayırmış ve Filistinlileri dünyanın gözleri önünde öldürmüştür. Bu politikaların sürekliliği, İsrail'e açık askeri, siyasi ve teknolojik destek sağlayan Batılı devletlerin müdahalesiyle mümkün olmaktadır. Holokost'un failliği açık biçimde Almanya'ya aitken, Filistinlilerin yok edilmesine yönelik süreç; ABD ve diğer Batılı güçlerin sağladığı veto mekanizmaları, askeri transferler, diplomatik koruma ve finansal destekle yürütülen küresel bir proje halini almıştır. İsrail'in yerleşimci-sömürgeci bir devlet olduğu gerçeği inkâr edilemez; bu devlet, eski sömürgeci güçlerin politikalarının doğrudan bir uzantısıdır ve bu destek olmaksızın varlığını sürdüremez. Nitekim eski ABD Başkanı Biden'ın sözleri bu durumu özetler: "Eğer İsrail olmasaydı, onu icat etmek zorunda kalırdık."

Holokost'un en kritik sonucu, Yahudi soykırımının sona ermesinin ardından yeni bir soykırım ihtimalinin dünya düzeninin içinde saklı kalmasıdır. Modernite; akıl, bilim ve rasyonalite üzerine kurulu olmakla birlikte, ahlaki değerleri etkisizleştiren, insanın özdeğerini aşındıran bir ilkeler bütünü haline gelebilir. Avrupa'daki Yahudiler, yalnızca soykırımdan kurtulmak için değil, 1948'de Filistin topraklarında kendilerine bir ulus-devlet kurma stratejisiyle bu tarihsel travmayı aşmaya yönlendirilmiştir. Bauman (1989), Batı

modernitesinin bu siyasal refleksler temelinde sürdürülmesi halinde yeni soykırımları doğurabileceğini öngörmüştür. İsrail'in 1948'de Filistin'i işgal etmesi, Filistinlileri öldürüp yerlerinden etmesi ve Yahudi yerleşimlerine dayalı bir devlet kurmasıyla başlayan süreç, bu öngörünün somut bir yansımasıdır; ancak bu süreç uzun yıllar boyunca uluslararası alanda resmi bir soykırım olarak kabul edilmemiştir. 21. yüzyılda Batı modernitesinin en tehlikeli sonucunu, Gazze'deki soykırımın küresel siyasal aktörler tarafından normalleştirilmesi ve İsrail'e yaptırım uygulamaktan ya da Filistin halkına yönelik şiddeti durdurmaktan kaçınılması oluşturmaktadır. Tehlikenin büyüğü yalnızca soykırımın gerçekleşmesi değil, bu soykırımın hem bilinçli biçimde kabul edilmesi hem de kurumsal yapıların desteğiyle sürdürülmesidir. Batı modernitesinin dayattığı rasyonalite, insanlık onurunu ve ahlaki ilkeleri göz ardı ederek, rasyonalite ile etik arasında sürekli bir çatışma üreten bir dünya inşa etmektedir.

Filistin'in 1948'den itibaren işgal edilmesi ve bu coğrafyada Yahudi bir devletin inşa edilişi, soykırım kavramının yalnızca belirli bir zaman aralığına sıkışmış bir olgu olmadığını; uzun vadeli, sistematik ve kurumsal insan hakları ihlallerini kapsayan bir süreç olduğunu ortaya koymaktadır. Filistinlilerin on yıllardır maruz kaldığı durum bu açıdan, kesintisiz şiddet, yerinden edilme ve toplumsal yok oluşun sürekliliğiyle nitelik kazanmaktadır.

Bauman'a (1989) göre Holokost, bireylerin ahlaki güdülerinden arındırılmadan ve ölüm makinesinin bu güdüleri doğuran toplumsal bağlamdan soyutlanmasından önce gerçekleşemezdi. Holokost, modern yaşamın örgütlenme biçimleri, rasyonalite anlayışı ve bürokratik yapısıyla doğrudan ilişkilidir. Görev dağılımı, uzmanlaşma, bilimsel yöntemlerin uygulanması, teknoloji, maliyet–fayda hesaplaması ve sonuçların rasyonel değerlendirilmesi gibi araçlar, sürecin görünürde hukuki ve idari çerçevesini oluşturmuş; ancak bu mekanizmalar, insan değerlerinin ve ahlaki kaygıların sistematik biçimde dışlanması üzerine kurulmuştur. Bu nedenle Holokost, yalnızca antisemitik nefretten kaynaklanan bir saldırı değil; bir ırkın başka bir ırk üzerine üstünlüğünü temel alan modernite anlayışının kurumsal bir ürünüdür.

Benzer biçimde, Arap–Müslüman Ortadoğu'da Yahudiler için bir devletin kurulması da 20. yüzyılın sömürgecilik politikalarının sürekliliği içerisinde değerlendirilebilir. Bu yaklaşım, İkinci Dünya Savaşı sonrasında işgal edilen bölgelerin boşaltılması ihtimalini reddederek sömürgeci ve sömürgeleştirilen arasındaki ikiliği yeniden üretmiş; özellikle İsrail'in bölgedeki nükleer kapasitesini kullanarak çatışmayı genişletme ve bölgesel istikrarsızlığı sürdürme yönünde bir uluslararası stratejiye dönüşmüştür. Bauman'ın ifadesiyle Holokost, yalnızca gelişmiş silahların ya da bilimsel olarak örgütlenmiş bürokrasinin sonucu değildir; aynı zamanda Batılı devletlerin askeri, ekonomik ve diplomatik destekleri olmadan mümkün hale gelemezdi. İsrail'in bölgedeki varlığını sürdürmesi, Batılı devletlerin önyargılarını yansıtan kurumsal mekanizmalar ve Birleşmiş Milletler'deki veto gücü sayesinde gerçekleşmiş; aksi takdirde modernitenin kendi dinamikleri içinde bu yapının uzun vadeli varlığı dahi sürdürülemezdi.

Modernite, Holokost'u mümkün kılan zihinsel ve kurumsal zemini, Avrupa'nın Hristiyan ve Yahudi toplumları arasındaki etnik ve dinî kutuplaşmanın tarihsel kökenleri üzerinden şekillendirmiştir. Bu temel, 20. yüzyılda yaşanan soykırımların ve kitlesel insan hakları ihlallerinin düşünsel arka planını oluşturur. Holokost, yalnızca ırkçılığın doğrudan bir yansıması değil; modernitenin rasyonalist, bilimsel ve bürokratik düzeninin aşırı uygulama biçimlerinin ölümcül sonuçlarının bir tezahürüdür. Bir ırkın üstünlüğü teorisi, Holokost'ta pratik bir yok etme mekanizmasına dönüşmüş ve insanlık tarihini geri dönüşü olmayan biçimde etkilemiştir.

Holokost sonrasında yaşanan diğer kitlesel şiddet olayları da modernitenin güç projelerinin küresel boyutuna işaret etmektedir. 1945'te ABD'nin Japonya'ya gerçekleştirdiği nükleer saldırı, 1965–1973 Vietnam Savaşı ve 1986–1999 arasında NATO aracılığıyla Bosna ve Kosova'da Müslümanlara yönelik uygulanan şiddet, modernitenin askeri ve siyasal mantığının sınır aşan etkilerini göstermektedir. Bu süreçler, Doğu ile Batı arasındaki yapısal ayrımı derinleştirmiş, Soğuk Savaş boyunca ülkelerin Birinci, İkinci ve Üçüncü Dünya gibi hiyerarşik kategoriler içinde sınıflandırılmasını pekiştirmiştir. Moderniteden günümüze, etnik ya da ulusal üstünlük iddiasına dayanan çatışmalar sürmekte;

karşı tarafın varlığı meşru görülmedikçe şiddet ve yok edici uygulamaların devam ettiği görülmektedir.

Rasyonalite ve bürokrasiye dayalı sistem, Holokost sırasında Yahudilerin gettolara yerleştirilmesine ve akabinde "nihai çözüm" olarak adlandırılan imha planının uygulanmasına yol açmıştır. 1941–1945 arasında yaklaşık altı milyon Yahudi, sistematik bir yok etme sürecinin kurbanı olmuştur. Benzer bir bürokratik mantık, İsrail'in 1948'den itibaren Filistin'i işgal sürecine de yansımıştır. İsrail, bölgeyi Yeşil Hat, Batı Şeria, Doğu ve Batı Kudüs gibi birçok parçaya ayırmış; askeri bariyerler ve ayrım duvarlarıyla alanları birbirinden koparmış ve Gazze Şeridi'ni deniz, hava ve kara yollarıyla on altı yılı aşkın süredir izole etmiştir. ABD ve Avrupa'nın sağladığı silahlandırma ve askeri ekipman desteği, Filistinlilere yönelik demografik mühendisliği ve sistematik şiddet politikalarını sürdürülebilir kılmıştır. Ekim 2023–Ağustos 2025 arasında yalnızca Gazze'de 62.622'den fazla kişi hayatını kaybetmiş; bunların 18.592'si çocuk, 12.400'ü kadındır. Bu veriler, söz konusu sürecin salt askeri bir çatışma değil, kurumsallaşmış bir yok etme pratiği olduğunu ortaya koymaktadır.

Gazze'de yaşananlar, insanlık değerlerinin küresel ölçekte ne derece araçsallaştırılabileceğini ve Batı modernitesinin tarihsel sınavını yeniden gündeme getirmektedir. Holokost'un Batı modernitesinin rasyonalite ve bilim temelli düzenini test etmesi gibi, 21. yüzyılda Filistin'de yaşananlar da benzer bir etik ve politik sınav niteliği taşımaktadır. Bauman'ın uyarısı bu bağlamda canlılığını korumaktadır: "Geçmişi sömürerek şimdiyi kontrol edenlere izin vermek, geleceği karanlık bir yer haline getirecektir." Bugün yaşanan kaotik süreç, bu uyarının ne kadar güncel olduğunu göstermektedir. Eğer Holokost, Bauman'ın belirttiği gibi 20. yüzyılda Batı modernitesinin yapısal bir sonucu ise; Filistin'in işgali ve Gazze halkının maruz kaldığı sistematik yok ediliş de 21. yüzyılda benzer bir tarihsel kopuşun göstergesidir.

Sorun, adaletin sağlanamadığı küresel siyasal düzendedir. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin beş daimî üyesi, güç dengesini adil biçimde yönetememekte ve dünya toplumlarının kaderini belirleme yetkisini kendi çıkarları doğrultusunda kullanmaktadır. Batı

modernitesi, sürekliliğini sağlamak için şiddet ve yok etmeyi bir araç haline getirmiştir. Bu yapı, tarihsel sömürgecilik geleneklerinin ve dünyayı hiyerarşik kategorilere ayıran emperyalist hegemoninin günümüzdeki yansımalarını sürdürmektedir. Böyle bir eşitsizlik düzeni, güçlünün ayakta kalmasını merkeze almakta; küresel düzeyde çatışmaları, krizleri ve yıkımları sürekli kılmaktadır. Uzmanlar, hukukçular ve uluslararası insan hakları kurumları Gazze'de yaşananları açıkça soykırım olarak tanımlarken, İsrail raporları, öldürülenlerin %83'ünün sivil olduğunu belirtmektedir. Bu tablo, insanlığın bu yok edilişi durdurmak için daha ne yapması gerektiğini düşündürmektedir.

Sonuç olarak, Bauman'ın modernite teorisi; Holokost ve Filistin örnekleri üzerinden rasyonalite, bürokrasi ve teknolojinin ahlaki sorumluluklardan bağımsız biçimde kullanıldığında şiddet üretme kapasitesini görünür kılmaktadır. Filistin'de yaşananlar, modernitenin 21. yüzyılda küresel eşitsizlik ve hukuki yetersizliklerle birleştiğinde nasıl sistematik insan hakları ihlallerine ve soykırıma dönüşebileceğini açıkça göstermektedir. Bu bağlamda Filistin direnişi ve uluslararası hukuk arayışı, modernite ile şiddet arasındaki ilişkinin yeniden sorgulanması için tarihsel bir fırsat sunmaktadır.

KAYNAKCA

Abdelwahab Elmessiri, **The land of promise: critique of political Zionism**, USA: North American: New Brunswick, 1977.

Abdullah Al Ashaal, **The Gaza Holocaust in the eyes of international law**, Beirut: Dar Al Fikr, 2010.

Abdurrahman Küçük, Arz-ı Mev'ud, Türkiye Diyanet Vakfı, **İslam Ansiklopedisi.,** 1991 https://islamansiklopedisi.org.tr/arz-i-mevud

Adolf Hitler, **Mein Kampf**, 1925.

Ahmad H. Sa'di, "THE Koenig Report and Israeli Policy Towards The Palestinian Minority, 1965-1976: Old Wine in New Bottles," *Arab Studies Quarterly*, (Published by Pluto Journals), Vol. 25, No. 3, pp. 51-61, 2003.

Ahmet Karta, April 29, 2024, Anadolu Agency "what we are seeing in Gaza is is a repeat of Auschwitz, says genocide experts," https://www.aa.com.tr/en/middle-east/what-we-are-seeing-in-gaza-is-a-repeat-of-auschwitz-says-genocide-

Al Mayadeen, source: Israeli media, I May 2022, "33% of Israelis thinking of reverse migration" 33% of Israelis thinking of reverse migration | Al Mayadeen English

Al Mezan Center for Human Rights, "100 Days of Ongoing Genocide in Gaza Amid the International Community's Failure to Protect Palestinians" Jan. 14, 2024.

Alain Badiou & Eric Hazan & Slovaj Zizek, **Anti-Semitizm Üzerine**, Çev. Erkan Ünal, İstanbul: Monokl Yayınları, 2014.

Alain Boyer, **Siyonizmin Kökenleri,** Çev. Volkan Aytar, İstanbul: İletişim Yayınları, 1992.

Ali Ata Yiğit, "Filistin Meselesinin Kronikleşmesi (1918-1948)", *Türk Dünyası Araştırmaları*. 123/243, 2019.

Ali Saadih, **The Palestinian Holocaust: a history of violence against Palestinians-genocide**, Amman, Jordan: The National Library, 2000.

Ali Sawafta, Reuters, February 22, 2016" For many Palestinians, Israel settlement work the only option" For many Palestinians, Israel settlement work the only option | Reuters

Ali Sawafta, Reuters, February 22, 2016" For many Palestinians, Israel settlement work the only option" For many Palestinians, Israel settlement work the only option | Reuters

Al-Jazeera, "Mapping Israeli occupation", 18 May 2021, Mapping Israeli occupation | Infographic News | Al Jazeera

Al-Jazeera, "Mapping Israeli occupation", 18 May 2021, Mapping Israeli occupation | Infographic News | Al Jazeera

Aljazeera, July 9, 2024," UN experts say Israel carrying out 'targeted starvation campaign' in Gaza" https://www.aljazeera.com/news/2024/7/9/un-experts-say-israel-carrying-out-targeted-starvation-campaign-in-gaza#

Al-Rai Agency, "Explosive bullets turn Palestinian "bodies into" halves" *January* 2018 www.alray.ps\ar\post\180671

Al-Shaer, M, "The emergence and development of the Zionist press in Palestine 1863-1948" Masters research, Gaza, Palestine: The Islamic University, 2015.

Amnesty International, "Occupation of Water" 11-29-2017 w\ww.amnesty.org\ar\latest\campaigns\2017\11\the-occupation-of-water

Amnesty International. *Automated Apartheid: How Facial Recognition Fragments, Segregates and Controls Palestinians in the OPT* (Rapor No. MDE 15/6701/2023). Amnesty International.

Amnesty International. "Automated Apartheid: how facial recognition fragments, segerates and controls Palestinians in the OPT" 2 May 2023 Automated Apartheid: How facial recognition fragments, segregates and controls Palestinians in the OPT [EN/AR] - occupied Palestinian territory | ReliefWeb

Amnesty International" Israel and Occupied Palestinian Territories: Automated Apartheid: How facial recognition fragments, segregates and controls Palestinians in the OPT" May 2, 2023

Amnesty International. (2023, 2 Mayıs). *Automated Apartheid: How Facial Recognition Fragments, Segregates and Controls Palestinians in the OPT* (Rapor No. MDE 15/6701/2023). Amnesty International.

Anderson Benedict, **Hayali Cemaatler,** Metis Yayınları, İstanbul, 2023.

Anthony D. Smith, **Myths and Memories of the Nation,** New York, USA: Oxford University Press, 1999.

Anthony D. Smith, **Seçilmiş Halklar,** çev. A. Küçük, İstanbul: Alfa Yayınları, 2018.

Anti-Defamation League ADL, 05.03.2022 "Allegation: Israel's actions against the Palestinians can be compared to the Nazis' https://www.adl.org/resources/glossary-term/allegation-israels-actions-against-palestinians-can-be-compared-nazis

Antony Loewenstein, **The Palestine laboratory**, VERSO: London & New York, 2023.

Arthur Hertzberg, **The Zionist idea**, Philadelphia & Jerusalem: The Jewish Publication Society, 1997.

Aseel Jundi, "passports and identities: the complex 7 story of the Palestinian diaspora in his homeland" Aljazeera. https://www.aljazeera.net/news/alquds/2019/3/27/ (27-03-2019)

Avi ager,"The myth of compulsory military service in Israel" *The Jerusalem Post https://www.jpost.com/opinion/the-myth-of-compulsory-military-service-in-israel-569779,* October 18, 2018.

Avi Shlaim, **Filisitin'i Bölüşmek Kral Abdullah, Siyonistler ve Filistin'in Taksim Siyaseti: 1921-1951,** Çev. Muttalip Tütüncü, İstanbul: Küre Yayınları, 2017.

Avner Gvaryahu," The myth of Israel's "moral army," Foreign Affairs https://www.foreignaffairs.com/israel/myth-israels-moral-army? March 4, 2024

B'TSELEM, "Crowd control: Israel's use of crowd control weapons in the West Bank www.betselem.org\publications\summaries\201212-crowd-control *January* 2013.

B'Tselem The Israeli Information Center for Human Rights in the Occupied Territories, "Land theft: Israel' settlement policy in the West Bank" May 2002 www.btselem.org

Amnesty International. *Automated Apartheid: How Facial Recognition Fragments, Segregates and Controls Palestinians in the OPT* (Rapor No. MDE 15/6701/2023). Amnesty International, 2 Mayıs 2023.

Bashir B. & Goldberg A. (ed.), **The Holocaust and the Nekbe: a new grammar of truma and history**, Columbia University Press, 2018.

Bilal Toprak, "İsrail'e dönüş miti bağlamında kutsal metnin araçsallaştırılması". *Artuklu Akademi,* 10 (2), ss. 159-181, 2023.

Brave Heart MY, DeBruyn LM. The American Indian Holocaust: healing historical unresolved grief. Am Indian Alsk Native Ment Health Res. 1998;8 (2):56-78. PMID: 9842066.

Bridget Conley & Alex de Wall," Genocide, starvation and famine" in **Genocide volume 1** ed. Ben Kiernan Lemos & Tristan Taylor, Cambridge University Press, 127-149, 2023.

Caner Çakı, "Antisemitist Mitlerin İnşasında Nazi Propagandasının Rolü." *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 9, no. 17, ss. 203-219, 2019.

Carlton J.C Hayes, **Milliyetçilik: Bir Din,** Çev. M. Çiftkaya, İz: İstanbul, 1995.

Charles Taylor, 'Two theories of modernity' in **Alternative modernities** Dilip Parameshwar Gaonkar (ed.) London: Duke University Press, 171-196, 2021.

Christopher Powell, **Barbaric civilization: a critical sociology of genocide**, McGill-Queen's University, 2011.

CNN, "Israel harvested organs without permission, officials say" www.ed\ition.cnn.com\2009WORLD\meast\12\21\israel.organs\index, December 21, 2009.

CNN, By Andrew Carey & Oren Liebermann, 'Israel passes controversial 'nation-state' bill with no mention of equality or minority rights' Israel passes controversial 'nation-state' bill into law | CNN, July 19, 2018.

Daniel Sigward, **Holocaust and the human behavior**, USA: facing history & ourselves Inc, 2017.

David E. Stannard, **American holocaust**, Oxford University Press, 1992.

David Goodblatt, **Elements of Ancient Jewish Nationalism,** Camridge University Press, Cambridge, UK, 2006.

Davies & Polonsky ed., **Jews in Eastern Poland and the USSR, 1939-46**, School of Slavonic & East European Studies, London: Macmillan Publishers Limited, 1991.

Defense Capabilities: Perspectives and Challenges for the Western Balkans,155, 32.

Derek J. Penslar, **Zionism: An Emotional State,** New Jersey, Rutgers University Press, 2023.

Dick Geary, **Hitler and Nazizm**, New York: Taylor & Francis Group, 2000.

Dina İbrahim, “The Middle East in American Media.” International Communication, 2009.

Division for Palestinian Rights DPR 30 June 1978 The Origin and Evolution of the Palestine Problem: 1917-1988, Part I 1917-1947 https://unispal.un.org/DPA/DPR/unispal.nsf/

Doris Bergen, **War and Holocaust: a concise history of the Holocaust**, USA: Rowman & Littefield, 2016.

Edward Said, **Orientalism**. USA: Pantheon Books, 1978.

Edward Said, **The question of Palestine**, New York: Vintag Books, 1979.

Edward Sai, **Covering Islam.** Vintage, 1997.

Edward W. Said, “Emperyalizm ve siyonizmin Entelektüel Kökenleri”, **Siyonizm ve Irkçılık**, Editör. Türkkaya Ataöv, Birey ve Toplum Yayınları, İstanbul, 1985.

Edwin Black, **The transfer agreement**, Washington” Dialog Press, 1984.

Eibie weizfeld (ed.), **The end of Zionism and the liberation of the Jewish people**, Canada: Clarity Press, 1989.

Elisabeth Noelle-Neumann and Thomas Petersen, ‘The spiral of silence and the social nature of man’ in Lynda Lee Kaid (Ed.), **Handbook of political communication research**, (pp339-356) Lawrence Erlbaum Associates. Inc. New Jersry, 2004.

Emre Basaran, “Biggest student movement of 21st century’: Pro-Palestinian protests spread across global campuses“ Anadolu Agency (AA) https://www.aa.com.tr/en/world/-biggest-student-movement-of-21st-century-pro-palestinian-protests-spread-across-global-campuses/

Encyclopedia of Palestinian Camps, www.palcamps.net, May 10, 2024.

Enzo Traverso, **The end of Jewish modernity**, translated by Dvid Frenbach, London: Pluto Press, 2016.

Erik Cohen, “Israel as a post-Zionist society” in **The shaping of Israeli identity, Myth, Memory and Trauma**, Robert Wistrick & David Ohana (ed.), London: Routledge, (pp. 203-214) 1995.

Euro-Med Human Rights Monitor www.euromedmonitor.org

Euro-Med Human Rights Monitor, “Israel kills dozens of academics, destroys every university in the Gaza Strip”, https://euromedmonitor.org/en/article/6108/Israel-kills-dozens-of-academics,-destroys-every-university-in-the-Gaza-Strip *January* 20, 2024.

Euro-Med Human Rights Monitor,“ 200 days of military attack on Gaza: A horrific death toll amid intl. failure to stop Israel’s genocide of Palestinians,“ https://euromedmonitor.org/en/article/6282/200-days-of-military-attack-on-Gaza-horrific-death-toll-amid-intl.-failure-to-stop-Israel April 24, 2024.

Euro-Mid Human Rights Monitor ”Israel’s demolition of educational institutions, cultural objects in Gaza is additional manifestation of genocide” https://euromedmonitor.org/en/article

Euronew. Joshua Askew “Israel ‘stealing organs’ from bodies in Gaza, alleges human rights group’ www.euronews.com, Nov 27, 2023

Fahir Armaoğlu, *Filistin Meselesi ve Arap- İsrail Savaşları (1948-1988),* Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1991.

Francesca Albanese, Human Rights Council, 55th session Feb. 26-April 5, 2024, Report of the special rapporteur on the situation of human rights in the Palestinian territories Occupied since 1967.

Francizek Piper “Gaz Chambers and Crematoria” In Yirsael Gutman & Michael Bernbaum (ed.) **Anatomy of the Auschwitz death camp**, Washington D C: Indiana University Press. (pp. 157-182) 1994..

Friedman I., The other victims of the Nazis –article https://www.socialstudies.org/

Gazette 71(6):511-524, 1995.

George Mosse, **Toward the final solution**, USA: University of Wisconsin Press, 2020.

George Ritzer & Douglas J. Goodman, 2004, **Modern Sociological Theory**, sixth edition, New York, USA: McGraw-Hill Companies, 2020.

Ghanim H. “When Jaffa met (J) Yefaa: İntersection between the Holocaust and the Nekbe in the shadow of Zionism”, in Bashir B. & Golderge A. (ed.) **The Holocaust and the Nekbe: A new grammar of trauma and history,** Columbia University Press (92-113), 2018.

Gilbert Achcar, **Gazze Soykırımı Tarihsel Perspektiften Okumak,** Çev. Akın Emre Pilgir, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2025.

Graham Crow, **Comparative sociology and social theory, beyond the three worlds**, New York, USA: Library of Congress Cataloging, 1997.

Gürkan Biçen, Arz-ı Mev'ud Siyonizm ve yahudi kimliğinin dönüşümü, https://www.academia.edu/9969242/Arz_%C4%B1_mev_ud_Siyonizm_ve_Yahudi_kimli 2015.

Gürsu, Orhan, "Kötülüğün Sıradanlaştırılması: Gazze Soykırımı Bağlamında Psikolojik Bir Analiz". *Burdur İlahiyat Dergisi,* 8, 2014, ss. 130-149.

Haggag Ali, **Mapping the secular mind: modernity's quest for a godless utopia**, USA: The international institute of Islamic thought, 2013.

Hannah Arendt, **Eichmann in Jerusalem: A Report on the Banality of Evil,** New York: Viking, 1963.

Hannah Arendt, **The origins of Totalitarianism**, USA: Library of Congress Category, 1973.

Hatidza Berisha, et al. " Challenges of application of artificial intelligence in military affairs" *Journal of Law and Sustainable Development*, Vol. 11 n. 7, pp. 1-25, 2023. https://www.researchgate.net/publication/Challenges_of_Application_of_Artificial_Intelligence_in_Military_Affairs

Heike Paul, **The myth that made America: an introduction to American studies**, American Culturies Studies, 2014.

Henryk Swiebocki "Prisoners escapes" in **Anatomy of the Auschwitz death camp,** 1994, pp. 503-521.

Hisham Khatib, **Palestine and Egypt under the Ottomans**, USA: Tauris Parke, 2003.

Holocaust Encyclopedia "October 1 1946 Nuremberg Trial Verdicts" https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/timeline-event/holocaust/after-1945/verdicts-international-military-tribunal

Human Rights Watch "Israel: white phosphorus used in Gaza, Lebanon" www.hrw.org\news\2023\10\12\israel-white-phosphorus-used-gaza-lebanon October 12, 2023.

Human Rights Watch, “Israel and Palestine: Events of 2021”, World Report 2022: Israel and Palestine | Human Rights Watch (hrw.org) 4\11\2022.

Human Rights Watch,” Gaza: Israel’s imposed starvation deadly for children” Human Rights Watch https://www.hrw.org/news/2024/04/09/gaza-israels-imposed-starvation-deadly-children#: April 9, 2024.

Ilan Pappé, **Siyonizmi Pazarlamak: Atlantikin İki Yakasında Siyonist Lobicilik,** Çev. Murtaza Özeren, İstanbul: Ketebe Yayınları, 2004.

Ilan Pappé, **Bir Filistin Hanedanının Yükselişi ve Düşüşü Hüseyniler (1700-1948),** Çev. Muttalip Tütüncü, İstanbul: Ketebe Yayınları, 2005.

Ilan Pappe, “The 1948 ethnic cleansing of Palestine” *Journal of Palestine Studies*, Vol. xxxvi No.1:7, 2006.

Ilan Pappe, **The ethnic cleansing of Palestine**, Oxford: One World, 2006.

Ilan Pappé, **Modern Filistin Tarihi,** Çev. Nuri Plümer, İstanbul: Phoenix Yayınevi, 2007.

Ilan Pappé, **İsrail Hakkında On Mit,** Çev. Erdem Türközü, Ankara: Nika Kitapevi, 2018.

Ilan Pappé, **Unutulmuş Filistinliler İsrail’deki Filistinlilerin Tarihi,** Çev. Tuğçe Ersoy Ceylan, İstanbul: Küre Yayınları, 2020.

Ilan Pappé, **Yeryüzünün En Büyük Hapishanesi İşgal Altındaki Toprakların Tarihi,** İstanbul: Küre Yayınları, 2023.

Ilan Pappe, **The Ethnic Cleansing of Palestine**, Oxford: One world, 2006.

Ilan Pappé, **Filistin-İsrail Meselesinin Kısa Tarihi,** Çev. Murtaza Özeren, İstanbul: Ketebe Yayınları, 2025.

Ilan Pappe (ed.), **The Israel\Palestine question,** London & New York: Routledge, 1999.

Ilan Pappe, **Britain and the Arab-Israel: conflict 1948-51**, Oxford: Macmillan Press, 1993.

Integrated Food Security Phase Classification (IPC)“ Gaza Strip: acute food insecurity situation for May 1-15 June and projection for 16 June- 30 September 2024“ https://www.ipcinfo.org/ipc-country-analysis/details-map/en/c/1157065/

Israel Atomic Energy Commission www.nti.org

Israeli Gaza attack” https://www.reuters.com/article/idUSTRE50S5U4/

Jack Khoury, July 1, 2024, "Report: Israeli soldiers filmed using detainees in Gaza as 'human shield'." Haaretz https://www.haaretz.com/israel-news/2024-07-01/ty-article/report-israeli-soldiers-filmed-using-detainees-in-gaza-as-human-shields

Jacob Golomb, **Nietzche and Zion**, USA: Library of Congress, 2004.

Jacob Katz, **Out of the Ghetto The Social Background of Jewish Emancipation, 1770-1870,** Massachusetts, USA: Harward University Press, 1973.

Jacob Magid," US says 'no evidence' of Gaza genocide, but wants Israel to deliver on aid long-term" Times of Israel https://www.timesofisrael.com/us-says-no-evidence-of-gaza-genocide-but-wants-israel-to-deliver-on-aid-long-term/ April 9, 2024.

James Scott, **Seeing like a state**, USA: Yale University Press, 1998.

Jane Bennett, 'Modernity and its critics' in **The Oxford of political science**, (ed.) Johns Dryzek, Bonnie Honig & Anne Philips, Oxford University Press (pp. 211-224), 2006.

Jeremy Scahill & Ryan Grim, "Leaked NYT Gaza memo tells journalists to avoid words "Genocide," "Ethnic cleansing," and "Occupied Territory" *The Intercept https://theintercept.com/2024/04/15/nyt-israel-gaza-genocide-palestine-coverage/* April 24, 2024.

Jewish Virtual Library, "vital statistics: latest population statistics for Israel" April 25, 2023, Latest Population Statistics for Israel (jewishvirtuallibrary.org)

John Dunn, **Contemporary crisis of the nation state** (Ed.) UK & USA: Blackwell, (pp. 3-15), 1995.

John J. Mearsheimer & Stephen M. Walt, **İsrail Lobisi ve Amerikan Dış Politakası**, Çev. Hasan Kösebalaban, İstanbul: Küre Yayınları, 2014.

John Rose, **The myths of Zionism**, London: Pluto Press, 2004.

John Scott, **Dictionary of Sociology,** Oxford: Oxford University Press, 2014.

Jordan News,"Israel's skin bank raises ethical concerns on organ consent" www.jordannews.jo Nov 17, 2023.

Judith Butler, "Yahudilerin Devlet Şiddetine Karşı Seslerini Yükseltmesini İmkânsız Hale Getirmek", Çev. Nesrin Demiryontan, **Hem Antisemitizme Hem İstismarına Karşı,** İstanbul: Metis Yayınları, 2025.

Julian Borger “Israel expands nuclear facility previously used for weapons material” The Guardian www.theguardian.com\world\2021\feb\18\israel-nuclear-facility-dimona. Feb 18, 2021

Kadir Kasalak, “İngilizlerin Filistin Politikası ve Filistin Mandası”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* Sayı:25, ss.65-78, 2016.

Karl Kautsky, **Are the Jews a race?,** New York: International Publishers, 1926.

Kate Hudson “Israel’s nuclear arsenal: what we know” CND www.cnduk.org\israel-nuclear-arsenal-what-we-know

Lahav Harkov, “From Gaza to Paraguay? The Israeli government: 1969 transfer plans” *The Jerusalem Post*, August 12, 2020. https://www.jpost.com/diaspora/israel-paraguay-agreed-to-move-60k-palestinians-as-nazi-hunting-ended-638347

Law for Palestine, Jan. 4, 2024,” Law for Palestine Releases Database with 500+ Instances of Israeli Incitement to Genocide – Continuously Updated” https://law4palestine.org/law-for-palestine-releases-database-with-500-instances-of-israeli-incitement-to-genocide-continuously-updated/

Lean Poliakoy, **The Aryan myth: a history of racist and nationalistic ideas in Europe**, translated by Edward Howard, UK: Sussex University Press, 1974.

Legal Departmrnt of the Ministry of Prisoners and Ex-Prisoners Affairs, “violations committed by the occupation authorities against Palestinian prisoners” The Palestinian Institution for Human Rights (Witness) www.pahrw.org

Leila Farsakh, ” Palestinian labor flows to the Israeli economy: a finished story?”, *Journal of Palestine Studies* XXXXIL. No.1 (pp. 13-27), 2002.

Maher Charif, ”The roots of Zionist terrorism” *Institute for Palestine Studies* https://www.palestine-studies.org/en/node/1654849, 2013

Malek Wannous,” the separation wall: Israel's complete Apartheid” May 2012, Arab Center for Research and Policy Studies. https://www.dohainstitute.org/en/lists/ACRPS-PDFDocumentLibrary/The_Separation_Wall_Israels_Complete_Apartheid.pdf

Maxime Rodinson, **Israel: a settler-colonial state?** Translated by David Thorstad, New York: Monad Press, 1973.

Mehmet Ali Duran, 'İkinci Dünya Savışı sırasında Türkiye üzerinden yapılan Yahudi göçleri (1939-1954),' Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi, 2021.

Melvin Urofsky, **American Zionism from Herzl to the Holocaust**, London: University of Nebraska, 1975.

Memiş, Ekrem, **İsrail Nereye Koşuyor?** İstanbul: Ekin Yayınları, 2006.

Merlyn Thomas et.al. May 17, 2024" Israel troops continue posting abuse footage despite pledge to act" BBC https://www.bbc.com/news/world-middle-east-69020237

Mete Sağlam, "İngiliz manda yönetimi altındaki Filistin'de Yahudilerin uyguladığı baskı ve şiddet (1920-1948)". *Abant Sosyal Bilimler Dergisi.* 23 (3), 1664-1679.2023.

MEuro-Med Human Rights Monitor www.euromedmonitor.org

Michel Foucault, **Society Must Be Defended,** New York: Picador, 2003.

Michael Rothberg, " From Gaza to Warsaw: mapping multidirectional memory" Holocaust Memory 523-548, 2011.

Michael Stanislawski, **Zionism, A Very Short Introduction,** New York, Oxford University Press, 2017.

Michal Buchowski, 'The specter of orientalism in Europe: from exotic other to stigmatized brother' *Anthropological Quarterly*, Vol. 79, No. 3 (Summer, 2006), George Washington University, (463-482).

Michelle Nichols, April 5, 2024, "UN chief to Israel: 196 aid workers have been killed, why? "Reuters https://www.reuters.com/world/middle-east/un-chief-hopes-israel-quickly-effectively-boost-gaza-aid-access-2024-04-05/

Middle East Monitor "Military expert: Israel is using 3 internationally banned weapons in Gaza" www.middleeastmonitor.com\20140804-military-expert-israel-is-using-3-internationally-banned-weapons-in-gaza

Middle East Monitor MEM, December 11, 2023. "Report: Israel destroyed 192 mosques in Gaza Strip"https://www.middleeastmonitor.com/20231211-report-israel-destroyed-192-mosques-in-gaza-strip/

Middle East Monitor MEM, July 3, 2019, 'Reverse migration: the hidden reasons behind Jews leaving Palestine' Reverse migration: The hidden reasons behind Jews leaving Palestine – Middle East Monitor

Mim Kemal Öke, **Siyonizm ve Filistin Sorunu,** 8. Baskı, Timaş, İstanbul, 2021.

Mim Kemal Öke, **Siyonizmden Uygarlıklar Çatışmasına Filistin Sorunu**, İzmir: Da Yayıncılık, 2022.

Ministry of Foreign Affairs and Expatriates," Palestinian Refugee Camps", *January* 23, 2019 www.mofa.pna.ps

Miriam Berger" What to know about Palestinian security forces and their role in West Bank" July 11, 2023, The Washington Post www.washingtonpost.com

Mitchell Cohen, "A Preface to the Study of Jewish Nationalism," *Jewish Social Studies,* New Series, Vol. 1, No. 1 (Autumn), pp. 73-93, 1994.

Molden B., Vitenam, the new left and the Holocaust: How the cold war changed discourse in genocide. In: Assmann A., Conrad S. (eds) **Memory in Global Age.** Palgrave Macmillan memory studies, Palgrave Macmillan (pp. 79-96), 2010.

Moses Hess, **Rome and Jerusalem A Study of Jewish Nationalism**, translated from German With Introduction and Notes: M. Waxman, Bloch Publishing Company, New York, 1918.

Muhammad Majid Salah al- Hazmawi, "Land owner property in Palestine 1918-1948" Doctora dissertation, Jordan: The University of Jordan. 1998.

Na'am Rokem, "Making use of prose: the politics of genre in Theodor Herzl and H.N. Bialik" (201-220) in **Theodor Herzl: From Europe to Zion**. Ed, Mark H. Gelber & Vivian Liska, 2007.

Nahum Sokolw, **History of Zionism 1600-1918**, United Kingdom: Longmans, Green and Co, 1919.

Nathan Lean, **The Islamophobia Industry**, London: Pluto Press, 2012.

Nawaf Al-Zaro, **The open Palestinian Holocaust encyclopedia: a century of terrorism and Zionist war crimes in Palestine**, Amman, Jordan: Majdalawi for publishing and distribution, 2008.

Necva Tastan, May 9, 2024, “360,000 buildings damaged or destroyed in Gaza Strip: ESCWA“ Anadolu Agency https://www.aa.com.tr/en/middle-east/360-000-buildings-damaged-or-destroyed-in-gaza-strip-escwa/3214148#

Neve Gordon, **Israel’s Occupation**, Berkeley: University of California Press, 2008.

Nicholas O’shaughnessy, **Selling Hitler: the Nazi and the propoganda brand**, London: Hurts publishers, 2016.

Norman Davies, Antany Polansky eds. **Jews in Eastern Poland and the USSR, 1939-46**, School of Slavonic and East European Studies, 1991.

Norman Finkelstein, **The Holocaust industry**. London and New York: Verso, 2003.

Nur Masalha, “The Zionist concept of “Transfer”: a historical review” *Journal of Palestine Studies*, 1991, issue 7.

Nur Masalha, **"The Zionist concept of ”transfer”: a historical overview”** Washington D.C: Institute for Palestine Studies. Issue 7 (1-19), 1991.

Nur Masalha, **The Palestine Nakba,** London: Zed Books, 2012.

Nur Masalha, **Expulsion of the Palestinians: the concept of ‘transfer’ in Zionist political thought 1882-1948**, Washington D.C: Institute for Palestine Studies, 1992.

Nur Masalha, **Imperial Israel and the Palestinians: the policies of expansion**, London: Pluto Press, 2000.

OCHA, “46 Bedouin Communities at Risk of Forcible Transfer in the Central West Bank: A Vulnerability Profile” “46 Bedouin Communities at Risk of Forcible Transfer in the Central West Bank: A Vulnerability Profile.

Omer Carullah Sevim, Noc. 3, 2023,” Israeli propaganda is unconvincing and failing” TRT World research https://researchcentre.trtworld.com/perspectives/israeli-propaganda-is-

Oxfam International, July 4, 2024,” Israel breaches international humanitarian law by forcing 250,000 Palestinians in Gaza into ’death trap’ without food, water, shelter: Oxfam.” https://www.oxfam.org/en/press-releases/israel-breaches-international-humanitarian-law-forcing-250000-palestinians-gaza

Ömer Tellioğlu, **Filistin’e Musevi Göçü ve Siyonizm (1880-1914),** İstanbul: Kitabevi Yayınları, 2018.

Palestine News and Info Agency WAFA "Number of prisoners in occupation prisoners during the year 2023' www.info.wafa.ps

Palestine News and Info Agency WAFA," Graves of numbers" https://info.wafa.ps/ar_page.aspx?id=4001

Palestinian Central Bureau of Statistics https://www.pcbs.gov.ps/site/lang__en/1405/Default.aspx

Palestinian Central Bureau of Statistics, 2022, PCBS | On the Occasion of the International Population Day.

Palestinian News and Agency Info WAFA, "Israeli Massacres" www.info.wafa.ps

Palestinian News and Info Agency WAFA "Demographic and geographic indicators about Israeli settlements www.info,wafa.ps

Paul Gilroy, 'multiculturalism and post-colonial theory' in **The Oxford of political science**, (ed.) Johns Dryzek, Bonnie Honig & Anne Philips, Oxford University Press (pp. 656-674), 2006.

Patrick Wolfe, "Settler Colonialism and the Elimination of the Native," Journal of Genocide Research 8, no. 4 (2006): 387–409; Rashid Khalidi, Palestinian Identity New York: Columbia University Press, 1997.

Peires J., "The Holocaust and Apartheid: Similarities and Differences, A comparative study" Master's research, Cape Town, South Africa: University of Cape Town, 2004.

Pitman, L. (2022). Perfect Strangers: Legal and Ethical Aspects of AI in Hybrid

R. Alan Taylor, **İsrail'in Doğuşu,** çev. M. Karaşahan, İstanbul: Pınar Yayınları, 2019.

R. Garaudy, **The case of Israel**, Shoruk International, 1983.

Raja Shahadeh, **İsrail Neden Filistin'den Korkuyor?** Çev. Bengisu Karakurt, İstanbul: Ketebe Yayınları, 2025.

Ralf Thiele," Artificial Intelligence- a key enabler of hybrid warfare" Hybrid COE working paper 6 March 2020, The European Center for Excellence for Countering Hybrid Threats, 2020.

Ralph Thiele (ed.), **Hybrid warfare: future and technologies**, Germany: Spring Nature, (pp. 76-77), 2021.

Ralph Thiele, 'Nineteen technologies' in **Hybrid warfare: future and technologies,** Spring Nature: Germany (pp. 71-123), 2021.

Ram, U. "The colonialization perspective in Israeli sociology" (55-80) in **The Israel Palestine question,** Ilan Pappe (edi), London & New York: Routledge, 1999.

Rami Ayyub "Israeli minister's call to 'erase' Palestinian village an incitement to violence, US says, 2 March 2023 Reuters www.reuters.com\world\middle-east\'srael-ministers-call- erase-palestinian-village-an-incitement-violence

Rami G Khouri, Dec. 15, 2023," Watching the watchdogs: Media, law and Gaza genocide" Aljazeera https://www.aljazeera.com/opinions/2023/12/15/watching-the-watchdogs-media-law-and-gaza-genocide

Raphael Lemkin, **Axis rule in occupied Europe: laws of occupation analysis**, Michigan, USA: University of Michigan, 1944.

Rashid Khalidi, **Filistin Yüzyıllık Savaş Yerleşimci Kolonyalizmin ve Direnişin Tarihi (1917-2017),** Çev. Utku Özmakas, İstanbul: İletişim Yayınları, 2025.

Rashid, Khalidi, **Palestinian Identity: The Construction of Modern National Consciousness,** New York: Columbia University Press, 1997.

Relief Web, May 10, 2024," Israel has made Gaza the deadliest place for aid workers" https://reliefweb.int/report/occupied-palestinian-territory/israel-has-made-gaza-deadliest-place-aid-workers

Rensink B., "Native American history, comparative genocide and the Holocaust: historiography, debate and critical analysis", Masters Research, Lincoln, Nebraska: The University of Nebraska, 2006.

Reuters, July 11, 2024," Antisemitic in Europe rise as Gaza war rages, survey shows" https://www.reuters.com/world/europe/antisemitic-incidents-europe-rise-gaza-war-rages-survey-shows-2024-07-11/

Reuters, March 27, 2023, "What is happening in Israel? Judicial overhaul protests explained" By Maayan Lubell and Steven Scheer, What is happening in Israel? Judicial overhaul protests explained | Reuters

Robert Eisen, **The Peace and Violence of Judaism: From the Bible to Modern Zionism,** New York: Oxford University Press, 2011.

Robert Jay Lifton & Amy Hackeft, ”Nazi doctors” in **Anatomy of the Auschwitz death camp** pp. 201-316, 1994.

Robert Jay Lifton & Amy Hackeft “Nazi doctors” in In Yirsael Gutman & Michael Bernbaum (ed.), **Anatomy of the Auschwitz death camp**, Washington D C: Indiana University Press. (301-316), 1994.

Robert Nisbet, **The sociological tradition**, London & New York: Routledge, 1966.

Robert Wistrick & David Ohana (ed.), **The shaping of Israeli identity: myth, memory and trauma**. London & New York: Routledge Taylor and Francis Group, 1995.

Roger Garaudy, **İsrail Sorunu: Siyasi Siyonizm**, Çev. Cemal Aydın, İstanbul: Timaş Yayınları, 2023.

Royal, N. L. R., Robustness of Artificial Intelligence for Hybrid Warfare Reuters *January* 29; “Spanish court investigates, 2002.

Ruppin, Arthur **The Jews in the modern world**, London: Macmilan & Co. Limited, 1943.

Salahuddin, M. M., “Land ownership in Palestine 1918-1048” PhD thesis, Amman, Jordan: The University of Jordan, 1993.

Sarah El Deeb, June 17, 2024,“ Investigation identifies entire Palestinian families killed by Israeli strikes in Gaza“ PBS News https://www.pbs.org/newshour/world/investigation-identifies-entire-palestinian-families-killed-by-israeli-strikes-in-gaza

Sari Nusseibeh, **What is a Palestinian state worth?** Harvard University Press, Cambridge, 2011.

Sedat Kızıloğlu, “İsrail Devleti’nin Kuruluşuna Kadar Geçen Süreçte Yahudiler ve Siyonizm’in Gelişimi”, *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* C:2, S:1, 2012.

Semiha Karahan, “Siyonist Yahudi Kimliği: Kassız Yahudilikten Steroidli Siyonizme”. *Filistin Araştırmaları Dergisi,* no. 17, ss. 35-66, 2025.

Serdal İlbaş, **İsrail'de Yahudi Radikal Grupların Filistin Sorununa Etkisi,** Bursa: Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2024.

Shafir, G. “Zionism and colonialization: a comparative approach (81-96) in **The Israel Palestine question,** Ilan Pappe (edi), London & New York: Routledge, 1999.

Shakeeb Asrar and Mohammed Hussein, Oct. 26, 2023,” How the US has used its veto power at the UN in support of Israel” Aljazeera

https://www.aljazeera.com/news/2023/10/26/how-the-us-has-used-its-veto-power-at-the-un-in-support-of-israel

Sharad Joshi "Israel's nuclear policy: a cost-benefit analysis" *Strategic Analysis Journal*. Columbia University. March 2000 Vol. XXIII No. 12.

Shashank Bengali, March 22, 2024" A look at the three previous U.N. cease-fire resolutions the U.S. vetoed" T*he New York Times*

Shlomo Avineri, **Herzl's vision: Theodor Herzl and the foundation of the Jewish state**, English translation Haim Watzman, Israel: Zalman Shazar Center, 2008.

Somdeep Sen, Jan. 11, 2024, "How can so many in the West so easily ignore genocide?" https://www.aljazeera.com/opinions/2024/1/11/how-can-so-many-in-the-west-so-easily-ignore-genocide

Stefan Goranov. "Irkçılık: Siyonizm'in Temel Bir İlkesi." **Siyonizm ve Irkçılık**, haz. Türkkaya Ataöv. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, 29-41, 1982.

Stephanie van den Berg & Anthony Deutsch, Jan. 26, 2024," World Court says Israel must take steps to prevent acts of genocide in Gaza" Reuters https://www.reuters.com/world/middle-east/world-court-rule-urgent-measures-gaza-genocide-case-2024-01-26/

Steven Jacobs "The religion genocide nexus" in **Genocide**, Volume 1, Kiernan et.al (ed.) Cambridge University Press. (pp. 86-102), 2023.

Şehmus Tergek, 'İngiltere, ABD ve Siyonizm üçgeni: el Nakba'ya giden yolu' Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep üniversitesi, 2022.

Şlomi Sand, **Yahudi Halkı Nasıl İcat Edildi? Kitabı Mukaddes'ten Siyonizme,** çev. I. Ergüden, İstanbul: Doğan Kitap, 2011.

TDV Türkiye Diyanet Vakfı, "Siyonizm - İslam Ansiklopedisi" https://islamansiklopedisi.org.tr/siyonizm

The Associated Press (AP), May 7, 2024," Timeline of the nationwide protest movement that began at Columbia University" https://apnews.com/article/israel-palestinian-campus-protests-timeline-f7cd3abe635f8afa4532b7bed9212b56

The Association for Civil Rights in Israel, 9 November, The Nekbe Law, https://law.acri.org.il/en/knesset/nakba-law/

The Guardian, 21 October 2015 'Anger at Netanyahu claim Palestinian grand mufti inspired Holocaust https://www.theguardian.com/world/2015/oct/21/netanyahu-under-fire-for-palestinian-grand-mufti-holocaust-claim

The Guardian," Islamophobia and antisemitism on rise in US amid Israel-Hamas war" https://www.theguardian.com/us-news/2023/nov/10/us-islamophobia-antisemitism-hate-speech-israel-hamas-war-gaza

The Legal Center for Arab Minority Rights in Israel (ADALAH)"The discriminatory laws database" 25\09\2017 https://www.adalah.org/en/content/view/7771

The New Arab December 25, 2023, "WHO chief decries 'decimation' of Gaza health system" https://www.newarab.com/news/who-chief-decries-decimation-gaza-health-

The Times of Israel, "Israel's population approaches 9.7 million as 2022 comes to an end" 29 December 2022, Israel's population approaches 9.7 million as 2022 comes to an end | The Times of Israel.

The Times of Israel, "Settler group says 421,000 Israelis now living in West Bank", 9 February 2017, Settler group says 421,000 Israelis now living in West Bank | The Times of Israel.

The Times of Israel, Toi Staff, 2 september 2022, 'Poll: 1 in 3 Germans say Israel treating Palestinians like Nazis did Jews' https://www.timesofisrael.com/poll-1-in-3-germans-have-poor-view-of-israel-dont-see-responsibility-toward-jews/

Theodor Herzl, **The Jewish state**, USA: Dover Publications, 1896.

Theodor Herzl, **Yahudi Devleti,** çev. H. Başak, Sümer yayınevi: İstanbul, 2017.

Thomas McCarthy, 'On reconciling cosmopolitan unity and national diversity' in **Alternative modernities,** Dilip Parameshwar Gaonkar (ed.) London: Duke University Press (pp. 197-235), 2021.

Thomas Roessing, "The spiral of silence-a key concept for corporate reputation management" 18th International Conference on Corporate Reputation, Brand Identity and Competitiveness (pp. 1-13), 2014.

Tolgahan Alpyavuz (2009). “Soykırım Suçu”. *Journal of Naval Science and Engineering* 5/1.

Tom Seger, **The seventh million: the Israelis and the Holocaust**, translated by Haim Watzman, USA: Farrar, Straus and Giroux, 1993.

U.S. Department of State\United States security coordinator for Israel, and the Palestinian Authority www.state.gov\about-us-united-states-security-coordinator-for-israel-and-the- palestinian-authority

UN office for the Coordination of the Humanitarian Affairs (OCHA) ”Reported impact snapshot (Gaza Strip 19 June 2024)“ https://www.ochaopt.org/content/reported-impact-snapshot-gaza-strip-19-june-2024

UN Security Council Report, Oct. 13, 2015

UNCTAD, Aug 2020 “Report on Assistance to the Palestinian People: Developments in the Economy of the Occupied Palestinian Territory”

Unıted Natıons 25 March 2022, “Israel’s 55-year occupation of Palestinian territory is apartheid- UN human rights experts” https://www.ohchr.org/en/press-releases/2022/03/israels-55-year-occupation-palestinian-territory-apartheid-un-human-rights

United Nations, ”Despite the threat of forced displacement and settler attacks, the residents of the villages of Masafer Yatta in the West Bank are steadfast,“ March 26, 2022 https://news.un.org/ar/story/2022/03/1097352

United Nations, 22 March 2022, “Special rapporteur on the situation of human rights in the Palestinian territories occupied since 1967” https://www.ohchr.org/en/special-procedures/sr-palestine

United Nations, April 15, 2024,“ Gaza: UN experts deplore use of purported AI to commit ‘domicide’ in Gaza, call for reparative approach to rebuilding” https://www.ohchr.org/en/press-releases/2024/04/gaza-un-experts-deplore-use-purported-ai-commit-domicide-gaza-call

United Nations, Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide, *Adopted by Resolution 260 (III) A of the United Nations General Assembly on 9 December 1948* http://www.hrweb.org/legal/genocide.html

United Nations, Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide, *Adopted by Resolution 260 (III) A of the United Nations General Assembly on 9 December 1948* http://www.hrweb.org/legal/genocide.html

United Nations, office of genocide prevention and the responsibility to protect https://www.un.org/en/genocideprevention/genocide.shtml

United Nations," special Rapporteur on the situation of human rights in the Palestinian territories occupied since 1967" https://www.ohchr.org/en/special-procedures/sr-palestine

UNOSAT "Gaza Strip comprehensive building and housing damage assessment" March 20, 2024, https://unosat.org/products/3804

Urofsky, **American Zionism from Herzl to the Holocaust**, London: University of Nebraska, 1995.

Walid Khalidi, "Plan Dalet: master plan for the conquest of Palestine" *Journal of Palestine Studies*, Vol.18 No.1, (pp.3-33), 1988.

Walid Khalidi, **Before their diaspora: a photographic history of the Palestine 1876-1948**, Washington D.C: Institute for Palestine Studies, 2004.

Walid Khalidi, **All that remains: the Palestinian villages occupied and depopulated by Israil in 1948**, Washington DC: Institute for Palestine Studies, 1992.

Walter Opello & Stephen Rosow, **The nation-state and global order: a historical introduction to contemporary politics**, USA: Lynne Rienner Publishers, 1999.

Warfare. Practical Applications of Advanced Technologies for Enhancing Security and

Weizfeld (ed.), **The end of Zionism and the liberation of the Jewish people**, Canada: Clarity Press, 1989.

Werner Sombart, **The Jews and modern capitalism**, Tranlasted by M. Epstein, Batoche books, canada, 2001.

Wesam Ahmad," The mask is off: Gaza has exposed the hypocrisy of international law" Oct. 17, 2023, Aljazeera https://www.aljazeera.com/opinions/2023/10/17/the-mask-is-off-gaza-has-exposed-the-hypocrisy-of-international-law

William A. Schabas, **Genocide in international law**, Cambridge University Press, 2009.

William Burr & Avner Cohen "The US discovery of Israel's secret nuclear project" Wilson Center www.wilsoncenter.org\publication\the-us-discovery-israels-secret-nuclear-project

William Frederich Meineck Jr., **Nazi ideology and the Holocaust,** United States: library of congress, Holocaust memorial museum, 2007.

Wittmayer, Baron Salo. **Modern Milliyetçilik ve Din**, İstanbul: Açılım Kitap, 2007.

World Food Program (State of Palestine | World Food Programme (wfp.org)

Yalçın Akdoğan, "İsrail'in Gazze Katliamı: UCM'ye Göre Savaş Suçu mu, Devlet Terörü mü?" *Medeniyet ve Toplum Dergisi,* 7/2, 2023.

Yehoshua Ben-Arieh (2018) **The making of Eretz Israel in the modern era: a historical-geographical study (1799-1949),** Jerusalem: Hebron University, 2018.

Yılmaz Arı, "Bir İnsanlık Suçu ve Soykırım Trajedisi: İsrail'in Filistinlilere Uyguladığı Devlet Terörü Nedeniyle Yargılanması Gerektiğine Dair Bir Değerlendirme". *Darulhadis İslami Araştırmalar Dergisi* 5, 2023.

Yirsael Gutman & Michael bernbaum, **Anatomy of the Auschwitz death camp**, Washington DC: Indian University Press, 1994.

Yossi Melman & Dan Raviv, "Expelling Palestinians" The Washington Post, February 7, 1988,https://www.washingtonpost.com/archive/opinions//expelling-palestinians/

Yunus Can Pola, **İsrail'de Hatırlama Güvenlik, Yahudilik ve Filistin,** İstanbul: Küre Yayınları, 2020.

Zachary Lockman, "Railway workers and relational history Arabs and Jews in British-ruled Palestine (99-128) in **The Israel\Palestine Question,** (1999) Ilan Pappe ed. Routedge London and New York, 1999.

Zeynep Cetin, May 12, 2024," Pro-Palestinian protests continue across Europe" Anadolu Agency https://www.aa.com.tr/en/europe/pro-palestinian-protests-continue-across-europe/3216966

Zygumunt Bauman, **Legislators and interpreters**, Cambridge, UK: Polity Press, 1987.

Zygumunt Bauman, **Modernity and the Holocaust**, USA: Cornell University Press, 1989.

Zygumunt Bauman, **Modernite ve Holocaust**, Çev. Süha Sertabiboğlu, İstanbul: Sarmal Yayınları 1997.

ÖZGEÇMIŞ

Kimlik Bilgileri

Adı	Mariam
Soyad	MENAWI
Uyruk	
Cinsiyet	Kadın
Doğum Yeri Ülke	
Doğum Yeri Şehir	
Doğum Tarihı	

Egitim Bilgileri

Düzey	Doktora
Üniversite	Bursa Uludağ Üniversitesi
Fakülte/Enstitü	Fen Edebiyat Fakültesi
Bölüm	Sosyoloji
Mezuniyet Tarihi	2025
Düzey	Yüksek Lisans
Üniversite	Ürdün Üniversitesi/Amman/Ürdün
Fakülte/Enstitü	Fen Edebiyat Fakültesi
Bölüm	Sosyolojı
Mezuniyet Tarihi	2014
Düzey	Lisans
Üniversite	An-Najah National Üniversitesi/Nablus/Filistin
Fakülte/Enstitü	Fen Edebiyat Fakültesi
Bölüm	Sosyoloji
Mezuniyet Tarihi	2009

İletişim Bilgileri

Email	
Cep Telefonu	
Adres	
Sosyal Media Hesaplar	